

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2018–2019)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2019

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2018–2019)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2019

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

Innhold

Del I	Innledning	9	Kap. 339 Pengespill, lotterier og stiftelser ..	118
1	Regjeringens kulturpolitikk	11	Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	119
2	Oversikt over budsjettforslaget for 2019	17	Kap. 5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet	120
3	Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak	20	<i>Programkategori 08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn (kap. 340–342)</i>	121
Del II	Budsjettforslag	31	Kap. 340 Den norske kirke	122
4	Nærmere omtale av bevilgningsforslaget	33	Kap. 341 Tilskudd til trossamfunn m.m.	126
	<i>Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)</i>	33	Kap. 342 Kirkebygg og gravplasser	128
	Kap. 300 Kulturdepartementet	33	Kap. 3342 Kirkebygg og gravplasser	131
	Kap. 3300 Kulturdepartementet	35	Del III Andre saker	137
	<i>Programkategori 08.15 Frivillighetsformål (kap. 315)</i>	36	5 Fordeling av spilleoverskuddet	139
	Kap. 315 Frivillighetsformål	37	5.1 Fordeling av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS	139
	<i>Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)</i>	42	5.2 Fordeling av spilleoverskuddet i 2018	139
	Kap. 320 Norsk kulturråd	44	5.2.1 Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål	139
	Kap. 3320 Norsk kulturråd	55	5.2.2 Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål	142
	Kap. 321 Kunstnerformål	55	5.2.3 Fordeling av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner	144
	Kap. 322 Bygg og offentlige rom	59	5.2.4 Fordeling av spilleoverskudd til helse- og rehabiliteringsformål	144
	Kap. 3322 Bygg og offentlige rom	69	5.2.5 Grasrotandelen	144
	Kap. 323 Musikk og scenekunst	70	6 En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk	146
	Kap. 3323 Musikk og scenekunst	76	7 Idrettspolitikken	147
	Kap. 325 Allmenne kulturformål	76	8 Frivillighetspolitikken	149
	Kap. 3325 Allmenne kulturformål	83	9 Samfunnssikkerhet og beredskap	152
	Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	84	10 Fornye, forenkle, forbedre	153
	Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	91	11 Likestilling	155
	Kap. 328 Museum og visuell kunst	91	12 Omtale av klima- og miljørelaterte saker	161
	Kap. 329 Arkivformål	99	Forslag	164
	Kap. 3329 Arkivformål	102		
	<i>Programkategori 08.30 Medieformål m.m. (kap. 334–339)</i>	103		
	Kap. 334 Filmformål m.m.	104		
	Kap. 3334 Filmformål m.m.	110		
	Kap. 335 Medieformål	111		
	Kap. 3335 Medieformål	117		
	Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk	117		

Vedlegg 1

Oversikt over tiltak på 78-postene 172

Vedlegg 2 Oversikt over tiltak på kap. 326, post 73
Språkpolitiske tiltak og
språkorganisasjoner ..... 176**Vedlegg 3**Oversikt over tiltak som mottok midler
i 2018 på kap. 326, post 80 Tilskudd
til tiltak under Nasjonalbiblioteket ..... 177**Vedlegg 4**Omtale av ledernes ansettelsesvilkår
i heleide statlige foretak 178

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer	20	Tabell 4.16	Tall for NRK AS 2013–2017	116
Tabell 4.1	Fordelingen av avsetningene til Norsk kulturfond på fagområder	47	Tabell 4.17	NRKs inntekter i 2017	116
Tabell 4.2	Norsk kulturfond – hovedfordeling av midler 2017 (i 1 000 kr)	50	Tabell 4.18	De kirkelige fellesrådenes inntekter og utgifter 2016–2017	124
Tabell 4.3	Søknader og tildelinger 2017	50	Tabell 4.19	Nøkkeltall for oppslutningen om Den norske kirke i 2017	125
Tabell 4.4	Norsk kulturfond: Forholdet mellom antall søknader og antall tildelinger fordelt på fylke i 2017	53	Tabell 4.20	Medlemmer i tros- og livssynsamfunn utenom Den norske kirke fordelt på religion/ livssyn	128
Tabell 4.5	Norsk kulturfond: Forholdet mellom søknadssum og tildelingssum fordelt på fylke i 2017	54	Tabell 4.21	Resultat for Opplysningsvesenets fond 2016 og 2017	134
Tabell 4.6	Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2016–2017	55	Tabell 4.22	Utgifter og inntekter fordelt på art	135
Tabell 4.7	Antall søkere og tildelinger av stipend og garantiinntekt	58	Tabell 4.23	Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember i perioden 2016–2017 med spesifikasjon av formål kontantbeholdningen skal benyttes til ..	136
Tabell 4.8	Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk	58	Tabell 5.1	Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2018	140
Tabell 4.9	Nasjonale kulturbygg – fordeling av bevilgning og nye tilsagn	63	Tabell 5.2	Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2018	142
Tabell 4.10	KORO – antall prosjekter i arbeid 2015–2017	69	Tabell 5.3	Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner 2018	144
Tabell 4.11	Utvalgte produksjonstall fra digitaliseringsprogrammet	89	Tabell 11.1	Kjønnsfordeling i Kulturdepartementet og underliggende virksomheter på kulturområdet – tall i prosent	155
Tabell 4.12	Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall	94	Tabell 11.2	Kjønnsbalanse fordelt på stillingskategorier – tall i prosent	157
Tabell 4.13	Fordeling av museenes totale inntekter 2015 – 2017	98	Tabell 11.3	Kjønnsfordeling for stillingsgrupper, deltid, midlertidighet, foreldrepermisjon per 1. oktober 2017. Legemeldt sykefravær for 2017 totalt – tall i prosent	157
Tabell 4.14	Fordeling av museenes totale kostnader 2015 – 2017	98			
Tabell 4.15	Besøk og unike brukere av Digitalarkivet i 2015, 2016 og 2017	101			

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2018–2019)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2019

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

*Tilråding fra Kulturdepartementet 21. september 2018,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

Del I
Innledning

1 Regjeringens kulturpolitikk

Kunst og kultur er ytringer med samfunnsbyggende kraft, og kulturpolitikken skal være fundert på ytringsfrihet og toleranse. Kunst og kultur er en viktig del av demokratiet vårt og bidrar sammen med idretten og frivilligheten til å danne, forme og styrke fellesskapet og samfunnsstrukturen rundt oss. Kulturlivet og sivilsamfunnet er viktige forutsetninger for en opplyst offentlighet, og dermed en investering i demokratiet og allmenn-dannelsen. Kulturen skal være fri, med personlig engasjement og frivillighet som grunnlag.

Regjeringen vil styrke det frie kulturfeltet ved å spre makt i den offentlige kulturpolitikken. Målet er et kulturliv der et mangfold av aktører byr på varierte opplevelser som gjør at alle borgere kommer til orde. Pulserende kunst- og kulturmiljøer skal være tilgjengelig både i distriktene og i byene. For å få til dette vil regjeringen gjøre det lettere for kunstnere og kulturarbeidere å skape sin egen arbeidsplass, gjennom forenkling og å legge til rette for kompetanse om entreprenørskap.

Dannelse og tilgang på et rikt og meningsfylt kulturtilbud er viktig for barn og unges liv. Regjeringen vil gi barn og unge kulturell ballast, opplæring og skaperglede i møte med ulike kunstuttrykk blant annet gjennom å gi flere barn mulighet for å delta på kulturskole.

Norge skal være et land hvor alle har mulighet til å lykkes, uansett bakgrunn. Kulturlivet og sivilsamfunnet utgjør viktige arenaer for å få til bedre hverdagsintegrering og legger til rette for fellesskap basert på mangfold, likestilling, ytringsfrihet og toleranse.

Regjeringen ønsker å gjøre mer for grupper i samfunnet som er underrepresentert både som aktører i kulturlivet og som brukere av kulturtilbud. Veien til deltagelse i utdanning og arbeidsliv går svært ofte gjennom deltagelse i frivillig virksomhet og opplevelser av felles kulturaktiviteter i lokalmiljøet. Kunst og kultur bidrar til å danne, forme og styrke fellesskapet og samfunnsstrukturen rundt oss. Regjeringen ser det derfor som viktig at kulturlivet er tilgjengelig for alle, og at den enkelte oppmuntres til å oppleve og delta i kulturaktivitet. Mange kulturinstitusjoner jobber

med tiltak som på sikt kan bidra til å motvirke forskjeller og bygge ned barrierer. Regjeringen vil derfor styrke arbeidet ved kulturinstitusjoner som vil gjennomføre tiltak for å øke det kulturelle mangfoldet og få nye grupper inn som kulturbrukere.

For å følge opp et engasjement fra kulturlivet er det foreslått en bevilgning på 20 mill. kroner til omsøkte prosjekter innen mangfold, integrering og bekjempelse av fattigdom. Midlene er foreslått fordelt på en rekke ulike tilskuddsmottakere innenfor Kulturdepartementets budsjett. Det vises til omtale under det enkelte budsjettkapittel.

Frivilligheten er en viktig inkluderingsarena i norske lokalsamfunn, som samler oss om noe vi har til felles, ikke det som skiller oss fra hverandre. Deltakelse i frivillig aktivitet er verdifullt både for den som gir og mottar frivillighet. Idretten og frivilligheten legger til rette for mestring og livsglede hos mennesker på tvers av generasjoner og gir mennesker mulighet til å ytre seg og bryne seg på ulikheter og uenigheter innenfor rammen av fellesskap og tilhørighet. Dette bygger fellesskap, kan motvirke utenforskap, og bygger tillit mellom folk. Regjeringen ønsker en frivillig sektor som vokser fram nedenfra, som er fri fra politisk styring og som inkluderer alle. Dette skal vi sørge for ved å legge til rette for mangfold, forenkling og gode tilskuddsordninger på feltet.

Idrett og organisasjonslivet er arenaer hvor barn og unge kan oppleve mestring. Regjeringen har arbeidet for å senke terskelen for deltagelse i frivillige organisasjoner. Deltakelse i organisasjonslivet og frivilligheten er viktig både for integrering og for inkludering. Dette gir også verdifull kompetanse og erfaring som kan tas med inn i arbeidslivet.

Kulturpolitikken skal legge til rette for et samfunn som gir enkeltmennesket mulighet til å ytre seg i en inkluderende offentlig debatt der mangfoldet får utfolde seg fritt. I et sunt uenighetsfellesskap hvor man får bryne seg på ulikheter og uenigheter. I mediepolitikken er det sentralt for regjeringen at vi har god nyhetsproduksjon over hele landet. Det bidrar til en bredt anlagt offentlig

og opplyst samtale. Et blikk rundt i verden viser oss tydeligere enn noen gang verdien av medier vi kan ha tillit til, som drives etter solide journalistiske og etiske prinsipper. Vi kan være uenige i sak og vinkling, men vi vet likevel at disse mediene jobber for å få fram viktig og korrekt informasjon, og bidrar til en åpen og opplyst diskusjon. Et slikt mediesystem *har* vi i Norge, og den virkelige verdien av dette vil vi ikke se før vi mister det. Gjennom å modernisere mediestøtten vil regjeringen sikre at mangfoldet av nyhets- og aktualitetsmedier blir opprettholdt. Gjennom forslaget til ny medieansvarslov sikrer vi et modernisert ansvars-system som stimulerer til seriøs ledelse basert på journalistiske normer og prinsipper.

Religions-, tanke- og samvittighetsfrihet er en forutsetning for et demokratisk samfunn. Regjeringen vil føre en aktivt støttende tros- og livssyns-politikk som skal bidra til at tros- og livssynsfriheten kan utøves i praksis. Regjeringen vil også utarbeide en helhetlig lov for tros- og livssynssamfunn som vil omfatte lovgivning og finansieringsordninger for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Språk er vår fremste kulturbærer og grunnlaget for tenkning og samhandling i samfunnet. Det utvikler oss som nasjon og demokrati, og hjelper oss til å utvikle forståelse og fellesskap. Det er derfor viktig at vi bevarer og utvikler det norske språket, og ivaretar de nasjonale minoritetsspråkene. Regjeringen vil i en ny, helhetlig språklov sikre gode bruksvilkår for norsk.

Regjeringen har en aktiv litteraturpolitikk og vil vektlegge digital omstilling i bokmarkedet og bibliotekene. I Bokåret 2019 vil regjeringen tildele Nasjonalbiblioteket 30 mill. kroner av spillemidlene, som skal fremme litteraturformidling i bibliotekene og andre institusjoner som fremmer leselyst og leseglede. Norge er også valgt ut til å være hovedland på den internasjonale bokmessen i Frankfurt, samt fokusland på festivalene Berlinale og Jazzahead dette året. Samlet innebærer dette en unik mulighet til å fremme norsk litteratur og kultur nasjonalt og internasjonalt.

Vi lever i en tid hvor tilgangen på kunnskap, kunst og kultur aldri har vært større. Alt er tilgjengelig, bare noen tastetrykk unna. Dette er en utvikling vi mennesker har jobbet for å få til. Digitalisering gjør kunst og kulturuttrykk tilgjengelig og senker terskelen for deltakelse. Kunnskap om vår felles kulturarv skaper identitet, fellesskapsfølelse og engasjement. Museene er sentrale i å forvalte og formidle vår felles kulturarv og gir kunnskapsopplevelser til et bredt sammensatt publikum. Regjeringen vil gjøre vår nasjonale kulturarv

mer tilgjengelig ved å styrke museenes forsknings- og formidlingskompetanse, og øke museenes og kulturinstitusjonenes mulighet til egenfinansiering.

Kulturpolitikken skal ikke gjøre at alle blir like, men at alle skal ha like muligheter. Innenfor kunsten og kulturen finnes det ytringer og uttrykk som man ikke forstår, og som man ikke liker. Det er helt greit. Du trenger ikke å like opera, eller fotball for den del. Men du skal gis ballasten til å vite hvorfor du ikke liker det. Derfor må det være mulig for alle som vil, å oppleve kunst og kultur eller delta i frivillig arbeid eller idrett. Da kan vi begynne å snakke om en felles dannelse. Det handler om å myndiggjøre mennesker og styrke evnen til kritisk tenkning. Det gjør oss i stand til å ta frie, kvalifiserte valg som aktive medborgere.

Hovedprioriteringer i 2019

Kulturdepartementets forslag til statsbudsjett for 2019 består av utgiftsbevilgninger på 14,8 mrd. kroner. Bevilgningsforslaget er fordelt på en lang rekke kulturelle virksomheter og institusjoner, frivillige organisasjoner, medieaktører og tros- og livssynssamfunn. I tillegg kommer søkbare stipend-, vederlags- og tilskuddsordninger som er innrettet mot hele bredden av norsk kunst- og kulturliv.

I budsjettforslaget for 2019 er følgende hovedprioriteringer lagt til grunn:

Frivillighet og idrett

Regjeringen vil legge til rette for bredde og mangfold gjennom gode støtteordninger for frivilligheten, for den organiserte idretten og for egenorganisert aktivitet. Barne- og ungdomsaktiviteten er særlig prioritert.

- Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til merverdiavgiftskompensasjon med 134 mill. kroner. Frivillige organisasjoner vil med dette motta godt over 1,5 mrd. kroner fra ordningen i 2019.
- Bevilgningen til merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg foreslås økt med 4,4 mill. kroner, til 189,4 mill. kroner i 2019.
- Regjeringen foreslår å styrke egenorganisert kultur og idrett ved å øke tilskuddene til Tverga-Ressursenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet, LNU kultur og Kulturralliansen.
- Regjeringen foreslår å gi tilskudd til flere internasjonale idrettsarrangementer i Norge, her-

under å videreføre støtten til Arctic Race og andre internasjonale sykkelritt i Norge. Det foreslås videre tilskudd til arrangementene X Games, VM i orientering og Raw Air i 2019. Samlet foreslås det statlige tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge på vel 38 mill. kroner i 2019.

- Regjeringen foreslår særskilte driftstilskudd over statsbudsjettet til Vikersund skiflygingsbakke og Lillehammer bob- og akebane.

Kunst og kultur

Regjeringens mål er et kulturliv hvor et mangfold av aktører gir varierte opplevelser til flest mulig. Regjeringen vil styrke det frie feltet innen kunst og kultur, med særlig sikte på formidlingsarbeid og publikumsrettede tiltak. Enkeltkunstnere og frie grupper skal ha gode og forutsigbare ordninger. De nasjonale og regionale kulturinstitusjonene danner et viktig fundament i det profesjonelle kulturlivet og skal ha forutsigbare rammevilkår, som bidrar til kunstnerisk utvikling og kvalitet. Kulturinstitusjoner som bidrar til å styrke det kulturelle mangfoldet, er særlig prioritert.

- Regjeringen foreslår å bevilge til sammen 20 mill. kroner i 2019 til ulike tiltak og prosjekter på kulturområdet, som skal stimulere til mangfold, integrering og bekjempelse av fattigdom. Satsingen inngår i regjeringens integreringsløft og har som mål å bidra til at en større andel av befolkningen får ta del i og oppleve gode kulturopplevelser. Økningen er fordelt på en rekke institusjoner og aktører som har søkt om midler til å gjennomføre ulike prosjekter og tiltak på dette området.
- Bevilgningen til scenekunst i Norsk kulturfond foreslås styrket slik at tilskuddssystemet rettet mot det frie scenekunstheltet kan videreutvikles. Økningen skal styrke Norsk kulturfonds muligheter til å ivareta etablerte scenekunstkompanier, samtidig som nye grupper kan komme til.
- For å styrke infrastrukturen i det frie scenekunstheltet foreslås tilskuddet til de programmerende scenene økt med til sammen 4 mill. kroner. Økningen tilfaller BIT Teatergarasjen, Teaterhuset Avant Garden og Black Box Teater, for at disse scenene skal skape og vise kunst til et større publikum.
- Regjeringen vil videreføre gode og langsiktige stipendordninger for kunstnere. Størrelsen på de langvarige stipendene foreslås økt, slik at disse kommer opp på samme nivå som arbeidsstipendene.

- Tilskuddet til Fond for lyd og bilde, som skal fremme produksjon og formidling av lyd- og filmopptak, foreslås økt med 4 mill. kroner.
- Regjeringen foreslår 6 mill. kroner til en varig etablering av turnénettverket Dansenett Norge. Nettverket består av mange av de viktigste aktørene for visning av samtidig dansekunst, og målet er å gjøre norsk og internasjonal samtidsdans tilgjengelig for et stort publikum i hele landet.
- For å styrke produksjon og formidling i musikkfeltet foreslår regjeringen å øke tilskuddene til Nordnorsk Opera og Symfoniorkester, Opera Rogaland og Edvard Grieg kor med til sammen 6 mill. kroner.
- Regjeringen foreslår et tilskudd på 2 mill. kroner til Applaus, en nyetablert strømmetjeneste for scenekunst, som skal tilby profesjonelle teaterforestillinger digitalt til barn og unge, gjennom skoler og andre institusjoner. Videre foreslås det 0,5 mill. kroner til Dramatikkers hus for å gjøre utvalgte dramatikere tilgjengelige på podkast og øke utbredelsen av ny norsk dramatik.
- Regjeringen vil styrke virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO) og gi KORO større fleksibilitet i forvaltningen av kunstordningene. I bevilgningsforslaget til KORO er det innarbeidet en økning på 1,5 mill. kroner til satsing på kunstformidling og kompetansehevede tiltak. Kunstordningene for kunst i kommunale og fylkeskommunale bygg og offentlige uterom slås sammen til lokalsamfunnsordningen, for en treffsikker, relevant og kostnadseffektiv ordning.
- Kulturdepartementet ønsker å satse videre på forskning som kan framskaffe ny kunnskap om kulturlivets og medienes rolle i samfunnet. Tilskuddet til Forskningsrådets program KULMEDIA foreslås videreført og økt med 1,8 mill. kroner.

Språk, litteratur og bibliotek

Språk og litteratur er en viktig del av norsk kulturarv og en forutsetning for deltakelse i demokratiet. Regjeringen vil føre en aktiv språk- og litteraturpolitikk som sikrer de offisielle språkene i Norge og begge målformene på norsk.

- Norge skal i 2019 være hovedland under bokmessen i Frankfurt. Staten bidrar med 30 mill. kroner til gjennomføringen av prosjektet. Regjeringen vil tildele samme beløp til Nasjonalbiblioteket for å fremme litteraturformidling i bibliotekene og ved andre institusjoner

- gjennom markeringen av Bokåret 2019 i Norge. Midlene som Nasjonalbiblioteket skal fordele til Bokåret 2019, finansieres av spille-middeloverskuddet fra Norsk Tipping.
- Regjeringen foreslår å bevilge 10 mill. kroner til ulike tiltak som skal styrke barne- og ungdomslitteraturen. Midlene vil bli fordelt på tiltak under Norsk kulturfond, Norsk lyd- og bil-deskriftbibliotek, Det Norske Samlaget og Norsk barnebokinstitutt.
  - Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til Nasjonalbiblioteket med 10 mill. kroner til økt satsing på innsamling og tilgjengeliggjøring av digitale språkressurser i språkbanken. Formålet er å sikre at norsk språk forblir bruks- og hovedspråk i norsk arbeidsliv, teknologiutvikling og samfunnsliv.
  - Arbeidet med å digitalisere og oppdatere ord-bøker foreslås styrket med 4,0 mill. kroner.
  - Bevilgningen til Norsk kulturfond foreslås økt med 2 mill. kroner for å etablere ny ordning for oversettelse av samisk litteratur. Språkarbeidet for kvensk foreslås styrket ved økt tilskudd til Kvensk institutt på 0,8 mill. kroner. Tilskuddet til Norges Døveforbunds språkarbeid foreslås økt med 0,5 mill. kroner.
  - Regjeringen tar, med forbehold om godkjen-nelse fra ESA, sikte på å foreslå at det innføres et unntak for merverdiavgift på e-bøker og elektroniske tidsskrifter med virkning fra 1. juli 2019.

Museer og kulturarv

Kulturarven representerer felles historie og kultu-relle verdier som bidrar til identitet og fellesskaps-følelse. Regjeringen vil vektlegge mangfoldet av kulturarv i Norge og legge bedre til rette for digi-talisering av arkivsektoren og formidlingsvirk-somhet i museene.

- Regjeringen foreslår samlede tilskudd på vel 1,8 mrd. kroner til museer og visuell kunst. Det er en økning på 234,7 mill. kroner.
- Hoveddelen av økningen er økte utgifter til husleie og drift for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design. Nybygget på Vestbanen for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design skal etter planen stå ferdig for innflyt-ting og prøvedrift i 2019. Regjeringen foreslår å øke tilskuddet med halvårseffekt for kostnads-dekkende husleie og økte kostnader til muse-umsdriften i 2019. Regjeringen foreslår et til-skudd på 510 mill. kroner i 2019, en økning på 186 mill. kroner fra 2018.

- Utover dette er det i forslaget innarbeidet økt driftsstøtte til ulike museer, herunder Museum Vest og Bergens Sjøfartsmuseum, Preus museum, Valdresmusea, Baroniet Rosendal og Helgeland museum.
- Regjeringen foreslår en bevilgning på 285,6 mill. kroner til Nasjonale kulturbygg i 2019, samt 771,7 mill. kroner i tilsagnsfullmakt for å ferdigstille prosjekter i senere år. Det foreslås å gi tilslutning til i alt 18 nye prosjekter i 2019. Prosjektene har god geografisk spredning, og alle anses for å være av stor betydning for de aktuelle institusjonene.
- Regjeringen foreslår startbevilgning til byg-ging av nytt museumsbygg for Saemien Sijte med Statsbygg som byggherre, over Kommu-nal- og moderniseringsdepartementets bud-sjett.
- Bevilgningen til Nasjonalbiblioteket foreslås økt med 10 mill. kroner for å digitalisere audio-visuelt kulturarvsmateriale for museer, arkiver mv.
- I tilskuddet til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek er det innarbeidet en økning på 1,4 mill. kroner til bevaring av digitale privatarki-ver.
- Budsjettøkningen i 2018 på 10 mill. kroner til Arkivverket for tiltak for å bevare digitalt skapte arkiver og 5,0 mill. kroner for digitalise-ring og lagring av arkiver i Mo i Rana viderefø-res.
- Nybygg for Norsk helsearkiv på Tynset, som ble igangsatt i 2017, skal etter planen være fer-digstilt i første halvår 2019. Regjeringen fore-slår et samlet drifts- og investeringsbudsjett for den nye virksomheten i 2019 på 84,7 mill. kro-ner (ekskl. mva.). Forslaget til bevilgning er fremmet over Helse- og omsorgsdepartemen-tets budsjett.

Mediestøtte

Bevilgningene på mediefeltet skal legge til rette for god nyhetsproduksjon over hele landet og en bredt anlagt offentlig samtale. Mediestøtten skal også legge til rettet for innovasjon, utvikling og nyskaping i mediebransjen. Regjeringen vil ha en mediestøtte som er forutsigbar, ubyråkratisk og med størst mulig avstand til politiske myndig-heter.

- Produksjonstilskuddet til nyhets- og aktuali-tetsmedier foreslås videreført med samme beløp som i 2018.
- Tilskuddsordningen for innovasjon og utvik-ling i mediebransjen som ble etablert i stats-

budsjettet for 2018, foreslås økt med 3 mill. kroner til 10 mill. kroner i 2019.

- Tilskudd til kommersiell allmennkringkaster foreslås videreført med samme beløp som i 2018.

Film og dataspill

Bevilgningene på filmområdet skal legges til rette for et bredt og variert filmtilbud av høy kvalitet, god formidling og tilgjengeliggjøring for publikum, solid publikumsopplutning og en profesjonell filmbransje med sunn økonomi. Regjeringen vil støtte utviklingen av norsk dataspillteknologi.

- Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til Filmfondet med 30,9 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2018. 5,1 mill. kroner av dette er øremerket satsing på dataspill.
- Regjeringen foreslår å øke tilskuddet til incentivordningen for internasjonale film- og serieproduksjoner i Norge med 10 mill. kroner.
- Regjeringen foreslår å opprette en nasjonal filmkommisjon. I budsjettforslaget er det satt av 3 mill. kroner til tiltaket.
- Tilskuddet til Bygdekinoen foreslås økt med 2,5 mill. kroner. Departementet vil vurdere Bygdekinoens videre driftsform.

Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

Målsettingen for tros- og livssynspolitikken er å legge til rette for at tros- og livssynsfriheten kan utøves i praksis. Grunnlovens overordnede formål i § 2 om å «sikre demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene» skal også ligge til grunn for statens støtte til tros- og livssynsrelatert virksomhet. Regjeringen vil føre en helhetlig og aktiv tros- og livssynspolitikk.

- Regjeringen foreslår et rammetilskudd til Den norske kirke på vel 2,1 mrd. kroner. Det er en økning på 74 mill. kroner fra 2018. I rammetilskuddet er det innarbeidet midler for dekning av utgifter ved kirkevalget 2019 og kompensasjon for pensjonsutgifter i Den norske kirke. Tilskuddet er ellers foreslått redusert ut fra forventninger om at Den norske kirke i 2019 vil kunne realisere innsparingspotensial som følge av at 14 virksomheter ble slått sammen til en virksomhet 1. januar 2017.
- Tilskuddet til tros- og livssynssamfunn foreslås justert i tråd med prinsippet om økonomisk likebehandling, og er budsjettert til 372 mill. kroner i 2019.
- Det tas sikte på å legge fram en proposisjon for Stortinget om en felles lov for alle tros- og livs-

synssamfunn med en meldingsdel om tros- og livssynspolitikken slik at den kan behandles i Stortinget våren 2019. Det arbeides også med en melding om Opplysningsvesenets fond med sikte på behandling i Stortinget våren 2019.

Fornyelse og effektivisering

Regjeringen vil bygge sin politikk på en effektiv bruk av fellesskapets ressurser. Som i næringslivet er det også i offentlig forvaltning et potensial for å bli mer effektiv. Regjeringen har derfor innført en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform, og forutsetter at alle statlige virksomheter gjennomfører tiltak for å bli mer effektive. Reformen skal gi insentiver til mer effektiv statlig drift og skape handlingsrom for prioriteringer i statsbudsjettet. Virksomhetene har også god anledning til å planlegge og gjennomføre tiltak for å effektivisere driften når reformen har et årlig krav. Den årlige innsparingen ved reformen utgjør 0,5 pst. av alle driftsutgifter som bevilges over statsbudsjettet. For å sikre forutsigbarhet i ordningen er beregningsgrunnlaget saldert budsjett året før.

Kulturdepartementet har i budsjettforslaget for 2019 lagt til grunn de samme innsparingskravene for tilskuddsmottakere og -ordninger som for statlige virksomheter. Gevinstene av det generelle innsparingskravet er omfordelt til prioriterte formål i kulturbudsjettet.

Omstille norsk økonomi for å skape vekst, nye arbeidsplasser og sikre flere ben å stå på

Jeløyplattformen trekker fram seks store utfordringer som Norge står overfor. En av utfordringene er å omstille norsk økonomi for å skape vekst, nye arbeidsplasser og sikre flere ben å stå på. Det er flere forhold som bidrar til god omstillingsevne. For en omtale av den brede næringspolitikken betydning for omstilling, se Nasjonalbudsjettet for 2019.

Den kulturelle og kreative næringen kan bidra til vekst, verdiskaping og sysselsetting – og til nyskaping og innovasjon i øvrig næringsliv. Regjeringen vil vektlegge kulturens næringspotensial, styrke kultursektorens økonomiske bærekraft og legge til rette for at flere kunst- og kulturarbeidere kan skape sine egne arbeidsplasser.

Kulturdepartementet støtter derfor opp om tiltak som bidrar til kunnskap og kompetanseutvikling, styrker verdikjeden og kompetansemiljøer i alle deler av landet og stimulerer til verdiskaping

og investering i norsk innhold, kulturell innovasjon og eksport.

Kultursektoren og reiselivsnæringen kan gjensidig styrke hverandre og bidra til bærekraftig vekst og verdiskaping. Kulturdepartementet leg-

ger vinteren 2019 fram en strategi for kultur og reiseliv sammen med Nærings- og fiskeridepartementet som del av oppfølgingen av Meld. St. 19 (2016–2017) *Opplev Norge – unikt og eventyrlig*.

2 Oversikt over budsjettforslaget for 2019

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
	Administrasjon				
300	Kulturdepartementet	165 502	171 774	169 977	-1,0
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>165 502</i>	<i>171 774</i>	<i>169 977</i>	<i>-1,0</i>
	Frivillighetsformål				
315	Frivillighetsformål	1 597 266	1 682 856	1 829 968	8,7
	<i>Sum kategori 08.15</i>	<i>1 597 266</i>	<i>1 682 856</i>	<i>1 829 968</i>	<i>8,7</i>
	Kulturformål				
320	Norsk kulturråd	1 100 099	1 173 139	1 208 106	3,0
321	Kunstnerformål	506 810	530 640	556 605	4,9
322	Bygg og offentlige rom	233 195	393 698	361 607	-8,2
323	Musikk og scenekunst	2 708 936	2 823 995	2 917 507	3,3
325	Allmenne kulturformål	481 051	451 035	358 989	-20,4
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	807 024	805 786	850 112	5,5
328	Museum og visuell kunst	1 566 110	1 622 170	1 856 915	14,5
329	Arkivformål	404 380	413 171	423 521	2,5
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>7 807 605</i>	<i>8 213 634</i>	<i>8 533 362</i>	<i>3,9</i>
	Medieformål m.m.				
334	Filmformål m.m.	773 636	829 743	825 490	-0,5
335	Medieformål	382 186	526 255	585 708	11,3
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	47 000	48 030	49 170	2,4
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	96 739	84 794	87 272	2,9
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>1 299 561</i>	<i>1 488 822</i>	<i>1 547 640</i>	<i>4,0</i>

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
	Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn				
340	Den norske kirke	2 330 109	2 135 350	2 211 400	3,6
341	Tilskudd til trossamfunn m.m.	336 246	369 561	386 210	4,5
342	Kirkebygg og gravplasser	157 626	125 740	149 859	19,2
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>2 823 981</i>	<i>2 630 651</i>	<i>2 747 469</i>	<i>4,4</i>
	<i>Sum utgifter</i>	<i>13 693 915</i>	<i>14 187 737</i>	<i>14 828 416</i>	<i>4,5</i>

Veksten i budsjettforslagets utgiftsside er på 640,7 mill. kroner, sammenlignet med saldert budsjett for 2018. Det tilsvarer en økning på 4,5 pst.

I tillegg til bevilgningene over statsbudsjettet kommer spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS

som fordeles til kultur-, idretts- og frivillighetsformål. Tildelingene til disse formålene er omtalt under del III, pkt. 5.

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
	Administrasjon				
3300	Kulturdepartementet	612	83	85	2,4
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>612</i>	<i>83</i>	<i>85</i>	<i>2,4</i>
	Kulturformål				
3320	Norsk kulturråd	11 752	5 645	5 000	-11,4
3322	Bygg og offentlige rom	252	132	31 136	
3323	Musikk og scenekunst	38 066	25 128	28 356	12,8
3325	Allmenne kulturformål	21 905	24 215	5 717	-76,4
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	35 295	25 863	26 613	2,9
3329	Arkivformål	29 036	25 466	26 205	2,9
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>136 306</i>	<i>106 449</i>	<i>123 027</i>	<i>15,6</i>
	Medieformål m.m.				
3334	Filmformål m.m.	16 010	16 808	12 503	-25,6
3335	Medieformål			4 238	
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	20 752	13 085	16 547	26,5
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>36 762</i>	<i>29 893</i>	<i>33 288</i>	<i>11,4</i>

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
	Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn				
3342	Kirkebygg og gravplasser	35 451	23 484	24 165	2,9
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>35 451</i>	<i>23 484</i>	<i>24 165</i>	<i>2,9</i>
	Skatter og avgifter				
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet	107 340	106 676	102 912	-3,5
	<i>Sum kategori 08.50</i>	<i>107 340</i>	<i>106 676</i>	<i>102 912</i>	<i>-3,5</i>
	<i>Sum inntekter</i>	<i>316 471</i>	<i>266 585</i>	<i>283 477</i>	<i>6,3</i>

Under Kulturdepartementet blir stikkordet «kan overføres» foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30–49

(i 1 000 kr)				
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2018	Forslag 2019
315	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	1 667	6 130
321	73	Kunstnerstipend m.m.	4 272	193 100
321	75	Vederlagsordninger		203 180
322	21	Spesielle driftsutgifter		36 500
322	70	Nasjonale kulturbygg	91 824	285 600
323	21	Spesielle driftsutgifter	12 089	63 480
325	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	16 906	28 219
325	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m.	9 899	40 000
326	21	Spesielle driftsutgifter	750	15 635
329	21	Spesielle driftsutgifter	21 363	18 975
334	21	Spesielle driftsutgifter	2 324	6 375
334	72	Insentivordning for film- og tv-produksjoner	62 130	71 360
334	73	Regional filmsatsing		90 855
334	75	Internasjonale film- og medieavtaler		18 180
335	74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier	5 941	19 870
339	21	Spesielle driftsutgifter	1 844	8 415
342	60	Rentekompensasjon – kirkebygg	3 000	55 341

3 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak

Nedenfor gis en oversikt over oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak under Kulturdepartementet. Oversikten inkluderer vedtakene fra stortingssesjonen 2017–2018 og alle vedtak fra tidligere stortingssesjoner hvor rapporteringen ikke ble avsluttet i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S (2017–2018), eller ev. i forbindelse med behandlingen av meldingen til Stortinget om anmodnings- og utredningsvedtak. I enkelte tilfeller kan oppfølgingen av vedtakene være mer omfattende beskrevet under det aktuelle programområdet i proposisjonen. Det vil i disse tilfellene være en henvisning til hvor denne teksten finnes.

I kolonne 4 i tabell 3.1 angis det hvorvidt Kulturdepartementet planlegger at rapporteringen knyttet til anmodningsvedtaket nå avsluttes, eller om departementet vil rapportere konkret på ved-

taket også i neste års budsjettproposisjon. Rapporteringen på vedtak som innebærer at departementet skal legge fram en konkret sak for Stortinget, f.eks. proposisjon, stortingsmelding, utredning e.l., vil normalt avsluttes først når saken er lagt fram for Stortinget.

Selv om det i tabellen angis at rapporteringen avsluttes, vil det i en del tilfeller kunne være slik at oppfølgingen av alle sider av vedtaket ikke er endelig avsluttet. Dette kan f.eks. gjelde vedtak om anmodning til regjeringen om å ivareta særlige hensyn i politikktutformingene på et område, der oppfølgingen vil kunne gå over mange år. Stortinget vil i disse tilfellene holdes orientert om den videre oppfølgingen på ordinær måte, gjennom omtale av det relevante politikkområdet i budsjettproposisjoner og andre dokumenter.

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtaks nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2017–2018	199	Kunstnermelding	Nei
2017–2018	201	Det frie scenekunstheltet	Nei
2017–2018	203	Insentivordningen for film og TV-produksjoner	Ja
2017–2018	439	Reglene for søndagshandel	Nei
2017–2018	688	Lotteritilsynet – mulighet til å kreve årlig rapportering fra bankene	Nei
2017–2018	689	Lotteritilsynet – mulighet for å pålegge bankene å avvise transaksjoner	Nei
2017–2018	690	Sterkere begrensninger på reklame for lovlig spillaktører	Nei
2017–2018	691	Lotteritilsynet – mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr	Nei
2017–2018	692	Lotteritilsynet – utvidet mulighet til å granske saker	Nei
2017–2018	694	Innføring av krav om registrert spill for alle digitale pengespill	Nei
2017–2018	695	Innføring av DNS-blokkering av nettsidene til uregulerte spillskaper	Nei
2017–2018	728	Vurdere «klasseromsregelen» i åndsverkloven § 43	Ja

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2017–2018	729	Utrede tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag	Nei
2017–2018	730	Vurdere regler om at leverandører av netjtjenester må bidra til at rettighetshavere får vederlag	Nei
2017–2018	731	Utrede om strømming av åndsverk i klasserom skal bli vederlagspliktig	Nei
2017–2018	741	Oppheve åndsverkloven § 86	Nei
2017–2018	791	Tilsyn i koranskoler og andre trossamfunnskoler – betingelser for statsstøtte	Nei
2017–2018	793	Restriksjoner mot trossamfunn – finansiering fra stater som ikke praktiserer religionsfrihet.	Nei
2016–2017	79	Fremtidig organisering og drift av Norges Postmuseum	Nei
2016–2017	108.34	Regionale filmfond	Ja
2016–2017	231	Revidering av arkivloven	Ja
2016–2017	431	Lov om medieansvar	Nei
2016–2017	436	Revisjon av kulturlov	Nei
2016–2017	486	Helhetlig vurdering av museumsformen	Nei
2016–2017	612	Trossamfunn – opplæring om vold og overgrep	Ja
2016–2017	638	Hovedbingospill via internett	Nei
2016–2017	639	Evaluerings av Norsk Tippings og Norsk Rikstotos organisering og praksis	Ja
2016–2017	640	Endring av forskrift til lov om lotterier	Nei
2016–2017	892	Tiltak for å beskytte barn mot pornografi og økt seksualisering	Nei
2015–2016	237	Tros- og livssynsamfunn	Nei
2015–2016	362	Tilskudd til frivillige organisasjoner – i større grad avtaler om tilskudd over flere år	Nei
2015–2016	407 og 408	Vedlikehold av kulturhistorisk verdifulle kirker	Nei
2015–2016	442	Trossamfunn – utenlandsk finansiering	Nei
2015–2016	443	Utdanning av religiøse ledere	Nei
2015–2016	502	Rammeverket for kringkastingsrådet	Nei
2015–2016	503	Alternative modeller for klageadgang og kontakt med NRK	Nei
2015–2016	929	Trossamfunn – tilbaketrekking av statlig støtte	Nei
2014–2015	60	Nasjonalgalleriet	Nei

Stortingssesjon (2017–2018)

Kunstnermelding

Vedtak nr. 199, 12. desember 2017

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen Kunstnermelding»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket, er Innst. 14 S (2017–2018) og Prop. 1 S (2017–2018). Kulturdepartementet har startet arbeidet med en stortingsmelding om kunstnere og kunstnerpolitikken, og den skal etter planen legges fram for Stortinget høsten 2019.

Det frie scenekunstheltet

Vedtak nr. 201, 12. desember 2017

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018 legge fram en vurdering av situasjonen for det frie scenekunstheltet, inkludert erfarne grupper som mottar støtte fra Norsk kulturfond, og grupper som får eller har fått støtte over kap. 323 post 71 og 78, og hvordan disse kan sikres forutsigbarhet.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 14 S (2017–2018) og Prop. 1 S (2017–2018). Kulturdepartementet omtalte oppfølgingen av anmodningsvedtaket i Prop. 85 S (2017–2018) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2018*. Departementet vil komme tilbake til oppfølgingen av anmodningsvedtaket i stortingsmeldingen om kultur, som er under utarbeidelse. Komiteen sluttet seg til regjeringens forslag, jf. Innst. 400 S (2017–2018). Det vises for øvrig til postomtalen om det frie scenekunstheltet i Del II, kap. 320, post 55.

Insentivordningen for film- og TV-produksjoner

Vedtak nr. 203, 12. desember 2017

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensen av å gjøre insentivordningen for film- og TV-produksjoner regelstyrt og komme tilbake til Stortinget med dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2018.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 14 S (2017–2018) og Prop. 1 S (2017–2018).

Departementet omtalte oppfølgingen av anmodningsvedtaket i Prop. 85 S (2017–2018) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2018*. Komiteen sluttet seg til regjeringens forslag, jf. Innst. 400 S (2017–2018) og anmodningsvedtaket anses som fulgt opp.

Reglene for søndagshandel

Vedtak nr. 439, 31. januar 2018.

«Stortinget ber regjeringen om ikke å liberalisere reglene for søndagshandel. Dette for at ikke flere må arbeide på helligdager.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Erklæring fra regjeringen Solberg holdt i Stortingets møte 30. januar 2018. NOU 2017:17 *På ein søndag?* ble sendt på alminnelig høring 25. januar 2018. Høringsfristen var 25. april 2018. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om saken på egnet måte.

Lotteritilsynet – mulighet til å kreve årlig rapportering fra bankene

Vedtak nr. 688, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen få fortgang i arbeidet med å gi Lotteritilsynet mulighet til å kreve årlig rapportering fra bankene om transaksjoner til uregulerte spillingselskaper og betalingsleverandører.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018). jf. Dokument 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk*. Forslag til endringer i forskrift om forbud mot betalingsformidling for pengespill som ikke har norsk tillatelse, ble sendt på høring 20. april 2018, og antas å trå i kraft i løpet av første halvår 2019.

Lotteritilsynet – mulighet til å pålegge bankene å avvise transaksjoner

Vedtak nr. 689, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen få fortgang i arbeidet med å gi Lotteritilsynet mulighet til å pålegge bankene å avvise transaksjoner til uregulerte spillingselskaper.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018). jf. Doku-

ment 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk*. Forslag til endringer i forskrift om forbud mot betalingsformidling for pengespill som ikke har norsk tillatelse, ble sendt på høring 20. april 2018, og antas å trå i kraft i løpet av første halvår 2019.

Sterkere begrensninger på reklame for lovlige pengespillaktører

Vedtak nr. 690, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen vurdere sterkere begrensninger på reklame for lovlige pengespillaktører, samt vurdere om andre målemetoder enn pengebruk må brukes i reguleringen av omfanget.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018), jf. Dokument 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk*. Oslo Economics har vurdert enerettsaktørenes markedsføringspraksis som en del av utredningen av enerettsaktørenes innretning og praksis. Rapporten ble levert 15. juni 2018. Departementet vil be Lotteritilsynet om å følge opp vedtaket i lys av Oslo Economics' rapport og spille inn anbefalinger til det pågående arbeidet med en ny felles lov om pengespill.

Lotteritilsynet – mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr

Vedtak nr. 691, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi Lotteritilsynet mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på forbudet mot markedsføring av uregulerte pengespill.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018), jf. Dokument 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk*. Departementet vil følge opp vedtaket i arbeidet med en ny lov på pengespillfeltet, som planlegges sendt på høring i løpet av første halvår 2019.

Lotteritilsynet – utvidet mulighet til å granske saker

Vedtak nr. 692, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Lotteritilsynet skal få utvidet mulighet til å gran-

ske saker, blant annet med tilgang til offentlige registre, og til å kreve framlegging av opplysninger fra aktører som helt eller delvis medvirker til markedsføring eller gjennomføring av uregulerte pengespill.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018). jf. Dokument 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk*. Departementet vil følge opp vedtaket i arbeidet med en ny lov på pengespillfeltet, som planlegges sendt på høring i løpet av første halvår 2019.

Innføring av krav om registrert spill for alle digitale pengespill

Vedtak nr. 694, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av krav om registrert spill knyttet til alle digitale pengespill, men slik at det kan gis mulighet for unntak for enkelte digitale spill som f.eks. «Pantelotteriet».»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018). jf. Dokument 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk*. Lotteritilsynet er bedt om å utrede saken og skal levere sin utredning 1. november 2018. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om saken på egnet måte.

Innføring av DNS-blokkering av nettsidene til uregulerte spillsselskaper

Vedtak nr. 695, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen stanse pengespill hos uregulerte pengespillsselskaper ved å innføre DNS-blokkering av nettsidene deres. Regjeringen bes i budsjett for 2019 omtale fremdriftsplanen for dette arbeidet.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018). jf. Dokument 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk*. Lotteritilsynet har på oppdrag fra Kulturdepartementet utredet de praktiske, administrative og juridiske sidene ved et slikt tiltak. Rapporten ble oversendt departementet 31. august 2018. Regjeringen tar sikte på å fremme en sak for Stortinget om dette i løpet av 2019.

Vurdere «klasseromsregelen» i åndsverkloven § 43
Vedtak nr. 728, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om å justere «klasseromsregelen» i åndsverkloven § 43 dersom det viser seg at bruken etter bestemmelsen utvikler seg slik at den skader rettighetshavernes interesser på en urimelig måte.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Den såkalte klasseromsregelen er lovfestet i den nye åndsverkloven, som trådte i kraft 1. juli. Regelen viderefører tidligere ulovfestet rett. Anmodningsvedtaket følges opp ved at departementet vil følge nøye med på utviklingen framover og komme tilbake til Stortinget dersom det viser seg at bruken etter bestemmelsen utvikler seg slik at den skader rettighetshavernes interesser på en urimelig måte. Denne vurderingen vil inngå i gjennomgangen av lovens undervisningsbestemmelser, som vil bli foretatt etter at det kommende EU-direktivet om opphavsrett i det digitale indre markedet (DSM-direktivet) er vedtatt, jf. også omtale i Prop. 104 L (2016–2017). Rapporteringen på anmodningsvedtaket avsluttes.

Utrede tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag

Vedtak nr. 729, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen utrede en tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag og komme tilbake til Stortinget med egen sak på egnet måte.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Departementet vil utrede saken og sende et forslag på alminnelig høring, og deretter komme tilbake til Stortinget. Utredningen bør sees i sammenheng med det kommende EU-direktivet om opphavsrett i det digitale indre markedet (DSM-direktivet), som kan forventes vedtatt i 2019.

Vurdere regler om at leverandører av netjtjenester må bidra til at rettighetshavere får vederlag

Vedtak nr. 730, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere om norske myndigheter kan gi regler som sikrer at leverandører av netjtjenester som lagrer og tilgjengeliggjør store mengder av verk og annet kreativt innhold lastet opp av brukere, må bidra til at rettighetshaverne får vederlag for slik bruk av deres materiale.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Den såkalte «value gap»-problematikken gjelder i hele Europa og er omfattet av forslaget til nytt EU-direktiv om opphavsrett i det digitale indre markedet (DSM-direktivet). Norge kan ikke innføre nasjonale regler før EU har vedtatt sitt regelverk på området, noe som antagelig skjer i 2019. Departementet vil komme tilbake til spørsmålet etter at det nye direktivet er vedtatt.

Utrede om strømming av åndsverk i klasserom skal bli vederlagspliktig

Vedtak nr. 731, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan og hvorvidt verk som overføres i klasserommet, deriblant strømming fra Internett, kan likestilles med eksemplarframstilling i klasserommet, og dermed bli vederlagspliktig, slik at det blir mulig for partene å inngå avtalelisens også for strømming og annen overføring.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Departementet legger til grunn at anmodningsvedtaket må ses i sammenheng med anmodningsvedtak nr. 728 om eventuelle justeringer i åndsverkloven § 43. Departementet vil følge opp saken senest samtidig med den varslede gjennomgangen av åndsverklovens undervisningsbestemmelser. Dette vil skje etter at det kommende EU-direktivet om opphavsrett i det digitale indre markedet (DSM-direktivet) er vedtatt, jf. også omtale i Prop. 104 L (2016–2017). Direktivet kan forventes vedtatt i 2019.

Oppheve åndsverkloven § 86

Vedtak nr. 741, 22. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om opphevelse av § 86 i ny åndsverklov som følge av at melde- og konsesjonsplikten avskaffes.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 278 L (2017–2018), jf. Prop. 56 LS (2017–2018) *Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)*.

Regjeringen vil fremme en proposisjon for Stortinget i løpet av høsten 2018 med forslag om opphevelse av bestemmelsen.

Tilsyn i koranskoler og andre trossamfunnskoler – betingelser for statsstøtte

Vedtak nr. 791, 29. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen om å gjøre tilsyn med og åpenhet om opplegget i koranskoler og andre trossamfunns skoler til en del av betingelsene for å få statsstøtte. Viktige faktorer her bør være bruk av norsk språk og at man ikke fremmer ekstreme holdninger og kjønnssegregering fra barnsben av.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 260 S (2017–2018), jf. Dokument 8:118 S (2017–2018) *Representantforslag om tiltak mot sosial kontroll og æresvold*. Departementet legger til grunn at vedtaket gjelder betingelser for å motta tilskudd som trossamfunn. Vedtaket vil bli fulgt opp i arbeidet med ny lov for tros- og livssynssamfunn. Det tas sikte på at lovproposisjon og melding om tros- og livssynssamfunn fremmes for Stortinget våren 2019.

Restriksjoner mot trossamfunn – finansiering fra stater som ikke praktiserer religionsfrihet

Vedtak nr. 793, 29. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen sikre at det innføres restriksjoner mot at trossamfunn finansieres fra stater som ikke praktiserer religionsfrihet.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 260 S (2017–2018), jf. Dokument 8:118 S (2017–2018) *Representantforslag om tiltak mot sosial kontroll og æresvold*. Departementet vil følge opp vedtaket i arbeidet med ny lov for tros- og livssynssamfunn. Det tas sikte på at lov-

proposisjon og melding om tros- og livssynssamfunn oversendes Stortinget våren 2019.

Stortingssesjon (2016–2017)

Framtidig organisering og drift av Norges Postmuseum

Vedtak nr. 79, 29. november 2016

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til fremtidig organisering og drift av Norges Postmuseum i statsbudsjettet for 2018.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Meld. St. 31 (2015–2016) *Postsektoren i endring*, jf. Innst. 76 S (2016–2017).

Basert på en særskilt avtale mellom Posten Norge AS og Lillehammer museum er Postmuseet lokalisert på Maihaugen. Lillehammer museum er gjennom denne avtalen tillagt et forvaltnings- og formidlingsansvar for Postmuseets omfattende samlinger som dokumenterer Postens historie fra 1647 til dags dato. Avtalen gjelder fram til 31. desember 2019, men begge parter kan si opp avtalen med 18 måneders skriftlig varsel. Avtalen innebærer at Lillehammer museum årlig mottar 7 mill. kroner fra Posten Norge AS. Kulturdepartementet vil komme tilbake til Stortinget i budsjettproposisjonen for 2020.

Regionale filmfond

Vedtak nr. 108.34, 5. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen sikre en likeverdig behandling i tildeling av midler til regionale filmfond.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Prop. 1 S (2016–2017) og Prop. 1 S Tillegg 1–5 (2016–2017), jf. Innst. 2 S (2016–2017).

Kulturdepartementet viser til at Stortinget ved behandlingen av Innst. 83 S (2015–2016), jf. Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidrettet filmpolitikk*, ba om at virkningen av konsolideringen av de regionale filmfondene skulle evalueres etter tre år. Departementet har derfor i etterkant av tildelingen for 2018 evaluert dagens modell for fordeling av tilskudd til regionale filmfond. Anmodningsvedtaket er fulgt opp ved at departementet presenterer en ny modell for fordeling av tilskudd til regionale filmfond i budsjettet for 2019. Det vises til omtale på kap. 334, post 73.

Revisjon av arkivloven

Vedtak nr. 231, 14. desember 2016

«Stortinget ber regjeringen om at det igangsettes en revidering av arkivloven av 1999.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Prop. 1 S (2016–2017), jf. Innst. 14. S (2016–2017).

Vedtaket er fulgt opp ved at det er nedsatt et arkivlovutvalg som skal levere sin utredning innen 1. mars 2019.

Lov om medieansvar

Vedtak nr. 431, 17. januar 2017

«Stortinget ber regjeringen utrede lov om medieansvar, herunder legge til rette for en teknologinøytral lovgivning, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Utredningen bør blant annet omfatte redaktørens ansvar for redaksjonelt stoff, ansvar for brukergenerert innhold, kildevernets beskyttelse og adgangen til å etterforske medienes kilder.»

Dokumentet som ligger til grunn for vedtaket, er Innst. 155 S (2016–2017), jf. Dokument 8:102 S (2015–2016) *Representantforslag om lov om medieansvar*.

Kulturdepartementet sendte 9. mai 2018 et forslag til ny medieansvarslov på høring. Høringsfristen var 1. oktober 2018. Lovforslaget innebærer en oppdatering og samling av gjeldende særregulering av rettslig ansvar på medieområdet, og introduserer enkelte nye lovregler. I notatet ble det også varslet at Justis- og beredskapsdepartementet vil sende på høring et forslag til endringer i kildevernreglene i straffeprosessloven og tvisteloven. Selv om de to lovforslagene sendes på høring separat, av hhv. Kulturdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet, er de utarbeidet i sammenheng og med tett kontakt mellom departementene. Departementet tar sikte på å legge en lovproposisjon fram for Stortinget i løpet av 2019.

Revisjon av kulturlov

Vedtak nr. 436, 17. januar 2017

«Stortinget ber regjeringa vurdere ein revisjon av kulturlova, der ulike kulturtiltak, herunder relevant lovgjeving om arkiv, bibliotek og museum, vert sett i samanheng gjennom ei forenkling og samling av dagens oppstykkare regelverk

på feltet og der dei statlige kulturforpliktingane vert konkretisert.»

Dokumentet som ligg til grunn for vedtaket, er representantforslag frå Sveinung Rotevatn på vegner av Venstre i samband med handsaminga av Dokument 8:117 S (2015–2016) og Innst. 157 S (2016–2017) om å atterskipa stønadsordninga for privatarkiv.

Oppfølging av vedtaket er tidlegare omtalt i Prop. 1 S (2017–2018) for Kulturdepartementet. Kulturdepartementet er no i gang med ein heilskapleg gjennomgang av kulturlova. I denne samanhengen vil det verta vurdert å leggja fram forslag til ny kulturlov. Regjeringa vil koma attende til vidare oppfølging av oppmodingsvedtaket i kulturmeldinga, som er under arbeid.

Helhetlig vurdering av museumsreformen

Vedtak nr. 486, 7. mars 2017

«Stortinget ber regjeringen om å gjennomføre en helhetlig vurdering av museumsreformen så langt og synliggjøre framtid utfordringer i et helhetlig tilbud.»

Dokumentet som ligger til grunn for vedtaket, er representantforslag 13 S (2016–2017). Forslaget ble fremmet av stortingsrepresentantene Hege Haukeland Liadal, Svein Harberg, Geir Jørgen Bekkevold, Ib Thomsen og Rasmus Hanson.

I samarbeid med museumsseksjonen i Norsk kulturråd er Kulturdepartementet i gang med å sammenstille eksisterende kunnskap og innhente ny kunnskap om museumsreformen så langt. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når arbeidet er ferdig gjennomgått og analysert.

Trossamfunn – opplæring om vold og overgrep

Vedtak nr. 612, 25. april 2017

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at ulike trossamfunn involveres i opplæring/informasjon om vold og overgrep.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Prop. 12 S (2016–2017) *Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021)*, jf. Innst. 111 L (2016–2017). Forstanderveilederen for trossamfunn er revidert med aktuell informasjon om temaet, og det er gitt støtte til ulike kurstilbud som skal bidra til at religiøse ledere har nødvendig informasjon og kom-

petanse for å virke i det norske samfunnet, herunder også om vold og overgrep. Anmodningsvedtaket er med dette fulgt opp.

Hovedbingospill via internett

Vedtak nr. 638, 2. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen innen to år evaluere effektene av at det åpnes for at spillere kan delta i hovedbingospill via internett.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne – ein ansvarleg og aktiv pengespelpolitikk*. Regelverksendringene ble sendt på høring våren 2018 og forventes å trå i kraft i løpet av første halvår 2019. Anmodningsvedtaket innebærer at effekten av regelverksendringen skal evalueres innen to år etter ikrafttredelse. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Evaluering av Norsk Tippings og Norsk Rikstotos organisering og praksis

Vedtak nr. 639, 2. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med arbeidet med en ny lov på pengespillfeltet, om å foreta en bred og ekstern evaluering av Norsk Tippings og Norsk Rikstotos organisering og praksis, for å se på hvordan målet om å redusere negative sosiale konsekvenser best mulig kan oppnås. Herunder skal det gjøres en evaluering av selskapenes spillportefølje og hvorvidt dagens praksis for markedsføring og annen medieeksponering kan grunngis med kanaliseringssyn.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne – ein ansvarleg og aktiv pengespelpolitikk*. Oppdraget med utredningen ble lyst ut høsten 2017, og tildelt Oslo Economics. Rapporten fra Oslo Economics ble overlevert 15. juni 2018. Utredningens forslag vil bli fulgt opp i det løpende arbeidet på pengespillområdet, blant annet i arbeidet med ny, felles lov om pengespill. Anmodningsvedtaket anses med dette som fulgt opp.

Endring av forskrift til lov om lotterier mv.

Vedtak nr. 640, 2. mai 2017

«Stortinget ber regjeringen vurdere en endring av Forskrift til lov om lotterier m.v. § 5, punkt 4, med mål om å myke opp forbudet mot interaktive trekninger distribuert via elektroniske kommunikasjonsnett slik at flere aktører kan gis tillatelse til for eksempel å selge skrapelodd via mobilapplikasjoner.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 250 S (2016–2017), jf. Meld. St. 12 (2016–2017) *Alt å vinne – ein ansvarleg og aktiv pengespelpolitikk*. Lotteritilsynet har utredet saken på oppdrag fra Kulturdepartementet. Departementet vil følge opp saken videre og tar sikte på å ta stilling til ev. regelverksendring i løpet av første halvår 2019.

Tiltak for å beskytte barn mot pornografi og økt seksualisering

Vedtak nr. 892, 13. juni 2017

«Stortinget ber regjeringen utnevne et tverrfaglig utvalg som har som formål å legge frem nye tiltak som i større grad beskytter barn mot pornografi og økt seksualisering.»

Dokumentet som ligger til grunn for vedtaket, er Innst. 433 S (2016–2017), jf. Dokument 8:74 S (2016–2017) *Representantskapsforslag om flere tiltak for å beskytte barn mot pornografi*.

Ansvaret for oppfølgingen av vedtaket ble formelt overført fra Justis- og beredskapsdepartementet til Kulturdepartementet 4. juni 2018. Departementet tar sikte på å oppnevne et utvalg i løpet av året. Utvalgets mandat vil omfatte tiltak for økt beskyttelse av barn og unge mot skadelig medieinnhold generelt, likevel med særlig vekt på pornografi og seksualisert innhold. Utvalget vil, i tråd med komiteens merknader i Innst. 433 S (2016–2017), først og fremst bli bedt om å utrede forebyggende, holdningsskapende og kompetansehevende tiltak.

Stortingssesjon (2015–2016)

Tros- og livssynssamfunn – nytt finansieringssystem

Vedtak nr. 237, 11. desember 2015

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nytt finansieringssys-

tem for tros- og livssynssamfunn, sett i lys av endringer i Den norske kirke og prinsippet om likebehandling.»

Vedtakene ble truffet ved behandling av Prop. 12 L (2015–2016), jf. Innst. 111 L (2016–2017). Departementet følger opp vedtaket i arbeidet med ny lov for tros- og livssynssamfunn. Det tas sikte på at lovproposisjon og melding om tros- og livssynssamfunn oversendes Stortinget våren 2019.

Tilskudd til frivillige organisasjoner

Vedtak nr. 362, 17. desember 2015

«Stortinget ber regjeringen i større grad gi tilskudd til frivillige organisasjoner gjennom avtaler over flere år.»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket, er Prop. 1 S (2015–2016) og Innst. 6 S (2015–2016).

Kulturdepartementet følger opp anmodningsvedtaket i forbindelse med det pågående arbeidet med å forenkle tilskuddsordninger for frivillig sektor, og vil omtale dette i stortingsmeldingen om den statlige frivillighetspolitikken som er under utarbeidelse.

Vedlikehold av kulturhistoriske verdifulle kirker

Vedtak nr. 407, 18. desember 2015

«Stortinget ber regjeringen, i henhold til sektorprinsippet, utarbeide en forsterket strategi for hvordan steinkirker fra middelalderen, fredede etterreformatoriske kirker og særlig viktige kirker fra etter 1650 kan sikres et forsvarlig vedlikeholdsnivå.»

Vedtak nr. 408, 18. desember 2015

«Stortinget ber regjeringen i strategiarbeidet vurdere om det bør opprettes bevaringsprogrammer etter inspirasjon fra Riksantikvarens «stavkirkeprogram», innenfor rammen av dagens sektoransvar.»

Vedtakene ble truffet ved behandling av Dok. 110 S (2014–2015), jf. Innst. 72 S (2015–2016). Departementet følger opp anmodningsvedtakene i arbeidet med ny lov for tros- og livssynssamfunn. Det tas sikte på at lovproposisjon og melding om tros-

og livssynssamfunn oversendes Stortinget våren 2019.

Trossamfunn – utenlandsk finansiering

Vedtak nr. 442, 12. januar 2016

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning som gjør at kun stater som praktiserer religionsfrihet tillates å bistå med finansiering av trossamfunn i Norge. Regjeringen anmodes videre om å arbeide for å tette alle smutthull i regelverket, herunder bruk av stiftelser.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Dok. 8:37 S (2015–2016). Departementet følger opp vedtaket i arbeidet med ny lov for tros- og livssynssamfunn. Det tas sikte på at lovproposisjon og melding om tros- og livssynssamfunn oversendes Stortinget våren 2019.

Utdanning av religiøse ledere

Vedtak nr. 443, 12. januar 2016

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for en offisiell, norsk utdanning av religiøse ledere fra relevante trossamfunn etter mal fra måten dette gjøres ved norske utdanningsinstitusjoner.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Dok. 8:37 S (2015–2016). Departementet følger opp vedtaket i arbeidet med ny lov for tros- og livssynssamfunn. Det tas sikte på at lovproposisjon og melding om tros- og livssynssamfunn oversendes Stortinget våren 2019.

Rammeverket for Kringkastingsrådet

Vedtak nr. 502, 1. mars 2016.

«Stortinget ber regjeringen foreslå avgrensning av Kringkastingsrådets mandat, samt endring i oppnevning av medlemmer til Kringkastingsrådet.»

Dokumentet som ligger til grunn for vedtaket, er Innst. 178 S (2015–2016), jf. Meld. St. 38 (2014–2015) *Open og opplyst*.

Stortingets anmodning følges opp ved at Kulturdepartementet høsten 2018 planlegger å legge fram et lovforslag for Stortinget med forslag til endringer i kringkastingsloven.

Alternative modeller og klageadgang og kontakt med NRK

Vedtak nr. 503, 1. mars 2016

«Stortinget ber regjeringen utrede alternative modeller for å ivareta publikums klageadgang og kontakt med NRK.»

Dokumentet som ligger til grunn for vedtaket, er Innst. 178 S (2015–2016), jf. Meld. St. 38 (2014–2015) *Open og opplyst*.

Stortingets anmodning følges opp ved at Kulturdepartementet høsten 2018 planlegger å legge fram et lovforslag for Stortinget med forslag til endringer i kringkastingsloven.

Trossamfunn – tilbaketrekking av statlig støtte

Vedtak nr. 929, 12. januar 2016

«Stortinget ber regjeringen utrede en mulighet for å trekke tilbake økonomisk støtte til trossamfunn som:

1. *Oppfordrer til lovbrudd*
2. *tar imot utenlandsk finansiering fra stater som bryter fundamentale menneskerettigheter*
3. *andre alvorlige forhold som kan medføre tilbaketrekking av statlig støtte*

Regjeringen bes utrede retningslinjer for når slik støtte kan trekkes tilbake.»

Vedtaket ble truffet ved behandling av Meld. St. 30 (2015–2016) og Dok. 8:29 S (2014–2015), jf.

Innst. 399 S (2015–2016). Departementet følger opp vedtaket i arbeidet med ny lov for tros- og livssynssamfunn. Det tas sikte på at lovproposisjon og melding om tros- og livssynssamfunn oversendes Stortinget våren 2019.

Stortingssesjon (2014–2015)

Nasjonalgalleriet

Vedtak nr. 60, 1. desember 2014

«Stortinget ber regjeringen vurdere om Nasjonalgalleriet kan være en del av Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design uten ny totalrenovering.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 2 S Tillegg 1 (2014–2015) fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2015 og forslaget til statsbudsjett for 2015.

Jeløyplattformen slår fast at regjeringen vil bevare Nasjonalgalleriet som kunstgalleri tilknyttet Nasjonalmuseet, forutsatt at det ikke påløper store kostnader til rehabilitering. Nasjonalgalleriet fungerer som utstillingslokale i dag. Man kan se for seg at det kan fungere også en tid framover uten at man gjør store endringer med bygget. Nasjonalgalleriet skal være et sted der Nasjonalmuseet kan formidle kunst. Hvordan bygget skal brukes innenfor den standarden det har i dag, må Nasjonalmuseet vurdere og ta stilling til. Den framtidige bruken og forvaltningen av bygningen vil regjeringen komme tilbake til på egnet måte når saken er nærmere avklart.

Del II
Budsjettforslag

4 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
300	Kulturdepartementet	165 502	171 774	169 977	-1,0
	Sum kategori 08.10	165 502	171 774	169 977	-1,0

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
01–01	Driftsutgifter	163 770	169 908	168 766	-0,7
21–23	Spesielle driftsutgifter	1 732	1 866	1 211	-35,1
	Sum kategori 08.10	165 502	171 774	169 977	-1,0

Kap. 300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	163 770	169 908	168 766
21	Spesielle driftsutgifter	1 732	1 866	1 211
	Sum kap. 0300	165 502	171 774	169 977

Budsjettforslag 2019

Post 01 Driftsutgifter

Departementets hovedoppgaver er knyttet til utvikling og gjennomføring av den statlige politikken på kultur-, medie-, idretts-, frivillighets- og tros- og livssynsfeltet.

Bevilgningene på posten skal dekke departementets egne lønns- og driftsutgifter. Utgiftene til drift av felles IKT-plattform for departementene er fra 2019 foreslått dekket over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. Bevilgningen på posten foreslås med bakgrunn i dette redusert med 3,9 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 510 Departementets sikkerhets-

og serviceorganisasjon, ny post 21 Spesielle driftsutgifter under Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. Posten er videre foreslått redusert med 259 000 kroner, mot tilsvarende økning til gjennomføring av effektiviseringstiltak og administrative tjenester i departementsfellesskapet på kap. 510 Departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon, post 01 Driftsutgifter under Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som departementet får i merinntekter på kap. 3300, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten skal dekke særskilte driftsutgifter i departementet, bl.a. utgifter til utredninger i regi av departementet og kjøp av særskilte varer og tjenester m.m.

På posten har det vært avsatt midler til å dekke utgiftene ved drift av Brønnøysundregistrenes system for kontroll av fødselsnummer som legges til grunn for utbetaling av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Utgiftene ved dette foreslås fra 2019 dekket av bevilgningen på kap. 325, post 21. Posten er som følge av dette redusert.

Rapport 2017

De viktigste oppgavene på frivillighets- og idrettsområdet var

- arbeid med forenkling for frivillig sektor
- oppfølging av merverdiavgiftskompensasjonsordningen til frivillige organisasjoner
- oppfølging av Frivillighetsregisteret
- oppfølging av Frifond
- oppfølging av Frivillighetserklæringen
- arbeid med ulike tilskudd og andre løpende saker på frivillighetsfeltet
- fordeling av overskuddet fra Norsk Tipping AS til idrettsformål og til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner
- fordeling av tilskudd til bygging og rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet i kommunene samt oppfølging av departementets anleggspolitiske program
- behandling og oppfølging av søknad og rapportering fra Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)
- arbeid med regelverk for behandling av personopplysninger for særskilte oppgaver i idretten
- arbeid innenfor antidopingfeltet

- utvikling av nytt elektronisk system for idrettsanleggsregistrering
- etablering av ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet
- oppfølging av tilskuddsordningen for merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg
- arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser

På kulturområdet var de viktigste arbeidsoppgavene

- løpende forvaltning og utvikling av statlige virksomheter og tilskudd til institusjoner og tiltak
- oppfølging av byggesaker hvor Kulturdepartementet er oppdragsgiver, særlig nybygget for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
- arbeid med omlegging av Den Kulturelle Skolesekken og Kulturtanken DKS
- gjennomføring av Norges formannskap i Nordisk ministerråd
- gjennomføring av evaluering av Stavanger Symfoniorkester, Nordnorsk Opera og Symfoniorkester, Brageteatret og Haugesund Teater med sikte på kvalitativ utvikling og effektiv ressursutnyttelse
- igangsetting av arbeidet med en utredning om muligheten for delt finansiering av Forsvarets musikk sammen med Forsvarsdepartementet
- igangsetting av utredning av framtidig ansvars- og oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene i tilknytning til regionreform
- opprettelse av et samarbeidsråd for kultur og reiseliv sammen med Nærings- og fiskeridepartementet med sikte på å øke satsingen på kulturturisme i Norge
- utlysning av utredning av musikkfeltets økonomi, verdikjede, markedsstruktur og pengestrømmer
- oppfølging av næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet
- iverksetting av eksportprogrammet Arkitektur ut i verden
- oppfølging av satsing på kulturelle og kreative næringer
- evaluering av fordelingsmodellen for statlige tilskuddsmidler på amatørteaterfeltet
- kartlegging av entreprenørskap i høyere utdanning innen kulturelle og kreative fag
- løpende dialog med museer om særskilte prosjekter, samarbeidstiltak og mulige konsolideringer

- igangsetting av arbeidet med helhetlig vurdering av museumsreformen i samarbeid med museumsseksjonen i Norsk kulturråd
- oppfølging av arbeidet med ulovlig handel med kunst- og kulturgjenstander
- gjennomføring av et nordisk seminar om kulturkriminalitet: rettsregler og rettspraksis
- fordeling av overskuddet fra Norsk Tipping AS til kulturformål
- videre vurdering av ordningene for utsmykking av offentlige bygg og uterom
- legge til rette for og bidra til kultursamarbeid over grensene i nordområdene
- oppfølging av norsk-russisk kultursamarbeid, treårig samarbeidsprogram 2016–2018
- arbeid med revisjon av stedsnavnsloven
- arbeid med revisjon av pliktavleveringsloven og forskrift
- oppfølging av nasjonal bibliotekstrategi
- arbeid med revisjon av arkivloven
- arbeid med endring av arkivforskriften
- deltakelse i programmet Kreativt Europa
- igangsetting av arbeidet med ny kulturmelding med innspillmøter over hele landet og innhenting av kunnskapsgrunnlag
- ny åndsverklov med det formål at loven skal ivareta rettighetshavernes interesser og bli et mer effektivt og lettere anvendelig verktøy for brukere, jf. Prop. 104 L (2016–2017), Innst. 258 L (2017–2018)
- framleggelse av et forslag til midlertidig endring i pengespilloven for å finansiere 150-årsjubileumsgave til Den Norske Turistforening, jf. Prop. 172 L (2016–2017), Innst. 42 L (2017–2018)
- oppfølging av Meld. St. 30 (2014–2015) En framtidsrettet filmpolitikk og Stortingets innstilling 83 S (2015–2016), herunder bl.a. prosess med bransjen om nye finansieringsmodeller
- høring av forslag i NOU 2017: 7 *Det norske mediemangfoldet – En styrket mediepolitikk for borgerne*
- forslag om opphevelse av konsesjonsordningen for framvisning av film eller videogram i næring (kinokonsesjon), sendt på høring
- forslag til endringer i kringkastingsforskriften om å oppheve formidlingsplikten for fjernsynssendinger til den kringkasteren myndighetene har utpekt til å ivareta særskilte allmenne hensyn. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2018

De viktigste arbeidsoppgavene på film-, opphavsrett-, medie- og pengespillfeltet var

- framleggelse av stortingsproposisjon med forslag til endringer i kringkastingslovens bestemmelser om reklame og sponing, jf. Prop. 102 L (2016–2017) og Innst. 363 L (2016–2017), bl.a. for å gi like konkurransevilkår og bedre finansieringsmulighetene til norske kringkasterer vis-à-vis kringkasterer som sender fra andre EØS-land

Departementets viktigste oppgaver på tros- og livssynsfeltet var

- oppfølging av Den norske kirke
- oppfølging av tilskuddsordningene til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke og tilskudd til tros- og livssynsdialog
- høring av forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn

Kap. 3300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Ymse inntekter	612	83	85
	Sum kap. 3300	612	83	85

Post 1 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter i forbindelse med seminarer, konferanser m.m., jf. kap. 300, post 01.

Programkategori 08.15 Frivillighetsformål (kap. 315)

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
315	Frivillighetsformål	1 597 266	1 682 856	1 829 968	8,7
	Sum kategori 08.15	1 597 266	1 682 856	1 829 968	8,7

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
21–23	Spesielle driftsutgifter	5 150	5 988	6 130	2,4
70–89	Overføringer til private	1 592 116	1 676 868	1 823 838	8,8
	Sum kategori 08.15	1 597 266	1 682 856	1 829 968	8,7

Innledning

Programkategorien omfatter tilskudd til frivillighets- og idrettsformål. Departementets hovedopp-gaver på disse feltene er:

- forvaltning av tilskudd til frivillige organisasjoner
- samordning av statlig frivillighetspolitikk

Den statlige frivillighetspolitikken omtales i del III, kap. 8 Frivillighetspolitikken.

Den viktigste finansieringskilden for idrettsformål er spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS. På statsbudsjettet er det enkelte tilskudd til idrettsformål. Den statlige idrettspolitikken omtales i del III, kap. 7 Idrettspolitikken.

Mål

Det overordnede målet for den statlige frivillighetspolitikken er at frivillig sektor skal ha rammebetingelser som bidrar til bredde og mangfold i aktivitet og deltakelse.

Det overordnede målet for den statlige idrettspolitikken er idrett og fysisk aktivitet for alle.

Deltakelse

Deltakelse i frivillighet og idrett skaper engasjement, fellesskap, integrering og kulturell og demokratisk bevissthet. Regjeringen vil legge til rette for bredde og mangfold gjennom gode støtteordninger for frivilligheten og prioritere barne- og ungdomsaktivitet. Økonomi og sosial bakgrunn skal ikke være til hinder for deltakelse og frivillig innsats.

Regjeringen har undertegnet Fritidserklæringen sammen med KS og flere frivillige organisasjoner, blant annet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF), Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Frivillighet Norge. Fritidserklæringen skal bidra til at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, skal få mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet.

For å nå målet om bred deltakelse, foreslår regjeringen å øke bevilgningene til merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner (kap. 315, post 70), tilskudd til egenorganisert idrett (post 79), og merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg (post 82). Tiltak som videreføres og retter seg mot barn og unge, er fordelingen av herreløs arv til frivillige organisasjoner, som særlig retter seg mot barn og unge med nedsatt funksjonsevne (post 75), og tilskudd til tiltak mot barnefattigdom (post 76).

Flere ordninger finansiert av spillemidlene bidrar også til å nå målet om økt deltakelse. Støtten til friluftstiltak for barn og unge har i 2018 økt betydelig, det samme har tilskudd til lokale lag og foreninger og midler til inkludering i idrettslag. Støtten til Frifond barn og unge er videreført.

Regjeringen sikrer gode rammebetingelser for den organiserte idretten. Samtidig vil regjeringen legge til rette for at de som ønsker å drive egenorganisert aktivitet utenfor rammene av et idrettslag, har gode muligheter til dette. Regjeringen har derfor styrket satsingen på egenorganisert fysisk aktivitet, jf. omtale på kap. 315, post 79.

Godt styresett

For regjeringen er det viktig at frivillig sektor har et godt styresett, herunder arbeider for å sikre åpenhet, likestilling og mangfold. Dette er fundamentale verdier som må være kjernen i enhver frivillig organisasjon.

Stortingsmelding om frivillighetspolitikken

Kulturdepartementet tar sikte på å legge fram en stortingsmelding om den statlige frivillighetspolitikken. Stortingsmeldingen skal drøfte hvordan statens politikk kan bidra til samspill med frivillig sektor. Regjeringen ønsker samspill med nye former for frivillighet, men vil også sikre gode rammevilkår for det tradisjonelle arbeidet.

Meldingen skal peke på muligheter for hvordan den statlige frivillighetspolitikken kan bli mer samordnet, og hvordan relasjonen mellom offentlige myndigheter og frivilligheten kan forenkles ytterligere.

Kap. 315 Frivillighetsformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	5 150	5 988	6 130
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 319 823	1 423 500	1 557 600
72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	5 960	6 000	4 535
74	Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	490		
75	Herreløs arv til frivillige organisasjoner	9 945	24 518	3 003
76	Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom	10 180	10 000	10 235
78	Ymse faste tiltak	8 170	8 350	11 905
79	Til disposisjon	28 155	14 500	9 040
82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	169 303	185 000	189 400
86	Tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge	21 090	5 000	38 120
87	Tilskudd til X Games	19 000		
	Sum kap. 0315	1 597 266	1 682 856	1 829 968

Navn på post 86 er endret fra Tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge til Tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge. Tilskudd til X Games, som tidligere er budsjettert på post 87, inngår nå også i denne posten.

Innledning

Kapitlet omhandler tilskudd til frivillig sektor og tilskudd over statsbudsjettet til idrett.

Mål for 2019

Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningene under kapitlet i 2019:

- Gode rammebetingelser som bidrar til deltakelse, bredde og mangfold i frivillige organisasjoner
- Enkelt og forutsigbart samspill med frivillig sektor
- Kunnskapsbasert frivillighetspolitikk
- Idrett og fysisk aktivitet for alle

Målene for de statlige bevilgningene til frivillighetsformål er å legge til rette for frivillig aktivitet. De frivillige organisasjonene setter selv mål for sin virksomhet og utvikler seg på egne premisser.

Budsjettforslag 2019

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Midlene på posten skal i all hovedsak finansiere forskningsprogrammet *Sivilsamfunn og frivillig sektor 2018–2020*. Programmet drives av Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Senteret er et samarbeid mellom Institutt for samfunnsforskning og Uni Research Rokkansenteret. Hovedformålet for forskningsprogrammet er å framskaffe ny forskning og følge utvikling og endring over tid i sektoren. Hovedforskningstemaer er «perspektiver på deltakelse», «sivilsamfunn og frivillig sektor i endring» og «rammevilkårene for frivillig sektor».

Kulturdepartementet er oppdragsgiver og samordner forskningsprogrammet. Barne- og likestillingsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kunnskapsdepartementet deltar i finansieringen av forskningsprogrammet.

Post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Bevilgningen på posten skal kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester. Formålet med ordningen er å fremme frivillig aktivitet.

Det foreslås en bevilgning på 1 557,6 mill. kroner, en økning på 134,1 mill. kroner. Tilskuddsordningen skal gi kompensasjon for merverdi-

avgift etter søknad fra frivillige organisasjoner innenfor bevilgningen for det enkelte år. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortingen være lik for alle innvilgede søknader.

Ordningen forutsetter registrering i Frivillighetsregisteret. Midlene kan brukes fritt i den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten. Ordningen skal være enkel og ubyråkratisk. Organisasjonene rapporterer ikke på bruken av midlene. I organisasjoner som består av flere organisasjonsledd, skal søknaden fremmes av sentralleddet på vegne av hele organisasjonen. Sentralleddet har ansvar for oppfølging av egne underledd og skal sørge for at det foreligger revisjonsrapport på søknadsgrunnlaget, samt annen relevant dokumentasjon.

Ny forskrift om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner vil tre i kraft fra 1. januar 2019. Forslag til endringer har vært på høring, og formålet med endringene er å gjøre ordningen mer treffsikker og bidra til ytterligere forenklinger.

Ordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Lotterinemnda er klageinstans.

Post 72 Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge

LNU Kultur er en tilskuddsordning som skal stimulere til mer kulturaktivitet i landsdekkende barne- og ungdomsorganisasjoner. Gjennom støtteordningen skal Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), legge til rette for at flest mulig kan ta del i kulturaktiviteter. Det foreslås en bevilgning på 4,5 mill. kroner i 2019, en økning på 1,1 mill. kroner fra 2018. Økningen i LNU Kultur er en oppfølging av regjeringens satsing på barne- og ungdomsaktivitet på kulturfeltet og skal bidra til at flere nye kulturprosjekter får støtte. Tilskudd for utgifter til politi ved idrettsarrangementer for barn og unge foreslås avvirket.

Post 75 Herreløs arv til frivillige organisasjoner

Bevilgningen på posten tilsvare regnskapsførte inntekter fra herreløs arv to år tidligere. Herreløs arv er midler fra dødsbo der avdøde ikke har arvinger. I 2017 var det inntektsført 3 mill. kroner. Midlene skal fordeles i tråd med forskrift fra 2016 om fordeling av herreløs arv til frivillig virksomhet til fordel for barn og unge. Frivillig virksomhet til fordel for barn og unge med nedsatt funksjonsevne skal prioriteres. Landsrådet for Norges

barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), fordeles midlene etter retningslinjer fastsatt av LNU og godkjent av Kulturdepartementet.

Post 76 Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom

Bevilgningen omfatter tiltak som skal bidra til at barn og unge fra inntektsfattige familier kan delta i organiserte fritidsaktiviteter sammen med jevnaldrende. Deltakelse i fritidsaktiviteter bidrar til fellesskap og opplevelser som kan være med på å øke livskvaliteten til barn og unge. Barn og unge i lavinntektsfamilier, herunder barn og unge med innvandrerbakgrunn, deltar i mindre grad enn andre barn. Folkebibliotekene er et lavterskeltilbud og en viktig integreringsarena. Bevilgningen på posten i 2019 foreslås derfor i hovedsak fordelt til tiltak i regi av folkebibliotekene. Midlene vil fordeles av Nasjonalbiblioteket. Deler av midlene vil også kunne benyttes til områdesatsinger, blant annet Groruddalssatsingen.

For nærmere omtale av områdesatsinger, se Kommunal- og moderniseringsdepartementets Prop. 1 S (2018–2019), kap. 590 Planlegging og byutvikling.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten omfatter driftstilskudd til Frivillighet Norge samt driftstilskudd til de særskilte idrettsanleggene Vikersund skiflygingsbakke og Lillehammer bob- og akebane. Foreslått fordeling i 2019 framgår av vedlegg 1. Tilskudd til Noregs Ungdomslag tildeles i 2019 fra kap. 325, post 78.

Frivillighet Norge er et samarbeidsorgan for frivillige organisasjoner og sekretariat for organisasjonenes interessepolitiske arbeid. Tilskuddet inkluderer midler til rekrutterings- og inkluderingsarbeid, herunder midler til en nasjonal nettportal for rekruttering til frivillig innsats (frivillig.no) og utdeling av en årlig nasjonal frivillighetspris på vegne av Kulturdepartementet.

Post 79 Til disposisjon

Bevilgningen på posten foreslås stilt til departementets disposisjon og skal dekke nye behov som oppstår i budsjettåret. Posten skal også dekke prosjekter som ikke naturlig hører hjemme under andre tilskuddsposter.

For 2019 foreslås det 2 mill. kroner til Tverga-Ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. Med forbehold om Stortingets årlige

bevilgning, vil det i en prosjektperiode fram til og med 2021 bli gitt årlige tilskudd til drift av senteret. Ressurscenteret vil i tillegg få tilskudd på inntil 3 mill. kroner i 2019 fra spillemidler til idrettsformål. Ved utløpet av prosjektperioden vil departementet foreta en evaluering av senterets arbeid. Det foreslås 1 mill. kroner fra denne posten til Frivillighet Norge til frivillig.no.

Post 82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Bevilgningen på posten skal kompensere for kostnader som spillemiddelberettigede idrettslag og foreninger har til merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortingen være lik for alle godkjente søknader.

Det foreslås en bevilgning på 189,4 mill. kroner, en økning på 4,4 mill. kroner fra 2018.

Formålet med ordningen er å lette finansieringen av anleggsinvesteringer for idrettslag og foreninger. Tilskuddsordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet, med Lotterinemnda som klageinstans. Regler for ordningen fastsettes av Kulturdepartementet.

Post 86 Tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge

Bevilgningen på posten skal gå til tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge. Statlige tilskudd til ulike idrettsarrangementer samles på denne posten. Formålet er å se støtten til idrettsarrangementer samlet.

Tilskudd til Arctic Race (15 mill. kroner) foreslås overført til denne posten fra kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 60 Overføring til fylkeskommunene for tilskudd til regional næringsutvikling. Tilskuddet er fortsatt næringspolitisk begrunnet.

Bevilgningen på posten omfatter 5 mill. kroner i tilskudd til internasjonale sykkelritt i Norge. For å bidra til å utvikle kvinnesykling, foreslås det at inntil 3 mill. kroner av dette øremerkes til internasjonale sykkelritt for kvinner i Norge.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018 ble det gitt tilskudd på 3 mill. kroner til X Games 2019, og Stortinget ga tilsagnsfullmakt på inntil 15 mill. kroner til arrangementet i 2019. Det foreslås 15 mill. kroner i tilskudd i 2019. Tilskuddet forutsetter fullfinansiering av arrangementet og en tilfredsstillende antidopingløsning godkjent av Antidoping Norge.

Stadig flere kvinner ønsker å hoppe på ski, og for å bidra til utvikling av skihopparrangement for kvinner, foreslås det i 2019 tilskudd på 1 mill. kroner til arrangementet Raw Air for kvinner.

Det foreslås tilskudd til VM i orientering på 2 mill. kroner i 2019. I tillegg gis tilskudd til kartproduksjon fra spillemidler til idrettsformål.

Statlig tilskudd utgjør et bidrag til gjennomføringen av arrangementer. Det innebærer ikke at staten påtar seg noen økonomiske forpliktelser ut over tilskuddet, eller har et ansvar for arrangementets totalbudsjett.

En forutsetning for statlig tilskudd til idrettsarrangementer er at det foreligger et tilfredsstillende antidopingarbeid. Det innebærer at tilskuddsmottaker enten er bundet av regelverket til WADA eller har et antidopingprogram som er i overensstemmelse med dette regelverket.

Rapport 2017

Bevilgningen under kapitlet skal stimulere til frivillig aktivitet og deltakelse. Følgende mål ble lagt til grunn for bevilgningene i 2017:

- Frivillig sektor skal ha rammebetingelser som bidrar til bred aktivitet og deltakelse.
- Forenkling og forutsigbarhet skal prege regjeringens samspill med frivillig sektor.
- Frivillighetspolitikken skal være kunnskapsbasert.

Departementet vurderer måloppnåelse for bevilgningen til frivillighetsformål til å være tilfredsstillende, jf. rapportering nedenfor.

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner

Om lag 23 500 lag og organisasjoner mottok kompensasjon. Flertallet av mottakerne var små lag og foreninger. Organisasjonene ble tildelt mer enn 1,3 mrd. kroner, en innvilgelse på 72,8 pst. av godkjent søknadssum. Tildelingen av kompensasjon for merverdiavgift på varer og tjenester i 2017 var basert på organisasjonenes regnskap for 2016.

Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Lotteri- og stiftelsestilsynet godkjente 459 søknader om kompensasjon. Samlet godkjent søknadsbeløp var 169,3 mill. kroner. Alle søkere fikk 100 pst. innvilgelse av godkjente søknadsbeløp. Formålet med ordningen er å lette finansieringen av anleggsinvesteringer for idrettslag og

foreninger, og dette ivaretas på en god måte gjennom ordningen.

Forskning

Forskningsprogrammet Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2013–2017 har levert avslutningsrapporten *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter*. Rapporten oppsummerer forskningen som er gjennomført ved senteret i denne perioden. Senteret har iverksatt 19 forskningsprosjekter og publisert 24 forskningsrapporter, 29 vitenskapelige artikler og fire bøker. Senteret har i tillegg hatt omfattende formidlingsvirksomhet rettet mot frivillig sektor, offentlige myndigheter, forskningsmiljøer nasjonalt og internasjonalt og allmennheten. Senterets forskning er tilgjengelig på www.sivilsamfunn.no.

Herreløs arv

I tråd med *Forskrift om fordeling av herrelaus arv til frivillig verksemd til fordel for barn og unge*, fastsatt i desember 2016, fordelte Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), 13,4 mill. kroner i 2017. Beløpet omfattet også overførte midler fra tidligere år. Midlene ble fordelt til 71 ulike prosjekter, herunder 43 prosjekter rettet mot barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Gitt antall søknader, tildelinger og mangfoldet i prosjektene og organisasjonene som har fått støtte, vurderer departementet måloppnåelsen som god.

X Games 2018

X Games er et ski-, snøbrett- og skateboardarrangement. X Games 2018 ble avholdt i Oslo og på Fornebu 16.–20. mai 2018. I 2017 ble det bevilget 18 mill. kroner til arrangementet. I tråd med Stortingets vedtak om tilskudd ble 3 mill. kroner utbetalt som generell driftsstøtte sommeren 2017. De resterende 15 mill. kroner ble utbetalt etter at forutsetningene om fullfinansiering og en antidopingavtale godkjent av Antidoping Norge var dokumentert innfridd i april 2018.

Andre tiltak

Det ble gitt driftstilskudd til Frivillighet Norge på 7 mill. kroner i 2017. Tilskuddet ble benyttet blant annet til rekrutterings- og inkluderingsarbeid, herunder frivillig.no og utdeling av en årlig frivilligpris.

Det ble tildelt 9,7 mill. kroner til oppfølging av Fritidserklæringen, et tiltak i regjeringens strategi mot barnefattigdom. Fritidserklæringen skal bidra til at alle barn og unge jevnlig får delta i fritidsaktivitet uavhengig av foreldrenes inntekt.

Det ble gitt 2 mill. kroner til Ladies Tour of Norway og 1,5 mill. kroner til henholdsvis Tour of Norway og Tour des Fjords.

Homeless World Cup er et årlig internasjonalt fotballmesterskap i gatefotball for landslag med spillere som har sosiale problemer og/eller rusproblemer. Turneringen ble gjennomført i Oslo

høsten 2017 med Frelsesarmeen som arrangør. Det ble gitt totalt 15 mill. kroner i tilskudd til arrangementet: 2 mill. kroner i 2016 og 13 mill. kroner i 2017. Arbeids- og sosialdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Kulturdepartementet bidro med 3 mill. kroner hver.

Sykkel-VM ble arrangert i Bergen i 2017. Totalt bidro staten med 52 mill. kroner i direkte tilskudd til Bergen 2017 AS, arrangørselskapet for sykkel-VM.

Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
320	Norsk kulturråd	1 100 099	1 173 139	1 208 106	3,0
321	Kunstnerformål	506 810	530 640	556 605	4,9
322	Bygg og offentlige rom	233 195	393 698	361 607	-8,2
323	Musikk og scenekunst	2 708 936	2 823 995	2 917 507	3,3
325	Allmenne kulturformål	481 051	451 035	358 989	-20,4
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	807 024	805 786	850 112	5,5
328	Museum og visuell kunst	1 566 110	1 622 170	1 856 915	14,5
329	Arkivformål	404 380	413 171	423 521	2,5
	Sum kategori 08.20	7 807 605	8 213 634	8 533 362	3,9

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
01–01	Driftsutgifter	1 360 889	1 375 642	1 407 768	2,3
21–23	Spesielle driftsutgifter	111 990	155 741	210 309	35,0
30–49	Nybygg, anlegg m.v.	35 834	32 118	32 885	2,4
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	1 056 026	1 109 520	1 051 275	-5,2
60–69	Overføringer til kommuner	20 690	21 120	21 620	2,4
70–89	Overføringer til private	5 222 176	5 519 493	5 809 505	5,3
	Sum kategori 08.20	7 807 605	8 213 634	8 533 362	3,9

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til kultur- og kunstnerformål. Bevilgningene skal bl.a. støtte kulturinstitusjoner og kunstnere, bidra til internasjonalt kultursamarbeid og utvikle den kreative næringen. Kulturdepartementets hovedoppgaver på kulturområdet er

- forvaltning av lover og regelverk
- styring av de statlige virksomhetene
- forvaltning av tilskudd til ulike kulturformål
- organisatoriske tiltak og utviklingstiltak

Statlige midler til kulturformål forvaltes etter prinsippet om armlengdes avstand. Dette innebærer at tilskuddsmottakerne er faglig uavhengige, og at

beslutninger som krever kunst- og kulturfaglig skjønn, ikke underlegges statlig styring.

Mål

De overordnede målene for bevilgningene til kulturformål er å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv. Det er videre et mål å sørge for at norsk er et velfungerende og fullverdig språk.

Kunstnerisk kvalitet, utvikling og fornyelse

Kunst kan skape nysgjerrighet og forståelse, den kan overraske, utfordre og stimulere til undring, og danner slik grunnlag for samfunnsdialog i bred forstand.

Publikum i Norge har et stort mangfold av kunst- og kulturtilbud å velge i. Kunst- og kulturaktørene må holde høy kvalitet, arbeide kunnskapsbasert og jobbe aktivt med formidling for å tiltrekke seg publikum. Mye tyder på at norsk kunst og kultur holder et høyt kvalitetsnivå. En indikator på dette er nasjonal og internasjonal anerkjennelse av og etterspørsel etter norsk scenekunst, litteratur, visuell kunst, arkitektur og musikk.

Å være kunstner kan være økonomisk uforutsigbart, men oppleves likevel som attraktivt for mange. Stadig flere ønsker å satse på et kreativt yrke, og antallet unge kunstnere øker i Norge. Kunstnernes situasjon blir belyst både i NOU 2013:4 *Kulturutredningen 2014* og i utredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015). Dette er blitt fulgt opp av regjeringen ved å utvide virkemiddelapparatet med flere tiltak, også gjennom en satsing på kulturell og kreativ næring som skal bidra til økte næringsinntekter fra kunstnerisk virke.

Kunstfeltene består i dag av et stort mangfold av kunstuttrykk og en rekke institusjoner, formidlingsarenaer, aktører og kunstnere lokalisert over hele landet. Alle felt, det være seg musikk, scenekunst, visuell kunst, litteratur m.m., har gjennomgått store forandringer de siste årene, og kompleksiteten og profesjonaliteten øker. Teknologien, som fremdeles er i rask utvikling, utfordrer kunst- og kulturorganisasjonene på mange plan, samtidig som den åpner nye muligheter. Dette gjelder både utviklingen av nye kunstneriske praksiser, nye uttrykk og produksjonsmåter, andre formidlingsformer, nye arenaer og en annen organisering av det kunstneriske arbeidet.

Kulturaktivitet fordrer gode fysiske rammevilkår. Bygninger, arkitektur og visuell kultur er viktige uttrykk for vår kultur, kulturarv og identitet. Den største enkeltsatsingen innenfor kunstfeltet er for tiden nybygget for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanen i Oslo.

Bevare og formidle kulturarv

Arkivinstitusjonene, bibliotekene og museene er kulturarvsinstitusjoner som samler inn, bevarer, tilgjengeliggjør og formidler kulturarvsmateriale. Samlingene omfatter både publiserte og upubliserte dokumenter som brev, avtaler, registre, bøker, tidsskrifter, fotografier, levende bilder og lydopptak, samt gjenstander og bygninger. Samlingene er kilder til dokumentasjon av hendelser og handlinger, kilder til forskning og kunnskapsutvikling og kilder for forståelse av vår nasjonale og lokale kultur, historie og identitet. Kulturarvsmaterialet utgjør sammen med språk og annen immateriell kulturarv vårt kollektive samfunnsminne.

Kulturarvsinstitusjonene forvalter samfunnsminnet slik at det blir tilgjengelig for alle. Med utgangspunkt i egne samlinger og særskilte samfunnsoppdrag, formidler institusjonene kulturarvsmateriale til publikum. Mange av institusjonene er populære møteplasser i sine lokalsamfunn. Arkivinstitusjoner over hele landet tilbyr unikt arkivmateriale som alle kan studere, bruke og videreformidle. Folkebibliotekene finnes i alle landets kommuner og er viktige arenaer for formidling av litteratur og for læring og offentlig debatt. Museene har også et stort antall formidlingsarenaer.

Internett har gjort tilgang til og formidling av kulturarvsmateriale uavhengig av kulturarvsinstitusjoners geografiske plassering og åpnings-tider. På nettsider som www.digitalarkivet.no, www.nb.no og www.digitalmuseum.no kan alle få digital tilgang til kulturarvsinstitusjoners samlinger.

Mengden av bygninger, gjenstander og dokumenter som produseres i dag, mangler historisk sidestykke. For kulturarvsinstitusjonene skaper dette store utfordringer med hensyn til lagringskapasitet, bevaring og tilgjengeliggjøring av så vel digitalt som analogt materiale.

Språket er vår fremste kulturbærer og viktigste identitetsmerke. Et sterkt språksamfunn er et vilkår for et godt fungerende demokrati. Målet for språkpolitikken er at norsk språk – både nynorsk og bokmål – sikres som samfunnsbærende språk. Det er et sektorovergrepene mål, og samtidig et selvstendig mål i utvikling av kunst-, kultur- og

mediepolitikken. Et bredt tilfang av litteratur på norsk bidrar til å bevare og fornye norsk språk og kultur. Samiske språk og de nasjonale minoritets-språkene skal ivaretas i samsvar med nasjonale og internasjonale forpliktelser. Norsk tegnspråk er et fullverdig språk og et kulturuttrykk for en språklig minoritet, som det offentlige også skal fremme.

Aktuelle saker

Internasjonal deltakelse og kultursamarbeid

Norsk deltakelse i internasjonalt kunst- og kulturliv øker. Stadig flere kulturuttrykk har internasjonale referanser, er basert på internasjonalt samarbeid eller har et internasjonalt publikum. Samarbeid på tvers av landegrenser bidrar til å gjøre norsk kulturliv mer aktivt og levende, styrker kvalitet og kompetanse i kultursektoren og gir tilgang til større og flere markeder. Dette gir også mulighet for økt verdiskaping i norsk kulturell og kreativ næring. En godt utviklet kultursektor bidrar til formidling og kommunikasjon over landegrenser og gir viktige bidrag til samarbeid og utvikling.

Departementet legger særskilt til rette for internasjonal kulturvirksomhet blant annet gjennom multilateralt samarbeid i Nordisk ministerråd, Europarådet, EU og UNESCO.

Gjennom tilskudd til organisasjonene Danse- og teatersentrum, Music Norway, Norsk film-institutt, Norwegian Crafts, Norwegian Literature Abroad (NORLA) og Office for Contemporary Art Norway (OCA), bidrar departementet til å fremme norsk kunst og kultur internasjonalt.

Gjennom Nordisk ministerråds politiske initiativ, støtteprogrammer og institusjoner arbei-

des det for et dynamisk og mangfoldig kunst- og kulturliv i Norden. Støtteprogrammene er viktige finansieringskilder og norske kunstnere og kulturaktører har fått god uttelling i disse programmene.

Nordområdepartementet er et sentralt utenriks-politisk interesseområde for regjeringen. En godt utviklet kultursektor i nord bidrar til formidling og kommunikasjon over grensene og gir viktige bidrag til samarbeid og utvikling i regionen. Departementet bidrar til kultursamarbeid over grensene i nord bl.a. gjennom treårige programmer for norsk-russisk kultursamarbeid.

Kulturmelding

Regjeringen tar høsten 2018 sikte på å legge frem en stortingsmelding om kultur som skal danne grunnlaget for en overordnet politisk debatt om kulturpolitikk. Meldingen skal favne bredt innenfor Kulturdepartementets ansvarsområder, og inneholde nye nasjonale mål for kulturpolitikken. Meldingen vil også foreslå prinsipper for oppgave- og ansvarsdeling mellom forvaltningsnivåene. Det legges opp til at meldingen skal behandles i Stortinget i vårsesjonen 2019.

Kunstnermelding

Stortinget har bedt regjeringen om en egen kunstnermelding. Meldingen vil gå gjennom statens kunstnerpolitiske tiltak for å se hvordan disse treffer dagens kunstnerpraksis. Målsettingen er å danne et grunnlag til å utforme relevante tiltak for framtiden. Meldingen skal etter planen legges fram i løpet av 2019.

Kap. 320 Norsk kulturråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	161 471	184 759	183 116
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 622		
51	Fond for lyd og bilde	38 050	38 880	42 810
55	Norsk kulturfond	897 956	949 500	982 180
	Sum kap. 0320	1 100 099	1 173 139	1 208 106

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Norsk kulturråd. Bevilgningene under kapitlet består av

driftsmidler til Norsk kulturråd, avsetninger til Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde.

Norsk kulturråd består av en fagadministrasjon og de kollegiale organene som styrer Norsk

kulturfond, Fond for lyd og bilde og Statens kunstnerstipend. For omtale av Statens kunstnerstipend, se kap. 321. De kollegiale organene styres etter prinsippet om armlengdes avstand og er faglig uavhengige i sitt arbeid. De beslutter tildelingene fra sine avsetninger og kan ikke instrueres når det gjelder enkeltvedtak om fordeling av tilskudd og stipend/garantiinntekter. Fagadministrasjonen ledes av en direktør som er underlagt departementets instruksjonsmyndighet.

Norsk kulturråd har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk. Organisasjonen gir statlige tilskudd til kunst- og kulturprosjekter over hele landet, driver utviklingsarbeid og er rådgiver for staten i kulturspørsmål.

Gjennom støtte til profesjonelle kunstnere, arrangører, utgivere og ulike kulturvirksomheter bidrar Kulturrådet til at kunst og kultur skapes, dokumenteres, bevares og gjøres tilgjengelig for flest mulig.

En sentral oppgave for Norsk kulturråd er å sørge for god og hensiktsmessig forvaltning av offentlige tilskudd. Dette stiller store krav til effektiv saksbehandling, samtidig som søkeres behov for forenkling og offentlighetens behov for innsyn og åpenhet må ivaretas. For å svare på disse utfordringene har Kulturrådet de siste årene bl.a. digitalisert tilskuddsforvaltningen. Den store porteføljen krever likevel at det kontinuerlig arbeides med effektivisering og forbedring av arbeidsrutiner. Høy fagkompetanse, evne til kvalitetsbedømmelse og et solid kunnskapsgrunnlag er et påkrevd fundament i arbeidet til Kulturrådets fagadministrasjon, samt for styrer, råd, komiteer og utvalg.

Norsk kulturråd har flere utviklingsoppgaver og er i tillegg statens viktigste aktør for det frie feltet (dvs. det prosjektbaserte, ikke-institusjonelle feltet). Norsk kulturråd har derfor en sentral plass i utviklingen av den nasjonale kulturpolitikken.

Kulturrådet har en viktig oppgave i å løfte fram kunstens og kulturens rolle i samfunnet og tilrettelegge for kunstnerisk virksomhet. Store samfunnsmessige og økonomiske endringer knyttet til globalisering, migrasjon, mangfold, digitalisering m.m. reflekteres også i kunst- og kulturlivet. Dette stiller krav til Kulturrådet om å være tydelig, relevant og oppdatert i dialogen med sine brukere, institusjoner og publikum for øvrig.

Kulturrådet legger stor vekt på å ha oppdatert kunnskap om kunst- og kulturfeltet i hele landet

og å være synlig utad. Kulturrådets innretning og mandat skal sikre dette. Fagutvalg, komiteer og råd er bredt geografisk sammensatt, og søknader og rapporter mottas fra aktører i hele landet. Fagadministrasjonens kontinuerlige dialog med disse aktørene, samt fagarrangementer i ulike deler av landet styrker administrasjonens kompetanse og legger til rette for mangfold. Kompetansmiljøet i fagadministrasjonen og de styrende organene utgjør et samlet, faglig overblikk som bidrar til økt kunnskap om utvikling og tendenser i en sektor som er i stadig bevegelse.

Mål for 2019

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

Målene for bevilgningene til Norsk kulturråd i 2019 er å

- fremme produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturuttrykk
- utvikle rollen som kunnskapsprodusent
- utvikle kunst- og kulturfeltet
- stimulere til profesjonelt kunstnerisk virke
- styrke internasjonalt samarbeid

Utviklingsoppgaver 2019

Norsk kulturråd har de siste årene arbeidet med store omstillings- og utviklingsoppgaver og har samtidig gjennomført en omfattende digitalisering av virksomheten.

I 2019 vil Norsk kulturråd arbeide videre med satsingen på kulturell og kreativ næring, og det utvidede oppdraget innenfor satsningen som også omfatter kulturinstitusjoner og kulturarvfeltet.

Kulturrådet flyttet forvaltningen av museumsfaglige oppgaver fra Oslo til Bodø høsten 2018. I 2019 vil Kulturrådet dermed ha fullt operative kontorer på tre ulike steder i landet – i Oslo, Trondheim og Bodø, noe som vil kreve ytterligere omstilling i organisasjonen. Arbeidet med kulturell og kreativ næring vil forankres i hele organisasjonen. Kontoret i Trondheim vil ivareta sekretariatsfunksjonene for Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde og en seksjon for kreativ næring.

Budsjettforslag 2019**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for fagadministrasjonen i Norsk kulturråd og utgifter til drift av råd, styre og utvalg.

Fagadministrasjonens oppgaver inkluderer sekretariatsfunksjonene for de styrende organene for Norsk kulturfond, Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde. Virksomheten omfatter videre oppgaver knyttet til nasjonal museumsutvikling og -forvaltning, utvikling og styrking av kulturell og kreativ næring samt forskning, utvikling og rådgivning. Oppfølging av UNESCO-konvensjonen om immateriell kulturarv og arbeid med å styrke internasjonalt samarbeid på kulturfeltet ligger også til fagadministrasjonen, i tillegg til funksjonen som offisielt kontaktpunkt for EUs kulturprogram Kreativt Europa og programpartner for flere land i tilknytning til EØS' kulturutvekslingsmidler.

Det er satt av 5 mill. kroner til en tilskuddsordning knyttet til det utvidete oppdraget innen kulturell og kreativ næring. Tilsvarende beløp er derfor overført fra denne posten til kap. 325, post 71, se nærmere omtale av tilskuddsmidler til dette formålet under nevnte kapittel.

Norsk teater- og orkesterforening har på oppdrag fra Kulturdepartementet utarbeidet og kvalitetssikret publikums- og aktivitetsstatistikk for scenekunst- og musikkinstusjoner. Norsk kulturråd skal overta denne oppgaven fra 2019, og midlene som til og med 2018 ble gitt til Norsk teater- og orkesterforening overføres til Norsk kulturråd fra 2019. Bevilgningen på posten foreslås som følge av dette økt med 522 000 kroner, mot tilsvarende reduksjon på kap. 325, post 78.

Bevilgningen på posten foreslås utover dette redusert med 0,8 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon i inntektene under kap. 3320, post 01, jf. omtale nedenfor.

Videre er bevilgningen på posten foreslått redusert med 0,4 mill. kroner som gjelder administrasjon av regionale prosjektmidler til visuell kunst (tidligere statens utstillingsstipend). Det er Kunstsentrene i Norge som administrerer ordningen. Midlene foreslås flyttet til kap. 328, post 78.

Post 01 kan overskrides med inntil samme beløp som Norsk kulturråd får i merinntekter under kap. 3320, post 01 og regnskapsførte inntekter under kap. 3320, post 03, jf. forslag til vedtak II.

Post 51 Fond for lyd og bilde

Fond for lyd og bilde skal fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak og fordeles til beste for rettighetshavere innenfor musikk, scene, film og billedkunst.

Fondsmidlene er i tillegg en kollektiv kompensasjon til rettighetshavere innen musikk, scene, film og billedkunst for den lovlige kopieringen av deres verker til privat bruk.

Det er også avsatt midler til en kompensasjonsordning med individuell fordeling til rettighetshavere, jf. omtale under kap. 337, post 70.

Fond for lyd og bilde forvaltes av et styre på sju medlemmer som oppnevnes for tre år av gangen. Styreleder oppnevnes av Kulturdepartementet, mens øvrige medlemmer oppnevnes etter innstilling fra rettighetshaverorganisasjonene. Styret i Fond for lyd og bilde oppnevner faglige utvalg og underutvalg som behandler søknader om prosjektstøtte fra fondet. Det er p.t. 37 utvalgsmedlemmer totalt.

Kulturdepartementet foreslår å øke bevilgningen på posten med 4 mill. kroner for å styrke fondets arbeid med å fremme produksjon og formidling innen ulike kunst- og kulturfelt, og dets funksjon som en kollektiv kompensasjonsordning for rettighetshavere.

Post 55 Norsk kulturfond

Norsk kulturfond forvaltes av Norsk kulturråd gjennom et råd på ti personer, oppnevnt av Kulturdepartementet for fire år av gangen. Oppnevningen er rullerende, slik at halvparten av rådets medlemmer står på valg hvert annet år. Rådet oppnevner fagutvalg, der medlemmene sitter i to år av gangen. Det er fagutvalgene som i all hovedsak behandler søknader om støtte fra kulturfondet etter en grundig gjennomgang av fagadministrasjonen. Sammensetningen av fagutvalgene sikrer bred kunstfaglig kompetanse og skal i tillegg ivareta kjønnsmessig likevekt og geografisk spredning. Det er p.t. ca. 125 utvalgsmedlemmer totalt.

Bevilgningen skal dekke tilskuddsordninger og avsetninger under Norsk kulturfond. Gjennom tildelinger fra Norsk kulturfond stimuleres i hovedsak den frie delen av kulturlivet. I tillegg tildeles tilskudd til en rekke organisasjoner og virksomheter som i de senere år er lagt til kulturfondet.

Regjeringen foreslår en samlet bevilgning på 982 mill. kroner til Norsk kulturfond i 2019. Det er en økning på 32,7 mill. kroner fra saldert budsjett 2018. Utover justeringer for generell lønns- og

prisvekst er det i bevilgningsforslaget lagt inn enkelte økninger til særskilte formål.

Regjeringen anerkjenner de etablerte scenekunstgruppens behov for langsiktighet både når det gjelder produksjonsmuligheter, visningsmuligheter, forvaltning og økonomi. Det er et særlig behov for å styrke Norsk kulturfonds muligheter til å ivareta etablerte kompanier med en kombinasjon av høy kunstnerisk kvalitet, lang erfaring, internasjonalt nedslagsfelt og høy etterspørsmål, samtidig som nye grupper kan komme til. Bevilgningen på posten er foreslått økt med 7 mill. kroner, slik at tilskuddssystemet rettet mot det frie scenekunstheltet kan videreutvikles i tråd med den kunstneriske og organisatoriske utviklingen i feltet.

For å etablere en ny ordning for oversettelse av samisk litteratur til norsk og øke formidlingen av samisk litteratur, foreslås bevilgningen økt med 2 mill. kroner.

For å styrke kvaliteten og formidlingen av barne- og ungdomslitteratur foreslås bevilgningen økt med 6,5 mill. kroner. Midlene skal gå til innkjøpsordningen for denne sjangeren og som tilskudd til produksjon og formidling.

I bevilgningsforslaget på posten er det lagt inn 2 mill. kroner til aspirantordningen for å sikre en mer mangfoldig rekruttering til kunst- og kulturrelaterte yrker. Økningen i 2019 er en del av regjeringens arbeid for å styrke arbeidet med mangfold, inkludering og bekjempelse av fattigdom, jf. omtale under del I.

Regionale prosjektmidler til visuell kunst (tidligere statens utstillingsstipend), har siden 2017 vært bevilget som en del av fondsavsetningen til visuell kunst med Kunstsentrene i Norge som forvalter. Fra 2019 foreslås midlene til dette formålet, 5,5 mill. kroner, overført til kap. 328, post 78, jf. omtale under posten.

Fondsavsetningen fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes til enkeltstående og flerårige prosjekter og til tiltak av mer varig karakter.

Norsk kulturråd har anledning til å omdisponere mellom avsetningene til de ulike formålene. Tabell 4.1 viser rådets fordeling av budsjettavsetningene mellom ulike fagområder i 2018, og en videreføring av denne fordelingen basert på bevilgningsforslaget på posten. Den faktiske fordelingen på fagområdene i 2019 vil bli fastsatt av Norsk kulturråd.

Tabell 4.1 Fordelingen av avsetningene til Norsk kulturfond på fagområder

	(i 1 000 kr)	
	2018	2019
Allmenne kulturformål	63 288	64 670
Visuell kunst	130 626	129 970
Musikkformål	380 040	388 320
Scenekunstformål	154 150	164 500
Litteraturformål	186 995	199 570
Kulturvernformål	34 401	35 150
Sum	949 500	982 180

Institusjoner mv. med fast årlig tilskudd over statsbudsjettet skal som hovedregel ikke innvilges tilskudd fra Norsk kulturfond. Unntak kan vurderes, bl.a. for å fremme institusjonenes samarbeid med det frie feltet.

Rapport 2017

Rapporten nedenfor gir en samlet vurdering av måloppnåelsen basert på den årlige rapporteringen fra Norsk kulturråd om fagadministrasjonen,

Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde om oppnådde resultater. Tall er i all hovedsak hentet fra Kulturrådets årsrapport for 2017.

Målene for bevilgningen til Norsk kulturråd i 2017 var å legge til rette for produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturuttrykk, utvikle museumssektoren, styrke internasjonalt samarbeid på kulturfeltet samt lette etablering og stimulere utvikling av profesjonelt kunstnerisk virke. Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for å være tilfredsstillende.

Fagadministrasjonen

Målene for bevilgningen til fagadministrasjonen var i 2017 å sikre sekretariatsressurser for det kollegiale organet for Norsk kulturråd (rådet), styret for Fond for lyd og bilde og utvalget for Statens kunstnerstipend og garantiinntekter for kunstnere, utvikle og iverksette forsknings- og utviklingsprosjekter, sørge for effektiv forvaltning av tilskudd, bidra til utvikling av museene, legge til rette for internasjonalt samarbeid på kulturfeltet og utvikle en ny satsning innenfor kulturell og kreativ næring.

Sekretariatsoppgaver og tilskuddsforvaltning

Fagadministrasjonen er sekretariat for tre kollegiale organer og skal blant annet sikre at beslutningsgrunnlaget for vedtak er godt faglig fundert, at tilskuddsordningene er innrettet i tråd med utviklingen i kunst- og kulturfeltet, og at forvaltningen er effektiv og i henhold til relevant regelverk. For å sikre oppdatert kunnskap driver fagadministrasjonen aktivt FoU-arbeid gjennom igangsetting av forskningsprosjekter, evalueringer og utredninger, jf. omtale av forskning og utvikling under Norsk kulturfond nedenfor.

Kulturrådet har siden 2012 hatt en stor satsing på digitalisering av tilskuddsforvaltningen. Over 50 ulike tilskuddsordninger er digitalisert. I 2017 mottok Kulturrådet over 18 000 søknader, hvorav ca. 95 pst. digitalt. Digitaliseringen bidrar til at tilskuddsforvaltningen blir mer effektiv, og at alle steg av tilskuddsforvaltningen dokumenteres og forvaltes i henhold til gjeldende regelverk. Kulturrådet har også oppnådd økt fleksibilitet og transparens i forvaltningen av fonds- og stipendmidler.

Kulturell og kreativ næring

Kulturrådet fikk i oppdrag å arbeide særskilt med kulturell og kreativ næring i 2017, som en del av regjeringens satsing, jf. Prop 1 S (2017–2018). En seksjon for kreativ næring ble opprettet ved Kulturrådets nye kontor i Trondheim i 2017. Samtidig ble sekretariatsfunksjonene for Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde flyttet til kontoret for å kunne se virkemidlene i kunstnerøkonomien i sammenheng.

Regjeringens satsing har som formål å styrke enkeltkunstnernes muligheter for økte inntekter ved at kunst- og kulturuttrykkene når et større marked og et bredere publikum. Målgruppene er kunstnere og mindre virksomheter som arbeider med distribusjon, formidling, markedsføring eller

salg av kulturelle uttrykk, samt regionale kompetansemiljøer som støtter opp om disse. Satsingen omfatter ti fagområder: visuell kunst, musikk, scenekunst, litteratur, kulturarv, film, arkitektur, design, mote og dataspill.

Hovedaktivitetene i 2017 har vært etablering av nytt kontor og utvikling av to tilskuddsordninger, med utlysning og tildeling av midler. 7,4 mill. kroner fordeles gjennom ordningen Næringsutvikling og 10,1 mill. kroner gjennom ordningen Regional bransjeutvikling. Sistnevnte fordeles likt mellom Nord-, Midt-, Vest-, Sør- og Øst-Norge.

Tilskuddsordningen Næringsutvikling retter seg mot kunstnere og mindre virksomheter. Tiltakene skal føre til økte inntekter og langsiktig økonomisk bærekraft for virksomheten og samarbeidende kunstneriske aktører, til å profesjonalisere og utvikle verdikjeden, samt bidra til at kunst- og kulturuttrykkene når et større marked og et bredere publikum.

Tilskuddsordningen Regional bransjeutvikling retter seg mot de regionale bransjeaktørene i det frie feltet. Den skal utvikle og styrke strukturene i regionene og tiltakene skal gi flere aktører i regionene mulighet til profesjonalisering av verdikjeden gjennom økt nærings-, markeds- og forretningskompetanse.

Totalt kom det inn 238 søknader til de to tilskuddsordningene, med en samlet søknadssum på 131,5 mill. kroner. 62 tiltak ble tildelt midler. Ut fra det store antallet søknader og den jevnt over høye kvaliteten på disse i 2017 ser det ut som at Kulturrådets virkemidler treffer godt, og gjenspeiler behov i feltet og potensial i bransjene.

Museumsutvikling

Et sentralt virkemiddel for Kulturrådet i arbeidet med å utvikle museumssektoren er tildeling av prosjekt- og utviklingsmidler. I 2017 hadde Kulturrådet 18,6 mill. kroner til fordeling til utviklingsprosjekter og sikringstiltak i museene. Til sammen 9 mill. kroner ble gitt i tilskudd til 35 sikringstiltak ved museer. Tilskuddene bidrar til å forebygge ødeleggelser ved brann, tyveri, ran, hærverk og naturskade og sikrer mot tap av verdifull kulturarv over hele landet.

I 2017 ble 9,6 mill. kroner fordelt til utviklingsprosjekter innen museenes samfunnsrolle, digital utvikling og samlingsforvaltning.

Tre nye søkbare programmer for 2018–2020 ble lansert i 2017. Programmene adresserer særlig tre sentrale og gjennomgående hovedutfordringer i museumssektoren: behov for videre digitalisering av samlingene og tilgjengeliggjøring for publikum,

museenes makt og ansvar i en endret og mangfoldig virkelighet samt fokus på forskning.

I 2017 koordinerte Kulturrådet de 22 faglige museumsnettverkene. Museene i det nasjonale museumsnettverket er svært varierte i tema, størrelse og ressurstilgang. Kulturrådet har gjennom museumsvurderingene identifisert et stort behov for kunnskapsdeling og kompetanseutvikling i dette institusjonsmangfoldet. For museumsfeltet har derfor Kulturrådet lagt vekt på å stimulere faglig samarbeid og tiltak med overføringsverdi. Over tid er resultatet økende bruk av felles metodikk, infrastruktur, verktøy, standarder og faglige veiledninger i hele sektoren. Dette sikrer effektiv og god ressursutnyttelse, styrker kvalitet og bidrar til utjevning av ressursmessige og geografiske ulikheter.

Samarbeidet mellom Kulturrådet, Kartverket, Riksarkivet og Riksantikvaren ble videreført. Kulturrådet drifter og utvikler tjenesten *Norvegiana*, som gjør kunst- og kulturdata tilgjengelig slik at kulturarven kan gjenbrukes av enkeltbrukere, forvaltning og næringsaktører. Denne databasen inneholdt ca. 7,8 mill. objekter ved utgangen av 2017.

Internasjonalt kultursamarbeid

Kulturrådet støtter opp om internasjonaliseringen av norsk kunst- og kulturliv blant annet gjennom arbeidet med europeiske ordninger. Kulturrådet er programpartner for kultursamarbeidsprogrammer med EØS-midlene og er nå godt i gang med samarbeid med myndighetene i sju land om nye EØS-programmer. Alle samarbeidslandene ønsker stor grad av involvering av norske kulturaktører på prosjektnivå. Norske kulturaktører fra et bredt felt får dermed en unik anledning til samarbeid med kolleger i andre europeiske land.

Bevilgningene til kultursamarbeid i denne perioden er foreløpig på over 38 mill. euro. Det er en økning på over 40 pst. sammenlignet med forrige periode.

Arbeidet med informasjon om Kreativt Europa-programmet til norske aktører ble videre-

ført i 2017. Innen utgangen av 2017 var 31 norske aktører med i prosjekter finansiert gjennom programmet, i tillegg til norsk deltakelse i en rekke nettverk. En midtveisevaluering gjennomført av Kulturdepartementet viser at programmet gir norske aktører muligheter til faglig utvikling og samarbeid de ellers ikke hadde fått, og dermed har betydning for utviklingen av feltet.

Kulturrådet støttet aktivt opp om arbeidet med et arktisk toppmøte for kultur, Arctic Arts Summit. Toppmøtet inngikk i Norges formannskap for Nordisk ministerråd. Det ble blant annet besluttet å videreføre et nettverk mellom kulturrådene i de arktiske områdene som en del av initiativet.

I 2017 var det ti år siden Norge ratifiserte UNESCOs konvensjon for vern av den immaterielle kulturarven. Det ble markert i et seminar i regi av Kulturrådet i mars 2017, og i flere arrangementer i regi av de frivillige organisasjonene som arbeider med konvensjonen i Norge. Samtidig ble en fortegnelse over immateriell kulturarv i Norge lansert.

Kulturrådet har fra 2017 ansvar for det treårige nordiske prosjektet «Inkluderende kulturliv i Norden», lansert i forbindelse med Norges formannskap i Nordisk ministerråd. Prosjektet skal bidra til utveksling av kompetanse og modeller, og fremme samarbeid mellom nordiske aktører. Målet er at kulturlivet i Norden skal bli mer åpent og inkluderende. Det er nedsatt en nordisk arbeidsgruppe for prosjektet med representanter for kulturmyndigheter i alle de nordiske landene og de selvstyrte områdene. Det er også etablert et nettverk for de nordiske kulturskolerådene i regi av prosjektet, og det vil bli etablert flere nettverk som en del av det videre arbeidet.

Norsk kulturfond

Norsk kulturfond forvaltes av Norsk kulturråd og hadde i 2017 som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk, bevare, dokumentere og formidle kulturarv og gjøre kunst og kultur av høy kvalitet tilgjengelig over hele landet.

Tabell 4.2 Norsk kulturfond – hovedfordeling av midler 2017 (i 1 000 kr)

	2017
Allmenne kulturformål	58 953
Visuell kunst	122 406
Musikkformål	358 557
Scenekunstformål	148 960
Litteraturformål	177 877
Kulturvernformål	32 203
Sum	898 956

Rådet er gitt fullmakt til å omdisponere mellom fondets avsetninger og har i 2017 foretatt omdisponeringer mellom fagområdene tilsvarende fem pst. av fondets midler. Rådet valgte i hovedsak å bruke midlene til å styrke satsingen på kunst for barn og unge som ledd i målet om å sikre at barn og unge over hele landet skal ha lik tilgang til

kunst og kultur av høy kvalitet. Det ble også omdisponert midler til avsetningen Allmenne kulturformål til utlysning av midler til kunst- og kulturkritikk, videreføring av forsøksordningen Gjesteoppholdsstøtte for arenaer og til Aspirantordningen.

Tabell 4.3 Søknader og tildelinger 2017

	Søknader	Tildelinger
Allmenne kulturformål	461	168
Visuell kunst	1 604	458
Musikkformål	3 262	1 309
Scenekunstformål	1 282	362
Litteraturformål	1 477 ¹	854 ²
Kulturvernformål	241	101
Totalt	8 327	3 252

¹ Inkluderer antall påmeldte titler til innkjøpsordningene for litteratur og antall søknader til tidsskrifter og periodiske publikasjoner (hhv. 1033 titler og 103 søknader)

² Inkluderer antall innkjøpte titler til innkjøpsordningene og tildelinger for tidsskrifter og periodiske publikasjoner (hhv. 606 titler og 65 tildelinger)

Sett bort fra innkjøpsordningen for litteratur, mottok fondet 7 300 søknader i 2017, som er 51 færre enn året før. Antall tildelinger gikk ned fra 2 781 til 2 545. Tildelingsprosenten gikk ned fra 37 til 36 pst.

Allmenne kulturformål

Avsetningen til allmenne kulturformål benyttes til tverrfaglige satsinger og andre prosjekter. I 2017 er avsetningen brukt til tilskuddsordningene Rom for kunst, Tverrfaglige tiltak, Aspirantordningen og til forsøksordningene Gjesteoppholdsstøtte for arenaer og Prosjektstøtte kunst- og kulturkritikk.

Det er også satt av midler til forskning og utvikling m.m.

Aspirantordningen har som mål å bidra til at kulturinstitusjonene speiler mangfoldet i befolkningen ved i større grad å rekruttere kandidater med variert kulturell og sosial bakgrunn. Virksomheter kan gjennom ordningen få tilskudd til å ansette nyutdannede kunstnere eller kulturarbeidere i ett år. Ordningen ble evaluert i 2017. Det ble konkludert med at den er vellykket både for aspirantene og kunst- og kulturvirksomhetene.

Gjesteoppholdsstøtte for arenaer er en tverrfaglig ordning som gir kunst- og kulturarenaer i Norge mulighet til å invitere kuratorer, kunstnere

og/eller programskapere til opphold og samarbeid om programutvikling og kunstproduksjon. Formålet er å styrke arenaenes muligheter for utvikling av kunstnerisk innhold og kompetanse på programmeringsarbeid. Forsøksordningen ble videreført i 2017 etter anbefaling fra evalueringsrapporten *På besøk* (2017).

Satsingen på kunst- og kulturkritikk skal styrke denne kritikkenes posisjon i norsk offentlighet. I tildelingene er det særlig lagt vekt på aktørers evne til å fornye kritikken, gitt medieomstillingen og nye teknologiske og kulturelle betingelser for å involvere fagmiljøer og publikum. Prioriteringen av dette området må ses i sammenheng med rådets årskonferanse i 2016, der fokus ble rettet mot de radikale effektene medieomstillingene har for svekkelse av kulturjournalistikk generelt og situasjonen for kritikk av kunst- og kulturkritikk i landsdekkende medier.

Under allmenne kulturformål i 2017 ble det mottatt 461 søknader og 36 pst. av dem ble innvilget.

Forskning og utvikling

Kulturrådets kunnskapsproduksjon gjennom forskningsprosjekter, utredningsarbeid, evalueringer og statistikk utgjør en sentral del av kunnskapsproduksjonen om og innenfor kultursektoren i Norge. De ulike prosjektene gir et viktig kunnskapsgrunnlag for innretningen og utviklingen av Kulturrådets virksomhet.

Hovedsatsingen i 2017 var programmet «Kunst, kultur og kvalitet». Forskningsatsinger på digitalisering, kulturvern og et nordisk program, «Kunst og sosiale fellesskap», har vært under utvikling. Programmet «Barn og unge og kunst og kultur» ble igangsatt med innspillkonferanse samt utlysning og tildeling av forskningsmidler. Det ble igangsatt utredninger om konsertarrangører og om de allmenne kulturtidsskriftene.

Det ble også utført flere evalueringer, blant annet på visuell kunst og scenekunstområdet. Evalueringene gir viktig kunnskap om utforming og virkning av Kulturrådets støtteordninger. Kulturrådet har siden 2013 lagt til rette for utarbeidelsen av omsetningsstatistikk for de ulike kunstområdene. *Kunst i tall 2016* (2017), omfattet musikk, litteratur, visuell kunst og scenekunst.

Visuell kunst

Avsetningen til visuell kunst ble gjennom ulike støtteordninger benyttet til tilskudd til produk-

sjon, formidling og dokumentasjon av uttrykk innenfor alle sjangre. I tillegg er et pilotprosjekt for arkivering og bevaring av videokunst midlertidig videreført, mens man arbeider for en permanent løsning.

Avsetningen til visuell kunst ble i 2017 økt med 4 mill. kroner til en ny kunstnerassistentordning. Ordningen har som formål å gi kunstnere i etableringsfasen anledning til å arbeide som assistent for en mer etablert kollega i en femti pst. stilling i ett år. Det er stor interesse for ordningen og tildelte midler dekker et behov på det visuelle feltet. Ordningen bidrar til profesjonalisering av kunstnerne og styrker kunstnerøkonomien.

Kulturrådets satsing på kunstnerdrevne visningssteder ble evaluert. Ifølge evalueringen er den tydeligste effekten av satsingen at utstillende kunstnere får honorar og at de som driver stedet får lønn. De kunstnerdrevne visningsstedene framheves som viktige arenaer for visning og produksjon av ny kunst og som testgrunn for utprøving av nye utstillingsformater. De har også hatt betydning for framveksten av frilanskuratorer og kunstnerkuratorer og bidrar til kunstfeltets internasjonalisering og nettverksbygging.

Under avsetningen ble det lyst ut øremerkede midler til kunst for og med barn og unge i 2017, som ledd i rådets strategiske satsing på denne målgruppen.

Tilskuddsordningen Kunst og teknologi ble avvirket i 2017. Hovedgrunnen er at den i dag overlapper andre støtteordninger i Kulturfondet. Midlene er overført til prosjektstøtteordningen for visuell kunst fra 2018.

Midler til statens utstillingsstipend ble lagt inn i Kulturfondet i 2017 og forvaltning ble overført til de regionale kunstsentrene, koordinert av Kunstsentrene i Norge. Midlene styrker kvaliteten og profesjonaliteten for utstillinger med samtidskunst i regionene, stimulerer til kunstfaglig utvikling og gir bedre arbeidsvilkår og visningsmuligheter til visuelle kunstnere i regionene.

Under visuell kunst i 2017 ble det mottatt 1 604 søknader og 29 pst. av dem ble innvilget.

Musikkformål

I 2017 har Kulturrådet fortsatt arbeidet med å tilpasse ordningene på musikkområdet til behovene i feltet og hos publikum. Utvikling av mulighetene til å skape musikkproduksjoner på høyt nivå har stått sentralt og er sett i sammenheng med et ønske om økt distribusjon av musikk gjennom arrangører, festivaler og andre formidlingskanaler.

Nye retningslinjer for Tilskuddsordning for musikkfestivaler trådte i kraft fra 2017. Retningslinjene legger til rette for en innfasing av de tidligere knutepunktfestivalene i Kulturrådets festivalstøtteordning.

Rådet vedtok i 2017 retningslinjer for Tilskuddsordning for musikkarrangører. Det er tydeliggjort en prioritering av arrangører med høy kunstnerisk kvalitet i programmeringen.

De regionale kompetansesentrene for musikk ble styrket med til sammen 5,6 mill. kroner over Driftsstøtteordningen. Sentrene vil med dette få mulighet til å ta et utvidet regionalt ansvar og bli åpne og relevante for aktører innenfor hele bredden av sjangre, musikkuttrykk og bransjesegmenter.

Under musikkformål i 2017 ble det mottatt 3 262 søknader og 40 pst. av dem ble innvilget.

Scenekunstformål

Avsetningen til scenekunstformål ble i 2017 benyttet til produksjon og formidling av scenekunst på høyt kunstnerisk og faglig nivå. Gjennom ulike støtteordninger har midlene bidratt til nyskaping, utvikling og samarbeid på tvers av uttrykksformer og sjangre, videreutvikling av infrastruktur for produksjon og formidling samt formidling til publikum på et mangfold av arenaer i inn- og utland. Flerårige tilskudd fra ulike scenekunstordninger er med på å øke forutsigbarheten for aktører i scenekunstheltet.

To tilskuddsordninger på scenekunstmrådet Forprosjektordningen og Arrangørstøtteordningen ble evaluert i 2017. Evalueringene er i hovedsak positive. Fra Forprosjektordningen kan det søkes tilskudd til utvikling og utprøving av metoder og ideer som kan lede til nye scenekunstproduksjoner. Evalueringen viser at selv små midler fra ordningen kan bidra til store resultater for utviklingen av fri scenekunst. Evalueringen av Arrangørstøtten konkluderer med at ordningen er et viktig bidrag til å styrke arrangører innen scenekunst, deres samarbeidspartnere, scenekunstnere, publikum og lokalmiljøene der arrangørene holder til rundt om i Norge.

I 2017 ble arbeidet med evalueringen av Basisfinansieringen av frie scenekunstgrupper satt i gang. Resultatet av evalueringen vil legge grunnlaget for eventuelle endringer.

Det har vært en stor økning i søknadssum under denne fagavsetningen i 2017, sammenlignet med året før. Dette skyldes først og fremst en sterk økning av søknader om flerårig virksomhetsstøtte over ordningene Basisfinansieringen av

frie scenekunstgrupper, Arrangørstøtte og Regionale kompetansesentra for dans. Under scenekunstformål i 2017 ble det mottatt 1 282 søknader og 28 pst. av dem ble innvilget.

Litteraturformål

Innkjøpsordningene for litteratur er Kulturrådets hovedsatsing på litteraturområdet og bidrar til flere måloppnåelser som økte forfatterinntekter, styrking av de redaksjonelle miljøene og tilgjengeliggjøring av litteratur i folkebibliotekene. I 2017 ble i overkant av 600 nye titler i de ulike sjangrene distribuert til folkebibliotekene. Antallet er relativt stabilt.

448 av fjorårets titler ble også kjøpt inn som e-bok, noe som betyr at Kulturrådet samlet har gitt folkebibliotekene tilgang på mer enn 1500 e-bøker til sammen i løpet av de siste årene. I fjor prioriterte Kulturrådet å gi forlag og forfattere et ekstra tilskudd for de 495 titlene som ble kjøpt inn under prøveprosjektet for innkjøp av e-bøker i perioden 2012–2014, slik at disse nå er tilgjengelige i bibliotekene ut 2019. Fra og med 2015 har lisensene for samtlige e-bøker som kjøpes inn en varighet på fem år. Kulturrådet er i dialog med Nasjonalbiblioteket og ulike bransjeaktører for å finne løsninger som gjør at varigheten kan utvides.

De øvrige litteraturstøtteordningene har et noe lavere antall søknader i 2017 enn i 2016. Særlig merkbart er dette under tilskuddsordningen for litteraturformidling. Antall litteraturfestivaler og årlige arrangementer holder seg stabilt, men i kategorien enkeltstående formidlingstiltak har antallet gått ned. Dette kan ses i sammenheng med Nasjonalbibliotekets utlysning til arenautvikling og arrangementer i folkebibliotek. Det er nødvendig å balansere ansvaret mellom Nasjonalbiblioteket og Kulturrådet i denne sammenheng. Søknader fra bibliotek er derfor særlig blitt vurdert opp mot Nasjonalbibliotekets utlysninger av utviklingsmidler.

Kulturrådet hadde en stor gjennomgang av litteraturstøtteordningene i 2014–2015, noe som medførte til dels omfattende endringer. Det er igangsatt et arbeid med å evaluere disse endringene.

Under litteraturformål i 2017 ble det mottatt 450 søknader (unntatt innkjøpsordningene for litteratur) og 55 pst. av dem ble innvilget.

Kulturvernformål

Avsetningen til kulturvern har som mål å stimulere til prosjektbasert arbeid med innsamling, dokumentasjon, bevaring og formidling av materi-

ale som utgjør grunnlaget for økt kunnskap om historie, kunst, kultur og samfunnsliv i Norge.

Deler av det skriftlige historiske kildematerialet er vanskelig lesbart og dermed lite tilgjengelig. Det var derfor et mål i 2017 å stimulere til flere prosjekter hvor viktige kilder til kunnskap om historie, kultur og levesett i Norge blir transkribert og tilgjengeliggjort for et allment publikum og forskning.

Kulturrådet merker behovet for forskningsbasert kunnskap om hvordan aktuelle endringsprosesser virker inn på aktivitet og praksis både i institusjonene og i det frie kulturvernet. Det er i 2017 derfor bevilget midler til oppstart av et FoU-

prosjekt som skal gi kunnskap om kulturvernets relevans, dynamikk og aktualitet i en skiftende samfunnsk kontekst. Forprosjektfasen vil rette oppmerksomheten mot det frivillige kulturvernet.

For mange aktører i det frie kulturvernet er Kulturrådet eneste finansieringskilde med nasjonalt nedslagsfelt. Fondsmidlene har en positiv effekt som utløser støtte også regionalt og lokalt. Dette samspillet mellom ulike forvaltningsnivå er viktig for et fortsatt vitalt og faglig forankret kulturvern i regioner og lokalsamfunn.

Under kulturvernformål i 2017 ble det mottatt 241 søknader og 42 pst. av dem ble innvilget.

Tabell 4.4 Norsk kulturfond: Forholdet mellom antall søknader og antall tildelinger fordelt på fylke i 2017

Fylkesvis fordeling av søknader og tildelinger i 2017			
Fylke	Søknader	Tildelinger	Tildelingsprosent
Akershus	490	145	29,6
Aust-Agder	76	31	40,8
Buskerud	173	67	38,7
Finnmark	109	40	36,7
Hedmark	134	36	26,9
Hordaland	808	256	31,7
Møre og Romsdal	113	42	37,2
Nordland	201	78	38,8
Nord-Trøndelag	80	30	37,5
Oppland	177	70	39,5
Oslo	3 042	1 087	35,7
Rogaland	293	109	37,2
Sogn og Fjordane	81	33	40,7
Svalbard	1	1	100,0
Sør-Trøndelag	432	172	39,8
Telemark	223	77	34,5
Troms	195	77	39,5
Vest-Agder	139	50	36,0
Vestfold	169	43	25,4
Østfold	183	67	36,6
Utlandet	96	35	36,5

Tabell 4.5 Norsk kulturfond: Forholdet mellom søknadssum og tildelingssum fordelt på fylke i 2017

Fylkesvis fordeling av søknadssum og tildelingssum i 2017			
Fylke	Søknadssum	Tildelt sum	Tidelingsprosent
Akershus	194 830 045	22 458 000	11,5
Aust-Agder	13 663 517	4 616 000	33,8
Buskerud	53 091 215	10 526 400	19,8
Finnmark	40 927 991	9 867 000	24,1
Hedmark	41 647 846	6 506 708	15,6
Hordaland	241 254 770	91 787 014	38,0
Møre og Romsdal	72 378 663	12 719 544	17,6
Nordland	75 252 489	28 234 200	37,5
Nord-Trøndelag	25 503 659	5 214 000	20,4
Oppland	66 347 401	17 813 000	26,8
Oslo	1 237 268 727	350 246 554	28,3
Rogaland	118 976 410	23 752 000	20,0
Sogn og Fjordane	68 608 800	14 037 892	20,5
Svalbard	300 000	250 000	83,3
Sør-Trøndelag	225 618 868	60 485 012	26,8
Telemark	63 251 478	14 470 644	22,9
Troms	168 296 194	39 313 008	23,4
Vest-Agder	39 129 545	12 559 400	32,1
Vestfold	74 521 041	9 157 700	12,3
Østfold	43 322 896	9 973 500	23,0
Utlandet	18 163 732	3 593 000	19,8

Fond for lyd og bilde

Bevilgningen til Fond for lyd og bilde for 2017 var 38 mill. kroner. Inkludert ubrukte bevilgninger fra tidligere år var faktiske midler til fordeling 38,8 mill. kroner.

Fondets midler deles i fire deler, hvorav én del avsettes og disponeres av styret på fritt grunnlag, mens de tre øvrige delene avsettes til formål som har tilknytning til henholdsvis opphavere, utøvende kunstnere og produsenter.

Det ble i 2017 gitt tilskudd til prosjekter innenfor produksjon og formidling av lydopptak, konsertvirksomhet, komponering, scenekunstforestillinger og tekstutvikling. Videre ble det gitt støtte til produksjon og formidling av kortfilm, dokumentarfilm, foto, billedkunst og sammensatte prosjekter. For å styrke samarbeid mellom film- og

musikkbransje ble ordningen norsk original musikk i norske audiovisuelle produksjoner etablert som en fast ordning.

Styret videreførte arbeidet med å tilpasse ordningene og kanalisere fondets midler på en måte som gjenspeiler behov i kunst- og kulturfeltet. Et tiltak har vært å styrke prosjektstøtte billedkunst med 15 pst. for å harmonisere billedkunst mer med øvrige fagfelt. Styret har ønsket å medvirke til at kunstprosjekter når ut til et større publikum og at kunstnere i større grad kan leve av det de produserer. Rammen for markedsføring av musikkutgivelser ble derfor utvidet med 300 000 kroner. Som en motivasjon for synliggjøring av kunstprosjekter kan søknader om prosjektstøtte billedkunst og scenekunstfeltet også omfatte markedsføringstiltak.

I 2017 ble det mottatt 2 894 søknader og 20 pst. av dem ble innvilget.

Tabell 4.6 Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2016–2017

	2016	2017
Antall søknader	3 129	2 894
Antall tildelinger	583	586
Søknadssum (i 1 000 kroner)	275 757	252 110
Tildelt sum (i 1 000 kroner)	38 755 ¹	38 755 ¹

¹ Samlet tildelingssum inkluderer overføring av ubrukte midler fra tidligere år og tilbakeføring av midler for ikke-fullførte prosjekter.

Kap. 3320 Norsk kulturråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Ymse inntekter	4 183	5 645	5 000
02	Inntekter ved oppdrag	2 622		
03	Refusjon	4 947		
	Sum kap. 3320	11 752	5 645	5 000

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Norsk kulturråd, jf. kap. 320, post 01.

Administrasjonskostnader knyttet til forvaltning av spillemidler blir bl.a. ført på posten. Bevilgningen på posten er satt ned med 0,8 mill.

kroner som følge av reduserte administrasjonskostnader i 2019, jf. kap. 320, post 01.

Post 03 Refusjoner

Posten gjelder eventuelle refusjoner, jf. kap. 320, post 01.

Kap. 321 Kunstnerformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
71	Statsstipend	11 984	11 620	11 895
73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	179 805	188 600	193 100
74	Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	127 578	139 100	148 430
75	Vederlagsordninger, <i>kan overføres</i>	187 443	191 320	203 180
	Sum kap. 0321	506 810	530 640	556 605

Innledning

Kapitlet omfatter ordninger under statens kunstnerstipend, utstillingshonorar, bibliotekvederlag, visningsvederlag, samt vederlag for framføring av

musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn.

Ordningene under statens kunstnerstipend er regulert av forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Forvaltningen ivaretas av

utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Norsk kulturråd ivaretar sekretariatsfunksjonen for utvalget fra sitt kontor i Trondheim. Utvalget oppnevnes av Kulturdepartementet. 24 stipendkomiteer, i all hovedsak oppnevnt av kunstnerorganisasjoner, innstiller saker til utvalget for beslutning.

Vederlagsordningene er regulert av avtaler mellom departementet og organisasjoner for opphavere innen aktuelle områder. Forvaltningen ivaretas av disse organisasjonene.

For å møte utfordringer med økt tilstrømning til kunstneryrkene og realnedgang i inntekter fra kunstnerisk virke, har regjeringen de senere årene rettet flere tiltak mot kunstnerøkonomien. Det er etablert nye ordninger for å bidra til at kunstnere kan øke inntektene fra kunstnerisk virksomhet. Det er blant annet iverksatt galleristøtte for utenlandssatsing og tiltak for støtteapparatet til norske kunstnere i det internasjonale markedet. Fra 2017 tilbyr Kulturrådets kontor i Trondheim prosjektstøtte og rådgivning til kunstnere og mindre virksomheter som har potensial til vekst og verdiskaping. Arbeidsstipendet har gradvis økt fra 210 000 kroner i 2014 til forslaget for 2019 på 268 222 kroner. For 2019 foreslår regjeringen en fortsatt styrking av stipendene (jf. post 74). Dette som oppfølging av at forskrift om statens stipend og garantiinntekt for kunstnere ble endret i 2018 slik at stipendtildelingene ikke lenger begrenses av et maksbeløp.

Mål for 2019

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til kunstnerformål i 2019 er å

- lette etablering og stimulere utvikling av profesjonelt kunstnerisk virke
- sikre opphavere vederlag for offentlig bruk av åndsverk

Kunstnermelding

Da Stortinget behandlet Prop. 1 S (2017–2018), ble regjeringen bedt om å komme tilbake til Stortinget med en egen kunstnermelding, jf. anmodningsvedtak nr. 199. Meldingen skal etter planen legges frem i løpet av 2019. Kunstnerpolitikken har utviklet seg fra første utbetalte kunstnerstipend i 1836. Nye ordninger har kommet til som resultat av ulike politiske målsettinger og interes-

segruppers arbeid. Kunstnermeldingen vil gjennomgå statens kunstnerpolitiske tiltak for å få et grunnlag til å utforme passende tiltak for fremtiden. Stortingsmeldingen vil bygge på konklusjoner for kulturpolitikken som vil fremgå av kunstnermeldingen.

Budsjettforslag 2019

Post 71 Statsstipend

Bevilgningen under denne posten går til statsstipendiater. Det fremmes forslag om nytt statsstipend til Evy Johanne Håland og Bjarte Bruland.

Post 73 Kunstnerstipend m.m., kan overføres

Posten omfatter arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, diversestipend, diversestipend for nyutdannede kunstnere, æresstipend/-lønn, samt fire stipend til nordiske forfattere. Bevilgningen dekker også vederlag til stipendkomiteene, som gir sakkyndig innstilling om fordeling av midlene til utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Det foreslås avsatt 3,8 mill. kroner til dette arbeidet.

Diversestipend og diversestipend for nyutdannede kunstnere

Det foreslås avsatt 15,2 mill. kroner til diversestipend og 16,9 mill. kroner til diversestipend for nyutdannede kunstnere i 2019. Utvalget for statens kunstnerstipend kan vurdere eventuell overføring mellom disse ordningene ut fra endringer i kunstnergruppenes sammensetning og behov.

Arbeidsstipend

For 2019 foreslås 500 ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Utvalget for statens kunstnerstipend fastsetter antall kvoter fordelt mellom ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Arbeidsstipendets størrelse foreslås økt fra 261 539 kroner til 268 222 kroner.

Andre stipend

Det foreslås avsatt midler til 192 stipend for eldre fortjente kunstnere. Stipendet er på 20 000 kroner. Ordningen er under utfasing og det vil ikke bli tilført nye stipender. En æreslønn à 200 000 kroner utbetales i 2019.

Post 74 Garantiinntekter og langvarige stipend, overslagsbevilgning

Bevilgningen gjelder garantiinntekter, stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere.

Det tildeles ikke nye garantiinntekter, da ordningen er under utfasing. I henhold til forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere kan kunstnere få sin garantiinntektshjemmel omdannet til tiårig stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere.

Det videreføres totalt 148 garantiinntekter og 336 stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere i 2019. I løpet av 2019 frigjøres totalt 42 hjemler som kan tildeles som stipend fra måneden etter at de blir frigjort.

Stipendenes størrelse foreslås økt fra 251 320 kroner til 268 222 kroner, mens antall hjemler økes fra 484 til 485. Med dette vil størrelsen på langvarige stipend komme opp på samme nivå som arbeidsstipend.

Post 75 Vederlagsordninger, kan overføres

Posten omfatter utstillingshonorar, bibliotekvederlag, visningsvederlag, filmvederlag samt vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i kirker og trossamfunn.

I bevilgningsforslaget under posten er det innarbeidet en økning på 6,3 mill. kroner for å dekke utgifter ved visningsvederlaget som er regulert i egen avtale, jf. nedenfor.

Utstillingshonorar

Departementet igangsatte et pilotprosjekt for utstillingshonorar ved statlig støttede visningssteder for visuell kunst i 2014. Ordningen bidrar til at flere kunstnere kan leve av det de skaper, i tillegg til at den synliggjør kunstinstitusjonenes ansvar for å honorere kunstnere. Formålet med pilotprosjektet er å hente erfaringer til vurdering av en eventuell permanent ordning. Prosjektet ble evaluert i 2018. Evalueringen viste at ordningen ble gjennomgående godt mottatt. Det legges derfor opp til å videreføre prosjektet også for 2019, men det legges samtidig opp til en samlet gjennomgang av kunstnerpolitiske virkemidler, slik at forlengelsen ikke uten videre innebærer at tiltaket foreslås som en permanent, langsiktig ordning.

Bibliotekvederlag

Staten betaler et årlig kollektivt vederlag for utnyttelse av verk som er utgitt i Norge, og som disponeres til utlån i offentlige bibliotek. Ordningen er regulert i lov 29. mai 1987 nr. 23 om bibliotekvederlag. Gjeldende avtale mellom staten og 24 kunstnerorganisasjoner om bibliotekvederlag gjelder ut 2018. Det er igangsatt et utviklingsarbeid med sikte på en framtidsrettet ordning som vil gjelde fra 2019. I 2018 ble 112,6 mill. kroner tildelt opphavere, i første rekke som stipend etter søknad forvaltet av opphavsrettsorganisasjoner.

Visningsvederlag

Vederlaget gjelder visning av norsk og samisk visuell kunst i offentlige eller offentlig støttede institusjoners eie. Vederlaget fordeles til godkjente fond og forvaltes av organisasjoner for opphavere innen områder loven gjelder. Ordningen er regulert i lov 28. mai 1993 nr. 52 om vederlag for visning av billedkunst og kunsthåndverk mv. Avtalen om vederlagets størrelse ble inngått for perioden 2008–2010 og fornyes deretter automatisk for et år av gangen inntil den sies opp skriftlig. Vederlaget reguleres årlig ved at det først gis et tillegg på 4,25 pst., og deretter et tillegg lik rammen for lønnsoppgjøret i staten (samlet begrenset oppad til 8,25 pst.).

Filmvederlag

Vederlaget omfatter bruk av norske audiovisuelle verk som bibliotekene disponerer til utlån, samt eventuell annen statlig bruk av slike verk. Vederlaget utbetales til Norsk filmvederlagsfond. Avtale om filmvederlaget er inngått for perioden 2016–2018. I 2018 ble 5,8 mill. kroner utbetalt til filmvederlagsfondet.

Vederlag for musikk brukt i gudstjenester m.m.

Vederlaget omfatter framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn. Vederlaget utbetales gjennom TONO. De årlige avtalene framforhandles i løpet av høsten, og tar hensyn til pris- og lønnsvekst samme år.

Rapport 2017

Målene for bevilgningene til kunstnerformål i 2017 var å lette etablering og stimulere utvikling av profesjonelt kunstnerisk virke og å sikre oppha-

vere vederlag for offentlig bruk av åndsverk. Sammensetningen av de ulike stipendordningene retter seg mot ulike behov hos kunstnere som bidrar til å sikre innholdsproduksjon til et mangfoldig og nyskapende kunstliv i Norge. Bevilgningen til vederlagsordningene sikrer opphavere vederlag og bedrer kunstnerøkonomien.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for 2017 å være tilfredsstillende. Statens

kunstnerstipend hadde en avsetning på 310 mill. kroner i 2017. Etterspørselen etter stipend er stor, og det kunstneriske nivået blant søkerne er høyt. Statens kunstnerstipend mottok i underkant av 8 000 søknader og tildelte om lag 900 stipend. Stipendiatenes rapportering om bruken av tildelte midler viser at stipendene er et viktig virkemiddel i etableringsfasen så vel som for å sikre utviklingen av profesjonelle kunstnerskap.

Tabell 4.7 Antall søkere og tildelinger av stipend og garantiinntekt

Stipendordning	Søknader		Nytildelte/mottakere	
	2016	2017	2016	2017
Arbeidsstipend	2 936	2 888	166/341	167/351
Arbeidsstipend yngre/nyetablerte kunstnere	1 284	1 226	99/162	84/149
Diversestipend	2 754	2 417	362	376
Diversestipend nyutdannede kunstnere	341	379	255	237
Stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere	1 084	915	19/278	29/307
Stipend for eldre fortjente kunstnere	0	0	218	201
Garantiinntekt	0	0	206	177

Statsstipendiatene avgir årlig rapport om sitt arbeid til departementet. I 2017 var antall statsstipendiater 27.

I 2017 ble det tildelt 6 mill. kroner til pilotprosjektet utstillingshonorar. Til sammen 24 statlig støttede visningssteder har mottatt utstillingshonorar. Pilotprosjektet ble evaluert i 2018

og evalueringen viser at ordningen ble godt mottatt. Prosjektet videreføres i 2019, men skal videre ses i sammenheng ved en samlet gjennomgang av de kunstnerpolitiske virkemidlene.

For å sikre opphavere vederlag for offentlig bruk av åndsverk, ble det i 2017 fordelt midler under følgende ordninger:

Tabell 4.8 Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk

Vederlag	(i mill. kroner)	
	2016	2017
Bibliotekvederlag, 16 fond i 24 organisasjoner	107,6	109,6
Visningsvederlag, 4 fond	60,1	64,2
Vederlag til TONO for musikk brukt i gudstjenester mv.	2,1	2,2
Filmvederlag for bruk av audiovisuelle verk til bibliotek mv., Norsk filmvederlagsfond	5,7	5,8

Kap. 322 Bygg og offentlige rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	17 705	18 388	23 147
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>			36 500
50	Kunst i offentlige rom	25 000	25 440	12 500
70	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	186 800	346 100	285 600
78	Ymse faste tiltak	3 690	3 770	3 860
	Sum kap. 0322	233 195	393 698	361 607

Innledning

Midlene som bevilges over dette kapitlet, skal gå til å styrke kvaliteten i de bygde omgivelser og offentlige rom. Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO), investeringstilskudd til nasjonale kulturbygg, og driftstilskudd til flere mindre institusjoner og tiltak innenfor området arkitektur og offentlig rom. Kapitlet omfatter også omtale av statlige byggeprosjekter hvor Kulturdepartementet er oppdragsgiver.

Det legges opp til tekniske endringer i poststrukturen for å gi KORO større fleksibilitet i forvaltningen av sine ordninger, ved at flere utgifter og inntekter føres i virksomhetsregnskapet. Det foreslås å innføre en ny post 21 med tilsvarende inntektspost, jf. omtale under kap. 322, post 01, 21 og 50, og kap. 3322, post 02.

Bygde omgivelser og visuell kunst er viktige uttrykk for vår kultur, kulturarv og identitet. Kulturaktivitet fordrer gode fysiske rammevilkår. God arkitektur skal gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede byggverk og omgivelser. Kunst i offentlige rom bidrar til at mange i hele landet får oppleve kunst av høy kvalitet i samspill med omgivelsene.

Bygg, arkitektur og offentlige rom representerer både uttrykk for vår kultur og en viktig kulturnæring som kan bidra positivt i omstillingen av samfunnet. Feltet er preget av samspill mellom mange faggrupper og sektorer, nasjonalt og internasjonalt, men også mellom flere politikkområder som kulturpolitikk, nærings- og miljøpolitikk og by- og stedsutvikling. Det er avgjørende å sikre godt samspill mellom ulike aktører og fagmiljø for å skape de beste resultatene for allmennheten. Det settes krav om at lokaler for kulturaktivitet

som oppføres med statlige midler, skal ha høy arkitektonisk kvalitet.

Kulturdepartementets ansvar er særlig knyttet til formidling, synliggjøring av de gode eksemplene og styrking av den offentlige debatten og bevisstheten om arkitektur, bygg og kunst i offentlige rom. Det foreslås en økning i bevilgningen til KORO til økt satsning på kunstformidling og kompetansehevende tiltak.

Mål for 2019

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til bygg og offentlige rom i 2019 er å legge til rette for

- produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk
- oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon

Kunst i offentlige rom

KORO er statens fagorgan for kunst i offentlige rom og landets største produsent av visuell kunst. Virksomheten er årlig involvert i om lag 250 kunstprosjekter over hele landet og ved norske utenriksstasjoner. Et resultat av KOROs arbeid er en statlig kunstsamling på om lag 7000 verk.

KORO har som hovedoppgave å sikre at flest mulig skal kunne oppleve kunst av høy kvalitet i offentlige inne- og uterom over hele landet. Oppdraget ivaretas gjennom produksjon, forvaltning og formidling av kunst, samt gjennom funksjonen

som kompetansesenter for kunst i offentlige rom. KOROs arbeid skal også bidra til å utvikle samtidskunsten og med å gi kunstnerne oppdrag og inntekter. For å sikre kvalitet og legitimitet er KOROs kunstfaglige arbeid omfattet av prinsippet om armlengdes avstand.

Kjernevirksomheten til KORO er å gjennomføre kunstprosjekter i nye statlige bygg. Regelverket og rammene for ordningen om utsmykking av statlige bygg ble fastsatt ved kongelig resolusjon 5. september 1997. Statseide selskaper i sektorer som f.eks. samferdsel og helse har ansvar for eventuelt å sette av midler til kunst i sine bygg og anlegg. KORO kan i slike tilfeller brukes som kompetansemiljø på oppdragsbasis. I tillegg forvalter KORO en tilskuddsordning for leiebygg og eldre statsbygg (LES). Lokale og regionale myndigheter, samt kunstnere og private aktører, kan fra 2019 søke om tilskudd fra den nyopprettede lokalsamfunnsordningen (LOK). LOK er en sammenslåing av de to tidligere ordningene for kunst i kommunale og fylkeskommunale bygg (KOM) og offentlige uterom (URO).

Kuratorstillingene i KORO er kunstnerisk krevende og spesialiserte og stiller høye krav til kompetanse og integritet. For å sikre spredning av kompetanse og transparens ved valg av kunst og kunstnere til kunstprosjektene, foreslår Kulturdepartementet at KORO får anledning til å tilsette kuratorer i åremålsstillinger, jf. forslag til vedtak VII Fullmakt til å benytte åremål. Kuratorene vil forestå utvikling og gjennomføring av enkelte kunstproduksjoner.

Etter en evaluering av KORO i 2014 gjennomført av Rambøll har Kulturdepartementet fulgt opp etatens arbeid med å utvikle organisasjonen, arbeidsformene og virkemidlene i KORO, med sikte på å styrke virksomhetens kompetanse, gjøre kunstordningene mer treffsikre og relevante ut fra dagens behov og sikre mer effektiv ressursanvendelse i virksomheten. Det legges opp til å gi KORO større fleksibilitet i forvaltningen av sine ordninger, ved at flere av utgiftene og inntektene føres inn i virksomhetsregnskapet, jf. omtale under ny post 21. Omleggingen vil også bidra til at bevilgende myndigheter får en bedre og mer samlet oversikt over utgifts- og inntektsiden ved virksomheten i KORO. Det er behov for økt satsing på kunstformidling og kompetansehevede tiltak, og Kulturdepartementet foreslår at bevilgningen til KORO styrkes til dette formålet, jf. omtale på post 01.

Nasjonale kulturbygg

Gode arenaer stimulerer til produksjon og formidling av kultur med høy kvalitet. På posten Nasjonale kulturbygg bidrar Kulturdepartementet med investeringstilskudd som delfinansiering til bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon. Dette er prosjekter som oppføres av kommunale, regionale eller private byggherrer. Byggeprosjektene skal dekke behovet for forsvarlig areal, økt funksjonalitet eller økt sikkerhet gjennom planlegging, ombygging eller nybygg. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet. Hovedregelen er at den maksimale statlige tilskuddsandelen er 1/3 av den delen av prosjektet som er i samsvar med målene for posten. Alle prosjekter gjennomgår en faglig kvalitetssikring, og eventuelle nye tiltak blir prioritert ut fra kvalitet og behov etter en samlet politisk vurdering av alle innkomne søknader hvert år.

For 2019 er det vurdert i alt 37 prosjekter til ordningen Nasjonale kulturbygg. Prosjektene fordeles seg over hele landet og knytter i hovedsak an til museer og scenekunstinstitusjoner. Over halvparten av søknadene er fornyet fra tidligere år, resten er nye av året. Prosjektene omfatter både nybygg og oppgraderinger/ombygging av eksisterende bygningsmasse. Samlet er det søkt om nærmere 1,7 mrd. kroner.

Innenfor foreslått ramme og tilhørende tilsagnsfullmakt for utbetaling i senere budsjettår, er det foreslått å gi tilslutning til 18 nye prosjekter. Prosjektene har god geografisk spredning, og de er alle omsøkte tiltak som anses som viktige for de aktuelle institusjonene. Tiltakene har god lokal og regional oppslutning og er vurdert til å holde høy faglig kvalitet.

Statlige byggeprosjekter

Kulturdepartementet er oppdragsgiver for statlige byggeprosjekter i kultursektoren. Dette gjelder lokaler for statlige etater, enkelte store nasjonale institusjoner og samiske prosjekter, hvor gjeldende praksis er at bygg normalt oppføres i regi av Statsbygg på oppdrag fra Kulturdepartementet. Midler til slike statlige byggeprosjekter fremmes over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. Regelverket for håndtering av slike byggesaker forvaltes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og det stilles også krav om ekstern kvalitetssikring for prosjekter som antas å

ha et kostnadsnivå over terskelverdien fastsatt av Finansdepartementet.

Prosjektet om et nybygg for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanen er det mest omfattende prosjektet under gjennomføring. Nasjonalmuseets nye lokaler skal etter planen åpne for publikum i 2020. Målet med nybygget er å skape et vitalt, nasjonalt forsknings- og formidlingssenter for de visuelle kunstartene. Museet skal være en nyskapende møteplass der et bredt sammensatt publikum skal oppleve og få kunnskap om de visuelle kunstartene, og nybygget skal markere Nasjonalmuseet som en utstillings- og formidlingsarena på internasjonalt nivå. Nybygget innebærer en betydelig satsing på visuell kunst, og bygningen vil i seg selv utgjøre et eksempel på fremragende arkitektur. Nasjonalmuseet er også en viktig formidlingsarena for arkitektur og arkitekturhistorie, og nybygget på Vestbanen vil inkludere nye utstillingsarealer til arkitektur som vil supplere dagens lokaler i Nasjonalmuseet – Arkitektur.

Det er store behov for økt kapasitet for å dekke uløste magasinbehov for Nasjonalbiblioteket og Arkivverket. I 2017 ble bygging av et samlokalisert prosjekt om nytt sikringsmagasin og nytt arkivmagasin i Nasjonalbibliotekets anlegg i fjellet i Mo i Rana igangsatt, og dette vil innebære et betydelig løft for begge virksomhetene. Arkivverket og Nasjonalbiblioteket samarbeider om å utvide og sikre magasinkapasiteten gjennom en magasinutvidelse på til sammen 110 000 hyllemeter og en mangedobling av den digitale magasinkapasiteten. Innovativ lagringsteknologi vil bidra til at kunnskap i ulike medier kan bevares og tilgjengeliggjøres for dagens og kommende generasjoner, herunder den norske filmarven, som inngår i Nasjonalbibliotekets samlinger. Det nye magasinet i Rana vil utgjøre et viktig tilskudd til Arkivverkets kapasitet, men sektoren har et så omfattende uløst behov for magasinkapasitet at dette spørsmålet vil være en viktig utfordring også i årene framover. Prosjektet forventes ferdigstilt i andre halvår 2021.

Det er også store behov knyttet til mottak, digitalisering og bevaring av materiale fra spesialisthelsetjenesten, og i 2017 ble bygging av et nybygg for Norsk helsearkiv på Tynset igangsatt. Prosjektet nærmer seg ferdigstilling og lokalene for Norsk helsearkiv skal etter planen være ferdigstilt i første halvår 2019.

Det er også flere uløste behov når det gjelder rehabilitering og oppgradering av lokaler for scenekunst. Både Nationaltheatret og Den Nationale Scene har behov for rehabilitering, og på oppdrag

fra Kulturdepartementet er det blitt gjennomført konseptvalgutredninger med etterfølgende ekstern kvalitetssikring KS1.

For prosjektet om rehabilitering om Nationaltheatret har Statsbygg på oppdrag fra Kulturdepartementet gjennomført en prosjektavklaringsfase på grunnlag av regjeringens konseptvalg i 2017. Avklaringsfasen ble ferdigstilt våren 2018, og regjeringen har i 2018 besluttet oppstart forprosjekt for rehabiliteringen av Nationaltheatret. Stortinget bevilget i desember 2017 midler til igangsetting av forprosjektfasen i 2018-budsjettet, og arbeidet er igangsatt. Regjeringen legger vekt på at Nationaltheater-bygningen må bevares samtidig som teatret også i framtiden skal ha lokaler som legger til rette for teaterdrift av høy kunstnerisk kvalitet.

Når det gjelder Den Nationale Scene, har Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2017 og statsbudsjettet for 2018 bevilget midler til å rehabilitere tak og fasader for Den Nationale Scene, jf. post 70 under. Dette er et tiltak som gjennomføres uavhengig av endelig konseptvalg for prosjektet. Spørsmålet om endelig konseptvalg skal vurderes av Kulturdepartementet og regjeringen. I 2018 er det igangsatt en supplerende utredning til KS1 for å utrede et tilleggsalternativ for Den Nationale Scene.

Statsbygg har på oppdrag fra Kulturdepartementet utarbeidet et nytt, redusert forprosjekt for et nybygg for det sørsamiske museet Saemien Sijte i Snåsa. Forprosjektet for Saemien Sijte ble ferdigstilt i juni 2017. Regjeringen har i sin nye politiske plattform av 14. januar 2018 slått fast at regjeringen vil ferdigstille det sørsamiske kultursenteret Saemien Sijte. Det fremmes forslag om startbevilgning for prosjektet i 2019, innenfor husleieordningen i staten på kap. 2445 Statsbygg, post 31 *Igangsetting av ordinære byggeprosjekter*. Sametinget har gjennom flere år lagt særlig vekt på å finne en god og snarlig løsning for Saemien Sijte.

Sametinget har også trukket fram nye lokaler for det samiske nasjonalteatret Beavváš og et nytt samisk kunstmuseum som høyt prioriterte prosjekter i årene framover. Statsbygg har på oppdrag fra Sametinget gjennomført en mulighetsstudie for ulike alternativer for Beavváš. I 2017 besluttet regjeringen å utrede nærmere et alternativ med samlokalisering av teatret med Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino. Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet ga Statsbygg i oppdrag å gjennomføre en konseptvalgutredning (konseptvalgnotat KVN) om en slik samlokalisering. KVN-prosessen ble ferdig-

stilt i 2018, og regjeringen har besluttet å gå videre med prosjektet. Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet vil sette i gang en avklaringsfase for prosjektet, i tråd med gjeldende prosedyre for tidligfase i statlige byggeprosjekter.

Budsjettforslag 2019

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Kunst i offentlige rom (KORO), samt evaluering- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse felles tiltak på departementets område.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som KORO får i merinntekt under kap. 3322, post 01, jf. forslag til vedtak II.

I bevilgningsforslaget på posten er det lagt inn en økning på 1,5 mill. kroner til økt satsing på kunstformidling og kompetansehevende tiltak.

Utgifter KORO har til formidling, forvaltning og kunnskapsutvikling ved de søknadsbaserte tilskuddsordningene LES og LOK foreslås overført fra kap. 322, post 50 til post 01. Disse kostnadene er for 2019 budsjettert til 2,9 mill. kroner.

Det foreslås at KORO får anledning til å tilsette kuratorer i åremålsstillinger, jf. forslag til vedtak VII Fullmakt til å benytte åremål.

Post 21 (Ny) Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen knyttet til prosjektkostnader som KORO har i kunstprosjekter ved nye statlige bygg (oppdragsvirksomhet), foreslås utgiftsført på en ny post 21 for spesielle driftsutgifter, med en ny korresponderende inntektspost under kap. 3322, post 02. Disse midlene finansieres i sin helhet ved inntekter fra statlige byggherrer/oppdragsgivere, hovedsakelig av Kommunal- og moderniseringsdepartementet gjennom Statsbygg.

Basert på erfaringstall fra tidligere år foreslår departementet at bevilgningen til spesielle driftsutgifter ved oppdragsvirksomheten i 2019 fastsettes til 31 mill. kroner. Dette er midler overført fra oppdragsgivere. Av disse er 1 mill. kroner fra statseide selskap. Det vil være knyttet usikkerhet

til fremdrift og faseforskyvninger i kunstprosjektene på post 21, og det foreslås at bevilgningen på posten gjøres overførbare. Det foreslås videre at posten kan overskrides med inntil samme beløp som KORO får i merinntekt under kap. 3322, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Det foreslås videre at bevilgningen knyttet til KORO's prosjektkostnader for de søkbare kunstordningene, lokalsamfunnsordningen (LOK) og innkjøpsordningen for statlige leiebygg og eldre statsbygg (LES), overføres fra kap. 322, post 50 til ny post 21. Prosjektkostnadene knyttet til disse ordningene er budsjettert til 5,5 mill. kroner i 2019.

Post 50 Kunst i offentlige rom

De tidligere tilskuddsordningene for kunst i kommunale og fylkeskommunale bygg (KOM) og offentlige uterom (URO) vil fra 2019 samles i en ny lokalsamfunnsordning LOK.

Bevilgningen på denne posten skal benyttes til utfasing av tilskuddsordningene KOM og URO, samt igangsettelse av LOK. Departementet foreslår at KORO får fullmakt til å gi tilsagn til kunstproduksjon på inntil 11 mill. kroner ut over bevilgningen i 2019, til disse ordningene, jf. forslag til vedtak III.

KORO's prosjektkostnader knyttet til de søkbare LOK- og LES-ordningene foreslås overført fra post 50 til ny post 21, se omtale på post 21 over. Utgifter KORO har til formidling, forvaltning og kunnskapsutvikling ved de søknadsbaserte tilskuddsordningene LES og LOK foreslås overført fra post 50 til post 01.

Post 70 Nasjonale kulturbygg, kan overføres

Det er foreslått en bevilgning på 285,6 mill. kroner til nasjonale kulturbygg i 2019. I tillegg foreslår departementet en tilsagnsfullmakt på 771,7 mill. kroner utover bevilgningen for 2019, jf. forslag til vedtak III. Forslag til fordeling av bevilgning og nye tilsagn framgår av tabell 4.9 og omtale nedenfor:

Tabell 4.9 Nasjonale kulturbygg – fordeling av bevilgning og nye tilsagn

Prosjekter	Vedtaksår	Samlet tilsagn	Tidl. bevilget	(i mill. kroner)	
				Bevilgn.- forslag 2019	Gjenstår til senere år
Munchmuseet, nybygg i Bjørvika, Oslo	2014	605	200	100	305
Museum Nord, vernebygg MS Finnmarken, Stokmarknes	2014	40	32	8	0
Norsk Folkemuseum, Båthallen, Norsk Maritimt Museum, Oslo	2015	29	22	7	0
Dalane folkemuseum, Jøssingfjord vitenmuseum, Nedre Hellingen kraftstasjon	2015	26	15	5	6
Nordlandsmuseet, «Anna Karoline» Norsk jektefartsmuseum, Bodø	2015	33,7	24,4	9,3	0
Museum Stavanger, nytt grafisk museum, Stavanger	2016	30	21	6	3
Bergen kommune, ombygging av Sentralbadet i Bergen til scenekunsthuss	2017	230	110	50	70
Museene i Sør-Trøndelag, nytt museumsanlegg ved Orkla industri-museum	2017	35	5	12	18
Østfoldmuseene, Nye Væveri av 1907 – fellesmagasin Halden		9	0	5	4
Norsk Folkemuseum, rehabilitering av Bybygg, fase 3		10	0	4	6
Anno museum, dokumentasjonssenter på Elverum		90	0	11	79
Mjøsmuseet, oppføring av gjenstandsmagasin		4,4	0	2,9	1,5
Lillehammer museum, utvikling av publikumsbygning ved Bjerkebak		1,2	0	1,2	0
Valdresmusea, rehabilitering av utstillingslokalene til statens draktsamling		2,2	0	2,2	0
Telemark museum, nytt museumsbygg i Brekkeparken i Skien		45	0	10	35
Vinje kommune/Nynorsk kultursentrum – Vinjesenteret – tilbygg		8,4	0	3,1	5,3
Sørlandets kunstmuseum, Kunstsiloen		175	0	10	165
Stavanger kommune, Nye Tou Scene, byggetrinn 2		13,3	0	7,3	6
Bymuseet i Bergen, oppgraderinger i Rosenkranztårnet og Håkonshallen		1,6	0	1,6	0
Hardanger og Voss museum, ny basisutstilling ved Voss folkemuseum		4	0	2	2

Tabell 4.9 Nasjonale kulturbygg – fordeling av bevilgning og nye tilsagn

Prosjekter	Vedtaksår	(i mill. kroner)			
		Samlet tilsagn	Tidl. bevilget	Bevilgn.- forslag 2019	Gjenstår til senere år
Sunnmøre museum, ombygging av Borgundgavlen		3,9	0	2	1,9
Kristiansund kommune, revidering av prosjektet Nytt opera- og kulturhus		5	0	5	0
Museene i Sør-Trøndelag, midler til rehabilitering ved Ringve museum		2	0	2	0
Teater Avant Garden – Rosendal, scenekunsthuset i Trondheim		7,5	0	4	3,5
Helgeland museum, nytt museumsanlegg i Sjøgata i Mosjøen		32,5	0	5	27,5
Vadsø kommune/Varanger museum Vadsø museum, ombygging av NRK-bygg til kvenmuseum		43	0	10	33
Sum prosjekter med tilsagn		1486,7	429,4	285,6	771,7

Nye prosjekter foreslått på posten Nasjonale kulturbygg

Østfoldmuseene, Nye Væveri av 1907, fellesmagasin Halden

Samlet tilsagn: 9 mill. av et totalbudsjett på 27 mill. kroner

Prosjektet innebærer ombygging av det kulturhistoriske industribygget «Nye Væveri» langs elva Tista i Halden, slik at bygget kan benyttes til fellesmagasin for Østfoldmuseene. Ved å tilpasse et eksisterende verneverdig bygg som museet allerede disponerer, vil Østfoldmuseet løse sine magasinbehov på en god måte. Mens de mest sårbare gjenstandene skal være i det eksisterende magasinet *Trollull* på Mysen, skal Nye Væveri oppbevare mer robuste gjenstander.

Norsk Folkemuseum, rehabilitering av Bybygg fase 3

Samlet tilsagn: 10 mill. av et totalbudsjett på 182 mill. kroner

Rehabiliteringen av museumsbygget fra 1914 for utstillingen *Tidsrom 1660–1914*, der staten tidligere har bidratt med 90 mill. kroner, er inne i sin avsluttende fase. Statens bidrag til fase 3 vil gjøre det mulig å slutføre arbeidene med bygget og åpne det for publikum i 2019 som del av Norsk Folkemuseums 125-årsmarkering.

Anno museum, dokumentasjonssenter på Elverum

Samlet tilsagn: 90 mill. av et totalbudsjett på 170 mill. kroner

Prosjektet omfatter et nybygg i massivtre ved Glomdalsmuseet i Elverum, som vil løse behovene for fellesmagasin for både Anno museum og Norsk Skogfinsk Museum. Dokumentasjonssenteret vil bidra til en profesjonalisering av museets samlingsforvaltning og dokumentasjonsarbeid.

Mjøsmuseet, oppføring av gjenstandsmagasin

Samlet tilsagn: 4,4 mill. av et totalbudsjett på 13,2 mill. kroner

Mjøsmuseet skal oppføre et moderne fellesmagasin i utkanten av Eiktunet friluftsmuseum på Gjøvik, for oppbevaring av de om lag 30 000 gjenstandene museet forvalter fra hele distriktet. Museet har historiske anlegg på Gjøvik, Toten, Lillehammer og Minnesund, samt et spesielt ansvar for sjøfarten på Mjøsa.

Lillehammer museum, utvikling av publikumsbygning ved Bjerkebæk

Samlet tilsagn: 1,2 mill. av et totalbudsjett på 3 mill. kroner

Sigrid Undsets hjem *Bjerkebæk* forvaltes av Lillehammer museum og brukes i dag til forestillinger, konserter og utstillinger. Publikumsbygget «Guds

vakre døtre» avlaster de kulturhistoriske bygnin-
gene i formidlingen, og den planlagte ombygning-
en av dette vil øke funksjonsverdien og derved
også museets potensial for egeninntjening. I 2019
er det 100 år siden Sigrid Undset flyttet til Bjerke-
bæk.

*Valdresmusea, rehabilitering av utstillingslokalene til
statens draktsamling*

*Samlet tilsagn: 2,2 mill. av et totalbudsjett på 6,6
mill. kroner*

Tiltaket vil gjøre Valdresmusea i bedre stand til å
formidle den statlige samlingen ved Norsk insti-
tutt for bunad og folkedrakt. Instituttet forvalter
de statlige arkiv- og draktsamlingene med 80 000
registreringer og 2100 drakt- og tekstilgjenstan-
der. Her inngår blant annet 72 folkedrakter som
utgjør landets største samling av bunader.

Telemark museum, nybygg Brekkeparken

*Samlet tilsagn: 45 mill. av et totalbudsjett på 136
mill. kroner*

Prosjektet innebærer oppføring av et nybygg på
Telemark museums arealer i Brekkeparken i
Skien. Dette vil gi et helårsåpent museumstilbud
og bedre arbeidsforhold for de ansatte ved
museet. Bygget vil også ha funksjoner for å kunne
betjene de øvrige arenaene i Telemark museum.

*Vinje kommune / Nynorsk kultursentrum, Vinjesen-
teret, tilbygg*

*Samlet tilsagn: 8,4 mill. av et totalbudsjett på 29
mill. kroner*

Tiltaket innebærer ombygging og påbygging av
gamle Vinje skule i Vinje i Telemark. Lokalet skal
huse Vinjesenteret. Stortinget bevilget midler til
utstillingen i Vinjesenteret i 2018-budsjettet.

Sørlandets kunstmuseum, Kunstsiloen

*Samlet tilsagn: 175 mill. av et totalbudsjett på 530
mill. kroner*

Sørlandets kunstmuseum skal flyttes fra nåvæ-
rende lokaler til et nytt museumsanlegg på Odder-
øya i Kristiansand. En eldre kornsilo, som i sin tid
ble tegnet av arkitekt Arne Korsmo, skal bygges
om til et komplett kunstmuseum. Dette vil gi
museet betydelig større areal til bevaring og for-
midling av samlingene. Behovet for utvidelse er
særlig aktualisert etter at museet har fått ansvaret
for en donasjon på mer enn 2700 kunstverk med

nordisk modernisme fra perioden 1930–1980.
Samlingen er enestående i sitt slag.

Stavanger kommune, Nye Tou Scene, byggetrinn 2

*Samlet tilsagn: 13,3 mill. av et totalbudsjett på 90
mill. kroner*

Produksjonen i de gamle lokalene til Tou bryggeri
opphørte på 1980-tallet, og bygningsmassen har i
ettertid gradvis blitt omgjort til scenekunsthuss.
Anlegget ble i 2009 overtatt av Stavanger kom-
mune, som gjennom flere byggetrinn konverterer
de gamle industrilokalene til en kulturarena.

*Bymuseet i Bergen, oppgraderinger i Rosenkrantzårnet
og Håkonshallen*

*Samlet tilsagn: 1,6 mill. av et totalbudsjett på 1,6
mill. kroner*

Rosenkrantzårnet og Håkonshallen pryder Ber-
genhus festning ved innseilingen mot Bryggen og
Bergens havnebasseng. Resepsjonsområdene i
begge bygningene trenger oppgradering for å
være funksjonelle og stå i stil med det øvrige inn-
trykket som møter de besøkende til anleggene.

*Hardanger og Voss museum, ny basisutstilling ved Voss
folkemuseum*

*Samlet tilsagn: 4 mill. av et totalbudsjett på 14,1
mill. kroner*

Hardanger og Voss museum vil utvikle en ny basis-
utstilling ved Voss folkemuseum og oppgradere
en bygning med tilhørende festsal i anledning at
Voss folkemuseum har 100-årsjubileum.

Sunnmøre museum, ombygging av Borgundgavlen

*Samlet tilsagn: 3,9 mill. av et totalbudsjett på 8 mill.
kroner*

Prosjektet innebærer ombygging av museets
publikumsbygg på *Borgundgavlen*, museums- og
friluftsområdet i Ålesund. Det planlegges ny publi-
kumsinngang, kontorer og et møterom som kan
brukes av ansatte, men som også egner seg for
utleie.

*Kristiansund kommune, revidering av prosjektet Nytt
opera- og kulturhus*

Samlet tilsagn: 5 mill. kroner

Kristiansund kommune har søkt om statlig til-
skudd på 234 mill. kroner til nytt opera- og kultur-
hus. Prosjektet anses å være for omfattende og
bør nedskaleres. Det foreslås derfor et engangstil-

skudd til Kristiansund kommune for å kunne utarbeide et revidert prosjekt og ny søknad før det tas endelig stilling til statlig medvirkning. Det legges til grunn at en eventuell statlig medvirkning med investeringstilskudd vil ha en øvre ramme på 150 mill. kroner, hvorav 100 mill. kroner knyttes til lokaler for Operaen i Kristiansund og 50 mill. kroner til lokaler for Nordmøre museum.

Museene i Sør-Trøndelag, ekstraordinær rehabilitering av Ringve museum

Samlet tilsagn: 2 mill. av et totalbudsjett på 6,6 mill. kroner

Museene i Sør-Trøndelag har søkt om tilskudd til nødvendig rehabilitering av *Hovedbygningen* ved Ringve museum etter en brann ved anlegget i august 2015. Utbedring av de brannrelaterte skadene ble dekket av museets forsikring. I forbindelse med denne rehabiliteringen ble det avdekket råteskader m.m. som det var nødvendig å utbedre.

Teater Avant Garden – Rosendal, scenekunsthuset i Trondheim

Samlet tilsagn: 7,5 mill. av et totalbudsjett på 22,7 mill. kroner

Den tradisjonsrike kino- og konsertarenaen Rosendal i Trondheim bygges om til å bli en ny scene-kunstarena hvor Teaterhuset Avant Garden vil ha sin nye lokalisering. Huset vil inneholde to scener og en prøvesal, publikumsservering, samt kontorer for Teaterhuset Avant garden og DansiT – Dansekunst i Trondheim og Midt-Norge. Det statlige tilskuddet vil gå til å dekke sceneteknisk infrastruktur.

Helgeland museum – Nytt museumsanlegg i Sjøgata i Mosjøen

Samlet tilsagn: 32,5 mill. av et totalbudsjett på 97,6 mill. kroner

Helgeland museum skal bygge om et sagbruk og konvertere det til et moderne museumsanlegg i det vernede trehusmiljøet langs Sjøgata i Mosjøen. Anlegget vil bli hovedbase for det museumsfaglige utviklingsarbeidet på Helgeland, et senter for by- og bygningshistorie, og en drivkraft i den videre utviklingen av Sjøgata verneområde og Mosjøen sentrum.

Vadsø kommune / Varanger museum Vadsø museum ombygging NRK-bygg

Samlet tilsagn: 43 mill. av et totalbudsjett på 67 mill. kroner

Vadsø kommune har kjøpt det gamle NRK-bygget *Lille-Marienlyst* i Vadsø for at Varanger museum skal disponere det. Prosjektet innebærer en ombygging slik at bygget blant annet kan fungere som et nasjonalt senter for kvensk/norskfinsk kultur.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten gjelder tilskudd til tiltak innenfor området arkitektur og offentlig rom. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2019 på denne posten, framgår av vedlegg 1.

Poster på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett – statlige byggeprosjekter

Igangsetting av nye prosjekter 2019

Det fremmes forslag om igangsetting av et nytt prosjekt over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett med Kulturdepartementet som oppdragsgiver i 2019.

Saemien Sijte – nybygg

Saemien Sijte sørsamisk museum og kultursenter i Snåsa har behov for nye lokaler. I den nye politiske plattformen av 14. januar 2018 fastslo regjeringen at den vil ferdigstille det sørsamiske kultursenteret Saemien Sijte.

Det har pågått utredning og forprosjektering av prosjektet over mange år. I forbindelse med budsjettforliket om statsbudsjettet for 2015, bevilget Stortinget midler til igangsetting av prosjektering av et nytt, redusert forprosjekt for nye lokaler for museet. Kulturdepartementet mottok medio juni 2017 det nye, reduserte forprosjektet for Saemien Sijte, herunder forslag til styrings- og kostnadsramme for prosjektet. Det nye løsningsforslaget innebærer en betydelig reduksjon i både kostnader og areal. Sametingets plenum har sluttet seg til prosjektet.

Målsettingen for prosjektet vil være at Saemien Sijte har funksjonelle lokaler og uteområder slik at museet kan forvalte, formidle, forske på og fornye sørsamisk identitet, språk og kulturarv, være arena og møtested og fungere som samisk forsknings- og formidlingsinstitusjon og gi publi-

kum økt kunnskap og forståelse om sørsamisk historie, kultur og tilstedeværelse.

Regjeringen vil bygge nytt bygg for Saemien Sijte i Snåsa, og foreslår startbevilgning til bygging i 2019, jf. omtale i Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjettforslag, kap. 2445 Statsbygg, post 31 Igangsetting av ordinære byggeprosjekter. I tråd med gjeldende prosedyre for samiske kulturbygg foreslås prosjektet realisert som et ordinært prosjekt innenfor husleieordningen i staten. Dette innebærer at Statsbygg vil være byggherre, eier, forvalter og utleier av nybygget. Nytt museumsbygg for Saemien Sijte er foreslått med en kostnadsramme på 115,3 mill. kroner i prisnivå per 15. april 2017, inkludert tomt og kunstnerisk utsmykning. Med startbevilgning i 2019 forventes prosjektet å være ferdigstilt i andre halvår 2021.

Videreføring av igangsatte prosjekter – status

Nasjonal museets nybygg på Vestbanen

Stortinget vedtok igangsetting av prosjektet i juni 2013. Aktiviteter som ble gjennomført på byggeplassen i 2017, har hatt hovedvekt på oppføring av råbygget med støping og montering av betongarbeider, muring av fasade og igangsetting av de store tekniske entreprisene og innvendige arbeider.

Utgiftene til byggeprosjektet til Nasjonalmuseets nybygg på Vestbanen bevilges på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 2445, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

Utgiftene til løst brukerstyr i det nye museet bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Statsbygg organiserer og styrer brukerstyrsprosjektet som en integrert del av byggeprosjektet, men likevel slik at det framgår at selve byggeprosjektet og brukerstyrsprosjektet finansieres over separate budsjettposter.

Byggeprosjektet gjennomføres innenfor husleieordningen i staten, og etter ferdigstilling vil bygningen eies og forvaltes av staten ved Statsbygg. Prosjektet skal etter planen ferdigstilles medio 2019, og Nasjonalmuseet vil starte trinnvis innflytting i museet i andre og tredje kvartal 2019. Budsjettforslag om bevilgning til å dekke utgiftene til kostnadsdekkende husleie og økte kostnader for museumsdriften er fremmet over kapittel 328, post 70.

Fjellanlegget i Mo i Rana

Stortinget vedtok i desember 2016 igangsetting av prosjektet i 2017. Prosjektet er i gjennomføringsfase og skal etter planen ferdigstilles andre halvår 2021. Aktiviteter som ble gjennomført i 2017, har hatt hovedvekt på gjennomføring av konkurranse og kontrahering av totalentreprenør for sprenging og bygging.

Utgiftene til byggeprosjektet for nytt sikringsmagasin for Nasjonalbiblioteket og nytt magasin for Arkivverket i Mo i Rana bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 2445, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

Norsk helsearkiv på Tynset

Stortinget vedtok i juni 2017 igangsetting av prosjektet i 2017. Prosjektet er i en gjennomføringsfase og skal etter planen ferdigstilles første halvår 2019. Aktiviteter som ble gjennomført på byggeplassen i andre halvår 2017, har hatt hovedvekt på grunnarbeider, fundamentering og igangsetting av støping av råbygget.

Utgiftene til byggeprosjektet for Norsk helsearkiv på Tynset bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 2445, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

Utgiftene til interimorganisasjonen for etablering av Norsk helsearkiv bevilges over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, kap. 781, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Norsk helsearkiv skal etter planen etableres på Tynset i første halvår 2019. Forslag om bevilgning til drifts- og investeringsutgifter knyttet til Norsk helsearkivs drift i 2019, herunder kostnadsdekkende husleie, lønnsutgifter og løst brukerstyr og inventar, er fremmet over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, kap. 704 Norsk helsearkiv, post 01 og 21.

Rehabilitering av Nationaltheatret

Det er gjennomført konseptvalgutredning (KVU), ekstern kvalitetssikring KS1 og avklaringsfase om prosjektet. Avklaringsfasen for prosjektet ble ferdigstilt medio 2018, fulgt av oppstart av forprosjektfasen. Kulturdepartementet har gitt Statsbygg i oppdrag å føre prosjektet fram til ferdig forprosjekt. Når forprosjektet er ferdigstilt skal det gjennomgå ekstern kvalitetssikring KS2.

Stortinget vedtok i forbindelse med 2018-budsjettet bevilgning til oppstart av forprosjektering av rehabilitering av Nationaltheatret.

Utgiftene til forprosjektering av rehabiliteringen av Nationaltheatret bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, post 30 Prosjektering av bygg.

Status for øvrige statlige byggeprosjekter

Det samiske nasjonalteatret Beaviváš har behov for nye lokaler. Statsbygg har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet gjennomført en konseptvalgutredning (konseptvalgnotat) om et alternativ med samlokalisering av Beaviváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino. Utredningen ble ferdigstilt våren 2018. Regjeringen har i juni 2018 besluttet å legge samlokalisering av Beaviváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole til grunn for videre planlegging av prosjektet. Statsbygg vil på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet gjennomføre en avklaringsfase for prosjektet.

Rapport 2017

I statsbudsjettet for 2017 ble det gjennomført tekniske endringer knyttet til kapittel- og postplassering. Rapporten under omfatter de tiltak som er omtalt under budsjettforslag 2017–2019 under kapitlet for bygg og offentlige rom.

Målene for bevilgningene til bygg og offentlige rom i 2017 var å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk, samt oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Rapporten under omfatter resultatene av disse bevilgningene, med unntak av avsetningen til det visuelle kunstfeltet under Norsk kulturfond, herunder avsetningen til Rom for kunst, som rapporteres under kap. 320.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til bygg og offentlige rom for å være tilfredsstillende.

Kunst i offentlige rom (KORO)

KORO har prosjektlederansvar i alle prosjekter som settes i gang i kunstordningen for statlige nybygg, og forvaltet i 2017 tillegg fire søkbare tilskuddsordninger.

Målet for bevilgningen til KORO er å sikre at flest mulig skal kunne oppleve kunst av høy kvalitet i offentlige inne- og uterom. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til KORO er innfridd, jf. rapport nedenfor.

Som ledd i oppfølgingen av evalueringsrapporten om KORO's virksomhet, har departementet fra 2015 innledet en gjennomgang av tilskuddsordningene på post 50. Denne vil danne grunnlag for nødvendige omlegginger av virksomheten i de kommende årene.

I 2017 var KORO prosjektleder, produsent og/eller tilskuddsyter i 291 prosjekter. Av disse var 81 knyttet til statlige nybygg og 185 prosjekter knyttet til de søkbare tilskuddsordningene. Produksjon av kunsten, og spesielt den bygningsintegreerte kunsten, strekker seg normalt over tre-fire år. De fleste kunstprosjektene omfatter mer enn ett kunstverk, og antallet varierer fra ett til flere titalls verk per prosjekt. Dette medførte oppdrag og inntekter til 85 kunstnere og 58 kunstkonsulenter, i tillegg til utbetaling til 169 kunstnere i prosjekt for Universitetet i Bergen, Fakultetet for kunst, musikk og dans.

Antall søknader til kunstordningene økte i 2017, og arbeidet med å styrke det regionale samarbeidet rundt den kommunale kunstordningen ble tillagt stor vekt. Det ble gitt tilskudd til prosjekter over hele landet.

KORO har i 2017 samarbeidet med lokale mottakerinstitusjoner over hele landet om forvaltning av kunsten. Forvaltningsseksjonen har bidratt med preventiv forvaltning i alle nystartede prosjekter og også i forbindelse med omplassering av verk fra samlingen. KORO har gjennomført informasjonstiltak i ulike medier om nyproduserte kunstverk og også om verk fra samlingen. KORO har prioritert arbeidet med kunnskapsformidling og kompetanseutvikling i 2017 gjennom forelesningsserier og konferansevirksomhet.

Tabell 4.10 KORO – antall prosjekter i arbeid 2015–2017

	2015	2016	2017
Statlige bygg	98	100	106
Leiebygg/eldre statsbygg	18	12	25
Kommunale og fylkeskommunale bygg	86	107	118
Offentlige uterom	48	38	67
Sum	250	257	291

Kilde: KORO

Ansvar for minnesteder etter 22. juli ble overført fra KORO til Statsbygg i 2017. De gjenstående midlene til formålet, som hittil var forvaltet av KORO, er overført til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, jf. tidligere orientering til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018.

Nasjonale kulturbygg

På denne posten gis det tilskudd og tilsagn om tilskudd som strekker seg over flere budsjettår. Ved inngangen til 2017 var 20 byggeprosjekter med tilskudd fra denne posten under oppføring, og tre

ble ferdigstilt i løpet av året: Museum Stavanger ferdigstilte rehabiliteringen av publikumsmottaket ved gamle Stavanger Museum, Vest-Agdermuseet fikk satt dampskipet D/S Hestmanden i stand til å fungere som et seilende minne over krigsseilernes innsats i to verdenskriger, mens KODE – Kunstmuseene i Bergen gjenåpnet bygget KODE 1 etter to års rehabilitering. I tillegg ble det i juni 2017 gitt tilsagn om tilskudd til to nye prosjekter på denne posten i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2017. Stortinget sluttet seg videre til tilsagn om tilskudd til to nye prosjekter i 2018-budsjettet i desember 2017.

Kap. 3322 Bygg og offentlige rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Ymse inntekter	252	132	136
02	Inntekter ved oppdrag			31 000
	Sum kap. 3322	252	132	31 136

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter knyttet til prosjekter i regi av Kunst i offentlige rom (KORO) m.m., jf. kap. 322, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Inntekter knyttet til KORO's oppdragsvirksomhet ved kunstprosjekter ved nye statlige bygg foreslås inntektsført på en ny post over kap. 3322, post 02, jf. omtale av tekniske endringer under kap. 322, post 21.

Kap. 323 Musikk og scenekunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	91 329	93 477	97 297
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	67 035	59 458	63 480
22	Forsvarets musikk		46 400	47 500
60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	20 690	21 120	21 620
70	Nasjonale institusjoner	1 434 000	1 462 365	1 505 230
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	757 980	774 210	797 405
73	Region- og distriktsopera	58 470	59 760	62 085
78	Ymse faste tiltak	279 432	307 205	322 890
	Sum kap. 0323	2 708 936	2 823 995	2 917 507

Innledning

Kapitlet omfatter de statlige bevilgningene til Riksteatret og tilskudd til nasjonale institusjoner, region-/landsdelsinstitusjoner, region- og distriktsoperaer og en rekke andre mindre tiltak på musikk- og scenekunstmrådet.

Musikk- og scenekunstinstitusjonene har ulike størrelse og kunstnerisk profil. De har også ulike rammebetingelser når det gjelder økonomiske, geografiske, befolkningsmessige og markedsmessige forhold. De nasjonale institusjonene er finansiert av staten, mens finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene er delt mellom statlig og regionalt/lokalt nivå. Riksteatret er eneste teater organisert som statsinstitusjon.

Region- og distriktsoperaene formidler opera og musikkteater på arenaer utenfor Oslo. De er ulike i størrelse, organisering, finansiering, kunstnerisk profil mv. Åtte av operatiltakene er organisert som selvstendige enheter, mens i Kilden Teater- og Konserthus, Trondheim Symfoniorkester & Opera og Nordnorsk Opera og Symfoniorkester er operaaktiviteten samorganisert med den øvrige virksomheten. Det bevilges også tilskudd til flere mindre aktører og organisasjoner av landsomfattende karakter på musikk- og scenekunstmrådet.

De nasjonale og regionale musikk- og scenekunstinstitusjonene sikrer kunstproduksjon og publikumsopplevelser av høy kvalitet over hele landet og et landsdekkende profesjonelt tilbud av musikk, teater, opera, dans og andre scenekunstuttrykk.

For å få større kunnskap om måloppnåelsen på kulturområdet har departementet siden 2012 gjennomført evalueringer av de nasjonale og regionale musikk- og scenekunstinstitusjonene. Evalueringer er et virkemiddel for å sikre kunstnerisk utvikling og for at felles ressurser kan utnyttes best mulig i arbeidet med å tilby kunst av høy kvalitet til publikum. Departementet tar sikte på å evaluere de gjenstående institusjonene Teater Innlandet, Turnéteatret i Trøndelag, Carte Blanche og Dansens hus i løpet av 2019.

Ved hovedoppgjøret i 2016 ble Spekter og LO Stat enige om å etablere en midlertidig innskuddsbasert pensjonsordning for orkestre, teatre og Den Norske Opera & Ballett. Avtalen er i 2018 videreført til 2020.

Mål for 2019

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til musikk og scenekunst i 2019 er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikk- og scenekunstuttrykk. Det bevilges midler til en rekke institusjoner og tiltak som i ulik grad bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Budsjettforslag 2019**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen på posten skal i hovedsak dekke driftsutgiftene ved Riksteatret, utenom turnévirk-somheten. Utgifter til turnévirk-somheten dekkes av post 21, jf. omtale nedenfor.

Riksteatret tilbyr profesjonell scenekunst i hele landet og supplerer slik det øvrige scene-kunsttilbudet. Teatret har årlig et allsidig reper-toar med 10–12 produksjoner på om lag 70 faste spillesteder over hele landet. Repertoaret omfat-ter klassikere, samtidsdramatikk, musikk- og figurteater, dans og produksjoner for barn og unge. Riksteatret presenterer både egenproduk-sjoner, samarbeidsproduksjoner og innkjøpte pro-duksjoner fra andre teatre og frie grupper.

Videre skal bevilgningen dekke husleie for Riksscenens lokaler, samt utgifter til evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak på musikk- og scenekunstmrådet i departementets regi.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3323, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter til Riksteatrets turnévirk-somhet, jf. omtale på post 01. Riksteatret forventer høyere inntekter i 2019 enn det som tid-ligere har vært budsjettert. Utgiftsbevilgningen foreslås derfor økt med 2,5 mill. kroner i samsvar med tilsvarende endring i inntektsbevilgningen, jf. kap. 3323, post 02.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter på kap. 3323, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 22 Forsvarets musikk

Bevilgningen på posten skal dekke 40 pst. av utgif-tene til drift av fire av korp-sene i Forsvarets musikk, jf. omtale under kap. 1701, post 01 i Prop. 1 S (2018–2019) Forsvarsdepartementet. Finansi-eringsordningen medfører ingen endringer i virk-somhetsansvaret for korp-sene, jf. Stortingets for-utsetning om at personellet i Forsvaret musikk beholder sitt ansettelsesforhold i Forsvaret, jf. Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016).

I tråd med Stortingets vedtak har Forsvarsde-partementet og Kulturdepartementet satt i gang et arbeid for å utrede om kommuner og fylkes-kommuner skal finansiere deler av virksomheten til Forsvarets musikk. Utredningen vil bli ferdig-stilt høsten 2018. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om saken på egnet måte.

Post 60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstil-skudd til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge, som består av Musikk i Nordland, Musikk i Troms, Musikk i Finnmark og Nordnorsk Jazz-senter. Staten dekker 75 pst. og regionen 25 pst. av det offentlige tilskuddet til Landsdelsmusiker-ordningen i Nord-Norge.

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstilskudd til institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse institusjonene.

I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet en økning på 1,5 mill. kroner til tiltak som skal styrke arbeidet med mangfold, integrering og bekjempelse av fattigdom, jf. omtale under del I. I 2019 foreslås dette fordelt med 0,5 mill. kroner hver til prosjekter og tiltak i regi av Dansens Hus, Det Norske Teatret og Oslo-Filharmonien.

Dansens Hus mottok 3 mill. kroner i 2017 fra spillemiddeloverskuddet i Norsk Tipping AS til kulturformål for å etablere turnénettverket Dansenett Norge. Nettverket består av flere av de vik-

tigste aktørene for visning av samtidsdans og målet er å gjøre norsk og internasjonal dans tilgjengelig for et stort publikum i hele landet. Posten er foreslått økt med 6 mill. kroner til å etablere helårsdrift av turnénettverket.

Det foreslås 0,5 mill. kroner i økt tilskudd til Det Norske Teatret til å arrangere den første internasjonale Fossefestivalen i 2019.

Nationaltheatrets hovedbygning har behov for rehabilitering, og forprosjektet for byggeprosjektet er igangsatt i 2018 og videreføres i 2019, jf. omtale under kap. 322. Nationaltheatret har en viktig rolle og et særlig ansvar for å bidra med teaterfaglig kunnskap i den videre utviklingen av prosjektet, og må sette av tilstrekkelige personalmessige ressurser til dette.

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kr)	
	2018	2019
Dansens Hus	42 125	49 630
Den Nationale Scene	122 100	125 000
Den Norske Opera & Ballett	624 700	639 600
Det Norske Teatret	175 470	180 650
Musikkselskapet Harmonien	134 640	137 850
Nationaltheatret	199 050	203 800
Oslo-Filharmonien	164 280	168 700
Sum	1 462 365	1 505 230

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstilskudd til institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 1.

I tilskuddet til Rogaland Teater har det siden 2016 vært innarbeidet en særskilt bevilgning på 2 mill. kroner til utredning av et nytt teaterbygg. Utredningen er nå ferdigstilt og tilskuddet er som følge av dette redusert tilsvarende.

Tilskuddet til Nordnorsk Opera og Symfoniorkester foreslås økt med 2,5 mill. kroner for å legge til rette for at orkestret kan knytte til seg flere musikere.

I bevilgningsforslaget på posten er det lagt inn en økning på 4,4 mill. kroner til tiltak som skal styrke arbeidet med mangfold, integrering og bekjempelse av fattigdom, jf. omtale under del I. I 2019 foreslås dette fordelt til prosjekter og tiltak i regi av Brageteatret (1,5 mill. kroner), Hålogaland Teater (0,5 mill. kroner), Kilden Teater- og Konserthus (1,5 mill. kroner) og Teater Innlandet (850 000 kroner).

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kr)	
	2018	2019
Brageteatret – Regionteater for Buskerud	14 850	16 700
Carte Blanche	27 080	27 720
Det Norske Blåseensemble anno 1734	25 130	25 730
Haugesund Teater	12 630	12 930
Hordaland Teater	15 780	16 155
Hålogaland Teater	50 700	52 400
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet	118 800	123 100
Nordland Teater	27 590	28 250
Nordnorsk Opera og Symfoniorkester	59 450	63 350
Rogaland Teater	63 300	62 800
Sogn og Fjordane Teater	19 410	19 870
Stavanger Symfoniorkester	84 150	86 150
Teater Ibsen – Telemark og Vestfold Regionteater	26 820	27 460
Teater Innlandet	24 630	26 070
Teatret Vårt – Regionteatret i Møre og Romsdal	29 840	30 550
Trondheim Symfoniorkester & Opera ¹	86 550	88 600
Trøndelag Teater	72 400	74 110
Turnéteatret i Trøndelag	15 100	15 460
Sum	774 210	797 405

¹ Trondheim Symfoniorkester endret navn til Trondheim Symfoniorkester & Opera fra 22. juni 2018.

Post 73 Region- og distriktsopera

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstilskudd til operatiltakene som er ført opp i tabellen nedenfor. Finanseringen av operatiltakene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 2.

I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet en økning på 400 000 kroner til Opera Nordfjord til prosjektet *Fargespill* som en del av de tiltak som skal styrke arbeidet med mangfold, integrering og bekjempelse av fattigdom, jf. omtale under del I.

Tilskuddet til Opera Rogaland foreslås økt med 0,5 mill. kroner for å styrke produksjon og formidling av opera.

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kr)	
	2018	2019
Bergen Nasjonale Opera	20 690	21 180
Opera Nordfjord	4 775	5 290
Opera Rogaland	1 045	1 570
Opera Trøndelag	4 590	4 700
Opera Østfold	5 950	6 090
Operaen i Kristiansund	15 880	16 260
OscarsborgOperaen	2 515	2 575
Ringsakeroperaen	4 315	4 420
Sum	59 760	62 085

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til ymse faste tiltak på musikk- og scenekunstheltet. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2019, framgår av vedlegg 1.

Musikkutstysrordningen (MUO) har som formål å sikre gode tekniske vilkår for øving og fremføring av rytmisk musikk over hele landet. I tråd med Stortingets anbefaling i Innst. 14 S (2014–2015) ble MUO evaluert i 2015. Evalueringen anbefalte å utvide ordningen til å omfatte alle musikksgjanger. I 2017 leverte By- og regionforskningsinstituttet NIBR rapporten *Evaluering av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet*. Den anbefalte å etablere en ordning tilsvarende MUO som retter seg mot amatørteatergrupper. Kulturdepartementet har på bakgrunn av disse evalueringene gitt MUO oppdraget med å utvide ordningen til en kulturutstysrordning som åpner for flere sjanger. Ordningen foreslås tilført 5 mill. kroner i 2019 fra avsetningen til amatørteater- og frivillige teaterformål.

Med bakgrunn i NIBRs rapport, inviterte Kulturdepartementet amatørteaterfeltet til å foreslå en framtidig forvaltning og fordeling av midler til amatørteaterformål. De sentrale aktørene i feltet lyktes ikke med å komme frem til et omforent forslag. Norsk kulturråd har derfor påtatt seg oppgaven med å forvalte midler til amatørteater- og frivillig teaterformål, herunder driftsansvaret for manusbanken DRAMAS og ansvar for fordeling av drifts- og aktivitetsmidler.

Innenfor avsetningen til amatørteaterformål videreføres tilskuddene til Buskerud Teater

(880 000 kroner), Norsk Revyfraglig Senter / Norsk Revyfestival (2 620 000 kroner), Hålogaland Amatørteaterselskap (2 350 000 kroner) og Vestlandske Teatersenter (3 190 000 kroner) i 2019, med sikte på overføring til fylkene fra 2020.

Teknologi og digitalisering utfordrer de tradisjonelle, etablerte formidlingsarenaene til kunst og kultur, samtidig som det gir muligheter til å nå enda flere. Det foreslås et tilskudd på 2 mill. kroner til Applaus, en nyetablert strømmetjeneste for scenekunst som skal tilby profesjonelle teaterforestillinger digitalt til barn og unge, gjennom skoler og andre institusjoner.

Dramatikkens hus har gjennomført et pilotprosjekt om podcasting der dramatikkere gis kompetanse, kunnskap om gjennomføringsmetoder og settes i kontakt med aktuelle samarbeidspartnere, slik at de kan nå nye og større publikumsgrupper og muliggjøre nye inntektskilder. Posten foreslås økt med 0,5 mill. kroner for å realisere prosjektet på årlig basis.

De programmerende scenene er en viktig del av infrastrukturen i det frie scenekunstheltet gjennom sine roller som visningsarenaer, co-producenter, faglige arenaer m.m. Tilskuddene til de programmerende scenene foreslås styrket med til sammen 4 mill. kroner, hvorav 1,5 mill. kroner til BIT Teatergarasjen, 2 mill. kroner til Teaterhuset Avant Garden og 0,5 mill. kroner til Black Box Teater for å skape og vise kunst til et bredere publikum.

Edvard Grieg Kor er i tillegg til virksomheten som selvstendig ensemble en viktig samarbeidspartner for Musikkelskapet Harmonien og Bergen Nasjonale Opera. Posten foreslås økt med

3 mill. kroner til styrking av korets drift og produksjon.

Ole Bull Akademiet er en sentral institusjon for formidling av og opplæring i folkemusikk og folkedans. Posten foreslås økt med 0,8 mill. kroner for å styrke Ole Bull Akademiet sine ukeskurs i folkemusikk og folkedans.

I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet en økning på 200 000 kroner til Nordic Black Theatre til videreutvikling av prosjektet «*Slipp Botsen fri*» som en del av tiltakspakken for å styrke arbeidet med mangfold, integrering og bekjempelse av fattigdom, jf. omtale under del I og post 70 og 71 ovenfor.

Det er samlet opp ubrukte midler i Den internasjonale Ibsenprisen over flere år og tilskuddet reduseres med 1,7 mill. kroner.

Rapport 2017

Rapporten¹ omfatter tiltakene under kap. 323. I tillegg rapporteres resultatene for Beavivváš Sámi Našunálateáhter, som i 2017 mottok statlig tilskudd gjennom Sametinget fra bevilgningen under kap. 325, post 53.

Målene for bevilgningene til musikk- og scenekunstformål i 2017 var å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikk- og scenekunstuttrykk. Institusjonene avgir rapport om sin virksomhet til departementet. Rapportene inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse.

For den enkelte institusjon varierer ofte aktiviteten, publikumsoppslutningen og det økonomiske resultatet fra et år til et annet. Det samlede publikumsbesøket og produksjonsaktiviteten ved musikk- og scenekunstinstitusjonene er likevel i hovedsak stabilt.

Evalueringer av institusjoner på feltet som er gjort siden 2012, viser tilfredsstillende måloppnåelse når det gjelder kvalitet og ressursutnyttelse, samtidig som rapportene også peker på områder der den enkelte institusjon har et forbedringspotensial.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til musikk- og scenekunstformål å være tilfredsstillende. For informasjon om enkeltinstitusjoner vises det til Norsk teater- og orkesterforenings nettsted www.scenestatis-tikk.no.

Institusjonene

Riksteatret og de 25 nasjonale og regionale musikk- og scenekunstinstitusjonene som mottar faste, årlige tilskudd under kapitlet, presenterte i 2017 om lag 12 700 forestillinger, konserter og arrangementer som samlet om lag 2,3 millioner publikummere. En stor del av økningen i antall arrangementer skyldes at Den Norske Opera & Ballett nå rapporterer formidlingsaktiviteter på samme måte som de øvrige musikk- og scenekunstinstitusjonene. Uavhengig av dette viser scenestatistikken at både antallet forestillinger, konserter og arrangementer og publikumsbesøket har økt sammenlignet med gjennomsnittet for årene 2013–2016.

Riksteatret

Målene for Riksteatret i 2017 var at teatret skal gi et allsidig repertoar og et landsdekkende tilbud av scenekunstforestillinger, samt ha bred publikumsoppslutning og være en aktiv samarbeidspartner i scenekunstheltet.

I 2017 presenterte Riksteatret et allsidig repertoar som ble vist på 75 spillesteder over hele landet. Teatret spilte 481 forestillinger for om lag 149 000 publikummere. I tillegg ble det vist 114 forestillinger i samproduksjon med andre teatre for vel 36 000 publikummere på disse teatrenes scener. Totalt antall produksjoner var fjorten. Av disse var én innkjøpt og resten egenproduserte eller produsert i samarbeid med andre teatre og grupper.

Riksteatret legger vekt på samarbeid med andre institusjoner og grupper i scenekunstheltet. Blant samarbeidspartnere i 2017 var Nationaltheatret, Det Norske Teatret, Thalia Teater, Den Nationale Scene, Cirka Teater, Oslo Nye Teater, Kilden Teater, Hålogaland Teater og Teater Ibsen.

Publikumsoppslutningen endte også i 2017 på rekordhøyt nivå. En medvirkende årsak til dette var at teatret iverksatte et nytt satsingsprogram for utvikling av publikumsarbeidet som i første omgang blir gjennomført hos noen utvalgte spillesteder.

Turnévirkosomhet

Institusjonenes turnévirkosomhet gir flere tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet. I 2017 gjennomførte orkestrene og scenekunstinstitusjonene vel 2 200 forestillinger og konserter på turné i Norge for et publikum på om lag 353 000. Både publikum og antall forestillinger og konserter på turné har

¹ Kilder: Norsk teater- og orkesterforening og institusjonenes årsrapporter.

økt noe sammenlignet med gjennomsnittet for årene 2013–2016.

Riksteatrets andel av scenekunstinstitusjonenes turnévirkosomhet i 2017 utgjorde 45,6 pst. av antall publikummere og 23 pst. av antall forestillinger på turné i Norge. Riksteatrets andel av antall forestillinger på turné i Norge har vært stabilt i 2017 sammenlignet med 2016, men andelen av turnépublikummet har økt.

Andre institusjoner og tiltak

Beaivváš Sámi Našunálateáhter, som mottar statlig tilskudd gjennom Sametinget, viste 101 forestillinger for om lag 12 600 publikummere i 2017. 74 av teatrets forestillinger ble spilt på turné for et publikum på vel 11 000.

Det ble i 2017 bevilget midler til andre institusjoner og faste tiltak, jf. postene 60, 73 og 78, som også bidro til eller tilrettela for produksjon og formidling av musikk og scenekunst.

Kap. 3323 Musikk og scenekunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Ymse inntekter	288	327	336
02	Billett- og salgsinntekter m.m.	37 778	24 801	28 020
	Sum kap. 3323	38 066	25 128	28 356

Post 01 Ymse inntekter

Posten omfatter ymse inntekter ved Riksteatret, jf. kap. 323, post 01.

Post 02 Billett- og salgsinntekter m.m.

Posten gjelder salg av billetter og program ved Riksteatret m.m., jf. kap. 323, post 21. Riksteatret forventer høyere inntekter i 2019 enn det som tidligere har vært budsjettet. Inntektsrammen foreslås derfor økt, jf. omtale under kap 323, post 21.

Kap. 325 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	110 927	95 887	77 610
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 104	16 173	28 219
52	Norges forskningsråd	13 120	12 000	13 785
53	Sametinget	81 900	83 700	
71	Kultur som næring	47 400	56 630	62 985
72	Kultursamarbeid i nordområdene	11 170	11 415	11 555
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	39 301	47 550	40 000
78	Ymse faste tiltak	44 360	50 440	48 215

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 01</i>	4 899	7 050	7 830
82	Nobels Fredssenter	30 620	31 290	32 030
85	Gaveforsterkningsordning	51 150		
86	Talentutvikling	36 100	38 900	36 760
	Sum kap. 0325	481 051	451 035	358 989

Innledning

Kapitlet omfatter tilskudd til et bredt spekter av formål på tvers av flere deler av kulturfeltet, blant annet til den statlige virksomheten Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge, forsknings- og utviklingsmidler, kulturell og kreativ næring, norsk-russisk og annet internasjonalt kultursamarbeid i nordområdene, Nobels Fredssenter og talentutvikling.

Regjeringen og Sametinget er blitt enige om at det fra 2019-budsjettet etableres en budsjettordning der overføringene til Sametinget over statsbudsjettet i utgangspunktet samles på én budsjettpost under Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. Kulturdepartementet foreslår på denne bakgrunn at post 53 avvikes ved at 85,7 mill. kroner til Sametingets arbeid med å legge til rette for et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv rammeoverføres Kommunal- og moderniseringsdepartementets kap. 560 Samiske formål, post 50 Samisk språk, kultur og samfunns- liv.

Mål for 2019

Bevilgningene under kapitlet skal bygge opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til allmenne kulturformål i 2019 er å legge til rette for:

- formidling av profesjonell kunst i skolen
- kulturforskning og kunnskapsutvikling
- støtte til talentutvikling
- internasjonalt kultursamarbeid
- kultursamarbeid over grensene i nordområdene
- kultur som næring

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke institusjoner og tiltak som på ulike måter bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Kunstformidling i skolen

Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge ivaretar det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken (DKS) for alle kunstuttrykk, og forvalter statlige midler til DKS-ordningen. Kulturtanken er organisert som en virksomhet under Kulturdepartementet, med et mandat fastsatt av Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet i fellesskap. Virksomheten har et fagråd oppnevnt av de to departementene i fellesskap.

Den kulturelle skolesekken skal sikre et profesjonelt kunst- og kulturtilbud i skolen for barn og unge i hele landet, på en kvalitativt god måte. I tillegg til å være en nasjonal koordinerende instans for utvikling av kvalitet og samarbeid i ordningen, skal Kulturtanken også bidra til at tilbudene samspiller med skolens læreplaner, og til å utvikle felles forståelse og engasjement mellom kunst-, kultur- og skolesektor. Utviklingen skjer i tett dialog med kommuner og fylkeskommuner, og med skolesektor og kunstsektor både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Fra og med skoleåret 2018–2019 inngår musikktilbudet (tidligere skolekonsertordningen) som en av seks likestilte kunstformer i ordningen.

Kulturtanken arbeider med å styrke infrastrukturen rundt DKS-ordningen gjennom en felles nasjonal digital portal for utøvere, skoler, fylker, kommuner og andre DKS-aktører. Portalen planlegges lansert høsten 2019. Virksomheten har også iverksatt ulike samarbeids- og utviklingsprosjekter sammen med tilskuddsmottakere og andre DKS-aktører.

Forskning

Endringer og utfordringer både i kulturfeltet og på andre samfunnsområder stiller nye krav til kunnskap om kulturfeltet. I henhold til sektorprinsippet i norsk forskningspolitikk skal Kulturdepartementet bidra til forskning og kompetanseoppbygging for egne sektorer og sørge for forskning som grunnlag for polikkutforming og forvaltning.

Samtidig med forslag til statsbudsjettet for 2019 legger regjeringen fram en langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028. Planen er en revisjon av Meld. St. 7 (2014–2015) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015–2024*. Langtidsplanen gir uttrykk for regjeringens mål og prioriteringer i forskningspolitikken de kommende årene. For nærmere omtale se del III, kap. 5 i Prop. 1 S (2017–2018) for Kunnskapsdepartementet.

Gjennom bevilgninger til Norges forskningsråd finansieres langsiktig forskning av høy kvalitet og oppbygging av kompetanse og kapasitet i forskningsmiljøene, jf. kap. 325, post 52. Forskningsprogrammet KULMEDIA (2014–2018) videreføres i Forskningsrådet for en ny femårsperiode fra 2019. Programmet skal bidra til ny forskningsbasert kunnskap om kulturlivet og mediene.

Videre legger Kulturdepartementet til rette for forskning og kunnskapsutvikling i underliggende etater og tilskuddsinstitusjoner, i hovedsak museene, gjennom bevilgninger og tilskudd. Virksomhetene definerer selv sine kunnskapsbehov og forskningstema. Departementet har dessuten statistikkproduksjon og kunnskapsprosjekter i egen regi, jf. også kap. 325, post 21.

Kultur som næring

Norsk økonomi er i omstilling. Vår fremtidige velferd er avhengig av at vi klarer å utvikle nye forretningsområder og inkludere flere i arbeidslivet. Den kulturelle og kreative næringen kan bidra til vekst, verdiskaping og sysselsetting – og til nyskaping og innovasjon.

Kulturdepartementet bidrar til å styrke kunst og kultursektorens økonomiske bærekraft ved å synliggjøre kulturens næringspotensial. Ved å styrke kunnskapen om kultur som næring og bidra til at kunst og kulturproduksjoner når et større publikum og marked, kan et større verdiskapingspotensial realiseres og flere kunst og kulturarbeidere kan livnære seg av det de skaper. Kulturdepartementet støtter derfor opp om tiltak som bidrar til kunnskap og kompetanseutvikling og til å styrke verdikjeden og kompetansemiljøer i

alle deler av landet, samt tiltak som legger til rette for investering i norsk innhold, kulturell innovasjon og eksport.

Kultursektoren kan bidra til å styrke reiselivet på flere måter. Kulturdepartementet vil i løpet av vinteren 2019 legge fram en strategi for kultur og reiseliv sammen med Nærings- og fiskeridepartementet som del av oppfølgingen av Meld. St. 19 (2016–2017) *Opplev Norge – unikt og eventyrlig*. Regjeringen har opprettet et samarbeidsråd for kultur og reiseliv som har gitt innspill til arbeidet.

Kultursamarbeid i nordområdene

Regjeringen fører en offensiv og aktiv nordområdepolitikk. Kulturpolitikken gir på ulike måter bidrag til de overordnede mål for nordområdesatsingen; til lokal og regional nærings- og samfunnsutvikling, og til internasjonal kontakt og samarbeid. Kulturfeltet har derfor en naturlig plass i den videre utvikling i nordområdene. Det er økt interesse i kultursektoren for utfordringer og muligheter knyttet til hele det arktiske området. Kultursektoren bidrar også til kunnskap og innsikt om Arktis. Departementet vil se det internasjonale samarbeidet i nord også i en bredere sirkumpolar sammenheng.

Kunst og kultur kan bidra til en kontaktflate mot nabolandene som kan virke samlende og som er egnet for langsiktig kontakt uavhengig av politiske svingninger på andre områder. Kulturpolitikken bidrar til samarbeid og kommunikasjon over grensene i nord og i Barentsregionen, gjennom finansiering av kulturprosjekter og bidrag til utvikling av nettverk og samarbeidsarenaer.

Det er avsatt midler til oppfølging av avtaler om det bilaterale norsk-russiske kultursamarbeidet i nord. Kulturdepartementet bidrar til finansiering av kulturprogrammet Barentskult sammen med Utenriksdepartementet og Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner. Departementet styrker utvikling av nettverk og samarbeidsarenaer i tråd med treårige norsk-russiske samarbeidsprogrammer.

Kulturdepartementet viderefører deltakelsen i Barentssamarbeidet, Den nordlige dimensjon og Østersjøsamrådet.

Budsjettforslag 2019

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Kulturtanken, samt evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og andre typer fellestiltak på kulturområdet i departementets regi.

Musikktilbudet i Den kulturelle skolesekken er etter en overgangsperiode i sin helhet overført til kommuner og fylkeskommuner. Som følge av dette er skolekonsertordningen lagt ned. Avviklingen innebærer en reduksjon i Kulturtankens utgiftsbevilgning på kap. 325, post 01 på 15 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon i inntektsbevilgningen som følge av bortfall av egenandeler fra kommunene etter avslutning av ordningen.

Videre innebærer avviklingen også bortfall av Kulturtankens internasjonale virksomhet. Denne har vært finansiert av inntekter fra Utenriksdepartementet på om lag 6 mill. kroner årlig. Kulturtanken har utover dette fått støtte fra Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI) til et digitaliseringsprosjekt, og vil få økte inntekter på 1,8 mill. kroner i 2019, mot tilsvarende økning i utgiftsbevilgningen.

Samlet innebærer dette at kap. 325, post 01 foreslås redusert med 19,2 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon i inntektsbevilgningen på kap. 3325, post 01.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Kulturtanken får i merinntekter under kap. 3325, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen omfatter midler til forskning, utredning og statistikk, samt spesielle driftsutgifter på Kulturdepartementets ansvarsområder. Dette samt utgifter til Nasjonale eksperter til Kreativt Europa, har tidligere vært dekket over flere poster på Kulturdepartementets budsjett, men foreslås nå samlet under denne posten. Posten er med bakgrunn i dette økt med 6,2 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon av kap. 300, post 21 og kap 334, post 01. I tillegg er det tilbakeført 400 000 kroner fra kap. 542 Internasjonalt IKT-samarbeid og utviklingsprogram, post 01, Driftsutgifter på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, som har vært nyttet til utgiftsdekning for nasjonal ekspert knyttet til EU-programmet Safer Internet. Med bakgrunn i at det for 2019 forventes økte utgifter til ulike prosjekter, bla. digitaliserings- og omstillingsprosjekter, foreslås posten økt med 5 mill. kroner.

Norsk kulturråd vil i 2019 disponere 2 mill. kroner av bevilgningen til det treårige prosjektet *Inkluderende kulturliv i Norden*. Prosjektet ble igangsatt i 2017 som en del av Norges formannskap i Nordisk ministerråd og vil vare ut 2019.

Om lag 2,5 mill. kroner av bevilgningen på posten disponeres av Kulturtanken til utviklings-

prosjekter innenfor virksomhetens ansvarsområde.

Post 52 Norges forskningsråd

Regjeringen har fastsatt fem mål for Norges forskningsråd: økt vitenskapelig kvalitet, økt verdiskaping i næringslivet, møte store samfunnsutfordringer, et velfungerende forskningssystem og god rådgiving. Målene er felles for alle departementenes bevilgninger til Forskningsrådet.

Posten omfatter bevilgninger til kulturforskning og forvaltes av Norges forskningsråd. Forskningsprogrammet KULMEDIA (2014–2018) er et handlingsrettet forskningsprogram om kultursektoren og mediesektoren. Satsingen skal videreføres i en ny femårsperiode fra 2019 med noe utvidede økonomiske rammer. Med bakgrunn i dette foreslås bevilgningen på posten økt med 1,8 mill. kroner. Det bevilges også midler til dette programmet under kap. 335, post 73. Grunnforskningsprogrammet SAMKUL (2011–2020) skal bidra med ny kunnskap om kulturelle dimensjoner ved aktuelle samfunnsutfordringer.

Kulturdepartementet styrer midlene i tråd med departementenes felles styringssystem for Forskningsrådet, som er utarbeidet av Kunnskapsdepartementet i samarbeid med departementene og Forskningsrådet. Forskningsrådets driftsutgifter budsjetteres fra 2018 på Kunnskapsdepartementets budsjett, jf. kap. 285 Noregs forskningsråd, post 55 Verksemdskostnader.

Post 71 Kultur som næring

Bevilgningene på posten skal dekke utgifter knyttet til tiltak som styrker kunnskapen om kultur som næring og kompetansen om entreprenørskap og forretningsdrift. Videre skal de dekke utgifter til tiltak som skal bidra til at kunst og kulturproduksjoner når et større publikum og marked, styrke verdikjeden og stimulere til verdiskaping og investeringer i norsk innhold og kulturell innovasjon, styrke kompetansemiljøene i alle deler av landet og legge til rette for økt eksport.

I statsbudsjettet for 2018 fikk Norsk kulturråd en økt bevilgning på 12 mill. kroner under kap. 320, post 01 til en utvidet satsing på kulturell og kreativ næring som også omfatter etablerte kulturinstitusjoner. For 2019 foreslås at 5 mill. kroner av denne avsetningen flyttes til denne posten med sikte på å etablere en ny tilskuddsordning forvaltet av Norsk kulturråds fagadministrasjon. Ordningen retter seg mot etablerte kulturinstitusjoner og prosjekter som tester nye metoder og

modeller med vekt på det digitale markedet, for markedsføring, effektivisering av inntektsmodeller og tilrettelegging av informasjon til publikum.

Bevilgningen på 8,2 mill. kroner til oppfølging av regjeringens strategi for kultur og reiseliv med vekt på kulturturisme videreføres, herunder 2 mill. kroner til næringsklynger rettet mot samspillet mellom kultur og reiseliv.

Utover dette vises det til omtale av kulturell og kreativ næring i Norsk kulturråd, jf. kap. 320, post 01.

Post 72 Kultursamarbeid i nordområdene

Bevilgningene på posten omfatter tilskudd til norsk-russisk kultursamarbeid og arbeid med å legge til rette for og bidra til kultursamarbeid over grensene i nordområdene.

Av avsetningen på posten foreslås det tildelt 2,4 mill. kroner til Pikene på broen og 2,2 mill. kroner til Samovarteatret. I tillegg foreslås 3 mill. kroner til kulturprogrammet Barentskult, tilsvarende bidraget fra de andre tilskuddspartene. Det fordeles også midler til Barentssekretariatet på inntil 0,5 mill. kroner for bistand i det norsk-russisk kultursamarbeidet og 300 000 kroner i bidrag til Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap.

Resten av avsetningen fordeles etter utlysning til prosjekter for utvikling av norsk-russisk kultursamarbeid. Det norsk-russiske kultursamarbeidet følger treårige programmer som rulleres i samarbeid med det russiske kulturministeriet. Neste programperiode er 2019–2021.

Post 75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., kan overføres

Posten skal dekke utgifter til norsk deltakelse i EUs program for kultur og audiovisuell sektor, *Kreativt Europa 2014–2020*. Programmet har en samlet ramme på 1,46 mrd. euro og gir norske kultur- og medieaktører mulighet til utvikling og tilgang på finansiering. Formålet med Kreativt Europa er å fremme kulturelt og språklig mangfold i Europa og å fremme europeisk kulturarv. Ansvar for å veilede og informere norske søkere til programmet er delt mellom Kulturrådet og Norsk filminstitutt, med Kulturrådet som koordinerende enhet. Bevilgningen på posten er tilpasset størrelsen på Norges bidrag de to siste årene.

Videre dekker bevilgningen på posten Norges årlige bidrag til Europarådets utvidete delavtale om europeiske kulturveier, og Norges årlige

bidrag til fondet som er opprettet under UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Bidraget utgjør én prosent av Norges ordinære årlige bidrag til UNESCO.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til ulike allmenne kulturformål. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til på posten, framgår av vedlegg 1.

Tilskuddet til Foreningen Norden vil som for 2018 blant annet omfatte tilskudd til nordisk informasjonsvirksomhet.

Kulturalliansen er en sammenslutning for frivillige kulturorganisasjoner og har som formål å styrke kulturfrivillighetens rammevilkår og posisjon i samfunnet. Kulturdepartementet foreslår å bevilge 1 mill. kroner til Kulturalliansens arbeid med kulturarenaer og styrking av kulturfrivilligheten lokalt og regionalt.

Det foreslås en økning av tilskuddet til Norges Døveforbund på 0,5 mill. kroner til organisasjonens språkpolitiske arbeid.

Tilskuddet til Noregs Ungdomslag er flyttet fra kap 315, post 78 og foreslås økt med 0,5 mill. kroner til ungdomshusarbeidet og det folkedansfaglige arbeidet.

I bevilgningsforslaget på posten er det for 2019 innarbeidet en økning på 3,7 mill. kroner til tiltak som skal styrke arbeidet med mangfold, integrering og bekjempelse av fattigdom, jf. omtale under del I. Av dette foreslås 1,5 mill. kroner til Balansekunst, et samarbeidsprosjekt mellom 65 kunst- og kulturorganisasjoner som sammen og på eget initiativ arbeider for et likestilt og mangfoldig kulturliv. For øvrig er økningen fordelt på prosjekter og tiltak i regi av Dissimilis kultur- og kompetansesenter (0,8 mill. kroner), Melahuset (1,2 mill. kroner) og Scene Finnmark (150 000 kroner).

Midler knyttet til dataspill på vel 5,1 mill. kroner flyttes fra denne posten til Filmfondet på kap. 334, post 50.

Ansvar knyttet til scenestatistikk og tilhørende midler på vel 0,5 mill. kroner flyttes fra Norsk teater- og orkesterforening til Norsk kulturråd, jf. kap. 320, post 01.

Kunnskapssenteret for kulturnæring, Kunnskapsverket, ble etablert som en femårig satsing i 2014. Det foreslås en avvikling av tilskuddet på 4,6 mill. kroner etter virkeperiodens utløp i 2019.

Post 79 Til disposisjon, kan nyttes under post 01

Utenom denne posten er bevilgningene under programkategori 08.20 i sin helhet bundet til bestemte mottakere eller tilskuddsordninger. Det er derfor nødvendig for departementet å kunne disponere midler for å dekke nye behov som oppstår i budsjettåret. Bevilgningen på posten skal også dekke enkelttiltak og prosjekter som i sin karakter ikke hører hjemme under øvrige tilskuddsposter.

På posten er det avsatt et engangstilskudd til Foreningen Norden på 0,5 mill. kroner i anledning av foreningens 100-års jubileum i 2019.

Post 82 Nobels Fredssenter

Bevilgningen omfatter tilskudd til drift av Nobels Fredssenter. Hoveddelen av driftsutgiftene, utstillinger og fornyelser av disse, særskilte arrangementer og andre aktiviteter forutsettes dekket ved andre inntekter.

Post 86 Talentutvikling

Bevilgningen på denne posten gjelder Talent Norge AS, som stimulerer privat støtte til programmer for kunstfaglig utvikling av talenter på veien mot en profesjonell karriere. Virksomheten opererer innenfor alle kunstfelt og er et offentlig-privat samarbeid, hvor statlig bevilgning utløser tilsvarende gaver fra private. Midlene utdeles over tid til hovedsakelig flerårige programmer og prosjekter. Posten foreslås redusert med 2,1 mill. kroner.

Rapport 2017

For 2017 var målene for bevilgningene til allmenne kulturformål å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike kunstuttrykk, støtte til kulturforskning og talentutvikling, internasjonalt kultursamarbeid, kultursamarbeid over grensene i nordområdene og vekst i kulturell og kreativ næring. Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for å være tilfredsstillende.

Kunstformidling i skolen

Målet for bevilgningene til Kulturtanken i 2017 var å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike kunstuttrykk.

I 2017 fullførte Kulturtanken omstillingsprosessen som ble iverksatt etter at virksomheten

fikk nytt mandat fra 2016. Den nye organisasjonsstrukturen har tilsatte med kompetanse på alle kunst- og kulturfelt i Den kulturelle skolesekken, samt et pedagogisk team. Kulturtanken etablerte også en FoU-avdeling med ansvar for utredningsarbeid, arbeid med kvalitet, og nasjonal rapportering på bruken av spillemidler til Den kulturelle skolesekken.

I arbeidet med forenkling og digitalisering iverksatte Kulturtanken et forprosjekt for en nasjonal digital portal for DKS-ordningen. Det ble også opprettet et laboratorium for å teste ut nye formidlingsuttrykk via teknologi.

Skolekonsertordningen ble gradvis faset over til fylkeskommuner og kommuner, internasjonal virksomhet som var tilknyttet musikk ble nedlagt, og Barnas verdensdager overdratt til Oslo World Music Festival.

Nobels Fredssenter

Nobels Fredssenter presenterer fredsprisvinnerne og deres arbeid, Alfred Nobel, samt problemstillinger knyttet til krig, fred og konfliktløsning. Senteret hadde et innholdsrikt program i 2017 med flere utstillinger, undervisningsopplegg, barneaktiviteter, egne arrangementer og utleie. Totalt antall besøkende i 2017 var om lag 240 000.

Gaveforsterkningsordningen

Gaveforsterkningsordningen ble innført fra og med budsjettåret 2014 som en søkbar tilskuddsordning for museer, der pengegaver fra private givere ble forsterket med et statlig tilskudd på inntil 25 pst. av gavebeløpet. Fra og med 2016 ble ordningen utvidet til å gjelde også for kunst- og kulturvirksomheter innen musikk, litteratur, scenekunst og visuell kunst. Rammen ble utvidet fra 30,3 mill. kroner i 2015 til 45 mill. kroner i 2016. Rammen for 2017 var 59,2 mill. kroner hvor 8 mill. kroner var tilført fra Norsk Tippings spillemiddeloverskudd til kulturformål

I 2017 kom det inn 329 søknader med et samlet søknadsbeløp på 91,5 mill. kroner. Ved utgangen av 2017 hadde ordningen et etterslep av kvalifiserte søknader på til sammen 54,9 mill. kroner, som gikk til belastning av rammen for 2018.

Forskning

Kulturdepartementets bevilgning til Forskningsrådet har finansiert forskning om kultursektoren og mediesektoren gjennom programmene SAMKUL og KULMEDIA. Bevilgningene har bidratt til

å sikre langsiktig forskning innenfor områder med relevans for departementet, og bidrar til å styrke forskningskompetanse og kapasitet på disse områdene.

Samlet resultat av virksomheten til Norges forskningsråd i 2017 er omtalt i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon for 2019.

Talentutvikling

Siden etableringen i januar 2015 har Talent Norge vedtatt 36 satsinger til en verdi av 211,9 mill. kroner. 80,8 mill. kroner er tildelinger fra Talent Norge, mens 131,2 mill. kroner er utløst av private bidragsytere. Satsingene omfatter rundt 500 talentplasser årlig og skal bidra til å berike og styrke det profesjonelle kulturlivet.

Gjennom Talent Norges arbeid har det, i tillegg til talentplasser, oppstått nettverk av prosjektereiere, mentorer og utøvere. Talent Norge legger til rette for erfaringsutveksling og kompetanseoverføring mellom selskapets satsinger.

Kultursamarbeid over grensene i nordområdene

For 2017 var målene for bevilgningene til kultursamarbeid i nordområdene på kap. 325, post 72 å legge til rette for kultursamarbeid over grensene i nordområdene.

I 2017 var Troms fylkeskommune vertskap for norsk-russiske kulturdager. Kulturdepartementet ga tilskudd blant annet til Pikene på broen, Samovarteateret og Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap. Sammen med Festspillene i Nord-Norge arrangerte departementet en stor internasjonal konferanse om kulturfeltets bidrag til utvikling i Arktis, Arctic Arts Summit. Arrangementet inngikk som del av det norske formannskapsprogrammet i Nordisk ministerråd.

Samisk kunst- og kulturliv

Bevilgningen til Sametinget ble i 2017 gitt på kap. 320, post 53 og har bidratt til Sametingets arbeid med å nå sitt hovedmål på kulturfeltet: et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet, som er tilgjengelig for alle. Sametinget rapporterer årlig om sin virksomhet til Stortinget gjennom Sametingets årsmelding.

Internasjonalt kultursamarbeid

Norges formannskap i Nordisk ministerråd

Norge hadde formannskapet i Nordisk ministerråd i 2017. Det ble utarbeidet et eget sektorprogram for kultur med en rekke kultur-, medie- og idrettspolitiske satsninger.

Gjennom prosjektet *Inkluderende kulturliv i Norden* (2017–2019) tok Kulturdepartementet initiativ til et nordisk samarbeid om hvordan kulturlivet kan bidra som arena og møteplass for integrering og inkludering.

Gjennom hele 2017 fant den nordiske kulturmønstringen *Nordic Matters* sted på Southbank Centre i London, som er det største kultursenteret i Storbritannia. Kunstnere, artister og kulturaktører fra hele Norden medvirket gjennom hele året.

På initiativ fra Norge opprettet Nordisk ministerråd pilotstøtteprogrammet *Volt – kultur- og språkprogrammet for barn og unge*. Programmet er et viktig virkemiddel for å fremme den nordiske språkforståelsen.

Norge tok initiativ til to mediepolitiske utredninger for å få fram innspill til hvordan kultur- og mediepolitikken kan legge til rette for god nyhetsproduksjon og en bred offentlig samtale i det digitale mediesamfunnet i Norden. Norges formannskapsinitiativ vil følges opp videre.

Kreativt Europa

EUs program for kultur og audiovisuell sektor, Kreativt Europa, gir norske aktører innen TV, film, spill, kunst og kultur mulighet til å samarbeide internasjonalt og til å nå ut til et større publikum. Under delprogrammet for kultur var det i 2017 norske deltakere i seks ulike prosjekter med støtte fra ordningen Europeiske samarbeidsprosjekter. Det var totalt 45 norske søkere, som er en liten nedgang fra 2016 da antall søkere ble mer enn mangedoblet. Støtten til samarbeidsprosjekter med norske deltakere er på omlag 7 mill. euro. Norske aktører er også godt representert i europeiske plattformer for blant annet talentutvikling, med deltakelse i fire plattformer i 2017.

Over 43 mill. kroner gikk til den norske audiovisuelle bransjen fra delprogrammet MEDIA i 2017. Dette er et svært godt resultat for Norge. Den største andelen går til TV-prosjekter og distribusjonsstøtte.

Kulturell og kreativ næring

Bevilgningen til kulturell og kreativ næring i 2017 hadde som mål å bidra til vekst ved å vektlegge kultur som næring og legge til rette for entreprenørskap i kultursektoren. Kulturdepartementet iverksatte i 2017 en målrettet satsing på kulturell og kreativ næring.

For å bidra til økt investering i og omsetning av kunst- og kulturproduksjoner, økt kunnskap om kultur som næring og flere vekstkraftige bedrifter fikk Innovasjon Norge en bevilgning på 29,9 mill. kroner til kompetanse- og eksportprogram (Arkitektur ut i verden), bedriftsnettverk, investorforum og enklere tilgang til låne- og investeringskapital.

Kulturrådet fikk i oppdrag å etablere et rådgivende kontor i Trondheim med mål om å styrke enkeltkunstnernes muligheter for økte inntekter, legge til rette for mindre virksomheter som utgjør støtteapparatet rundt utøvende og skapende virksomhet og de regionale kompetansemiljøene som støtter opp om disse. Det ble bevilget 7 mill. kroner til etablering av kontoret og 17,5 mill. kroner til to tilskuddsordninger i budsjettet for 2017. Kulturrådet vil i 2019 arbeide videre med satsingen.

For å styrke aktørene som markedsfører og selger norsk kunst og kultur internasjonalt, fikk de seks organisasjonene i Norwegian Arts Abroad som er på Kulturdepartementets budsjett (Norsk Filminstitutt, Music Norway, Norwegian Crafts, Danse- og teatersentrum, Office for Contemporary Art og NORLA) i alt en bevilgning på 6 mill. kroner.

For å styrke kunnskapen om den økonomiske utviklingen i den kulturelle og kreative næringen og det norske musikkfeltet, sett i lys av den teknologiske og digitale utviklingen, ble det utlyst en oppdrag om en utredning som skal kartlegge musikkfeltets økonomi, verdikjede, markedsstruktur og pengestrømmer. Sluttrapport for utredningen vil foreligge ultimo desember 2018.

Næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring, som ble oppnevnt i 2015 i samarbeid mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Kulturdepartementet, leverte en samlet rapport med i alt 19 innspill til hvordan regjeringen kan legge til rette for økt verdiskaping i næringen. Kulturdepartementet har fulgt opp flere av innspillene i tiltak under satsingen på kulturell og kreativ næring.

Kap. 3325 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Ymse inntekter	21 905	24 215	5 717
	Sum kap. 3325	21 905	24 215	5 717

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder Kulturtankens inntekter fra prosjektvirksomhet m.m., jf. kap. 325, post 01.

Bevilgningen foreslås redusert med 19,2 mill. kroner som følge av overføringen av musikktilbudet i Den kulturelle skolesekken til fylkeskommuner og kommuner, jf. omtale på kap. 325, post 01.

Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	613 936	605 813	641 287
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 890	15 270	15 635
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	26 724	23 300	23 855
73	Språkorganisasjoner	22 705	25 380	26 790
74	Det Norske Samlaget	15 490	16 330	17 720
75	Tilskudd til ordboksarbeid	15 660	6 000	9 330
78	Ymse faste tiltak	51 880	62 840	63 455
80	Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	49 739	50 853	52 040
	Sum kap. 0326	807 024	805 786	850 112

Innledning

Det meste av bevilgningen under kapitlet går til driften av Nasjonalbiblioteket, jf. post 01. Også Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) budsjetteres på post 01. Under kapitlet gis det ellers tilskudd til språkorganisasjoner og andre særlige tiltak innen språk-, litteratur- og bibliotekfeltet.

Størstedelen av statens bevilgninger til litteraturformål gjelder innkjøps-, vederlags- og stipendordninger. Disse er budsjettert under kap. 320 og kap. 321. Bevilgningene til litteratur under kap. 326 gjelder tilskudd til særlige formål og tiltak, blant annet til NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet og Norsk Forfatter-sentrum, jf. post 78.

Mål for 2019

Det er et overordnet mål å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarven, å gi tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og sørge for at norsk er et velfungerende og fullverdig språk. Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningen under kapitlet

- Bevilgningene skal bidra til at biblioteksektoren styrkes som aktiv formidler av kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt.
- Nasjonalbiblioteket skal sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, arbeide

aktivt for å gjøre samlingene og informasjon om disse tilgjengelig, samt bidra til utvikling av folkebiblioteksektoren og lokalhistoriefeltet.

- Det skal legges til rette for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har god tilgang til litteratur og bibliotek tjenester.
- Språkrådet skal gjennom målrettede aktiviteter fremme norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder.
- Det skal legges til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur og god tilgjengelighet for alle.

Bibliotek

Nasjonalbibliotekets samfunnsoppdrag er å sikre avlevering og bevaring av publisert materiale fra alle publiseringsplattformer og gjennom dette være en viktig kilde til kunnskap om Norge og norske forhold.

Ved å tilgjengeliggjøre og formidle kulturarven skal Nasjonalbiblioteket både være kilde til forskning, læring og språkutvikling og bidra til å skape identitet og tilhørighet. Nasjonalbiblioteket skal bidra til å utvikle moderne og relevante norske bibliotek.

Nasjonalbiblioteket har status som forskningsinstitusjon.

Gjennom et flerårig digitaliseringsprogram er nå det meste av Nasjonalbibliotekets omfattende boksamling digitalisert. Store deler av boksamlingen er rettighetsklarert og gjort åpent tilgjengelig

og søkbar i Nasjonalbibliotekets digitale bibliotek; nb.no. Nasjonalbibliotekets digitaliseringsprogram omfatter også andre av bibliotekets samlinger, som kringkasting, aviser, film, fotografi og tidskrifter, og digitaliseringen av disse vil være et hovedsatsingsområde i årene framover.

Nasjonalbibliotekets samlinger øker i volum fra år til år, noe som gir utfordringer med hensyn til lagringskapasitet og forsvarlig bevaring. For å møte utfordringene i årene framover startet arbeidet med bygging av et nytt sikringsmagasin i fjellet i Mo i Rana i 2017. Magasinet, som inneholder to nye fjellhaller for analogt materiale og en ny fjellhall for digitalt materiale, er planlagt ferdigstilt i 2021 og skal romme arkiver både for Nasjonalbiblioteket og Arkivverket, jf. også omtale under kap. 322.

Gjennom arrangement, utgivelser, utstillinger og foredrag er Nasjonalbiblioteket en viktig kulturformidler. Formidlingsprogrammet og publiseringsprogrammet skjer i tett samspill med utviklingen av det digitale biblioteket.

Som statens utviklingsorgan for biblioteksektoren skal Nasjonalbiblioteket bidra til utvikling og styrking av landets folke- og fagbibliotek. Driften av landets folkebibliotek er en kommunal oppgave, mens universitetene og høyskolene har de største og viktigste fagbibliotekene.

Nasjonal bibliotekstrategi 2015–2018 angir hva som er statens oppgaver og ansvar i utvikling av framtidsrettede folkebibliotek. Nasjonalbiblioteket har ansvaret for gjennomføringen av tiltakene i strategien og har selv ansvaret for en rekke tiltak omtalt i strategien. En rekke av tiltakene er allerede gjennomført og alle tiltakene skal komme i mål innen utløpet av strategiperioden. Nasjonalbiblioteket forvalter og tildeler prosjekt- og utviklingsmidler til styrking av folkebibliotekene i tråd med tiltakene i strategien.

Departementet vil sette i gang arbeidet med en ny nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023. Det er behov for en videreføring av og videreutvikling av tiltakene som ble satt i verk med gjeldende bibliotekstrategi. Tema vil være statens ansvar og oppgaver for utvikling av folkebiblioteksektoren, der en evaluering av gjeldende strategi vil danne grunnlaget for videre tiltak, sammen med innspill fra biblioteksektoren og andre relevante aktører.

I 2019 vil Nasjonalbiblioteket være ansvarlig for gjennomføringen av Bokår 2019. Dette vil være en samordnet markering av boken i folkebibliotekene, med stor aktivitet rundt bøker og lesing. Dette vil finansieres av spillemidler og vil gi en nasjonal side til satsingen Norge som hovedland på Bokmessen i Frankfurt i 2019. En slik sat-

sing vil bygge videre på og utnytte det løftet som er gitt til arenavikling i folkebibliotekene i strategiperioden. Folkebibliotek landet rundt har nå opparbeidet seg arrangements- og programmeringskompetanse og har satt i verk en rekke tiltak for å ruste opp biblioteket som kultur- og læringsarena. Både leseorganisasjoner, bokbransje og andre private aktører vil være aktuelle samarbeidspartnere.

Nasjonalbiblioteket har om lag 420 årsverk og er lokalisert på Solli plass i Oslo og i Mo i Rana, der det meste av bibliotekets samlinger er oppbevart. Fra 2017 ble Norsk lokalhistorisk institutt innlemmet i Nasjonalbiblioteket.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) produserer og låner ut allmenn litteratur og studielitteratur i tilrettelagte formater til personer med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese trykt tekst. Tilbudet bidrar til økt samfunnsmessig likestilling for målgruppen. NLB har et nært samarbeid med utgivere av litteratur, utdanningssektoren og biblioteksektoren for øvrig. NLB har kommet langt i å effektivisere produksjon og distribusjon gjennom digitalisering. Digitalisering i bokbransjen kan i større grad komme målgruppen til gode, ved at utgiverne velger digitale formater som kan gjøre deler av NLBs tilretteleggingsoppgave enklere. I noen tilfeller vil økt universell utforming gi leserne tilgang til litteraturen uten ytterligere behov for tilrettelegging.

Blant NLBs viktigste utfordringer framover er gjennom egne tiltak og ved samarbeid med andre å legge til rette for at de mulighetene som digital teknologi gir, blir utnyttet til beste for målgruppen.

NLB har 45 ansatte og er samlokalisert med Nasjonalbiblioteket og Språkrådet på Solli plass i Oslo.

Språk og litteratur

Hovedmålet for språkpolitikken er å sikre bruken av et velfungerende norsk språk på alle samfunnsområder. Språkpolitikken må derfor være sektorovergripende. Kulturdepartementet har et overordnet språkpolitisk ansvar, mens hvert departement har oppfølgingsansvar på sine områder. Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål. Det innebærer at Språkrådet har ansvar for å følge opp den statlige språkpolitikken og være pådriver og rådgiver i språkpolitiske spørsmål. Slik innsats er særlig viktig på områder hvor det norske språket er utsatt. Gjennom sin aktivitet bidrar Språkrådet til å sikre norsk språk som fellesspråk og infrastruktur i samfunnet. Språkrådet bidrar også

til å verne om den kulturarven som norsk skriftspråk og talespråk representerer. Språksituasjonen i Norge preges av et stadig større mangfold. Det er et gode for samfunnet. Samtidig er Norge et lite språkområde, og det er en utfordring å opprettholde og videreutvikle norsk som et fullverdig fellesspråk i et stadig mer spesialisert samfunn. Særlig gjelder dette for nynorsk som er den mest utsatte av de to norske målformene.

Den digitale utviklingen preger arbeidslivet, næringslivet og dagliglivet i større grad, og den utviklingen vil i årene som kommer være en vesentlig premissgiver for situasjonen for norsk språk. Språkrådet har her en viktig oppgave både gjennom rådgiving, og gjennom å stimulere til innsamling, tilgjengeliggjøring og bruk av språkteknologiske ressurser.

I tillegg til ansvaret for norsk språk, har Språkrådet et ansvar for å arbeide for nasjonale minoritetsspråk og tegnspråk.

Språkrådet har 35 ansatte og er samlokalisert med Nasjonalbiblioteket og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek på Solli plass i Oslo.

Regjeringen arbeider med en språklov med en meldingsdel om språkpolitiske tema.

Litteraturen står i en særstilling som bærer og formidler av det norske språket og av norsk skriftkultur. De fremste virkemidlene som benyttes for å nå de litteraturpolitiske målene er Kulturrådets innkjøpsordninger, fastprisordningen, momsfrikaket for papirbøker, samt stipend og vederlagsordninger. Dette er viktige virkemidler også for å bevare og styrke norsk som samfunnsbærende fellesspråk.

I 2019 vil regjeringen gi et løft for barne- og ungdomslitteraturen. Det foreslås en satsing på 10 mill. kroner, plassert på forskjellige kapitler og poster, som skal bidra til kvalitetslitteratur for barn og unge, og dekke hele kretsløpet fra forskning og barnebokkritikk, til forfatterøkonomi, utgivelse, distribusjon og formidling.

Budsjettforslag 2019

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgiftene for Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet, foruten 5,6 mill. kroner til Statens kartverk for ivaretagelsen av forvaltningsoppgaver etter stedsnavnloven og enkelte utgifter i departementets regi.

Store mengder lyd og levende bilder i samlingene til små og store arkiv og museer kan gå tapt fordi bærerene forvitrer. Materialet er i dag lagret som alt fra gamle filmruller og lydopptak på mini-

disker, betamaxkassetter og CD-er. Digitalisering av lyd og levende bilder vil, i tillegg til å sikre materialet fra å gå tapt, kunne gi forskere, lokalhistorikere og befolkningen generelt, økt tilgang til disse historiske kildene. Nasjonalbiblioteket er den institusjonen i landet som har bygd opp kompetanse på restaurering, bevaring og digitalisering av lyd og levende bilde på mange og ulike bærere. Kulturdepartementet har gitt Nasjonalbiblioteket i oppdrag å gjennomføre en kartlegging av verneverdig film og lydfestinger i sektoren og å lage et utkast til nasjonal plan for digitalisering av materialet.

Det foreslås 10. mill. kroner til å starte opp digitalisering av verneverdig film og lydfestinger i arkiver og museer ved Nasjonalbibliotekets digitaliseringsanlegg i Mo i Rana.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) produserer og låner ut litteratur i tilrettelagte formater. NLB har i dag over 44 000 registrerte lånere. Mange av disse kom til etter at Statped og NLB inngikk samarbeid om distribusjon i 2017. Det er også mennesker i målgruppen som ikke kjenner NLBs tilbud. Som del av regjeringens satsing på litteratur og bibliotek for barn og unge styrkes NLBs budsjett med 1 mill. kroner til informasjons-, formidlings- og rekrutteringsarbeid.

Språkbanken er en tjeneste i Nasjonalbiblioteket som ble etablert i 2010. Språkbanken inneholder digitale tekst- og taledata som danner grunnlag for utvikling av språkteknologi på norsk. Det kan for eksempel være løsninger som muliggjør automatisk oversettelse mellom språk, talestyring av datamaskiner eller talesynteser. Stadig mer programvare (apper, roboter, kunstig intelligens osv.) utvikles med engelsk som bruksspråk og med engelsk terminologi i bunn. For å sikre at norsk språk forblir bruks- og hovedspråk i norsk arbeidsliv og samfunnsliv også i fremtiden, er det avgjørende at norsk språk integreres i den teknologiske utviklingen. Derfor foreslås det en økning på 10 millioner til styrking av den nasjonale satsningen på digitale språkressurser. Dette legger til rette for at nasjonalt og internasjonalt næringsliv og forskningsmiljøer kan hente ut språkressurser fra Språkbanken til utvikling av språkteknologiske produkter på norsk. Slike produkter og hjelpemidler vil kunne komme til nytte bl.a. i helsesektoren, velferdssektoren, næringslivet og kunnskapssektoren.

Posten er også økt med 0,8 mill. kroner for dekning av utgifter for Språkrådet i arbeidet med å revidere håndordbøkene *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka*, jf. også omtale på kap. 326, post 75.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter på kap. 3326, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter midler til bl.a. utvikling og drift av infrastruktur og felles-tjenester for folkebibliotekene. Departementet kan gi Nasjonalbiblioteket oppdrag knyttet til slik utvikling. Det er et stort behov i biblioteksektoren for sentral utvikling og tilrettelegging av infrastruktur og fellestjenester, som felles bibliotek-søk, nasjonalt autoritetsregister og bibliografiske data i riktig kvalitet. Eventuelle gavemidler som Nasjonalbiblioteket mottar til bestemte prosjekter, kan utgiftsføres på posten. Posten skal også dekke utgifter til oppdragsvirksomhet i regi av Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter på kap. 3326, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen gjelder Nasjonalbibliotekets investeringer. Bevilgningen skal i hovedsak dekke oppgraderinger og utskiftninger av den tekniske infrastrukturen, inkludert digitalt sikringsmagasin.

Post 73 Språkpolitiske tiltak og språkorganisasjoner

På denne posten gis det tilskudd til språkorganisasjoner og andre språktiltak. Bevilgningsforslaget er budsjettert og fordelt slik det framgår av vedlegg 2.

Det foreslås et økt tilskudd på 0,8 mill. til Kvensk institutt. Tilskuddet skal gå til tilsetting av en fast språkmedarbeider, som skal arbeide for å revitalisere kvensk språk i tråd med nasjonale målsetninger for dette.

Post 74 Det Norske Samlaget

Bevilgningen på posten skal gå til Det Norske Samlagets arbeid med å styrke nynorsk språk, litteratur og kultur gjennom å gi ut et bredt tilbud av bøker på nynorsk.

Som del av regjeringens satsing på litteratur og bibliotek for barn og unge styrkes Det Norske

Samlagets budsjett med 1 mill. kroner for å legge til rette for flere utgivelser av lydfiler og serieromaner på nynorsk til barn og unge

Post 75 Tilskudd til ordboksarbeid

I 2018 har Språkrådet i samarbeid med Universitetet i Bergen startet arbeidet med å revidere håndordbøkene *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka*. Det er foreslått til sammen 6 mill. kroner til prosjektet i 2019. 5,2 mill. kroner foreslås på denne posten, og 0,8 mill. kroner til Språkrådets arbeid i prosjektet foreslås på post 01.

Videre foreslås et tilskudd på 2 mill. kroner til vedlikehold av Det Norske Akademis Ordbok (NAOB), en moderne dokumentasjonsordbok for bokmål som er publisert som gratis digital ordbok, og 2 mill. kroner til arbeidet med å digitalisere dokumentasjonsordbok for nynorsk (Norsk ordbok.)

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten omfatter tilskudd til blant annet NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet, Norsk Forfattersentrum, Norsk barnebokinstitutt og litteraturhusene i Oslo, Bergen, Fredrikstad og Skien. Bevilgningsforslaget på 63,5 mill. kroner er budsjettert med slik fordeling som framgår av vedlegg 1.

Norge skal være hovedland på bokmessen i Frankfurt i 2019. Økt litteratureksport er en del av regjeringens satsing på å styrke kreative og kulturelle næringer. Satsing mot nye markeder vil gi økt spredning av norsk litteratur, styrke Norges omdømme som litteraturnasjon og potensielt gi økte inntekter til norske forfattere. Staten har i den forbindelse gitt NORLA tilsagn om støtte på 30 mill. kroner til gjennomføring av prosjektet, fordelt på 2018 og 2019. Gjenstående beløp på 15 mill. kroner foreslås innfridd i 2019, hvorav 5 mill. kroner på Utenriksdepartementets budsjett og 10 mill. kroner på Kulturdepartementets budsjett, som utgjør Kulturdepartementets og Nærings- og fiskeridepartementets andel.

Som del av regjeringens satsing på litteratur og bibliotek for barn og unge foreslås tilskuddet til Norsk barnebokinstitutt økt med 1,5 mill. kroner for å styrke barne- og ungdomsbokforskningen. Midlene skal også bidra til at det etableres et norsk masterprogram i barne- og ungdomslitterær skrivekunst. I tillegg foreslås det å øke tilskuddet med 0,5 mill. kroner med bakgrunn i oppgaver instituttet har ved å forvalte Kulturdepartementets priser for barne- og ungdomslitteratur.

Tilskuddet til Litteraturhuset i Oslo foreslås økt med 0,5 mill. kroner til gjennomføringen av Saladindagene i 2019. Økningen er en del av regjeringens satsing på å styrke arbeidet med mangfold, inkludering og bekjempelse av fattigdom, jf. omtale under del I.

Tilskuddet til Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte til produksjon og utlån av lydbøker til personer med funksjonsnedsettelse foreslås avvirket. Departementet finner det ikke hensiktsmessig å opprettholde finansiering av flere produsenter. Tilbudet til en samlet målgruppe vil ivaretas på en god måte av den statlige virksomheten Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, jf. post 01. Norsk lyd- og blindeskriftbiblioteks tilbud baseres på prinsipper om mangfold, aktualitet og kvalitet.

Post 80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket

På denne posten gis det tilskudd til ulike bibliotek- og litteraturrelaterte tiltak. Nasjonalbiblioteket forvalter bevilgningen og fastsetter den endelige fordelingen av tilskuddene på posten etter en faglig vurdering. Oversikt over tiltak som fikk midler fra denne posten i 2018, framgår av vedlegg 3.

Rapport 2017

Rapporten omfatter biblioteksektoren, med særlig vekt på Nasjonalbiblioteket og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek. Rapporten omfatter også Språkrådets virksomhet. Også enkelte nøkkeltall fra litteraturfeltet er tatt med, jf. ellers rapporteringen under kap. 320 og kap. 321.

Under kap. 326 gis det tilskudd til særlige formål og tiltak som bidrar til de overordnede målene for bevilgningene under kapitlet. Rapporteringen om bruken av disse tilskuddene inngår i departementets samlede vurdering av måloppnåelse på de enkelte områdene og er ikke omtalt særskilt her.

Det er departementets vurdering av de ulike måleindikatorene for bibliotek-, språk- og litteraturfeltet at måloppnåelsen for 2017 har vært tilfredsstillende.

Bibliotek

For Nasjonalbiblioteket gjaldt følgende mål i 2017:

- Bevilgningene skal bidra til at biblioteksektoren styrkes som aktiv formidler av kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibli-

otekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt.

- Nasjonalbiblioteket skal sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, arbeide aktivt for å gjøre samlingene og informasjon om disse tilgjengelig, samt bidra til utvikling av folkebiblioteksektoren og lokalhistoriefeltet

Ved å utvikle og utvide samlingen har Nasjonalbiblioteket i 2017 tatt vare på det publiserte materialet og gjort en større del av vår felles historie tilgjengelig for samtiden og ettertiden. Det pliktavleverte materialet blir bevart i egne magasiner, i både fysisk og digitalt format. Alt materialet er registrert og katalogisert for å gjøre det lett å finne igjen for bruk.

Pliktavlevering av trykte bøker viser en økning fra 2016, men for annet trykt materiale er det en liten nedgang. Ca. 2500 domener ble regelmessig samlet inn automatisk fra .no-domenet, men frekvensen på innsamlingen ble noe nedjustert. Sammenlignet med 2016 gav dette totalt sett en reduksjon i tallet på innsamlede filer, men uten tap av informasjonsinnhold. I 2016 ble det samlet inn ca. 3,5 milliarder filer, mens det i 2017 ble samlet inn ca. 2,4 milliarder filer.

Gjennom Nasjonalbibliotekets digitaliseringsprogram blir stadig mer av bibliotekets samlinger digitalisert. Til sammen utgjør mengden digitalisert unikt materiale i Digitalt sikringsmagasin 7,4 petabyte (7 400 terabyte), mens totalt digitalisert materiale utgjør om lag 20 petabyte. Tilveksten av unikt materiale i 2017 var 1,1 petabyte.

I tillegg til å samle inn automatisk og ta i mot nytt materiale til samlingen, har Nasjonalbiblioteket digitalisert eldre deler av samlingen og gjort dette materialet tilgjengelig.

I 2017 avsluttet Nasjonalbiblioteket satsingen på Bokhylla, som har ført til at over 270 000 bøker utgitt før år 2000 nå er tilgjengelige for alle norske IP-adresser. Dette er nesten alle bøkene som har kommet ut i denne perioden. Ved utgangen av året hadde Nasjonalbiblioteket til sammen digitalisert 522 625 bøker. Samtidig har Nasjonalbiblioteket økt tempoet i digitaliseringen av aviser, for at flere norske aviser skal bli tilgjengelige i bibliotekene. Videre er det tatt i bruk mere effektive metoder for registrering og digitalisering av fotografier, som har ført til at det er digitalisert mer enn fem ganger så mange fotografier i 2017 som i 2016.

Tabellen nedenfor viser noen av resultatene fra digitaliseringsprogrammet de siste tre årene.

Tabell 4.11 Utvalgte produksjonstall fra digitaliseringsprogrammet

Materiale	Antall 2015	Antall 2016	Antall 2017
Bøker (sider)	5,4 mill.	6,1 mill.	5,5 mill.
Tidsskrift (sider)	1,5 mill.	0,4 mill.	0,5 mill.
Aviser (sider)	3,7 mill.	4,5 mill.	4,6 mill.
Foto (antall fotografier)	49 000	50 000	287 000
Musikkarv – notemanuskript (sider)	29 000	26 000	18 000

I 2017 har Nasjonalbiblioteket i enda større grad trappet opp formidlingen av den norske kulturarven til allmennheten. Som ledd i dette arbeidet lanserte Nasjonalbiblioteket høsten 2017 den nye versjonen av nb.no, som er den digitale inngangen til samlingene. Som de åtte foregående årene, har bruken av nettbiblioteket økt – i 2017 med 9,4 pst. I avistjenesten, som gir tilgang til historiske avisarkiv i alle norske bibliotek, ble tallet på digitale avishefter økt med 258 000 eksemplarer.

I løpet av 2017 gjennomførte Nasjonalbiblioteket, i samarbeid med Byantikvaren, en justering av bygningsmassen på Solli plass. Resultatet er et hus med flere åpne publikumsarealer, arrangementslokaler og kafé. Det har vært en tydelig vekst i bruken av bygningen etter nyåpningen i september 2017.

Det ble laget ti utstillinger i 2017, med en økning i publikumstallet på 33 pst. sammenlignet med 2016.

Høsten 2017 kjøpte Sparebankstiftelsen DNB en unik samling av historiske kart over Norge og nordområdene fra en privat samler og deponerte samlingen hos Nasjonalbiblioteket. Målet er at denne kulturskatten skal formidles bredt til forskere og allmennheten. Nasjonalbiblioteket har startet prosessen med å bygge opp et eget forsknings- og formidlingssenter for kart.

Norsk lokalhistorisk institutt ble en del av Nasjonalbiblioteket fra og med 1. januar 2017. Gjennom året er rollene og formidlingskanalene som Norsk lokalhistorisk institutt hadde fra før, blitt videreført og videreutviklet. Det viktigste har vært *Lokalhistoriewiki* og rollen som kompetansesenter og møteplass for lokalhistorikere og slektsforskere fra hele landet. Det er gitt ut fire nummer av Lokalhistorisk magasin i samarbeid med Landslaget for lokalhistorie.

Nasjonalbiblioteket har videre styrket sin rolle som en selvstendig forskningsinstitusjon, både i samarbeid med andre og alene.

I 2017 har Nasjonalbiblioteket satsset på å formidle mer av det faglige og vitenskapelige arbeidet

det i virksomheten, og har til sammen utgitt 20 vitenskapelige artikler, to vitenskapelige antologier, én doktorgradsavhandling, 50 fagartikler og 14 fagbøker. Alle de tre fagskriftene som Nasjonalbiblioteket gir ut – er i dag gratis tilgjengelige.

Nasjonal bibliotekstrategi 2015–2018 har vært utgangspunktet for Nasjonalbibliotekets arbeid i 2017 med utvikling av folkebibliotekene. Av 23 tiltakspunkter i strategien er alle igangsatt.

Nasjonalbiblioteket fordelte i 2017 i alt 53 mill. kroner til bibliotekene i tråd med føringene i Nasjonal bibliotekstrategi, finansiert ved spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS. 172 forskjellige bibliotekprosjekter fikk til sammen 18. mill. kroner til arenautvikling, og til sammen 18 mill. kroner i tilskudd til 57 forskjellige nyskapende prosjekt- og utviklingstiltak i norske folkebibliotek.

3 mill. kroner ble i 2017 satt av til hverdagsintegrering i folkebibliotekene, som er viktige møteplasser for mennesker med ulik kulturell bakgrunn. Mange bibliotek har tilbud om språkkafeer, leksehjelp, opplæring i nettbruk og offentlige tjenester, i samarbeid med frivillige. Nasjonalbiblioteket har i utlysningen av arena-midler og utviklingsmidler støttet tiltak som fremmer hverdagsintegrering.

Statistikken for folkebibliotekene i 2017 viste økende aktivitet for femte år på rad, med 24,3 mill. besøkende. Barn og unge låner flere bøker enn noen gang, og det totale bokutlånet er stabilt. Statistikken viser også at det har vært en betydelig økning av ulike arrangementer i regi av folkebibliotekene. Omlag 50 000 arrangementer ble gjennomført i 2017.

Målet for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) i 2017 var å produsere og låne ut folkebiblioteklitteratur og studielitteratur i lydbokformat og punktskrift.

NLB har hatt høy produksjons-, utlåns- og utviklingsaktivitet i 2017. Det har vært en stor vekst i antall lånere. Dette har sammenheng med samarbeidet med Statped om distribusjon, se nedenfor, men er også resultat av flere års infor-

masjons- og rekrutteringsarbeid. Utlånet av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur, i både lyd-bokformat og punktskrift har økt, og ses i sammenheng med det økte antallet lånere og flere nye titler i samlingen. Nye studioer og økt innlesingskapasitet har bidratt til en økning av innleste titler. Det meste av studielitteraturen produseres med talesyntese.

Samarbeid med andre institusjoner, sektorer og bransjer er viktig for sikre NLBs målgruppe et godt litteratur- og bibliotektilbud. Statped's utlån av skolebøker til barn i grunnskole har blitt integrert i NLBs digitale distribusjonssystem. Det betyr enklere tilgang for elevene og lærerne, og en betydelig administrativ forenkling og effektivisering. Sammen med Universell, en enhet tilknyttet NTNU som blant annet arbeider for universell utforming i høyere utdanning, la NLB i 2017 fram rapporten *Bedre tilgang til studielitteratur* med anbefalinger om hvordan samtlige studenter i NLBs målgruppe kan få bedre tilgang til studielitteratur.

Språkrådet

Målet for Språkrådet i 2017 var gjennom målrettede aktiviteter å fremme norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder.

Språkpolitikken er sektorovergripende, og få av de språkpolitiske målene kan nås bare gjennom Språkrådets aktiviteter og tjenester. Særlig viktig er derfor Språkrådets pådrivervirksomhet og samarbeid med aktører på sektorer hvor norsk språk er utsatt. Språkrådets rapport *Språkstatus 2017* viser at universitets- og høyskolesektoren og deler av arbeids- og næringslivet er samfunnsområder hvor norsk språk er i en utsatt posisjon, og Språkrådet har rettet mye av sin innsats inn mot disse områdene i 2017.

Språkrådet og Norges handelshøyskole har i fellesskap utviklet en metodikk for parallell språkbruk i universitets- og høyskolesektoren, slik at institusjonene får et verktøy til å gjøre gode, situasjonstilpassede språkvalg. Språkrådet har også videreført arbeidet med utvikling og registrering av fagterminologi. Tiltakene i Universitets- og høyskolesektoren skal bidra til å styrke norsk fag-

språk, og dermed sikre at både studenter og ansatte i arbeidslivet skal kunne bruke norsk i utøvelse av sine fag og yrker. Språkrådet har også videreført samarbeid med Finans Norge, og blant annet gitt råd om organisering av språkarbeid basert på klarspråkmodell og terminologiarbeid.

Å gi råd i språkspørsmål og øke kunnskapen om godt, normert og korrekt skriftspråk er en viktig del av Språkrådets virksomhet. I 2017 lanserte Språkrådet et e-læringskurs i nynorsk og utviklet etatens nettbaserte svartjeneste. Rettskrivingsordbøkene *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka* ble lansert som gratis, nedlastbar app. Digitaliseringstiltakene har bidratt til økt bruk og bedre tilgjengelighet til ressursene for publikum, og har effektivisert Språkrådets eget veiledningsarbeid.

Litteratur

Etter flere år med stabil omsetning hadde salget av bøker i allmenntil markedet en nedgang på 3,3 pst. i 2017, viser tall fra Bransjestatistikken til Den norske forleggerforening. E-bøker og særlig lydbøker har imidlertid hatt omsetningsvekst. Bokhandlerforeningen oppgir at om lag 48 000 ulike titler ble solgt i bokhandelen og de 100 mestselgende titlene sto for 19 pst. av salget. For norsk litteratur i utlandet var 2017 et rekordår. 152 barnebøker, 259 romaner for voksne og 127 faglitterære utgivelser ble oversatt til 44 språk med støtte fra NORLA. Den årlige leserundersøkelsen (i befolkningen i alderen 15 år og eldre) som Bokhandlerforeningen og Forleggerforeningen får gjennomført, viser at lesing totalt sett holder seg stabilt på et høyt nivå og 88 pst. oppga å ha lest minst én bok i 2017 mens 38 pst. oppga å ha lest flere enn ti bøker. Leserundersøkelsen viser likevel en nedgang over flere år i antall leste bøker i aldersgruppene fra 25 til 59 år, og aldersgruppen 15 til 24 år har den største andelen ikke-lesere. Andelen som leser bøker på fremmedspråk og antall leste fremmedspråklige bøker er stabilt totalt sett. Leserne i den yngste aldersgruppen leser flest fremmedspråklige bøker. I gjennomsnitt leste leserne i den yngste aldersgruppen like mange bøker på fremmedspråk som på norsk (5) i 2017.

Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Ymse inntekter	22 688	10 428	10 730
02	Inntekter ved oppdrag	12 607	15 435	15 883
	Sum kap. 3326	35 295	25 863	26 613

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet, jf. kap. 326, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten omfatter oppdragsinntekter i Nasjonalbiblioteket, Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, samt gaver mv., jf. kap. 326, post 21.

Kap. 328 Museum og visuell kunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
70	Det nasjonale museumsnettverket	1 481 690	1 514 860	1 741 130
78	Ymse faste tiltak	84 420	107 310	115 785
	Sum kap. 0328	1 566 110	1 622 170	1 856 915

Innledning

Kapitlet omfatter årlige driftstilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket, ymse tiltak på kulturvernområdet, samt midler til andre institusjoner og tiltak som formidler visuell kunst.

Mål for 2019

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

Målene for bevilgningene til museum og visuell kunst er å legge til rette for at

- museene er aktuelle og profesjonelle og utøver en aktiv samfunnsrolle
- museene formidler kunnskap og opplevelse
- museenes samlinger sikres og bevares best mulig samt gjøres tilgjengelige

- museene forestår forskning og utvikler ny kunnskap
- visuelle kunstuttrykk skapes, formidles og blir etterspurt

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke institusjoner og tiltak som i ulik grad bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Museum

Norge har et stort antall museer. Museene i Norge har hatt økende besøk i det siste tiåret, og de siste årene har det samlede besøkstallet ligget på om lag elleve millioner årlig. Den norske museumssektoren er mangeartet. Noen museer er store og har flere hundre ansatte, mens andre er små og med et fåtall ansatte.

Ved årtusenskiftet var det om lag 350 museer som direkte eller indirekte mottok støtte fra Kulturdepartementet. Siden den gang har det blitt gjennomført en konsolideringsprosess, kjent som

museumsreformen, som ble iverksatt i 2001. Det nasjonale museumsnettverket er resultatet av denne reformen. Målene med reformen har vært å profesjonalisere driften og styrke fagmiljøene ved de museene som mottar fast, årlig driftstilskudd fra Kulturdepartementet. Dette bidrar til å løfte kvaliteten på museenes arbeid og derved også tilbudet til allmennheten.

Museenes innsats med konsolideringer og interne omorganiseringer pågår fremdeles. I enkelte deler av landet er det ønskelig å få iverksatt ytterligere konsolideringer for å oppnå mer bærekraftige institusjoner. Det pågår viktige prosesser i flere fylker, og fra statlig hold føres det en løpende dialog med involverte parter for å sikre framdrift og vurdere mulige løsninger.

Museene skal gi både kunnskap og opplevelse. De skal være tilgjengelige for alle og være relevante og aktuelle samfunnsinstitusjoner som fremmer kritisk refleksjon og skapende innsikt. En aktiv formidling er derfor viktig både i et demokratisk perspektiv og i et allment kulturperspektiv. Det siste tiåret har formidlingsaktiviteten ved museene økt betydelig. Dette gjelder både økning i besøk og utvikling av ulike andre publikumsaktiviteter som blant annet teaterforestillinger, konserter og seminarer. Museene er en viktig møteplass for et bredt sammensatt publikum. Flere museer har behov for mer og bedre arealer til formidling; mange museer arbeider med planer for nye og bedre helårs utstillingsarenaer.

For å beholde og ytterligere øke sitt publikum må museene ha en enda tydeligere satsing på gode formidlingsstrategier. God formidling forutsetter institusjoner som har en kvalifisert tilnærming til både formidlingsoppgavene, kunnskapsutviklingen og bevaringsfunksjonene.

Forskning og kunnskapsutvikling anses som en av de sentrale oppgavene ved norske museer. For at museene kan drive meningsfull innsamlings-, dokumentasjons- og formidlingsvirksomhet, må de utvikle et faglig grunnlag som er etablert gjennom egen forskning. Det er stadig flere museer som har planer og strategier for å løfte den vitenskapelige kompetansen i institusjonene. Mange museer arbeider tett med andre forskningsmiljøer.

Formidling, forskning og kunnskapsutvikling baserer seg på det materielle grunnlaget som samlingene representerer. Dette betinger at samlingene forvaltes på en god og gjennomtenkt måte, med planer for utvikling og oversikt over tilstand, omfang og kvalitet. Det er viktig å utvikle

museenes samlingsplaner for å integrere samlingsarbeidet tettere med forsknings- og formidlingsarbeidet. Flere museer har utfordringer knyttet til forvaltning av samlingene. Gode magasiner, tilgang til konserveringstjenester og håndverkere som mestrer gamle teknikker og ferdigheter, er knapphetsfaktorer.

Skværriggerne

Kulturdepartementet gir årlig driftstilskudd til tre store seilskuter som er i aktiv drift som flytende kulturminner. Det gjelder barken Statsraad Lehmkuhl og fullriggerne SS Sørlandet og Sk/S Christian Radich, som har hjemmehavn i henholdsvis Bergen, Kristiansand og Oslo. Disse tre skværriggerne ble bygd som skoleskip i første halvdel av 1900-tallet for opplæring av sjøfolk.

Visuell kunst

Det visuelle samtidskunstfeltet har gjennomgått store endringer de siste 20 årene. Kunstscenen består i dag av et stort mangfold av kunstuttrykk og en rekke institusjoner og formidlingsarenaer spredt over hele landet. Bevilgningene til visuell kunst er fordelt over flere budsjettkapitler under programkategori 08.20.

Kunstnere på det visuelle feltet har i mindre grad enn på andre kunstfelt fast ansettelse ved institusjoner. Enger-utvalget understreket at kunstnerformål og det visuelle kunstfeltet hadde en svakere økning i statlige bevilgninger enn andre kunstfelt i perioden 2005–2013. Samtidig rapporterer Kulturrådet at antall søknader på området visuell kunst er fordoblet de siste ti årene. De kunstnerpolitiske virkemidlene er derfor særlig viktige for dette feltet.

Regjeringen har de siste årene styrket avsetningen til visuell samtidskunst som et ledd i å fremme den visuelle kunsten, og for å bidra til mer langsiktige og forutsigbare rammebetingelser for kunstnere i det frie feltet.

Gjennom museumsreformen ble en rekke kunstmuseer konsolidert med andre museumstyper. Dette har blant annet medført at den visuelle kunsten har fått flere formidlingsarenaer, samt at det visuelle feltet kan sees i sammenheng med kulturhistoriske samlinger.

Den største enkeltsatsingen innenfor det visuelle kunstfeltet er for tiden nybygget for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanen i Oslo, jf. omtale under kap. 322.

Inngåelse av avtale om forsikringsansvar

I forbindelse med større utenlandske utstillinger kan Kongen i statsråd inngå avtaler om forsikringsansvar innenfor en totalramme som årlig fastsettes av Stortinget. Ordningen med statlig forsikringsansvar har stor kulturpolitisk betydning. Visningsinstitusjoner sparer utgifter til forsikringspremie, noe som gir norske museer og gallerier mulighet til å vise utenlandske verk av høy kvalitet. Norsk kulturråd har ansvar for administrasjon av ordningen. Det er utarbeidet et eget regelverk som angir forsikringsvilkår. Siden ordningen ble etablert i 1985 har det ikke forekommet krav om forsikringsutbetalinger.

Forslaget til ramme i 2019 tar utgangspunkt i samlet estimert forsikringsverdi av innlån fra eiere i utlandet, basert på forhåndsinnmeldte behov fra norske visningsinstitusjoner for utstillinger i 2019, jf. forslag til vedtak IV.

Budsjettforslag 2019

Post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Bevilgningen på denne posten gjelder ordinært driftstilskudd til museer i det nasjonale museumsnettverket. Fra 2019 vil det være 62 enheter i museumsnettverket.

Fylkeskommunene, vertskommuner og kommuner som nyter godt av museenes kompetanse, formidling og andre tjenester, har et delansvar for finansieringen av museene. Forutsetningen vil normalt være at regionen skal dekke minst 40 pst. av det samlede offentlige driftstilskuddet.

Staten kjøpte i 1990 kunst fra Hilmar Reksten kunstsamling, og Stortinget vedtok at kunstverk ut over det meste av Nikolai Astrups arbeider plasseres på Fjøsanger i Bergen kommune. Den statlige samlingen fra Rekstenboet er nå overført fra Fjøsanger til KODE Kunstmuseer og komponisthjem. Dette sikrer forsvarlig forvaltning og formidling, og gjør at samlingen igjen er tilgjengelig for Bergens befolkning og for et nasjonalt og internasjonalt publikum.

Museum Vest og Bergens Sjøfartsmuseum har fattet vedtak om konsolidering. Det foreslås å øke

tilskuddet til den nye konsoliderte enheten for å styrke det museumsfaglige arbeidet. Det forutsettes videre at den nye enheten vil legge til rette for at det planlagte Gestapomuseet i Bergen også blir en del av den nye konsoliderte institusjonen.

Det foreslås å øke tilskuddet til Preus museum for å få på plass fagpersoner til registrering av film- og fototekniske gjenstander både i museets egne samlinger og i det tidligere Filmmuseet. Filmmuseet er fra 1. januar 2018 en del av Nasjonalmuseet, men det vil være mest naturlig å gjennomføre katalogiseringen av den tekniske, filmhistoriske samlingen i regi av Preus museum – i samarbeid med Nasjonalmuseet og Norsk Teknisk Museum.

Det foreslås videre å øke tilskuddet til Valdresmusea for å styrke museets innsats med drakt- og tekstilforskning i regi av Norsk institutt for bunad og folkedrakt.

Driftstilskuddet til Baroniet Rosendal foreslås styrket for å sikre videreutvikling av museet.

Helgeland museum arbeider med et nytt museumskonsept ved Fjordsenteret i Mo i Rana. Det foreslås å øke tilskuddet til museet for å bidra til realisering av det nye konseptet.

Nybygget på Vestbanen for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design skal etter planen stå ferdig for innflytting og prøvedrift i 2019. Byggeprosjektet oppføres innenfor husleieordningen i staten. Det foreslås derfor å øke tilskuddet til museet med halvårseffekt for kostnadsdekkende husleie og økte kostnader til museumsdriften i nybygget i 2019, jf. kap. 322.

I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet en økning på til sammen 5,4 mill. kroner til tiltak som skal styrke arbeidet med mangfold, integrering og bekjempelse av fattigdom, jf. omtale under del I. I 2019 foreslås dette fordelt på ulike prosjekter og tiltak i regi av Norsk Teknisk Museum (1 mill. kroner), Østfoldmuseene (1 mill. kroner), Stiklestad Nasjonale Kultursenter (1 mill. kroner), Norsk Bergverksmuseum (0,8 mill. kroner), Oslo Museum (1 mill. kroner), Nord-Troms Museum (100 000 kroner) og Bymuseet i Bergen (0,5 mill. kroner).

Tabell 4.12 Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall

Museum	(1 000 kr)			
	Årsverk 2017	Besøk 2017	Bevilget 2018	Forslag 2019
Punkt Ø	12,8	36 582	12 430	12 700
Østfoldmuseene	58,2	73 101	29 160	30 800
MiA – Museene i Akershus	116,7	225 311	28 430	29 050
Henie Onstad Kunstsenter	19,5	56 795	12 680	12 960
Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design ¹	201,6	627 862	324 160	509 900
Norsk Folkemuseum	240,1	598 410	164 980	168 620
Norsk Teknisk Museum	60,5	254 921	31 750	33 445
Oslo Museum	37,6	124 846	13 050	14 335
Anno museum	133,1	193 021	63 600	65 000
Gudbrandsdalsmusea	14,9	73 774	4 640	4 745
Lillehammer museum, inkl. Lillehammer Kunstmuseum	89,0	199 524	64 560	65 980
Mjøsmuseet	22,1	57 457	9 430	9 635
Randsfjordmuseene	22,4	26 335	7 540	7 705
Valdresmusea	19,2	46 179	10 390	11 020
Blaafarveværket	44,2	154 551	10 050	10 275
Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	15,3	44 212	7 870	8 045
Norsk Bergverksmuseum	21,2	57 678	16 320	17 475
Buskerudmuseet	82,9	110 176	22 040	22 525
Preus museum	10,4	16 403	12 120	13 885
Vestfoldmuseene	66,0	150 757	32 250	32 960
Norsk Industrierbeidermuseum	40,8	93 419	19 060	19 480
Telemark Museum	41,4	51 531	14 060	14 370
Vest-Telemark Museum	19,8	32 383	6 930	7 085
Aust-Agder museum og arkiv	54,0	58 533	21 990	22 470
Næs Jernverksmuseum	7,9	14 300	2 465	2 520
Sørlandets Kunstmuseum	16,5	29 650	11 640	11 895
Vest-Agder-museet	54,0	125 281	22 350	22 840
Dalane Folkemuseum	14,8	27 873	3 665	3 745
Haugalandmuseene	19,4	36 421	5 660	5 785
Jærmuseet	82,1	265 247	18 755	19 170
Museum Stavanger	55,4	216 644	19 900	20 335
Ryfylkemuseet	17,3	22 258	6 020	6 155

Tabell 4.12 Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall

Museum	(1 000 kr)			
	Årsverk 2017	Besøk 2017	Bevilget 2018	Forslag 2019
Baroniet Rosendal	21,9	64 784	1 425	1 960
Bymuseet i Bergen	64,9	176 783	17 980	18 875
Hardanger og Voss museum	61,7	41 953	10 670	10 905
KODE Kunstmuseer og komponisthjem	74,0	257 709	25 860	26 430
Museum Vest, inkl. Bergens Sjøfartsmuseum	55,2	192 553	12 360	18 640
Museumssenteret i Hordaland	43,5	26 629	11 860	12 120
Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum	16,3	22 325	6 785	6 935
Sunnhordland Museum	8,2	23 344	3 160	3 230
Musea i Sogn og Fjordane	55,2	66 830	36 290	37 080
Kulturkvartalet	7,8	40 451	7 380	7 545
Nordmøre museum	32,0	75 777	8 745	8 935
Nynorsk kultursentrum	20,2	27 143	20 060	20 500
Romsdalsmuseet	25,8	106 516	9 055	9 255
Sunnmøre Museum	37,3	113 188	15 540	15 880
Museene i Sør-Trøndelag	204,9	320 583	123 380	126 100
Museet Midt	47,0	82 497	11 830	12 090
Stiklestad Nasjonale Kultursenter	63,2	178 143	24 740	26 280
Helgeland Museum	54,3	75 994	17 120	18 025
Museum Nord	51,9	236 489	20 950	21 410
Norsk Luftfartsmuseum	29,5	92 215	13 370	13 665
Nordlandsmuseet	40,8	75 101	16 190	16 545
Midt-Troms Museum	19,0	30 900	4 505	4 605
Nordnorsk Kunstmuseum	9,5	79 090	22 450	22 940
Nord-Troms Museum	11,0	6 471	4 100	4 290
Perspektivet Museum	7,0	25 361	3 580	3 660
Sør-Troms Museum	26,4	47 803	10 495	10 725
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	20,8	34 479	5 755	5 885
Varanger museum	28,7	58 044	13 770	14 070
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum	25,0	59 273	3 660	3 745
Svalbard Museum	14,0	47 397	1 850	1 895
Sum	2 888,1	6 787 260	1 514 860	1 741 130

¹ Museet hadde et totalt besøk på 633 931 i 2017. Besøkstallet i tabellen (627 862) er oppgitt med fratrukk av besøkende i andre museer hvor vandretstillingen i regi av Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design har vært vist i løpet av 2017; dette for å unngå dobbelrapportering.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen skal dekke tilskudd til ymse faste tiltak på området museum, Kulturvern og visuell kunst. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2019 på posten, framgår av vedlegg 1.

Tilskuddet til Kunstsentrene i Norge, som tidligere var budsjettert under bevilgningen til Norsk kulturfond, foreslås overført til denne posten, jf. omtale på kap. 320, post 55.

Rapport 2017

Rapporten omfatter tiltakene under kap. 328.

Målene for bevilgningene til museum og visuell kunst i 2017 var å legge til rette for at

- museene er aktuelle og profesjonelle og utøver en aktiv samfunnsrolle
- museene formidler kunnskap og opplevelse
- museenes samlinger sikres og bevares best mulig samt gjøres tilgjengelige
- museene forestår forskning og utvikler ny kunnskap
- visuelle kunstuttrykk skapes, formidles og blir etterspurt

Institusjonene bidrar i ulik grad til å nå disse målene. Institusjonene er ulike både når det gjelder størrelse og bredde i forvaltningsansvar, og definerer selv mer konkrete mål for sin virksomhet.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til museum og visuell kunst for å være tilfredsstillende.

Det nasjonale museumsnettverket

Denne rapporten bygger på innsendte rapporter og statistikk fra museene² på Kulturdepartementets budsjett. Samlet sett viser rapporteringen at bevilgningen til museene er disponert i samsvar med målene og de faglige forventningene som kan stilles til profesjonell museumsdrift.

Tall for hele museumssektoren blir publisert av Statistisk sentralbyrå og Norsk kulturråd.

Fornyng

- museene er aktuelle og profesjonelle og utøver en aktiv samfunnsrolle

² Dette omfatter rapportering fra museer på kap. 328, post 70, Agder Naturmuseum og botaniske hage samt følgende institusjoner på kap. 328, post 78: Astrup Fearnley Museet, Det Internasjonale Barnekunstmuseet, Jødisk museum i Oslo, Kistefos-museet, Norsk Skogfinsk Museum, Jødisk Museum Trondheim og Skibladner.

Det foregår fremdeles konsolideringsprosesser i museumssektoren. Lillehammer museum og Lillehammer Kunstmuseum har i rapporteringsåret forhandlet om konsolidering som gjennomføres i 2018. Agder Naturmuseum og botaniske hage ble i 2017 en del av Universitetet i Agder.

Museumsprogrammer utlyst av Norsk kulturråd for perioden 2015–2017 har vært et sentralt virkemiddel for utvikling av museumssektoren. Programområdene har vært *museenes samfunnsrolle, digital utvikling og samlingsforvaltning*. Programarbeidet har lagt grunnlag for langsiktighet i prosjekter og kunnskapsoverføring mellom museene, og programmene har bidratt til å øke kvalitet, kunnskap og kompetanse i museumssektoren.

Museene definerer samfunnsrollen ulikt. Norsk kulturråds utlysning av prosjektmidler til *Program for museenes samfunnsrolle; demokrati, menneskerettigheter og refleksjon* har vært et bidrag til å gjøre museene mer relevante og inkluderende.

Museene er viktige forvaltere og formidlere også av immateriell kulturarv, og 85 pst. av museene rapporterte i varierende grad om målrettet arbeid på dette området. Blant annet er det etablert bygningsvernssentre og rådgivningstjenester i tradisjonshåndverk. Museer er videre en del av utdanningsløp innen tradisjonshåndverk, og har viktige satsinger innen folkemusikk og folkedans.

Museene har betydning som lokale møteplasser og som samarbeidsarenaer med frivillige. For 2017 ble det utført frivillig innsats tilsvarende 182 ubetalte årsverk ved de rapporterende museene. I alt var vel 4 000 frivillige/ubetalte personer knyttet til museene.

Formidling

- museene formidler kunnskap og opplevelse

Museene viser samlet sett fremdeles økende besøkstall. Museene på Kulturdepartementets budsjett hadde vel 7,1 millioner besøkende i 2017. Det er en økning på 0,8 pst. fra året før. I den siste femårsperioden har samlet besøk steget med nærmere 19 pst. I den grad svingninger i besøkstall kommenteres i museenes rapportering, oppgis ulike årsaker. Flere museer rapporterer om besøksrekorder. Noen har hatt nedgang grunnet rehabilitering og vedlikeholdsarbeid ved enkelte avdelinger. Andre museer har svingninger fordi regelmessige større arrangementer foregår hvert annet eller tredje år.

Vurdert ut fra antall utstillinger og arrangementer var formidlingsaktiviteten ved museene

høy også i 2017. Omfanget av produserte utstillinger ligger på samme nivå som året før. Det ble rapportert om 2 200 utstillinger i 2017, av disse var om lag 760 nye. Museene er viktige arenaer i lokalmiljøet og tilbyr også et bredt spekter av aktiviteter og publikumsarrangementer, mye av dette er ikke målbart. Av rapporterte arrangementer kan museene vise til vel 6 100 åpne møter og vel 1 600 konserter.

Rapporteringen viser at hovedutfordringer er behovet for oppgradering av eldre utstillinger og behov for helårs formidlingsbygg der det mangler, og behov for universell utforming i museenes digitale formidling.

Mange museer har ambisjoner om å arbeide systematisk med oppfølging av formidlingsplan og har en formidlingsansvarlig. 78 pst. av museene har formidlingsplaner, og 74 pst. av museene rapporterer også om særskilt plan for formidling til barn og unge, som er viktige målgrupper. I 2017 utgjorde disse målgruppene samlet 24 pst. av besøket.

DigitaltMuseum er museenes felles publiseringskanal og leverer dessuten innhold til flere digitale tjenester. Nettstedet besøkes i økende grad og hadde ca. 2,6 millioner besøk i 2017.

Forvaltning

- museenes samlinger sikres og bevares best mulig samt gjøres tilgjengelige

Museenes arbeid med samlingsforvaltning kjennetegnes av økt planlegging, bedre oversikt etter gjennomgang av samlingene, økende bruk av standarder/anbefalinger og kontrollert innsamling. Hovedutfordringene gjelder restanser innen digitalisering og tilgjengeliggjøring, manglende magasinkapasitet og vedlikeholdsetterslep, spesielt på bygninger.

Utviklingen innen museenes samlingsforvaltning er på mange områder positiv. I 2017 hadde 74 pst. av museene planer for bevaring av samlingene for alle museets avdelinger, og 79 pst. hadde plan for katalogisering. Museene satser på å hente inn etterslep innen bevaring og dokumentasjon. 74 pst. av museene har innsamlingsplaner. Mange museer arbeider med fellesløsninger for samlingsforvaltning. Norsk kulturråd hadde i perioden 2015–2017 et program for prosjekter innen samlingsforvaltning, som avsluttes og oppsummeres i 2018.

Fra regjeringens tiltakspakke mot økt ledighet fikk tre museer i Rogaland og Hordaland engangstilskudd til vedlikehold, istandsetting og oppgradering av anlegg.

Museene oppgir at oppbevaringsforholdene for 65 pst. av de kunsthistoriske og 60 pst. av de kulturhistoriske gjenstandene er tilfredsstillende eller svært gode. Tilsvarende tall for det fotografiske materialet er 66 pst. Museene forvalter i tillegg store arkivsamlinger. Selv om museene synes å få stadig bedre oversikt på dette området, er det store etterslep i katalogiseringen av dette materialet.

Museene har store etterslep på registrering, digitalisering og tilgjengeliggjøring av samlingene. Samlet sett har museene digitalisert langt mer enn de har tilgjengeliggjort.

Bygningsvernet er et område der mange museer melder om store utfordringer. Vedlikeholds- og restaureringsbehovene er store, og håndverkskompetanse er mangelvare flere steder. Bygningsvernet utmerker seg positivt ved at flere museer har et utstrakt samarbeid med aktører utenfor museumssektoren, for eksempel private håndverksbedrifter og utdanningsinstitusjoner.

81 pst. av museene oppgir at de har vedtatte planer for sikring. Mange museer prioriterer sikringsarbeidet, og også i 2017 var det et stort antall søknader til den statlige ordningen for sikringsmidler til museene, forvaltet av Norsk kulturråd. Museumsstatistikken viser stabilt lave tall for tilfeller av brann og tyveri, men det er likevel behov for videre satsing på sikringsområdet. Mange museer har gjennomført risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) som grunnlag for helhetlige sikringsplaner og tiltak for å styrke sikkerheten for samlinger og anlegg.

Forskning

- museene forestår forskning og utvikler ny kunnskap

Rapporteringen for museenes forskningsarbeid viser at mange museer har forskningskompetanse og at antallet fagfelleverderte publikasjoner er økende, selv om det fortsatt er relativt lavt. Forskning blir i svært ulik grad prioritert ved de enkelte museene, og museene har et uutnyttet potensial som relevante forskningsinstitusjoner. Det er om lag en tredjedel av museene som hadde manglende rapportering eller liten grad av aktivitet på dette området.

For 2017 oppgav 54 pst. av museene at de hadde forskningsplan. Det ble rapportert om 285 ansatte med forskningskompetanse og 74 publiserte fagfelleverderte artikler i 2017. Mange museer arbeider tett med andre forskningsmiljøer, og antallet formaliserte FoU-samarbeid var

om lag 160 i 2017. Flere forskning- og kunnskapsproduserende prosjekter fikk programmidler fra Norsk kulturråd i perioden 2015–2017.

Faglige museumsnettverk

De faglige museumsnettverkene som ble etablert for å styrke faglig samordning og samarbeid, har i flere år vært en sentral del av museumsutviklingen. Det er derfor et mål at alle museer som mottar statlig driftstilskudd skal delta i disse nasjonale nettverkene. Med få unntak er samtlige rapporterende museer med i ett eller flere av de 22 faglige nettverkene. Museene gir uttrykk for at samarbeidet styrker det faglige arbeidet og at nettverkene stort sett fungerer godt. Norsk kulturråds rapport fra 2017 om *De faglige museumsnettverkene* gir et mer omfattende bilde av nettverksarbeidet.

Økonomiske nøkkeltall

Tabell 4.13 Fordeling av museenes totale inntekter 2015 – 2017

Inntektstype	Pst. av totale inntekter 2015	Pst. av totale inntekter 2016	Pst. av totale inntekter 2017
Egeninntekter	25,8	24,5	27,1
Tilskudd fra Kulturdepartementet	45,7	46,3	44,3
Samlet regionalt tilskudd	23,4	23,1	22,8
Annet offentlig tilskudd	5,1	6,1	5,8

Museenes totale inntekter i 2017 utgjorde om lag 3,5 mrd. kroner. Gaver og sponsorinntekter utgjorde om lag 123 mill. kroner (13 pst.) av de

Universell utforming

Bevaringshensyn og fredningsbestemmelser knyttet til historiske bygninger er en utfordring for museumssektoren når det gjelder fysisk tilrettelegging. Av museene med tilskudd fra Kulturdepartementet opplyste 85 pst. at én eller flere av museets formidlingsarenaer har tilrettelagte lokaler, med for eksempel teleslynge, heis og rullestolramper. 79 pst. av museene opplyser at de har tilrettelagt formidling, for eksempel merking med blindeskrift, tegnspråk, storskrift og lettlest informasjon. Bare 53 pst. av museene oppgir at museet følger DIFIs retningslinjer for universell utforming av nettsider rettet mot allmenheten.

totale egeninntektene. De fleste museene tar inngangspenger, men enkelte grupper besøkende slipper gratis inn.

Tabell 4.14 Fordeling av museenes totale kostnader 2015 – 2017

Kostnadstype	Pst. av totale kostnader 2015	Pst. av totale kostnader 2016	Pst. av totale kostnader 2017
Lønns- og pensjonskostnader	52,2	51,2	51,8
Drift av lokaler, husleie og vedlikehold	17,0	17,4	18,7
Varer og tjenester, andre driftskostnader	27,7	29,1	27,4
Avskrivninger	2,0	2,3	2,1

Museenes totale kostnader utgjorde omtrent 3,4 mrd. kroner i 2017. Lønns- og pensjonskostnader synes samlet å være ganske stabile (vel 50 pst. av kostnadene), og utgjør sammen med drift, leie og vedlikehold av lokaler om lag 70 pst. av museenes utgifter.

Ymse tiltak innen visuell kunst og kulturvern

Det ble i 2017 bevilget midler til andre institusjoner og faste tiltak, jf. post 78, som også bidro til eller tilrettela for produksjon og formidling av visuell kunst, samt bevaring og formidling av kulturarv.

Kap. 329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	365 521	377 318	385 311
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	21 339	18 440	18 975
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 110	8 818	9 030
78	Ymse faste tiltak	8 410	8 595	10 205
	Sum kap. 0329	404 380	413 171	423 521

Innledning

Kapitlet omfatter i første rekke drifts- og investeringsutgiftene for Arkivverket, som budsjetteres på postene 01, 21 og 45.

Kapitlet omfatter også tilskudd til tre tiltak på arkivområdet, jf. omtale på post 78.

Mål for 2019

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv. Målene for bevilgningene til Arkivverket er:

- nasjonens arkiver representerer en helhetlig dokumentasjon av samfunn og kultur
- velfungerende dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor med effektiv dokumentfangst
- sterke og synlige arkivinstitusjoner og fagmiljøer i alle deler av landet
- avleverte arkiver er bevart og tilgjengeliggjort uavhengig av lagringsmedium og format

Arkivverket

Samfunnets arkiver er unike primærkilder til kunnskap om vår samtid og historie. Arkivene er bærebjelker i rettsstaten og for vårt demokrati. Arkivene må derfor sikres slik at de blir tatt vare på og gjort tilgjengelig for bruk.

Arkivverkets samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning og sikre, bevare og tilgjengeliggjøre et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver. Som øverste arkivmyndighet har Arkivverket ansvar for faglige standarder og retningslinjer, tilsyn og veiledning med offentlig arkivarbeid. Arkivverket skal iverksette overordnet nasjonal politikk på arkivfeltet, og bidra til utvikling og styrking av arkivsektoren.

Som bevaringsinstitusjon har Arkivverket ansvar for langtidslagring, tilgjengeliggjøring og formidling av statlige arkiver og av prioriterte private arkiver. Arkivloven gir bestemmelser om Riksarkivarens ansvar og Arkivverkets oppgaver. Regjeringen har nedsatt et offentlig utvalg med oppgave å gjennomgå arkivloven. Utvalget skal som grunnlag for lovarbeidet beskrive de viktigste utfordringer og utviklingstrekk i og for arkivene.

Alle offentlige virksomheter har plikt til å ha arkiv som skal være ordnet og innrettet slik at de er sikret som informasjonskilder. Statlige virksomheter skal levere sine bevaringsverdige arkiver til Arkivverket. Kommunesektoren skal ha ordninger for å bevare og tilgjengeliggjøre arkiver. Alle virksomheter har utfordringer med vedlikehold av digitalt skapte arkiver og overføring av disse til depoter for langtidslagring. For å møte utfordringene, etablerer Arkivverket nasjonale fellesløsninger og utvikler metoder for overføring av digitale arkiver.

Private virksomheter, organisasjoner og personer har ikke plikt til å levere bevaringsverdige arkiver til institusjoner for langtidslagring. Avlevering eller deponering av bevaringsverdige privatarkiver avtales mellom representanter for de som har skapt arkivene og kulturarvsinstitusjoner. Privatarkiver er bevart i Arkivverket, i fylkeskommunale, kommunale og private arkivinstitusjoner, i museer og bibliotek. Privatarkivene utgjør 23 pst. av de bevarte arkivene. Arkivverket har oversikt over bevarte privatarkiver. Det er en utfordring at privatarkiver fra viktige samfunnssektorer og noen regioner ikke er bevart. For å styrke denne delen av arkivfeltet, samarbeider Arkivverket med andre arkivinstitusjoner. I samarbeid med fylkeskommunene, utvikler Arkivverket et landsdekkende nettverk for privatarkiver. Arkivverket forvalter tilskudd til pro-

sjekter og utviklingstiltak på arkivfeltet, jf. omtale under Del III. Tilskuddene går til enkeltprosjekter, til landsomfattende eller regionale samarbeidstiltak og til utvikling av fellesløsninger. Den alt vesentligste delen går til planmessig arbeid for å bevare privatarkiver fra viktige samsfunnssektorer og alle landets regioner.

Riksrevisjonen har funnet at flere offentlige virksomheter ikke følger kravene i arkivforskriften om journalføring og arkivering, jf. Dokument 3:13 (2009–2010) og Dokument 3:10 (2016–2017). Som en oppfølging av Riksrevisjonens funn, utvikler Arkivverket veiledningsmaterieell som skal gi offentlig ansatte opplæring og råd om journalføring og arkivering. I tillegg skal Arkivverket revidere Norsk arkivstandard (Noark), som har krav til elektroniske systemer for journalføring og arkivering i offentlige virksomheter.

Arkivverkets bestand av papirbaserte arkiver var på 267 700 hyllemeter ved utgangen av 2017. Arkivverkets eksisterende magasiner for lagring av papirarkiver er imidlertid så godt som utnyttet. Det er derfor ikke plass til arkiver som skal avleveres til Arkivverket de nærmeste tiårene. For å avhjelpe noe av behovet, blir et nytt arkivmagasin bygd i Mo i Rana. Arkivverket utreder alternative løsninger for å dekke resten av behovet.

Arkivverket skal legge til rette for at alle kan bruke arkivene for å dokumentere rettigheter, og som kilder til kunnskap og opplevelser. Arkivverket arbeider systematisk med å forbedre de digitale brukertjenestene. Arkivverkets katalogbase blir publisert digitalt gjennom søketjenesten www.arkivportalen.no, som også omfatter arkiver i andre institusjoner. Arkivverket publiserer digitaliserte arkiver på www.digitalarkivet.no. Arkivverket utvikler Digitalarkivet til en felles portal for statlige, kommunale og private arkivinstitusjoner.

For å møte utfordringene med digital dokument- og arkivforvaltning, har Arkivverket igangsatt en større omstilling knyttet til arbeidsprosesser, kompetanse og organisering. Arkivverket er organisert i tre funksjonsområder: innovasjon, forvaltning og publikum, og hadde 259 årsverk i 2017.

Budsjettforslag 2019

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Arkivverket.

Digitale arkiver avleveres ved at kopier av informasjon fra arkivskaperens system overføres til arkivdepotets system for langtidslagring. Bare en mindre del av digitalt skapte arkiver er i dag

overført til depot. I budsjettet for 2018 ble bevilgningen til Arkivverket økt med 10 mill. kroner for å igangsette tiltak for å bevare en større del av digitalt skapte dokumenter og arkiver. Tiltakene omfatter utvikling av standarder for overføring av arkiver til depot; tilrettelegging for avtaler om produksjon av avleveringsformater; og økt veiledning fra Arkivverket. Økningen på 10 mill. kroner videreføres i 2019.

Arkivverket samarbeider med Nasjonalbiblioteket om digitalisering og bevaring av papirbaserte arkiver. Et nytt arkivmagasin bygges sammen med Nasjonalbibliotekets magasin i Mo i Rana, jf. omtale under kap. 322. For å øke kapasiteten i Arkivverkets magasiner før det nye magasiner er ferdig i 2021, blir arkiver sendt til Nasjonalbibliotekets lager i Mo i Rana. En del av arkivene som flyttes blir også digitalisert i Nasjonalbibliotekets anlegg. I budsjettet for 2018 ble bevilgningen til Arkivverket økt med 5 mill. kroner for å dekke utgifter til samarbeidsløsningen. Økningen videreføres i 2019.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter på kap. 3329, post 01.

På kap. 326, post 01 foreslår departementet 10 mill. kroner til digitalisering av lyd og film i arkiver og museer.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke utgiftene til Arkivverkets oppdragsvirksomhet. Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter fra oppdragsvirksomheten.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 02.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen på posten skal gå til inventar og utstyrsinvesteringer i Arkivverket.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten omfatter driftstilskudd til de to privatarkivinstitusjonene Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek og Misjons- og diakoniarkivet, VID. Fra posten gis også tilskudd til Stiftelsen Asta, som har ansvar for informasjonssystemet Asta og Arkivportalen.

I tilskuddet til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek er det foreslått innarbeidet en økning på 1,4 mill. kroner til utvikling av løsninger for å ta imot, langtidslagre og formidle digitale privatarkiver. Løsningene skal kunne brukes for digitale privatarkiver i andre arkivbevaringsinstitusjoner og i museer.

Oversikt over størrelsen på de foreslåtte tilskuddene, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2017

Målene for bevilgningene i 2017 til Arkivverket var å levere tjenester av rett kvalitet for å sikre, bevare og tilgjengeliggjøre arkiver; fastsette krav og standarder for offentlig dokument- og arkivforvaltning; styrke og utvikle fagmiljøer i arkivsektoren; og fremme en mer helhetlig samfunnsdokumentasjon.

Arkivverket endret den interne organiseringen i november 2016 til en funksjonsbasert organisering. Dette førte til at Arkivverket fra 2017 kan gi et mer ensartet tjenestetilbud til brukerne ved alle tjenestesteder. Dette omfatter felles forståelse av regelverk og kriterier for blant annet avlevering. I tillegg samarbeider Arkivverket med statlige virksomheter for å få en mer planmessig avlevering. Organiseringen førte også til at Arkivverket har utviklet en mer enhetlig tilsynsmetodikk for hele etaten.

Arkivverket leverte i 2017 en rapport om utfordringene ved vedlikehold, deponering og over-

føring av digitalt skapt arkivmateriale. Realiseringen av de anbefalte tiltakene skal skje i tett samarbeid med kommunesektoren og øvrig offentlig sektor.

Digitalt skapte arkiver i statlige virksomheter skal overføres til Arkivverket ved at kopier av informasjon fra virksomhetenes datasystemer overføres til Arkivverkets system for langtidslagring. Dette har vært krevende og kostbare prosesser. Arkivverket lanserte våren 2017 et nytt testverktøy som forenklet arbeidet med kvalitetssikring av kopiene som skal overføres til Arkivverket.

Arkivverket lanserte i 2017 nye nettsider for www.arkivverket.no og www.digitalarkivet.no. Dette gir enklere kommunikasjon med brukerne og nye løsninger for brukernes tilgang til Arkivverkets arkiver. En automatisert tjeneste for informasjon om eiendomsspørsmål og veiledning over telefon ga en reduksjon på om lag 25 pst. i antall skriftlige henvendelser til Arkivverket. Ventetiden for brukerne ble også redusert som følge av tiltakene.

Arkivverket økte mengden av skannede sider med 4,3 mill. til totalt 49,7 mill. sider. For å gjøre informasjon i de skannede sidene søkbare, må de tilføres metadata. Dette er en manuell prosess. Arkivverket publiserte 6 mill. søkbare sider digitalt. I 2017 var til sammen 33 mill. søkbare sider tilgjengelig for publikum. Både antall besøk og unike brukere av Digitalarkivet økte i 2017, jf. tabell 4.14.

Tabell 4.15 Besøk og unike brukere av Digitalarkivet i 2015, 2016 og 2017

	(i mill.)		
	2015	2016	2017
Besøk	4,9	5,4	6,8
Unike brukere	1,5	1,3	1,6

I www.arkivportalen.no ble 5 278 nye arkiver publisert i 2017. De 14 000 brukerne av Arkivportalen kunne i 2017 søke i 54 280 arkiver i 79 statlige, kommunale og private arkivinstitusjoner.

Med bakgrunn i resultatene som er omtalt ovenfor, mener departementet at målene for 2017 i all hovedsak ble ivaretatt

Kap. 3329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Ymse inntekter	11 399	6 439	6 626
02	Inntekter ved oppdrag	17 637	19 027	19 579
	Sum kap. 3329	29 036	25 466	26 205

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder salgs- og husleieinntekter i Arkivverket og inntekter fra ulike samarbeidsprosjekter og tjenester i Arkivverket, jf. kap. 329, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder oppdragsinntekter i Arkivverket, jf. kap. 329, post 21. Størsteparten av oppdragsinntektene gjelder overføring fra Helse- og omsorgsdepartementet til etablering av Norsk helsearkiv, jf. nærmere omtale av Norsk helsearkiv i Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon.

Programkategori 08.30 Medieformål m.m. (kap. 334–339)

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
334	Filmformål m.m.	773 636	829 743	825 490	-0,5
335	Medieformål	382 186	526 255	585 708	11,3
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	47 000	48 030	49 170	2,4
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	96 739	84 794	87 272	2,9
	Sum kategori 08.30	1 299 561	1 488 822	1 547 640	4,0

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
01–01	Driftsutgifter	253 761	246 377	242 954	-1,4
21–23	Spesielle driftsutgifter	22 325	13 900	17 496	25,9
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	494 600	489 300	520 160	6,3
70–89	Overføringer til private	528 875	739 245	767 030	3,8
	Sum kategori 08.30	1 299 561	1 488 822	1 547 640	4,0

Innledning

Programkategorien omfatter driftsutgifter til Lotteri- og stiftelsestilsynet, Medietilsynet og Norsk filminstitutt. Kategorien omfatter også tilskudd til audiovisuelle produksjoner, regionale filmvirksomheter og andre filmtiltak. I tillegg omfatter kategorien mediestøtte, inkludert tilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, tilskudd til innovasjon og utvikling, tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, tilskudd til samiske aviser, tilskudd til medieforskning og kompensasjon for kopiering av åndsverk til privat bruk.

Kulturdepartementets hovedoppgaver i denne programkategorien er

- et overordnet ansvar for økonomiske virkemidler (inkludert tilskuddsordninger) og regulatoriske virkemidler innenfor områdene redaksjonelle massemedier, audiovisuelle produksjoner, opphavsrett og pengespill
- eierstyring av Norsk rikskringkasting AS, Norsk Tipping AS og Filmparken AS
- etatsstyring av Lotteri- og stiftelsestilsynet, Medietilsynet og Norsk filminstitutt

Mål

Regjeringen vil legge til rette for ytringsfrihet, pressefrihet og informasjonsfrihet, for god nyhetsproduksjon over hele landet og en bredt anlagt offentlig samtale i det digitale mediesamfunnet.

Mediepolitikken skal stimulere til innovasjon og nyskaping, og samtidig opprettholde den frie pressens tradisjoner og grunnverdier i en ny tid.

Lov- og forskriftsverket på medieområdet skal være oppdatert og mest mulig teknologinøytralt, understøtte mediens demokratiske funksjon og legge til rette for faktisk ytringsfrihet for borgerne.

Regjeringen vil ha en mediestøtte som er forutsigbar, ubyråkratisk og med størst mulig avstand til politiske myndigheter.

Regjeringen vil stimulere til verdiskaping og investeringer i norsk innhold, og sikre at den norske kulturnæringen har minst like gode rammebetingelser som andre næringer. For å styrke norsk språk, identitet og kultur, er det derfor et mål for regjeringen å legge til rette for at det pro-

duseres audiovisuelt innhold på norsk og samisk av høy kvalitet, og at dette er tilgjengelig for et bredt publikum.

Regjeringen er opptatt av at de som skaper åndsverk og utøver kunst skal kunne leve av sin virksomhet. Åndsverkloven verner rettighetene til dem som skaper, utvikler og investerer i åndsverk og sikrer rettighetshavere økonomisk utbytte av kreativ virksomhet. Loven balanserer rettighetshaveres interesser og samfunnets behov for tilgang til verkene.

Regjeringens spillpolitikk vil legge til grunn det sosiale ansvaret og hensynet til spilleavhengige, samtidig som den vektlegger behovet for endring som følge av teknologisk utvikling. Enerettsmodellen vil bli videreført.

Kap. 334 Filmformål m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	172 111	166 653	112 055
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 236	8 830	6 375
50	Filmfondet	494 600	489 300	520 160
72	Insentivordning for film- og tv-produksjoner, <i>kan overføres</i>	852	57 000	71 360
73	Regional filmsatsing, <i>kan overføres</i>	76 719	84 350	90 855
75	Internasjonale film- og medieavtaler, <i>kan overføres</i>		17 750	18 180
78	Ymse faste tiltak	22 118	5 860	6 505
	Sum kap. 0334	773 636	829 743	825 490

Innledning

Kapitlet omfatter driftstilskudd til den statlige virksomheten Norsk filminstitutt. Kapitlet omfatter også tilskudd til audiovisuelle verk, filmformidling og tilgjengeliggjøring, regional filmsatsing og andre tiltak på filmområdet. Driftstilskudd til Medietilsynet foreslås fra og med 2019 flyttet til kap. 335 post 01.

Norsk filminstitutt er statens forvaltningsorgan på filmområdet og skal, innenfor de målsettinger, rammer og ressurser som til enhver tid er fastsatt av departementet, arbeide for å nå målene for den statlige filmpolitikken. Norsk filminstitutt forvalter de statlige virkemidlene på filmområdet,

herunder utvikling, produksjon, distribusjon, lansering, filmformidling og filmkultur, jf. post 50. Filminstituttet er departementets rådgivende organ på disse områdene.

Mål for 2019

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for filmformål. Målene for bevilgningene er å legge til rette for

- et bredt og variert filmtilbud av høy kvalitet
- god formidling og tilgjengeliggjøring for publikum
- solid publikumsoppslutning
- en profesjonell filmbransje med sunn økonomi

En framtidrettet filmpolitikk

En stor utfordring for filmbransjen, både i Norge og resten av verden, er å etablere bærekraftige forretningsmodeller for produksjon, distribusjon og tilgjengeliggjøring av innhold – forretningsmodeller som er tilpasset det digitale markedet. I tillegg til at norske filmer og serier skal være tilgjengelige, er det også viktig at innholdet er enkelt å finne fram til for publikum også i nye visningstjenester. Det er ønskelig at alle leddene i verdikjeden som tjener penger på formidling av filmer og serier, også bidrar til finansiering av ny norsk innholdsproduksjon.

En bærekraftig utvikling av norsk audiovisuell filmbransje er avhengig av at bransjen løser utfordringene som følger av den digitale utviklingen.

Det er behov for å se på nye løsninger for finansiering og tilgjengeliggjøring av pengestrømmene i verdikjeden for filmer og serier i Norge. Departementet har derfor fått gjennomført en utredning, for å ha et bedre grunnlag for vurdering av de enkelte løsninger.

Utredningen bekrefter at strømmetjenestene er den nye hovedplattformen for publikum, men at inntektene tilbake til produsenter og distributører er begrenset. Det meste av inntektene til norske produsenter kommer fortsatt fra kino. Inntektene fra hjemmevideomarkedet, både fysisk og digitalt, er små. Filmprodusentene er derfor blitt mer avhengige av kinoinntekter og offentlige tilskudd. Et spørsmål som diskuteres, både i Norge og internasjonalt, er om og hvordan de ulike leddene i verdikjeden skal bidra til å finansiere ny innholdsproduksjon. Departementet vurderer dette bl.a. i forbindelse med revidert direktiv for audiovisuelle medietjenester, som fortsatt er til behandling i EU.

De hurtige endringene på filmområdet gjør det også nødvendig med en gjennomgang av tilskuddsordningene for å vurdere om de er tilpasset endringene og sikre at de bidrar til å nå de filmpolitiske målene.

For å styrke mangfold, kvalitet og relevans i norske filmer er det ønskelig med flere kvinner i nøkkelroller både foran og bak kamera. Hensyn til kjønnsbalanse bør være en del av rekruttering og talentutvikling i filmbransjen, så vel som i den etablerte bransjen og i tilskuddssystemet.

Dataspill er en kulturnæring i rask vekst og en driver innen innovasjon og teknologisk utvikling. Norsk spillbransje har vist en positiv utvikling de siste årene og består nå av flere profesjonelle selskaper, blant annet selskapene som deltok i Kulturdepartementets pilotprosjekt *Spill ut i verden*.

Samtidig er norsk spillbransje som helhet svært fragmentert med mange små selskaper. På oppdrag fra Kulturdepartementet har Oslo Economics i 2018 gjennomført en utredning av norsk spillbransje for å få bedre kunnskap om bransjen. Departementet har innledet et samarbeid med spillbransjen for å se nærmere på rammevilkår for dataspill når det gjelder blant annet finansiering og tilskuddsordninger. Også talentutvikling, kompetansebygging, internasjonalisering og hvordan norsk spillbransje kan videreutvikles, er noe en ønsker å se nærmere på.

Regjeringen har besluttet å utsette salget av Filmparken AS inntil videre. Det har skjedd en endring i markedet for filmstudioer i løpet av de siste årene. Med de store strømmetjenestene har interessen for dramaserier økt. Dette medfører også økt etterspørsel etter nye, norske drama-serie-produksjoner. Det er derfor viktig å kunne sikre et filmstudiotilbud til filmprodusenter i Norge. Det arbeides framover med utvikling av selskapet i lys av ny markedssituasjon.

Budsjettforslag 2019

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsmidler til Norsk filminstitutt samt mindre utredningsoppgaver på området.

Medietilsynet, nasjonale eksperter til Kreativt Europa og enkelte utredningsoppgaver og utvalg er tidligere budsjettert på denne posten. Bevilgningen til disse tiltakene foreslås fra 2019 dekket på hhv. kap. 335, post 01 og kap. 325, post 21. Bevilgningsforslaget på posten er redusert som følge av dette.

Bevilgningen på posten er videre foreslått redusert med lønnsmidler tilsvarende én stilling som skal inngå i en nasjonal filmkommisjon som nå opprettes, jf. omtale under post 72 nedenfor. I tillegg er posten redusert med 0,2 mill. kroner til dekning av økte utgifter til Medieklagenemnda, jf. kap. 912 Klagenemndssekretariat, post 01 Driftsutgifter på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3334, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt. Bevilgningen på posten er foreslått redusert som følge av at opp-

dragsvirksomhet knyttet til Medietilsynet foreslås overført til kap. 335, post 21.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3334, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Filmfondet

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til filmfeltet, fra utvikling og produksjon til lansering, formidling og tilgjengeliggjøring av audiovisuelt innhold. Tilskudd til utvikling og lansering av dataspill er også inkludert i bevilgningen. Tilskuddsordningene forvaltes av Norsk filminstitutt i henhold til gjeldende forskrifter.

Tilskuddene skal overordnet sett bidra til at det lages og formidles audiovisuelle verk av høy kulturell verdi og kunstnerisk kvalitet, samt bidra til en audiovisuell bransje med sunn økonomi.

Norsk filminstitutt fastsetter fordeling av midler til de ulike tilskuddsordningene innenfor posten. Ved fordelingen av midler skal Norsk filminstitutt innhente synspunkter fra ulike aktører på filmfeltet.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene på posten med 30,9 mill. kroner fra saldert budsjett 2018 for å styrke tilskuddsordningene under Filmfondet. Av dette er 5,1 mill. kroner øremerket internasjonal satsing på dataspill. Disse midlene var i 2018 budsjettert på kap. 325, post 78.

Post 72 Insentivordning for film- og serieproduksjoner, kan overføres

Bevilgningen dekker tilskudd til insentivordningen for film- og serieproduksjoner. Ordningen skal bidra til å øke antallet store internasjonale film- og serieproduksjoner i Norge for å fremme norsk kultur, historie og natur. Ordningen skal også bidra til økt erfaring og kunnskap i den norske filmbransjen, stimulere til vekst, en bærekraftig norsk filmnæring og økt internasjonalt samarbeid. Det vises til oppfølging av anmodningsvedtak nr. 203 (2017–2018) som er omtalt i revidert nasjonalbudsjett 2018, jf. Prop. 85 S (2017–2018).

I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet en økning på 10 mill. kroner for å styrke satsingen på insentivordningen for film- og tv-produksjoner. Etterspørselen etter tilskudd har vært langt høyere enn fastsatte budsjetttrammer for alle de tre årene ordningen har eksistert. Kriterier for tildeling er fastsatt i forskrift. Ordningen forvaltes av Norsk filminstitutt.

Bevilgningen på posten foreslås videre økt med 3 mill. kroner for å opprette en nasjonal filmkommisjon, i tråd med behandlingen av Innst. 83 S (2015–2016), jf. Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidrettet filmpolitikk*, jf. også omtale under post 01 ovenfor.

Post 73 Regional filmsatsing, kan overføres

Bevilgningen omfatter tilskudd til ulike regionale filmtiltak. Den regionale filmsatsingen er en del av den samlede nasjonale filmpolitikken. Av bevilgningen på 90,9 mill. kroner foreslås 57,1 mill. kroner fordelt til regionale filmsentre og 23,3 mill. kroner fordelt til regionale filmfond. Bevilgningen til de regionale filmfondene er foreslått økt med 2 mill. kroner. Bevilgningen på posten er utover dette foreslått økt med 2,5 mill. kroner til drift av Bygdekinoen. Det samlede tilskuddet til Bygdekinoen vil med dette være 9,5 mill. kroner i 2019. I bevilgningsforslaget på posten er det også innarbeidet et tilskudd til Tvibit på 1 mill. kroner.

Tilskudd til regionale filmsentre og regionale filmfond forvaltes av Norsk filminstitutt. Tilskuddene kan ikke nyttes til drift. Regionale filmsentre og filmfond skal fordele statlige tilskuddsmidler etter samme forskrifter som Norsk filminstitutt.

De regionale filmsentrene skal benytte de statlige tilskuddene til utvikling og produksjon av kort- og dokumentarfilm, utvikling av dataspill, kompetansetiltak lokalt og tiltak for barn og unge. 4 mill. kroner av bevilgningen til regionale filmsentre er foreslått satt av til Viken filmsenter for å dekke filmsentertilbudet i Oslo. Dette tilskuddet fastsettes som en separat tildeling utenfor beregningsmodellen for regionale filmsentre.

De regionale filmfondene har som formål å bygge og styrke en profesjonell filmbransje i regionen. De regionale fondene må skaffe minst like mye regionale/lokale midler som det statlige tilskuddet utgjør. Dette kravet kontrolleres i etterkant, slik at fondene har mulighet til å skaffe friske midler underveis i året. Hvis fondene ikke klarer å skaffe regionale/lokale midler som minst tilsvarende de statlige midlene, vil differansen komme til fradrag i tilskuddet til det regionale fondet i det påfølgende år.

Departementet viser til at Stortinget ved behandlingen av Innst. 83 S (2015–2016), jf. Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidrettet filmpolitikk*, forutsatte at konsolideringen av de regionale filmfondene skulle evalueres etter tre år. Departementet ba Norsk filminstitutt evaluere dagens fordelingsmodell og, etter drøfting med aktørene, fremme forslag til ny modell. Flertallet av aktørene

er enige i hovedgrepene om å legge om til en mer aktivitetsbasert ordning slik det foreslås nedenfor.

Dagens fordelingsmodell består av et grunntilskudd og et aktivitetsbasert tilskudd, jf. Prop. 1 S (2015–2016) for Kulturdepartementet. Departementet foreslår at ny fordeling innføres med virkning fra og med statsbudsjettet for 2019 ut fra følgende modell:

- 80 pst. av statstilskuddet fordeles etter en aktivitetsbasert indeks ut fra hvor mye midler som tildeles den regionale aktivitet som bygger mest bransje
- 20 pst. av statstilskuddet fordeles etter Norsk filminstitutt's vurdering av resultater og foreliggende realistiske planer for hvordan fondet styrker regionen som kraftsenter for film
- I 2019 fastsettes et minimumsbeløp på 4,5 mill. kroner per regionale filmfond

Kravet om at det regionale fondet må skaffe regionale/lokale midler som minst tilsvare de statlige midlene, videreføres.

Den foreslåtte modellen gir en mer likeverdig behandling i tildelingen av midler til regionale filmfond, fordi den baserer seg på indikatorer som filmfondene i større grad har anledning til å påvirke resultatet av.

Departementet vil i 2019 vurdere nye løsninger for organisering og finansiering av Bygdekinoen. Inntil det er tatt stilling til Bygdekinoens videre driftsform, foreslår departementet at midlene tildeles Film & Kino som i dag drifter dette tilbudet. Bygdekinoen var inntil 2016 finansiert av film- og videogramavgiften, som ble forvaltet av Film & Kino. Om lag to tredjedeler av Bygdekinoens drift finansieres av egeninntekter fra billettsalg m.m.

Tilskuddet til Tvibit skal nyttes til å videreføre arbeidet for unge filmskapere i Nord-Norge, herunder rekruttering, talentutvikling og kompetanseheving

Post 75 Internasjonale avtaler, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke faste, årlige tilskudd til tiltak som er forankret i internasjonale film- og medieavtaler. Det gjelder Eurimages, Nordisk Film & TV Fond og Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten dekker ulike faste tiltak innenfor film- og medieområdet. Det foreslås en økning på 0,6 mill. kroner til Internasjonalt

Samisk Filminstitutt (ISFI). Økningen går til drift av ISFI og tilskudd til samiske audiovisuelle produksjoner. Formålet er å sikre ISFI en bedre driftssituasjon, slik at virksomheten kan videreføre og styrke satsingen på produksjon av samiske audiovisuelle verk.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til på denne posten i 2019 framgår av vedlegg 1.

Rapport 2017

Norsk filminstitutt har et bredt sett av tiltak og virkemidler som skal bidra til oppfyllelsen av de filmpolitiske målene. Disse har blant annet innvirkning på filmmarkedets infrastruktur, kompetanse og økonomi. På noen områder har virkemidlene en direkte effekt på måloppnåelsen, mens for andre områder er effekten mer indirekte. For enkelte områder har virksomheten begrenset mulighet til å påvirke måloppnåelsen.

Det er departementets vurdering at målene for filmpolitikken i stor grad ble oppnådd i 2017. Norsk filminstitutt bidrar til et bredt og variert tilbud av høy kvalitet, god formidling og tilgjengeliggjøring, solid publikumsoppslutning og en profesjonell filmbransje med sunn økonomi. Variasjon og bredde har utviklet seg positivt samlet sett, men kjønnsbalansen i norsk film er ennå ikke tilfredsstillende. Filmbransjen framstår fortsatt som relativt fragmentert, og det er fortsatt vanskelig å få alle aktørene i verdikjeden til å bidra i finansieringen av norsk film. Dette har Norsk filminstitutt begrensede muligheter til å påvirke.

Et bredt og variert tilbud av høy kvalitet

Bevilgningen til filmformål skal bidra til et bredt og variert tilbud, herunder variasjon i hva slags audiovisuelle verk som lages, og hvem som lager dem. Det var relativt god bredde og variasjon i tilbudet i 2017.

Tilskuddsordningene til filmformål er utformet slik at de skal ivareta ulike formål, herunder bredde og variasjon. Norsk filminstitutt har også virkemidler som bidrar til bredde og variasjon i søknadsmassen. For eksempel innførte Norsk filminstitutt i 2017 moderat kjønnskvolter for tilskudd etter markedsvurdering. Kvinneandelen blant søkerne økte kraftig, og kvinneandelen blant tilskuddsmottakerne økte også fra 13 pst. til 37 pst. Kompetansetiltak som instituttet gjennomfører kan være av stor betydning på lengre sikt.

For kinofilmer som mottok produksjonstilskudd i 2017 var det 35,7 pst. kvinner i nøkkelrolle produsent, regissør og manusforfatter. For

kinofilmer som ikke mottok produksjonstilskudd i 2017, var andelen 23,6 pst. Norsk filminstitutt arbeider for kjønnsbalanse gjennom talentutvikling, kompetansetiltak og ved fordeling av tilskudd. Norsk filminstitutt's handlingsplan for bedre kjønnsbalanse fra 2016 skal revideres i 2018.

Produksjon av spillefilm er fortsatt sentrert rundt Oslo og Akershus, mens den geografiske spredningen er større for tilskudd til spill og dokumentar. Når det gjelder innspillingssted er variasjonen større, og 50 pst. av filmene var spilt inn utenfor Oslo og Akershus. Tilskudd til regionale filmsentre og filmfond bidrar til å styrke produksjonsmiljøene i ulike deler av landet. Etter konsolideringen av filmfondene i 2016 går en større del av midlene til prosjekter med regional tilhørighet. Tendensen er økende, og det kan se ut som om konsolideringen har bidratt til å bygge mer lokal bransje.

Elleve barnefilmer hadde premiere i 2017, hvorav sju med forhåndstilskudd og fire uten.

Dramaserier har hatt størst vekst i tilskudd de siste årene. Spillefilm får fortsatt klart mest tilskudd, men fordelingen mellom formater var i 2017 den jevneste på fem år.

Norsk filminstitutt har lagt til rette for audiovisuelle verk av høy kunstnerisk kvalitet og kulturell verdi. Det har instituttet gjort ved å gi tilskudd til filmer, serier og spill med stort publikumspotensial, kunstnerisk nyskapende produksjoner og produksjoner som retter seg mot barn og unge.

Norsk filminstitutt har virkemidler som skal bidra til å heve kvaliteten, men kvaliteten vil også være avhengig av en rekke andre faktorer. Instituttet vurderer kvalitet på bakgrunn av filmenes³ deltakelse på internasjonale og anerkjente festivaler, norsk films omdømme og anmelderes terningkast. Norske produksjoners plass i samfunnsdebatten og tilskudd til filmer basert på originalmanus, er andre faktorer som vurderes i denne sammenheng.

Norske filmer og serier holder jevnt over et høyt nivå. Norske verk i alle format ble i 2017 tildelt flere priser på anerkjente festivaler, ikke minst dramaserier og spill. Nivået på anmeldelser og publikums syn på norsk film er stabilt og relativt høyt. Om lag 63 pst. av det norske kinopubli-

kummet likte norsk film «godt» eller «svært godt».

Kvalitet handler også om talentutvikling og eksperimentering. *Nye veier* er en ordning for kinofilm, kortfilm og dokumentar og en del av Norsk filminstitutt's talentprogram. Ordningen gir regissører og produsenter rom for kunstnerisk fordykning og utprøving av nye ideer. Videre bidrar tilskudd til regionale filmsentre til talentutvikling og kompetanseheving i ulike deler av landet. 50 pst. av spillefilmene som fikk produksjonstilskudd i 2017 var basert på originalmanus.

God formidling og tilgjengeliggjøring for publikum

Norsk filminstitutt har det nasjonale ansvaret for filmformidling. Formidling av film og filmkultur handler om å tilrettelegge for økt tilgang til norske og utenlandske filmer utover det som er lønnsomt i markedet. Det handler også om å formidle filmhistorie og kunnskap om norsk og internasjonal film, og om å sette filmer inn i et større kulturelt og samfunnsmessig perspektiv. Filmformidlingsarbeid kan også være av mer pedagogisk art og bidrar til at barn og unge blir reflekterte og kritiske brukere av levende bilder.

Norsk filminstitutt bidrar til at alle disse aspektene ivaretas, både gjennom tilskudd til festivaler og cinematek- og filmklubbvirksomhet og gjennom tilskudd til distribusjon og tilskudd til filmkulturelle tiltak over hele landet. Videre samarbeider instituttet med Nasjonalbiblioteket om formidling av norsk filmarv. Det ble tildelt 18 mill. kroner til norske filmfestivaler og 7,3 mill. kroner til cinematek og filmklubber utenfor Oslo i 2017. Cinemateket i Oslo satte besøksrekord for femte år på rad med over 74 000 besøkende, herunder 10 000 barn på visninger for skoler og barnehager.

Norsk filminstitutt arbeider for å gjøre norsk film synlig og tilgjengelig på ulike visningsplattformer. Alt i alt er tilgangen på nyere norske filmer god. Innkjøpsordningene til bibliotekene bidrar til at ulike format, inkludert spill, er tilgjengelig på bibliotek. 87 pst. av norske kinofilmer fra 2010–2016 er tilgjengelig i minst én strømmetjeneste, hvorav 19 pst. i en abonnementsbasert strømmetjeneste og resten som digital leiefilm. På de mest populære strømmetjenestene som Netflix og HBO Nordic er tilgangen på norske filmer og serier fortsatt liten. Filmer med forhåndstilskudd er noe mer tilgjengelig i strømmetjenester enn filmer uten forhåndstilskudd. Dette kan ha sammenheng med at det stilles krav til distribusjon for filmer som får tilskudd fra Norsk filminstitutt.

³ Norsk filminstitutt's virkemidler er innrettet mot filmer både med og uten forhåndstilskudd, og instituttet vurderer derfor kvaliteten på alle audiovisuelle verk (ikke bare de som tildeles produksjonstilskudd).

Norsk filminstitutt virkemidler for å gjøre norsk film synlig og tilgjengelig på digitale visningsplattformer begrenses av Stortingets merknad ved behandling av filmmeldingen, jf. Innst. 83 S (2015–2016). Stortinget ba her regjeringen om å utsette gjennomføringen av plattformnøytralitet i tilskudd til formidling. Stortinget mente det først måtte avklares hvordan de ulike leddene i verdikjeden som tjener penger på å formidle norsk film og audiovisuelt innhold, vil bidra til å finansiere nytt audiovisuelt innhold.

Solid publikumsoppslutning

Publikumsoppslutning vurderes på bakgrunn av norske filmer og seriers markedsandel på kino, tv og strømmetjenester. I 2017 sto norske filmer for 2,1 mill. kinobesøk, tilsvarende 18 pst. 35 filmer hadde kinopremiere, men de store publikumssuksessene manglet. Norskandelen av seertall på lineært tv ble målt til 5 pst. for filmer og 9 pst. for dramaserier, mens norskandelen av innhold sett på strømmetjenester var 7 pst. for filmer og 11 pst. for dramaserier. Norskandelen for filmer og serier på de mest populære strømmetjenestene er lav, med unntak av NRK og TV 2 Sumo⁴.

Publikumsoppslutningen om norske filmer påvirkes av en rekke faktorer, ikke minst de enkelte filmenes appell i konkurranse med innhold fra utlandet.

Norsk filminstitutt har tilskuddsordninger som stimulerer til å lage filmer med stort publikumspotensial, slik som tilskudd etter markedsvurdering og etterhåndstilskudd. I markedsordningen vurderes filmene ut fra markedsspotensial, og må ha et publikumsestimat på minimum 200 000 besøkende. Filmene som var produsert med tilskudd fra markedsordningen hadde flest besøkende i 2017. Dette tyder på at ordningen fungerer i tråd med hensikten. Etterhåndstilskudd skal stimulere til bl.a. økt produksjon av filmer med høyt publikumspotensial. Tilskudd til lansering bidrar til at filmene når ut til publikum og realiserer sitt publikumspotensial.

2017 var et godt år for norsk film i utlandet. Eksportverdien til norske kinofilmer med premiere i 2015 ble beregnet til 87,3 mill. kroner, noe som er rekord. Disse filmene solgte over 1,2 mill. kinobilletter utenfor Norge. Norsk filminstitutt

internasjonale arbeid bidrar til å påvirke filmenes mottakelse i utlandet. Gjennom tildeling av lanseringstilskudd og festivalarbeid tilrettelegger NFI for deltakelse på internasjonale festivaler og salgsmarkeder. Festivalene er en anerkjent arena for salg av film til nye markeder. Å åpne opp nye markeder krever en koordinert innsats fra virkemiddelapparat og bransje.

Til sammen 18 filmer ble solgt til utlandet, hvorav 13 med forhåndstilskudd og 5 uten. Filmer med forhåndstilskudd fra Norsk filminstitutt, og særlig filmer i markedsordningen, har gjennomsnittlig høyere eksportverdi enn filmer uten forhåndstilskudd. Dette kan ha sammenheng med at disse filmene generelt har høyere produksjonsbudsjett. Når det gjelder besøk på norske filmer i utlandet, er resultatene vesentlig bedre for filmer med forhåndstilskudd enn uten.

En profesjonell filmbransje med sunn økonomi

Norsk filminstitutt skal bidra slik at filmbransjen har kompetanse til å drive på en profesjonell måte. For å bidra til dette tilbyr Norsk filminstitutt kurs og rådgivning i tillegg til å yte tilskudd til kompetansetiltak, filmrekrutteringsstipend og stipend til kurs i utlandet. Instituttets internasjonale arbeid og samproduksjonstilskudd bidrar også til kompetanseheving. Incentivordningen for film- og serieproduksjon i Norge skal styrke kompetanse og erfaring hos norske filmarbeidere gjennom samarbeid med utenlandske aktører. Produksjoner som fikk tilskudd under incentivordningen, sysselsatte 70 norske filmarbeidere i internasjonale produksjoner i Norge i 2017, og stadig flere norske filmarbeidere etterspørres av utenlandske filmselskap.

Norsk filminstitutt skal legge til rette for at filmbransjen har økonomi til å drive på en god måte. Filmfondet er den største finansieringskilden for produksjon av norsk film, og det viktigste virkemiddelet instituttet har for å påvirke økonomien i bransjen. Gjennom fordelingen av tilskudd kan Norsk filminstitutt bidra til kontinuitet i fagmiljøene og redusere risikoen i de mest kritiske fasene av filmproduksjon. Dette kan igjen øke investeringsviljen fra private aktører.

Norsk filminstitutt gir rammetilskudd, blant annet for å gi produksjonsselskapene kontinuitet og rom for langsiktig satsing på utvikling av prosjekter. Ved tildeling av rammetilskudd anvendes et hurtiglusesystem der tidligere kunstneriske og/eller kommersielle resultater samt foretakets soliditet, er prioriteringskriterier. En kjerne av norske produksjonsselskap er nærmest konti-

⁴ Det foreligger ikke gode tall som dokumenterer oppslutningen av norsk film i nettbaserte strømmetjenester. Dette skyldes at aktørene ikke ønsker å oppgi disse tallene. NFI har derfor i samarbeid med Kantar TNS utarbeidet en brukerundersøkelse med 1800 respondenter, og laget estimater av norsk markedsandel basert på denne.

nuerlig involvert i produksjon av kinofilm som mottar forhåndstilskudd. Spesielt to selskap peker seg ut med opptil flere produksjonstilskudd i året, mens et stort antall selskap kun har fått forhåndstilskudd til én eller to kinofilmer siste sju år.

Etterhåndstilskudd skal blant annet bidra til høy andel privat kapital i norsk filmproduksjon. Tilskuddsordningen skaper økonomisk forutsigbarhet for filmer med høyt publikumsestimat, også for filmer uten forhåndstilskudd.

Tilskudd til regionale filmvirksomheter legger til rette for sterkere filmmiljøer utenfor Oslo-regionen. De regionale filmsentrene bidrar til utvikling av lokal og regional filmbransje gjennom tilskudd til utvikling og produksjon av kort- og dokumentarfilm. De regionale filmfondene legger til rette for filmproduksjon i regionene gjennom å investere i spillefilm og serier.

Sammensettingen av finansieringskilder ved innspillingsstart viser hvilke aktører som er villig til å ta risiko for at filmene skal bli realisert. Finansieringen fra nye visningsplattformer er svært liten, og Norsk filminstitutt har ingen direkte virkemidler for å øke denne. Instituttet har imidlertid lagt til rette for synliggjøring og diskusjon av utfordringene gjennom utredningsarbeid og filmpolitiske seminarer.

Selv om det eksisterer større produksjonsselskap med stabil økonomi, framstår den norske bransjen som relativt fragmentert med overvekt av små og økonomisk svake selskap. Det er krevende å måle økonomien i norske produksjonsmiljø. Rapporten *Åpen framtid – en utredning om økonomien og pengestrømmene i filmbransjen*, utarbeidet av ideas2evidence i 2014, viser at investering i filmproduksjon innebærer høy risiko, og at for å tiltrekke private investorer er det nødvendig med høy andel av offentlig finansiering. Rapporten *Utredning av pengestrømmene i verdikjeden for norske filmer og serier*, som Menon Economics og BI utarbeidet i 2018, slår fast at produksjon av norske filmer og serier, inkludert dokumentarer, har blitt mer kostbart, og at dramaserier har hatt den klart sterkeste kostnadsveksten. Videre viser rapporten at offentlige midler er den viktigste finansieringskilden for norsk spillefilm, etterfulgt av distributørene. For norske serier er det tv-kanalene som er den viktigste investoren, med nesten to tredjedeler av investeringene. Selv om de fleste norske film- og serieprosjekter som settes i produksjon synes å gi god soliditet, er det mange som har utfordringer knyttet til likviditeten. Selv for solide fullfinansierte filmer og serieprosjekter er likviditeten en utfordring.

Kap. 3334 Filmformål m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Ymse inntekter	6 859	5 649	5 813
02	Inntekter ved oppdrag	7 624	9 259	6 690
70	Gebyr	1 527	1 900	
	Sum kap. 3334	16 010	16 808	12 503

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra salg og distribusjon av film, video og dvd, inntekter fra Cinemateket i Oslo og Filmmuseet samt inntekter knyttet til mediedesken i EUs program for kultur og audiovisuell sektor, Kreativt Europa. I tillegg omfatter posten inntekter fra egenandeler for kurs og diverse andre inntekter ved Norsk filminstitutt.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomheten ved Norsk filminstitutt, jf. kap. 334, post 21. Bevilgningen på posten er foreslått redusert som følge av at inntekter fra oppdragsvirksomhet knyttet til Medietilsynet foreslås flyttet til kap. 3335, post 02.

Kap. 335 Medieformål

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter			52 042
21	Spesielle driftsutgifter			2 706
70	Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting		135 000	135 000
71	Produksjonstilskudd	312 838	320 000	313 000
72	Innovasjon og utvikling			10 000
73	Medieforskning	22 124	21 610	22 130
74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, <i>kan overføres</i>	17 634	19 410	19 870
75	Tilskudd til samiske aviser	27 500	28 100	28 770
77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 090	2 135	2 190
	Sum kap. 0335	382 186	526 255	585 708

Innledning

Kapitlet omfatter driftstilskudd til den statlige virksomheten Medietilsynet. Kapitlet omfatter også midler til kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting, produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, tilskudd til lokale lyd- og bildemedier og tilskudd til medieforskning. I tillegg bevilges tilskudd til samiske aviser og samiskspråklige sider i andre aviser samt distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark. Norsk rikskringkasting (NRK) og forslag til kringkastingsavgift omtales under dette kapitlet.

Fra og med 2019 foreslås det at driftsutgiftene til Medietilsynet bevilges under kap. 335, jf. post 01 og post 21. Utgiftene til Medietilsynet har tidligere vært budsjettert under kap. 334. Ved at driftsutgifter til Medietilsynet bevilges over kap. 335 gis det en bedre oversikt over de samlede bevilgningene til medieformål.

Mål for 2019

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mediepolitiske mål. Bevilgningen skal legge til rette for

- god nyhetsproduksjon over hele landet og en bredt anlagt offentlig samtale i det digitale mediesamfunnet
- innovasjon, utvikling og nyskaping i mediebransjen

Regjeringen vil ha en mediestøtte som er forutsigbar, ubyråkratisk og med størst mulig avstand til politiske myndigheter.

Bevilgningene under kapitlet forvaltes i hovedsak av Medietilsynet i henhold til forskrifter fastsatt av departementet, jf. postomtalen nedenfor.

En framtidrettet medie- og kringkastingsspolitikk

Mediemarkedet er i rask og kontinuerlig endring, blant annet som følge av teknologisk utvikling, nye brukervaner og globalisering. Nordmenn bruker stadig mer tid på internasjonale medieplattformer, og globale aktører tar en stor andel av annonseinntektene som tidligere gikk til den norske mediebransjen. Dette har særlig påvirket økonomien i avisene, og den økte konkurransen om annonsekronene har økt avisenes avhengighet av brukerbetaling. Det er derfor positivt at opplagstallene økte i 2017, for første gang på 19 år. Veksten skyldes hovedsakelig vekst i digitale abonnenter. Økningen i inntekter fra brukerbetaling er likevel ikke nok til å veie opp for fallet i annonseinntekter, og den norske mediebransjen står fortsatt overfor en krevende omstilling de kommende årene.

Den store utfordringen for mediebransjen framover er å etablere bærekraftige forretningsmodeller i det digitale markedet. For å bidra til dette er det viktig at de mediepolitiske virkemidlene er framtidrettede og fremmer innovasjon og utvikling. Ettersom digitaliseringen gjør at grensene mellom det som tidligere var adskilte sektorer og plattformer viskes ut, må de mediepolitiske virkemidlene i størst mulig grad være teknologi- og plattformnøytrale. Dette kan bidra til å sikre en konkurransedyktig og innovativ mediebransje. Fritaket for merverdiavgift og produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier er gjort plattformnøytrale. I statsbudsjettet for 2018 ble det opprettet en innovasjonsrettet tilskuddsordning, særlig rettet mot små lokale medier.

Regjeringen tar i første omgang sikte på å innføre fritak gjeldende fra 1. juli 2019 for elektroniske tidsskrift hvor det i dag eksisterer en trykt utgave av det samme tidsskriftet. Det vil ikke være en forutsetning for fritaket at den elektroniske utgaven er identisk (pdf o.l.) med den trykte. Regjeringen tar sikte på å komme tilbake med nærmere omtale av avgrensninger og omfang av fritaket og konkrete forslag til lovendringer i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2019.

For å nå de mediepolitiske målene er det nødvendig med ytterligere modernisering av mediestøtten og andre mediepolitiske virkemidler. Departementet skal, etter planen, legge fram en stortingsmelding om mediestøtte og andre sentrale virkemidler i mediepolitikken høsten 2018. I meldingen vil også øvrige forslag fra Mediemangfoldsutvalgets utredning NOU 2017: 7 *Det norske*

mediemangfoldet – En styrket mediepolitikk for borgerne, bli vurdert.

Allmennkringkasting er et viktig virkemiddel for å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale og for å fremme norsk innhold, kultur og språk. Allmennkringkasting skal bidra til at hele befolkningen får tilgang til et bredt innholdstilbud. Regjeringen vil sikre NRK som et ikke-kommersielt allmenkringkastingstilbud av høy kvalitet. Samtidig er det viktig å ivareta hensynet til mediemangfold i en digital verden og inntektsgrunnlaget til kommersielle medier.

I desember 2016 la regjeringen fram Meld. St. 15 (2016–2017) *Eit moderne og framtidretta NRK-Finansiering og innhaldsplikter*. Her konkluderte regjeringen med at kringkastingavgiften ikke lenger representerer en langsiktig og framtidrettet finansiering av NRK. Regjeringen arbeider nå videre med en ny finansieringsmodell i tråd med Stortingets innstilling til meldingen, jf. Innst. 332 S (2016–2017), som etter planen vil bli lagt fram for Stortinget i den kommende stortingsmeldingen om mediepolitikken, jf. omtale ovenfor.

I september 2018 ble det inngått en avtale med TV 2 om kompensasjon for merkostnader forbundet med kommersiell allmennkringkasting, jf. Meld. St. 14 (2016–2017) *Kommersiell allmennkringkasting*. Avtalen, som har en varighet på fem år, stiller blant annet krav om daglige egenproduserte, riksdekkende nyhetssendinger, norsk-språklige programmer for barn og unge og første-gangsvisninger av norsk film og tv-drama. Avtalen forplikter videre TV 2 til å ha sin hovedredaksjon og sentrale nyhetsredaksjon 100 km utenfor Oslo. Kompensasjonen, som oppad er begrenset til 135 mill. kroner, kan kun dekke TV 2s nettokostnader knyttet til allmennkringkastingssopdraget og en rimelig fortjeneste.

Budsjettforslag 2019

Post 01 Driftsutgifter

Medietilsynet er statens forvaltningsorgan på medieområdet og skal, innenfor de målsettinger, rammer og ressurser som til enhver tid er fastsatt av departementet, arbeide for å nå målene for den statlige mediepolitikken. Medietilsynet forvalter de statlige virkemidlene på Kulturdepartementets ansvarsområder og er departementets rådgivende organ på disse områdene.

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Medietilsynet, samt mindre utredningsopp-gaver på medieområdet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke utgiftene ved oppdrag som Medietilsynet utfører på vegne av andre.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Medietilsynet får i merinntekter på kap. 3335, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 70 Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting

Bevilgningen på posten skal dekke kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting i henhold til kunngjøring av avtale om allmennkringkasting 23. juni 2017. Budsjettforslaget på posten er basert på at statens økonomiske forpliktelser kan beløpe seg på inntil 135 mill. kroner i 2019, jf. kunngjøringen. Kompensasjonen skal bidra til å opprettholde mediemangfoldet, sikre en reell konkurrent til NRK og sikre produksjon av riksdekkende nyhetssendinger utenfor Oslo, jf. Meld. St. 14 (2016–2017) *Kommersiell allmennkringkasting*.

Post 71 Produksjonstilskudd

Produksjonstilskuddet skal bidra til å opprettholde et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier med høy kvalitet og uavhengig journalistikk. Produksjonstilskuddet rettes i hovedsak mot medier som opererer i markeder som er for små til å være bærekraftige og medier som representerer alternativer til de ledende mediene i større markeder.

Bevilgningen på posten er redusert med 7 mill. kroner som følge av at innovasjonstilskuddet foreslås bevilget på post 72 (ny post). Produksjonstilskuddet foreslås videreført med samme beløp som i 2018.

Produksjonstilskuddet forvaltes av Medietilsynet og fordeles i henhold til gjeldende forskrift.

Post 72 Innovasjon og utvikling

I tråd med Stortingets behandling av Innst. S 400 (2017–2018), jf. Prop. 85 S (2017–2018), ble det i statsbudsjettet for 2018 vedtatt å opprette en tilskuddsordning for innovasjon og utvikling. Ordningen forvaltes av Medietilsynet etter forskrift som trådte i kraft 1. juli 2018. Regjeringen foreslår 10 mill. kroner til ordningen i 2019, som er en økning på 3 mill. kroner fra 2018.

Post 73 Medieforskning og etterutdanning

Bevilgningen på posten går til medieforskning og etterutdanning og skal bidra til økt kunnskap om medienes betydning for samfunnsutviklingen m.m.

- Av foreslått bevilgning på posten går om lag
- 8,1 mill. kroner til forskningsprogrammet for kultur- og mediesektoren (KULMEDIA), jf. nærmere omtale på kap. 325, post 52
- 3,8 mill. kroner til Rådet for anvendt medieforskning
- 2,1 mill. kroner til Statistisk sentralbyrå – Norsk mediebarometer
- 2,2 mill. kroner til medienorges statistikkbase
- 5,2 mill. kroner til etterutdanning i mediebransjen via Institutt for Journalistikk
- 0,6 mill. kroner til Landslaget for lokalaviser

For 2019 har Rådet for anvendt medieforskning (RAM) følgende mandat:

- fordele midler til forskning og utviklingsarbeid om medier og mediebruk der aktuelle prosjekter skal ha en klart definert teoretisk og praktisk nytteverdi
- være en premissleverandør for Kulturdepartementet og legge til rette for forskning og utviklingsarbeid som departementet har behov for
- medvirke til at resultatene blir gjort lett tilgjengelige

Post 74 Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til lokal-kringkastingsformål og digitaliseringstiltak i lokalradiosektoren. Ordningen forvaltes av Medietilsynet i henhold til forskrift om tilskudd til lokale lyd- og bildemedier.

Post 75 Tilskudd til samiske aviser

Bevilgningen omfatter tilskudd til samiske aviser, regulert i forskrift fastsatt av Kulturdepartementet. Midlene fordeles av Medietilsynet.

Post 77 Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark

Bevilgningen omfatter det særskilte distribusjonstilskuddet til avisene i Finnmark. Midlene fordeles av Medietilsynet.

Rapport 2017

Samtidig som forretningsmodellene til avisene og tv-virkomhetene er satt under press, er det norske medielandskapet fortsatt preget av stort mangfold og stabilitet. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til medie-sektoren i hovedsak er innfridd, jf. rapport nedenfor.

I internasjonal sammenheng ligger antall aviser og utgiversteder i Norge stabilt på et svært høyt nivå. Produksjonstilskuddet har særlig bidratt til stabilitet i antall små lokalaviser. Ved utgangen av 2017 ble det gitt ut 223 aviser på 184 ulike steder i Norge, hvorav 157 aviser mottok produksjonstilskudd. Fallet i papiroplaget fortsatte i 2017, men som følge av sterk vekst i digitale abonnementer økte avisenes totalopplag for første gang på 19 år. Totalopplaget for aviser tilsluttet Mediebedriftenes Landsforening og Landslaget for lokalaviser økte med 0,7 pst. fra 2016 til 2017.

Medietilsynet gjennomfører årlige undersøkelser av den økonomiske situasjonen i presse og kringkasting. Samlet hadde norsk avisbransje i 2017 det beste driftsresultatet siden 2011, med nesten 900 mill. kroner. Men selv om lønnsomheten er forbedret, fortsetter inntektsfallet. I løpet av de siste fem årene har avishusene mistet 2,8 mrd. kroner i driftsinntekter. Avishusene har mistet nesten 40 pst. av reklameinntektene de siste fem årene, og reklameinntektene ble redusert med nesten en halv milliard kroner i fjor. Samtidig har nedgangen i inntekter bremsset kraftig opp. I 2017 falt driftsinntektene med over 300 mill. kroner fra året før, tilsvarende 2,7 pst. Fallet skjer på papir, mens reklameinntektene fra de digitale utgavene var om lag på samme nivå i 2016 og 2017. De fleste avishusene har endret sin digitale strategi fra i hovedsak å hente inntekter fra salg av annonseplass på nett, til også å ta betalt for digitalt redaksjonelt innhold. De totale brukerinntektene til avisene økte med 2,7 pst. til vel 6,5 mrd. kroner i 2017. Dette utgjorde 56,8 pst. av de totale driftsinntektene.

Av de 157 avisene som mottok produksjonstilskudd, sendte 147 inn opplysninger til Medietilsynet om driftsøkonomien i 2017. Disse avisene hadde totalt et driftsunderskudd før produksjonstilskudd på 202 mill. kroner. Det er en forbedring i resultatet på nær 83 mill. kroner fra 2016. Etter støtte hadde avisene et overskudd før skatt på 118 mill. kroner i 2017, 78 mill. kroner mer enn året før. 109 av 147 aviser gikk med overskudd etter støtte i 2017.

FM-sendingene fra de riksdekkende radioaktørene Radio Norge, P4 og NRK ble utviklet etter en regionvis plan i 2017. Lokalradioer utenfor de store byene har anledning til å fortsette å sende på FM ut 2021. Mangfoldet av radiokanaler har økt etter overgangen til digital radio. Ved utgangen av 2017 var det 31 riksdekkende radiokanaler i DAB. Det var 186 lokalradiokonsesjoner i FM og 71 lokalradiokonsesjoner i Lokalblokka, i tillegg til 14 i Riksblokk II.

Lokalkringkasterne gikk gjennom store endringer i 2017. De tyngste lokalradioaktørene, målt etter omsetning, har alle innstilt sine sendinger i FM-nettet. Dette gjenspeiles i at omsetningen i FM-delen av lokalradiobransjen har sunket med en tredjedel fra 2015 til 2017. Omsetningen gikk fra 325 mill. kroner i 2015 til 186 mill. kroner i 2017. Hvis en ser bort fra radioene som på grunn av slukking av FM innstilte sin virksomhet i løpet av 2017, gikk de gjenværende lokalradioene med et driftsoverskudd på 4 mill. kroner i 2017. Resultatet er noe høyere enn året før. Siden 2013 har radioene mistet 15,2 pst. av inntektene sine. Samtidig har radioene redusert driftskostnadene med 18 pst. Radioene har dermed styrket lønnsomheten noe de siste fem årene.

Tilgangen til informasjon har aldri vært større, men det betyr også at det blir stadig viktigere å kunne skille ut informasjon som er relevant og troverdig. Dette stiller økte krav til befolkningens mediekompetanse. I 2017 gjennomførte Medietilsynet blant annet en undersøkelse om falske nyheter på oppdrag fra Kulturdepartementet. Undersøkelsen viste at 40 pst. er usikre på sin egen evne til å oppdage falske eller usanne nyheter, mens 62 pst. svarte at de oftest ser usann informasjon presentert som nyheter på Facebook. Tilsynet fulgte derfor opp undersøkelsen med en kampanje sammen med Facebook og Faktisk.no, der målet var å spre konkrete tips om hvordan en kan drive kildekritikk. Tipsene ble trykket som helsides annonser i 70 norske aviser og ble lagt øverst i nyhetsstrømmen til alle norske Facebookbrukere over 18 år.

God merking er også viktig for kritisk medieforståelse, og i 2017 lanserte Medietilsynet sammen med Forbrukertilsynet retningslinjer for merking av reklame på YouTube og i sosiale medier. Formålet er å øke oppmerksomheten blant youtubere og bloggere om kravene til å skille mellom eget innhold og kommersielt innhold. Høsten 2017 fulgte Medietilsynet opp med en omfattende kontroll av YouTube-kanaler, som viste en klar forbedring.

Forskning på medieområdet

I 2017 ble det tildelt 7 mill. kroner gjennom forskningsprogrammet på kultur- og mediesektoren (KULMEDIA) til et nytt forskningsprosjekt. KULMEDIA startet opp i 2014 som en femårig forskningssatsing, og 2018 er dermed programets siste år. Kulturdepartementet har gitt Norges forskingsråd i oppdrag å etablere et nytt forskningsprogram om kulturfeltet og mediefeltet med oppstart i 2019. Departementet legger opp til en årlig bevilgning på om lag 16 mill. kroner over fem år, jf. omtale på kap. 325, post 52.

Rådet for anvendt medieforskning (RAM) fordelte om lag 3,5 mill. kroner til 16 forskningsprosjekter i 2017 og 25 000 kroner til fem masteroppgaver. Institutt for Journalistikk (IJ) mottok 5 mill. kroner i etterutdanningsmidler. Landslaget for lokalaviser fikk 0,6 mill. kroner i kurstilskudd.

NRK – Kringkastingsavgiften

Kulturdepartementet viser til at det i Meld. St. 15 (2016–2017) *Eit moderne og framtidretta NRK* ble foreslått at regjeringen skal legge fram fireårige styringssignaler for NRKs totale økonomiske rammer fra og med budsjettproposisjonen for 2019. Stortinget sluttet seg til meldingens forslag i Innst. 332 S (2016–2017). Departementet har besluttet å utsette fastsettingen av det fireårige styringssignalet til den varslede stortingsmeldingen om mediestøtte legges fram, slik at vurderingene kan ses i sammenheng med de øvrige økonomiske virkemidlene på mediefeltet.

Stortingskomiteen viste ved behandlingen av Innst. S. 332 (2016–2017), jf. Meld. St. 15 (2016–2017), til at det i dag kan «gis fritak for lisensen for eksisterende og tidligere ansatte i NRK, samt diplomater» og ba samtidig om at ordningen opphører. Utenlandske diplomaters og ambassadepersonells privilegier og immuniteter framgår av Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem av 1961, som er folkerettslig bindende for Norge. Det følger av konvensjonen at diplomatiske tjenestemenn med visse unntak er fritatt for de fleste avgifter og skatter i landet de er stasjonert i. Oppheving av dagens fritak for kringkastingsavgift for utsendt personell ved andre staters diplomatiske representasjoner i Norge, vil dermed ikke være forenlig med våre folkerettslige forpliktelser. Stortingets ønske om å oppheve fritaket for diplomater

kan derfor ikke tas til følge. NRKs praksis med å gi fritak for kringkastingsavgiften for egne ansatte har opphørt og forskriftshjemmelen som gir adgang til slikt fritak vil om kort tid bli opphevet.

Forslag til kringkastingsavgift 2019

Kringkastingsavgiften foreslås økt med 61 kroner til 2 713 kroner ekskl. merverdiavgift, jf. forslag til vedtak VI, nr. 3. Forslaget innebærer en økning på om lag 2,3 pst. fra 2018.

Kringkastingsavgiften inkludert 12 pst. merverdiavgift vil etter forslaget utgjøre 3 038,56 kroner i 2019.

NRK legger til grunn at prognoser for generell pris- og lønnsvekst i 2019 vil innebære at den generelle kostnadsveksten vil være om lag 144 mill. kroner. NRK legger videre til grunn en ekstraordinær kostnadsøkning knyttet til sportsrettigheter og avskrivninger på 54 mill. kroner. NRK forutsetter at 42 mill. kroner av de ekstraordinære kostnadene kan dekkes inn ved innsparinger og effektiviseringer av virksomheten, noe som utgjør om lag 0,7 pst. av brutto kostnader for 2018. På bakgrunn av dette ber selskapet om at avgiften økes med 75 kroner.

Regjeringens forslag innebærer at kringkastingsavgiften i utgangspunktet økes i tråd med forventet pris- og lønnsvekst tilsvarende 2,5 pst. NRK forutsettes imidlertid å gjennomføre innsparinger og effektiviseringer som utgjør om lag 27 mill. kroner mer enn det selskapet selv har lagt til grunn.

Regjeringen vurderer at en slik økning av kringkastingsavgiften likevel vil gi NRK handlingsrom til å tilpasse virksomheten til dagens konkurransebilde og medievaner, samtidig som det stilles krav til videre effektivisering av driften.

Det er et grunnleggende prinsipp at kringkastingsavgiften ikke skal finansiere aktiviteter som faller utenfor NRKs allmennkringkastingsoppdrag. Den første linjen i tabellen nedenfor viser NRKs bruttokostnader ved å produsere allmennkringkastingstilbudet. Nettkostnadene framkommer ved at eventuelle andre inntekter enn kringkastingsavgiften trekkes fra bruttokostnadene. Inntekter fra kringkastingsavgiften skal tilsvare NRKs nettokostnader. Eventuelle avvik vil forekomme dersom NRKs kostnader over- eller undervurderes, eller hvis antallet lisensbetalere varierer fra år til år.

Tabell 4.16 Tall for NRK AS 2013–2017

År	(i mill. kroner)					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ¹
Brutto kostnader allmennkringkasting	5 290	5 432	5 784	5 658	5 874	5 848
Andre inntekter fra allmennkringkastingsoppdrag	-37	-53	-54	-53	-214	-122
Kommersielle inntekter	-83	-111	-80	-90	-90	-86
Utbytte fra datterselskaper	0	0	0	0	0	0
Netto kostnader allmennkringkasting	5 169	5 268	5 650	5 515	5 570	5 641
Kringkastingsavgift ²	5 184	5 271	5 412	5 518	5 575	5 642
Overskudd/underskudd	14	3	-238	2	5	1
Resultat i pst. av brutto kostnader	0,3	0,1	-4,1	0,0	0,1	0,0

¹ Tallene for 2018 er budsjettall hentet fra NRKs lisensbrev for 2019.

² Inntekter fra kringkastingsavgiften og tilleggsavgifter, inkasso mv.

Rapport 2017

Det er samlet sett departementets vurdering at målet med kringkastingsavgiften ble innfridd i 2017, jf. rapportering nedenfor.

NRK AS hadde i 2017 totalt 5,6 mrd. kroner i brutto inntekter fra kringkastingsavgiften. Fordeelingen framgår av tabell 4.17.

Tabell 4.17 NRKs inntekter i 2017

	(i mill. kroner)	
	NRK AS	Konsern
Inntekter fra kringkastingsavgiften	5 575	5 575
Annen driftsinntekt	323	345

Antall lisensbetalere har holdt seg på om lag samme nivå gjennom 2017, like i overkant av to millioner lisensbetalere. Inntektene fra kringkastingsavgiften økte med om lag 58 mill. kroner fra 2016 til 2017, mens annen driftsinntekt økte med nærmere 162 mill. kroner. NRK hadde i 2017 ekstraordinære inntekter knyttet til gevinst fra salget av NRKs eiendom på Minde i Bergen.

Regnskapet for NRK AS viser et overskudd på 4,2 mill. kroner. Konsernet fikk et overskudd på 43,5 mill. kroner.

På oppdrag fra Kulturdepartementet har BDO våren 2018 evaluert NRKs arbeid med effektiv drift. BDO har bl.a. vurdert om NRK har etablert effektive interne rutiner for effektivisering, og hvordan NRK har arbeidet med effektivisering de fem siste årene. BDO konkluderer med at NRK har veldefinerte rutiner for forbedring og effekti-

visering av virksomheten, basert blant annet på en gjennomgang av effektiviseringsprogrammet NRK2020 og andre sentrale strategidokumenter i NRK⁵.

I allmennkringkastingsrapporten for 2017 vurderte Medietilsynet at NRK hadde høy kvalitet og en god tematisk og sjangermessig bredde i innholdstilbudet i 2017, og at redegjørelsen fra NRK viser at kravet til nyskaping er godt ivaretatt. Gjennom et bredt nyhets- og aktualitetstilbud har NRK belyst og gitt utfyllende bakgrunnsstoff i nyhetsdekningen. Nyhetstilbudet var også rettet mot ulike aldersgrupper.

NRK oppgir at andelen av befolkningen som mener de får valuta for lisenspengene, fortsatt er høy. Andelen er likevel redusert fra 71 pst. i 2016

⁵ Herunder NRKs langtidsstrategi, publikumsstrategi og teknologiplan.

til 65 pst. i 2017. I NRKs profiltracker 2017 som måles gjennom året, er andelen noe høyere; gjennomsnittet for året er 69 pst. 85 pst. av befolkningen over 12 år benytter seg av NRKs tilbud daglig. Bruken av NRK følger endringene i befolkningens mediebruk: bruken av NRK gjennom lineært tv, radio og Tekst-TV synker noe, samtidig som bru-

ken av NRK via nett, mobil og NRK TV øker. I Ipsos sin årlige omdømmemåling sier 84 pst. at de totalt sett har et meget godt eller et ganske godt inntrykk av NRK. Selv om oppslutningen om lisensen har falt noe fra året før, tyder tallene samlet på at NRK fortsatt har en sterk posisjon i befolkningen.

Kap. 3335 Medieformål

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
02	Inntekter ved oppdrag			2 838
70	Gebyr			1 400
	Sum kap. 3335			4 238

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomheten ved Medietilsynet, jf. kap. 335, post 21.

settes årlig av Stortinget, jf. § 10 i lov om film og videogram.

Det foreslås at gebyret for merking og registrering av videogram settes til 60 øre per videogram i 2019, jf. forslag til vedtak VI, nr. 1.

Post 70 Gebyr

Inntektene på denne posten omfatter gebyr for registrering og merking av videogram, som fast-

Den sterke nedgangen i salg av dvd medfører at det registreres og merkes langt færre eksemplarer nå enn tidligere. Bevilgningen på posten foreslås derfor redusert med 0,6 mill. kroner.

Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
70	Kompensasjon	47 000	48 030	49 170
	Sum kap. 0337	47 000	48 030	49 170

Kapitlet omfatter kompensasjon til rettighetshavere for privat kopiering av åndsverk.

Budsjettforslag 2019

Post 70 Kompensasjon

Mål for 2019

Det er etter åndsverkloven tillatt å kopiere åndsverk til privat bruk. Rettighetshaverne skal etter loven § 26 gis en årlig kompensasjon over statsbudsjettet.

Posten gjelder en kompensasjonsordning for kopiering av åndsverk til privat bruk. Adgangen til en slik kopiering er videreført uendret i den nye åndsverkloven, jf. Innst. 258 L (2017–2018) og Prop. 104 L (2016–2017). Etter den nye loven omfatter ordningen også rettighetshavere til litterære og visuelle verk. Ordningen skal gi individuell kompensasjon til rettighetshaverne for lovlig kopiering til privat bruk. Den må ses i sammenheng med kompensasjonsordningen til kollektive formål gjennom Fond for lyd og bilde, kap. 320,

post 51. Disse to postene utgjør kompensasjon til rettighetshaverne for lovlig privatbrukskopiering etter åndsverkloven.

Rapport 2017

Fordeling av kompensasjonen skjer som et tilskudd til rettighetshaverorganisasjonen Norwaco,

som representerer 35 organisasjoner for rettighetshavere til blant annet lydopptak og audiovisuelle verk. Beløpet fordeles også til rettighetshavere innen EØS-området i tråd med utvekslingsavtaler. Norwaco innhenter statistikk og opplysninger hvert år, som danner grunnlag for fordelingen av kompensasjonsbeløpet internt i organisasjonen.

Kap. 339 Pengespill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	81 650	79 724	78 857
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	15 089	5 070	8 415
	Sum kap. 0339	96 739	84 794	87 272

Innledning

Kapitlet gjelder i sin helhet finansieringen av Lotteri- og stiftelsestilsynets arbeid. Lotteri- og stiftelsestilsynet er statens forvaltningsorgan på pengespill-, lotteri- og stiftelsesområdet. Virksomheten skal, innenfor de målsettinger, rammer og ressurser som til enhver tid er fastsatt av departementet, arbeide for å nå målene for den statlige pengespillpolitikken, samt sikre en lovlig forvaltning av stiftelser. Lotteri- og stiftelsestilsynet er departementets rådgivende organ på disse områdene. Lotteri- og stiftelsestilsynet har også ansvar for forvaltningen av ordningene for merverdiavgiftskompensasjon som gjelder for frivillige organisasjoner og for bygging av idrettsanlegg. Tilsynet skal sikre en forsvarlig forvaltning av disse ordningene og være rådgiver for departementet.

Mål for 2019

Målene for pengespillpolitikken er nærmere omtalt under del III, punkt 6 En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk. Merverdiavgiftskompensasjon som gjelder for frivillige organisasjoner og bygging av idrettsanlegg, omtales under kap. 315.

Budsjettforslag 2019

Post 01 Driftsutgifter

Lotteri- og stiftelsestilsynets ulike fagområder finansieres av avgifter og gebyrer fra lotterier og stiftelser, samt overføringer fra Norsk Tipping og

Rikstoto. Bevilgningen på posten foreslås redusert med 2,6 mill. kroner. 1,9 mill. kroner av dette skyldes endringer i tilsynets oppgaveportefølje og finansieringen av disse. 0,7 mill. kroner av reduksjonen skyldes økte kostnader knyttet til de ulike klagenemndene som utbetales fra Klagenemndssekretariatet, jf. kap. 912, post 01 på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter på kap. 3339, postene 02 og 04 og kap. 5568, post 71 jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Lotteri- og stiftelsestilsynet forventes å få økte oppdragsutgifter og -inntekter i 2019. Bevilgningen på posten foreslås som følge av dette økt med 3,2 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 3339, post 07.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter på kap. 3339, post 07, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2017

Pengespill og lotterier

Lotteritilsynet har i 2017 gjennomført flere tilsyn mot aktører som tilbyr, markedsfører eller formidler ulovlige pengespill i Norge, blant annet med ulovlig reklame for utenlandske pengespillselska-

per på Facebook. Lotteritilsynet har fattet fire vedtak om å stanse betalingsformidling knyttet til pengespillselskap uten tillatelse i Norge, og forbedret regelverksendringer på området som er ment å effektivisere betalingsformidlingsforbudet.

I 2017 ble Nasjonalt kompetansesenter for spillforskning opprettet ved Universitetet i Bergen, i et samarbeid mellom Helsedirektoratet og Lotteritilsynet.

Lotteritilsynet ga i 2017 i overkant av 6 000 tillatelser til private lotterier. Bingo er den største private lotteriformen i Norge.

Lotteritilsynet mener at Grasrotordningen samlet sett fungerer godt og er under tilstrekkelig kontroll. Lotteritilsynet fører tilsyn med ordningen basert på risiko- og vesentlighetsvurderinger. Sju grasrotmottakere mistet retten å delta i ordningen i 2017.

Forsvarlig forvaltning av stiftelser

I tillegg til å kontrollere søknader fra stiftelsene, utfører Stiftelsestilsynet en rekke tilsyn basert både på informasjon som de får inn (meldinger og tips), og informasjon som tilsynet oppdager selv via overvåking. I 2017 fikk tilsynet 216 meldinger og tips, noe som er en nedgang fra 264 i 2016. Tilsynet vil undersøke nærmere hva denne nedgangen skyldes. I 2017 har det vært 14 alvorlige enkeltsaker hvor tilsynet har brukt formelle virkemidler. I 2017 fulgte tilsynet opp 74 saker som ble oppdaget gjennom overvåking. Stiftelsestilsynet gir også veiledning til stiftelser gjennom flere kanaler.

Forvaltning av ordningene til merverdiavgiftskompensasjon

Det vises til rapport under kap. 315 Frivillighetsformål.

Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
02	Gebyr – Lotterier	7 724	6 678	6 757
04	Gebyr – Stiftelser	228	159	161
07	Inntekter ved oppdrag	12 800	6 248	9 629
	Sum kap. 3339	20 752	13 085	16 547

Post 02 Gebyr – lotterier

Bevilgningen på posten gjelder inntekter fra gebyrer for blant annet behandling av søknader om godkjenning og autorisasjon av aktører i lotteri-markedet, jf. kap. 339, post 01.

Post 04 Gebyr – stiftelser

Bevilgningen på posten gjelder registreringsgebyret som stiftelser må innbetale ved første gangs registrering i stiftelsesregisteret, jf. § 3 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 til stiftelsesloven.

Årsavgiften for stiftelser blir inntektsført på kap. 5568, post 71. Gebyrinntektene skal, sammen

med årsavgiften for stiftelser, dekke kostnader ved drift av Stiftelsestilsynets virksomhet etter stiftelsesloven, herunder driften av stiftelsesregisteret.

Post 07 Inntekter ved oppdrag

Bevilgningen gjelder inntekter knyttet til oppdragsvirksomheten til Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. kap. 339, post 21. Lotteri- og stiftelsestilsynet forventes å få økte oppdragsutgifter og -inntekter i 2019. Bevilgningen på posten foreslås som følge av dette økt med 3,2 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 339, post 01.

Kap. 5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
71	Årsavgift – stiftelser	24 285	24 215	24 215
73	Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	39 466	42 961	41 197
74	Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	5 162	5 500	5 500
75	Kino- og videogramavgift	38 427	34 000	32 000
	Sum kap. 5568	107 340	106 676	102 912

Innledning

Kapitlet omfatter årsavgift fra stiftelser, refusjoner etter kontroll av pengespill, avgift fra forhåndskontroll av film og kino- og videogramavgift.

Budsjettforslag 2019**Post 71 Årsavgift – stiftelser**

Posten gjelder den årlige avgiften som alle stiftelser registrert i stiftelsesregisteret må betale i henhold til § 4 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 til stiftelsesloven mv.

Post 73 Refusjoner – pengespill

Posten gjelder refusjoner for utgiftene ved kontroll av spillene til Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS. Som følge av endringer i Lotteri- og stiftelsestilsynets oppgaveportefølje og i finansieringen

av disse, foreslås bevilgningen på posten redusert med 1,9 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjonen på kap. 339, post 01.

Post 74 Avgift – forhåndskontroll av film for visning

Avgiften finansierer Medietilsynets utgifter knyttet til forhåndskontroll av film.

Post 75 Kino- og videogramavgift

Inntektene på denne posten omfatter avgift på omsetning av kinobilletter og avgift på videogram for omsetning i næring, jf. §3 i lov om film og videogram.

Avgiften foreslås videreført på samme nivå som i 2017, med kr 3,50 per videogram, jf. forslag til vedtak VI, nr. 2.

Programkategori 08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn (kap. 340–342)

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
340	Den norske kirke	2 330 109	2 135 350	2 211 400	3,6
341	Tilskudd til trossamfunn m.m.	336 246	369 561	386 210	4,5
342	Kirkebygg og gravplasser	157 626	125 740	149 859	19,2
	Sum kategori 08.40	2 823 981	2 630 651	2 747 469	4,4

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019	Pst. endr. 18/19
01–01	Driftsutgifter	81 307	66 609	68 108	2,3
60–69	Overføringer til kommuner	31 081	33 341	55 341	66,0
70–89	Overføringer til private	2 711 593	2 530 701	2 624 020	3,7
	Sum kategori 08.40	2 823 981	2 630 651	2 747 469	4,4

Innledning

Under programkategorien hører statens bevilgninger til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, jf. kap. 340 og 341. Kategorien omfatter også statens tilskudd til tiltak innen kirkebygg- og gravplassforvaltningen, Nidaros domkirkes restaureringsarbeider og Opplysningsvesenets fond, jf. kap. 342.

Departementets hovedoppgaver under programkategorien gjelder dels forvaltningen av lovgivningen for tros- og livssynssamfunn, herunder kirkeloven, lov om trudemssamfunn og ymist anna, lov om tilskott til livssynssamfunn, gravferdsloven, helligdagsloven og lov om Opplysningsvesenets fond, og dels forvaltningen av de bevilgninger og tilskuddsordninger som gjelder på tros- og livssynsfeltet.

Mål

Grunnloven § 16 danner grunnlaget for statens tros- og livssynspolitikk og for statens forhold til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn:

«Alle innbyggere i riket har fri religionsutøvelse. Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten. Nærmere bestemmelser om Kirkens ordning fastsettes ved Lov. Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje.»

Tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende verdi og rettighet i et demokratisk samfunn. Staten har ansvar for å beskytte denne friheten og legge til rette for at tros- og livssynsfriheten kan utøves i praksis.

Grunnlovens overordnede formål i § 2 om å «sikre demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene» skal også ligge til grunn for statens støtte til tros- og livssynsrelatert virksomhet. Virksomheten i tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd fra staten må ikke innrettes slik at den bryter med disse prinsippene.

Lov- og utredningsarbeid

Både endringene i befolkningens religiøse sammensetning, det økende antallet tros- og livssynssamfunn som mottar økonomisk støtte fra det offentlige, og den rettslige selvstendigjøringen av Den norske kirke har aktualisert behovet for å gjennomgå lovgivningen om Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Derfor sendte regjeringen i 2017 et utkast til ny, felles lov om tros- og livssynssamfunn på høring. I høringsnotatet ble det foreslått en samlet revisjon av lovgivningen for alle tros- og livssynssamfunn.

Det arbeides også med en stortingsmelding om en helhetlig tros- og livssynspolitik. Departementet mener det vil være hensiktsmessig med en helhetlig og samlet behandling av politikk- og lovspørsmålene på tros- og livssynsfeltet. Det tas sikte på at lovproposisjon med meldingsdel oversendes Stortinget våren 2019.

Videre tar departementet også sikte på å utarbeide en egen stortingsmelding om Opplysningsvesenets fond, se nærmere omtale til sist i programkategorien.

Kap. 340 Den norske kirke

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	4 775		
70	Rammetilskudd til Den norske kirke	1 986 334	2 041 100	2 114 900
71	Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet	92 250	94 250	96 500
72	Tilskudd til egenkapital for Den norske kirke	100 000		
73	Tilskudd til Den norske kirke – oppgjør av feriepengeforpliktelse	146 750		
	Sum kap. 0340	2 330 109	2 135 350	2 211 400

Innledning

Kapitlet omfatter i første rekke det lovregulerte tilskuddet til Den norske kirke, jf. kirkeloven § 2a. Fra 1. januar 2017 ble Den norske kirke skilt fra staten og etablert som eget rettssubjekt, jf. Innst. 256 L (2016–2017) og Prop. 55 L (2016–2017). Kirkelige virksomheter som tidligere var en del av statsforvaltningen, ble overført til det nye rettssubjektet. Tilsvarende er tidligere statlige bevilgninger til virksomhetene omgjort til et statlig tilskudd som disponeres av Kirkemøtet. I tillegg gis det et særskilt tilskudd til Sjømannskirken fra kapitlet.

Mål 2019

Bevilgningene under kapitlet skal støtte opp under Den norske kirke som folkekirke, i samsvar med Grunnloven § 16. Fra dette er utledet følgende mål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle dømte barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Målene er retningsgivende for anvendelsen av bevilgningene. Det vil ligge til Den norske kirke å

bestemme hvilke mål kirken ellers skal ha for sin virksomhet.

Ny lovgivning

For Den norske kirke gjelder i dag lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke. Loven inneholder relativt detaljerte bestemmelser, blant annet om kirkens organisering. Den regulerer også den økonomiske ansvarsfordelingen mellom staten og kommunene på kirkens område. Staten finansierer prestedtjenesten og den nasjonale og regionale forvaltning, mens den lokale virksomheten i hovedsak finansieres av kommunene.

Det tas sikte på å legge fram en proposisjon for Stortinget om en felles lov for alle tros- og livssynssamfunn med meldingsdel om tros- og livssynspolitikken slik at den kan behandles i Stortinget våren 2019. Særlige bestemmelser om Den norske kirkes ordning vil inngå som et eget kapittel i denne loven. Utfyllende bestemmelser vil måtte bli gitt av Kirkemøtet.

Den norske kirke som folkekirke

Gjennom Grunnloven § 16 har staten påtatt seg en forpliktelse til fortsatt aktiv understøttelse av Den norske kirke som folkekirke.

I et samfunn preget av økende tros- og livssynsmangfold ser departementet en fornying av de rettslige rammene for Den norske kirke som et vesentlig bidrag i utviklingen av Den norske kirke som folkekirke. De utfordringene Den norske kirke står overfor som folkekirke, handler imidlertid også om hvordan kirken innretter sin virksomhet, hvordan det kirkelige demokratiet blir ivare tatt og hvordan kirkens økonomiske og personellmessige ressurser blir benyttet. Folkekirkens framtid vil dessuten være avhengig av hvordan kirken møter sine medlemmer gjennom gudstjenestene, trosopplæringen, de kirkelige handlingene og i kirkens diakonale arbeid. I et folkekirkeperspektiv er dessuten kirkens rolle som formidler av og aktør og arena for kultur og tradisjon et viktig innsatsområde. Med den selvstendigheten Den norske kirke nå har, ligger det til Den norske kirke selv å ta stilling til strategier og tiltak for å opprettholde og styrke Den norske kirke som folkekirke.

Budsjettforslag 2019

Post 70 Rammetilskudd til Den norske kirke

Bevilgningen på posten dekker driftsutgifter for Den norske kirke, dvs. prestedtjenesten og kirkens

regionale og nasjonale organer. I tillegg disponeres tilskuddet til trosopplæring, diakoni m.m. i Den norske kirkes menigheter. Det er Kirkemøtet som disponerer tilskuddet og bestemmer prioritering og fordeling mellom formålene. Tilskuddet kan ikke nyttes til å avlaste kommunene for deres lovpålagte utgifter etter kirkeloven § 15.

I rammetilskuddet inngår kompensasjon for kirkens pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). For 2019 er kompensasjonen trappet opp med 19,5 mill. kroner som følge av at tidligere budsjettanslag var for lavt, og med 1 mill. kroner som følge av at Den norske kirke må betale premie for stadig flere alderspensjonister. I 2018 ble bevilgningen økt med 20 mill. kroner for dekning av kirkevalget i 2019. Midlene videreføres for 2019, men foreslås økt med ytterligere 49 mill. kroner, slik at samlet bevilgning til valget utgjør 89 mill. kroner. Det er videre på posten overført 1 mill. kroner fra kap. 430 Kriminalomsorgen, post 01 Driftsutgifter, på Justisdepartementets budsjett for dekning av utgifter til fengselsprest.

Utover det generelle effektiviserings- og innsparingskravet på 0,5 pst. som er lagt på alle tilskuddsmottakere på Kulturdepartementets budsjett, jf. omtale under del I, foreslås tilskuddet til Den norske kirke redusert med 46 mill. kroner. Bakgrunnen er en forventning om at Den norske kirke i 2019 vil kunne realisere innsparingspotensialet som følge av at 14 statskirkelige virksomheter ble slått sammen til én virksomhet i 2017. Arbeidet med å rasjonalisere arbeidsprosessene i lys av nevnte sammenslåing pågår nå i Kirkerådet. Forslaget om budsjettreduksjon skal også ses i sammenheng med tilsvarende økning av rammetilskuddet for 2017, en økning som ble videreført for 2018.

Post 71 Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet

Sjømannskirken ivaretar kirkelig betjening av nordmenn i utlandet på vegne av Den norske kirke. Sjømannskirken har et nært samarbeid med Utenriksdepartementet for å yte bistand til nordmenn i utlandet.

I tillegg til statstilskuddet blir Sjømannskirkens virksomhet finansiert gjennom gaver fra private og tilskudd fra blant annet oljeselskap og rederinæringen. Sjømannskirkens hovedregnskap, som inkluderer alle personalutgifter, viste i 2017 samlede utgifter på 163 mill. kroner. I tillegg kommer utgifter ved utestasjonene.

Rapport 2017

Omtalen ovenfor på kap. 340, post 70 gjelder statens finansiering av Den norske kirke, blant annet prestedtjenesten, sentrale og regionale organer (Kirkerådet og bispedømmerådene), trosopplæring m.m. Kommunene finansierer den lokale virksomheten, blant annet drift og vedlikehold av kirkebyggene og gravplassene. Gjennomgangen nedenfor gjelder virksomheten samlet sett med utgangspunkt i målene som gjaldt for statens bevilgninger i 2017.

Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret folkekirke

Den norske kirke er organisert i omlag 1 200 sokn. Det holdes regelmessig gudstjenester i de nær 1 630 kirkebyggene som er knyttet til Den norske kirke. En landsdekkende prestedtjeneste er en forutsetning for at Den norske kirke skal forbli en folkekirke. Antallet årsverk for prester har de senere årene ligget stabilt på omlag 1 250, men

ser for 2017 ut til å ha gått noe ned. Dette skyldes blant annet at alle bispedømmene er i omstillingsprosesser når det gjelder ressursbruk.

Finansieringen av Den norske kirke skjer i hovedsak gjennom bevilgninger fra staten og kommunene. Det første avlagte regnskapet for det nye kirkelige rettssubjektet som finansieres av staten, viste et regnskapsmessig overskudd på 72,9 mill. kroner. Egenkapitalen til rettssubjektet utgjorde etter dette 201 mill. kroner pr. 31.12.2017, hvorav 100 mill. kroner er et særskilt egenkapitaltilskudd fra staten i forbindelse med opprettelsen av rettssubjektet.

De kommunale bevilgningene til Den norske kirke disponeres av det kirkelige fellesrådet i kommunen. Fellesrådene har også andre inntekter, blant annet ved utleie av kirkebyggene og gjennom avgifter i forbindelse med gravplassforvaltningen. Tabellen nedenfor viser utviklingen i fellesrådenes inntekter og utgifter fra 2016 til 2017. Oversikten er framstilt på bakgrunn av regnskapstall som fellesrådene har rapportert til Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.18 De kirkelige fellesrådenes inntekter og utgifter 2016–2017

	(i mill. kroner)		
	2016	2017	Endring i pst. 16/17
Driftsinntekter	4 494	4 646	3,4
Driftsutgifter	4 372	4 505	3,0
Investeringsinntekter	946	1 075	13,6
Investeringsutgifter	1 006	1 198	19,1

Av tabell 4.18 framgår det at driftsinntektene økte med 152 mill. kroner fra 2016 til 2017 og driftsutgiftene med 133 mill. kroner. Netto driftsresultat, som viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, var for fellesrådene samlet på 97 mill. kroner i 2017 mot 85 mill. kroner i 2016.

Av fellesrådenes driftsinntekter utgjorde kommunale overføringer vel 3,1 mrd. kroner i 2017. Sammenlignet med 2016 var dette en økning på 3,5 pst. Økningen er høyere enn lønns- og prisveksten i kommunesektoren, som for samme periode er beregnet til 2,4 pst. I tillegg ble det overført 758 mill. kroner fra kommunene for dekning av fellesrådenes investeringsutgifter i 2017, mot 730 mill. kroner i 2016.

Under kap. 342 er det gitt en nærmere omtale av fellesrådenes drifts- og investeringsutgifter til kirkebyggene og gravplassene, jf. kap. 342, Rapport 2017.

Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke

De mest brukte måltallene for oppslutningen om Den norske kirke som folkekirke, er utviklingen i antallet medlemmer, oppslutningen om kirkelige handlinger (dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd) samt antallet gudstjenester og gudstjenestedeltakelse. Tabellen nedenfor gir en oversikt over utviklingen fra 2016 til 2017.

Tabell 4.19 Nøkkeltall for oppslutningen om Den norske kirke i 2017

	2017	Endring fra 2016
Medlemmer og tilhørige	3 740 920	-17 150
<i>Andel av befolkningen</i>	<i>71,0</i>	<i>-0,5</i>
Innmeldte	2 466	-681
Utmeldte	15 587	-25 437
Døpte	30 503	-2 058
<i>Andel døpte av antall fødte</i>	<i>53,1</i>	<i>-2,2</i>
<i>Andel døpte av ettåringer der minst én forelder er medlem</i>	<i>76,0</i>	<i>-0,7</i>
Konfirmerte	35 588	-1 832
<i>Andel konfirmerte av 15-åringer totalt</i>	<i>58,0</i>	<i>-2,0</i>
<i>Andel konfirmerte av 15-åringer som er medlem</i>	<i>83,2</i>	<i>-1,8</i>
Gravferder	36 075	-75
<i>Andel gravferder av døde</i>	<i>88,5</i>	<i>-0,3</i>
Deltakere på gudstjenester totalt	5 447 695	-237 443
<i>Deltakere per gudstjeneste</i>	<i>89</i>	<i>-1,9</i>

Kilde: SSB og Den norske kirkes medlemsregister.

Tallene ovenfor bekrefter at Den norske kirke fortsatt har stor oppslutning, men at nøkkeltallene for de tradisjonelle folkekirkeindikatorne jevnt over viser en nedgang. Unntaket er antall utmeldinger, som ser ut til å ha stabilisert seg på det nivået de lå på før lanseringen av den elektroniske portalen for inn- og utmelding av Den norske kirke i 2016.

Nedgangen i gudstjenestedeltakelsen skyldes utelukkende at færre deltar på søndags- og helligdagsgudstjenesten. Antallet deltakere på gudstjenester utenom søndager og helligdager fortsetter å øke for andre år på rad.

Den forholdsvis store nedgangen i antall gudstjenestedeltakere på søndager og helligdager kan delvis forklares med at mange bispedømmer har fastsatt nye gudstjenesteforordninger og at det som følge av dette avholdes færre gudstjenester. I tillegg viser flere bispedømmer til at nedgangen i dåpstallene spiller inn på deltakelsen på søndagsgudstjenesten. Den største nedgangen i deltaker-tall finner vi i Oslo.

Tallet på gravferder gjennomført i regi av Den norske kirke har lenge holdt seg relativt stabilt på om lag 36 000 i året. Målt i pst. av antall døde, ser vi likevel en svak nedgang de senere årene. Det samme ser vi for tallene på vigsler. De tre siste

årene har det vært foretatt om lag 7 500 vigsler i Den norske kirke, men målt i pst. av alle vigsler har andelen gått fra 35 pst. i 2014 til 33,5 pst. i 2017. Nedgangen er størst i Oslo, mens det i nabobispedømmet Borg er en økning. Nord-Hålogaland bispedømme og Agder og Telemark bispedømme opplevde også en forholdsvis stor økning i 2017. Både for gravferds- og vigselsseremonien melder Kirkerådet i sin årsrapport at de merker en økt etterspørsel etter fleksibilitet fra kirkens side og et ønske fra pårørende om å nedtone det kirkelige ritualet. Det er et ønske om å bruke presten eller kirken som ramme, men med et større individuelt preg.

Den norske kirke er karakterisert som folkekirke også gjennom den kulturhistorien kirken er en tradisjonsbærer av, og gjennom de kunst- og kulturuttrykkene kirken formidler. Omfanget av profesjonelt og frivillig arbeid innen blant annet diakonale tiltak og kulturarrangementer for barn, ungdom, voksne og eldre er betydelig, og på de fleste områder økende. I 2017 ble det arrangert over 10 000 konserter og nærmere 3 000 andre kulturarrangementer i Den norske kirke, med totalt nærmere 1,8 millioner besøkende. I tillegg har Den norske kirke omlag 1 700 kor med nærmere 36 000 medlemmer, og tallet på frivillige

medarbeidere totalt var i 2017 passert 93 000, og fortsetter å stige.

Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn

Kirkens formidling av evangelisk-luthersk tro og tradisjon er i særlig grad et ansvar for kirkens prester. Dette skjer blant annet ved gudstjenestene, under de kirkelige handlingene og ved annet forkynnende arbeid.

Kirkerådet melder i sin årsrapport at ressurs-situasjonen i enkelte bispedømmer er krevende og at flere stillinger står vakante, enten pga. mangel på søkere eller pga. stram økonomi. Dette går ut over gudstjenestetilbudet, og det har vært behov for å gjennomgå forordningene på nytt, jf. også ovenfor. Hvor ofte det feires gudstjeneste på søndager og helligdager i soknet har innvirkning på medlemmenes tilgang på gudstjeneste i sitt lokalsamfunn. Dette varierer bispedømmene imellom. For bispedømmer med store reiseavstander som Hamar, Nidaros og Møre, ble det i 2017 avholdt i underkant av to gudstjenester i måneden per sokn. I Oslo avholdes det i snitt gudstjeneste hver søndag per sokn.

Trosopplæringsreformen, som innebærer et systematisk og sammenhengende trosopplærings tilbud til alle døpte i Den norske kirke fram til fylte 18 år, er videreført i 2017. Fra 2017 regnes alle menigheter å være i driftsfasen av trosopplæringsreformen og dermed mottar midler bevilget på kap. 340, post 70 for å tilby trosopp-

læring. Ifølge Kirkerådet er det i gjennomsnitt etablert 13 tiltak per menighet, med en gjennomsnittlig oppslutning fra målgruppen på 31 pst. Dette er en nedgang på 2 pst. fra 2016, og en nedgang på 0,5 tiltak per menighet. En av årsakene til nedgangen i 2017 kan være at menighetene som kom i driftsfasen i 2017, har et lavere antall gjennomførte timer enn de som har vært i driftsfasen i mange år.

Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier

Det kirkelige demokratiet er basert på dåpen som eneste vilkår for medlemskap, stemmerett og valgbarhet. Medlemmer som i valgåret vil ha fylt 15 år, har stemmerett, mens man må være stemmeberettiget og ha fylt 18 år for å være valgbar. Valgperioden er på fire år.

Valg av medlemmer til menighetsråd og leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet faller i tid og sted sammen med valgene til fylkesting og kommunestyre. Neste gang det avholdes valg er dermed i 2019. Kirkemøtet, som er det øverste demokratiske valgte organ i Den norske kirke, består i all hovedsak av medlemmene i de elleve bispedømmerådene. Kirkemøtet velger et Kirkeråd, som har ansvar for det forberedende og iverksettende arbeidet og å lede arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger.

Kirkemøtet 2016–2020 består av 53 pst. kvinner, mens gjennomsnittsalderen på samtlige delegater er 47 år.

Kap. 341 Tilskudd til trossamfunn m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	324 266	354 351	371 700
75	Tilskudd til private kirkebygg		3 000	
78	Ymse faste tiltak	11 980	12 210	14 510
	Sum kap. 0341	336 246	369 561	386 210

Innledning

Kapitlet omfatter i første rekke de lovregulerte tilskuddene til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke, jf. post 70 og lov av 13. juni 1969

nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn. Etter dagens lov- og regelverk får samfunnene tilskudd fra både stat og kommune som omtrent svarer til henholdsvis statens og kommunenes

budsjetterte utgifter til Den norske kirke, målt per medlem. I tillegg gis det fra kapitlet driftstilskudd til paraplyorganisasjoner for tros- og livssynssamfunn og til tros- og livssynsdialog. Tilskudd til privateide kirkebygg på post 75 foreslås avviklet.

Mål for 2019

Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningene under kapitlet:

- å understøtte tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke, samt likebehandling av tros- og livssynssamfunn
- å støtte dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene
- å bidra til offentlig debatt og kunnskapsutvikling om tros- og livssynspolitiske spørsmål

Budsjettforslag 2019

Post 70 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, overslagsbevilgning

Tilskuddet til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke gis som et kronebeløp per medlem, basert på statens budsjetterte utgifter til Den norske kirke per kirkemedlem. Utgifter til Den norske kirke som gjelder alle innbyggere, inngår ikke i tilskuddssatsen. Bevilgningsbehovet på posten bestemmes dermed av tre faktorer: Statens budsjetterte utgifter til Den norske kirke, antallet medlemmer i Den norske kirke og antallet medlemmer i tros- og livssynssamfunnene utenom Den norske kirke. I bevilgningsforslaget for 2019 er det tatt hensyn til at antallet medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke ventes å stige.

Størstedelen av beregningsgrunnlaget for tilskuddssatsen for 2019 består av statens budsjetterte utgifter på kap. 340, post 70. I beregningsgrunnlaget for 2019 er det som i 2018 gjort fradrag for en andel av statens tilskudd til dekning av kirkens pensjonspremie og for den delen av tilskuddet til Den norske kirke som følger av at prestenes tjenesteboligordning ble avviklet i 2015.

Post 78 Ymse faste tiltak

På posten gis det driftstilskudd til dialog- og paraplyorganisasjoner på tros- og livssynsfeltet. Organisasjonene er sammenslutninger av ulike tros- og livssynssamfunn og er i seg selv viktige bidrag til tros- og livssynsdialogen. Et særtrekk ved den norske tros- og livssynsdialogen er at den omfatter både religioner og sekulære livssyn. Organisasjonene bidrar til samarbeid på tvers av religioner og livssyn og er dialogpartnere for myndighetene

i spørsmål som berører tros- og livssynssamfunnene. Driftsstøtten knytter seg særlig til de oppgavene organisasjonene har som brobyggere overfor ulike tros- og livssynssamfunn, andre organisasjoner på tros- og livssynsfeltet, sivilsamfunnet og det offentlige.

I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet en økning på 2 mill. kroner til tiltak som skal styrke arbeidet med mangfold, inkludering og bekjempelse av fattigdom, jf. omtale under del I. I 2019 foreslås dette fordelt på prosjekter og tiltak i regi av Muslimsk Dialognettverk (0,5 mill. kroner), Norges Kristne Råd (0,5 mill. kroner) og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (1 mill. kroner).

På posten tildeles også enkelttilskudd til dialogformål, offentlig debatt og kunnskapsutvikling på tros- og livssynsfeltet, etter forutgående utlysning og søknadsbehandling. Det er i 2019 satt av 5 mill. kroner til formålet. Departementet vil i forbindelse med den kommende stortingsmeldingen om tros- og livssynspolitikken, vurdere om det kan være hensiktsmessig med en gjennomgang av forvaltningen av tilskuddene til slike tiltak.

Posten omfatter i tillegg tilskudd til kurs-tilbudet «Å være religiøs leder i det norske samfunnet» ved Det teologiske fakultetet ved Universitetet i Oslo. Kurset er rettet mot religiøse ledere med utenlandsk bakgrunn i Norge.

Fordelingen av bevilgningen på posten framgår av vedlegg 1.

Rapport 2017

Hovedmålet for bevilgningene i 2017 var å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet utenom Den norske kirke. Videre var det et mål å støtte dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene og tiltak som bidrar til å forebygge radikaliserings.

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

I 2017 ble det utbetalt 324,3 mill. kroner i statlig tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Satsen som ble brukt for beregning av statstilskudd for 2017 var 536 kroner per medlem. Om lag 800 tros- og livssynssamfunn fremmet krav om tilskudd for i alt 619 000 tilskuddstelloende medlemmer i 2017. Tilskuddsberettigede tros- og livssynssamfunn mottar tilskudd både fra staten og kommunene. Det samlede kommunale tilskuddet utgjør som regel et noe høyere beløp enn det statlige tilskuddet. I 2017 utbetalte kommunene totalt 350 mill. kroner i tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke.

Tabell 4.20 Medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke fordelt på religion/livssyn¹

	2006		2011		2017	
	Medlemstall	Pst.	Medlemstall	Pst.	Medlemstall	Pst.
Buddhisme	9 934	2,6	14 580	3,0	17 351	2,8
Islam	72 023	18,8	106 735	22,0	153 067	24,7
Kristendom	216 141	56,4	266 834	55,1	339 492	54,8
Andre religioner	8 141	2,1	11 904	2,5	16 393	2,6
Livssynssamfunn	77 271	20,1	84 481	17,4	92 919	15,0
Totalt	383 510	100,0	484 534	100,0	619 222	100,0

¹ Tabellen omfatter kun tilskuddstellende medlemmer i tros- og livssynssamfunnene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tros- og livssynsdialog

Departementet ga i 2017 driftstilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Islamsk Råd Norge, i alt 7,9 mill. kroner. Islamsk Råd Norge fikk opprinnelig et driftstilskudd på 1,3 mill. kroner, men med

bakgrunn i forutsetningene for driftstilskuddet, ble 650 000 av driftstilskuddet til Islamsk Råd Norge for 2017 holdt tilbake, og lyst ut til dialogtiltak høsten 2017, jf. Prop. 9 S (2017–2018) og Innst. 40 S (2017–2018). Det ble i 2017 totalt utbetalt 4,3 mill. kroner til 25 konkrete dialogtiltak etter søknad.

Kap. 342 Kirkebygg og gravplasser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Driftsutgifter	76 532	66 609	68 108
60	Rentekompensasjon – kirkebygg, <i>kan overføres</i>	31 081	33 341	55 341
70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser	44 331	19 990	20 470
71	Tilskudd til regionale pilegrimssentre	5 682	5 800	5 940
	Sum kap. 0342	157 626	125 740	149 859

Innledning

Kapitlet omfatter i første rekke statens bevilgninger til Nidarosdomen og Erkebispegården. Bygningsanlegget forvaltes av Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR). Den statlige pilegrimssatsingen er også en del av NDRs virksomhet. Fra kapitlet gis også tilskudd til rentekompensasjonsordningen for kirkebygg, sentrale tiltak for å styrke den lokale forvaltningen av kirkebyggene og gravplassene, tilskudd til regionale pilegrimssentre og tilskudd til vedlikehold av utenlandske krigsgraver i Norge.

Mål for 2019

- Nidarosdomen og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.
- Nidarosdomen og Erkebispegårdens historie skal formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.
- Nidaros domkirkes restaureringsarbeider skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som

et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.

- Pilegrimssatsingen skal bidra til verdiskaping og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Den skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpen og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon.
- Gravplassene skal holdes i hevd og forvaltes med den verdighet som deres egenart tilsier.

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

De fremste oppgavene til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR), er å ivareta det bygningsmessige vedlikeholdet av Nidaros domkirke og sørge for at kirken og Erkebispegården er tilgjengelige og presenteres for publikum på en god måte. Restaureringen av domkirken ble påbegynt i 1869 og regnes som avsluttet i 2001. Det antikvariske arbeidet er en kontinuerlig prosess. Den store utfordringen er å finne stein som har god nok kvalitet. Det pågår en stadig utskifting av stein i ulike deler av bygget. I Erkebispegården er det Artilleribygningen som representerer den største utfordringen. Dette er en trebygning fra 1809 som krever et omfattende restaurerings- og vedlikeholdsarbeid.

Den statlige pilegrimssatsingen er også lagt til NDR. Nasjonalt Pilegrimssenter skal stimulere til økt pilegrimsvandring. Tilrettelegging av pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim med god merking og egnede overnattingssteder er en viktig forutsetning for dette. Tett samarbeid med regionale pilegrimssentre og lokalt næringsliv er også viktige elementer i pilegrimssatsingen. En ny handlingsplan for pilegrimssatsingen er under utarbeidelse. Nasjonalt pilegrimssenter forvalter tilskuddet til de regionale pilegrimssentrene.

Kirkebyggene og gravplassene

De fleste kirkebyggene tilhører Den norske kirke, men det er også noen i privat eie, for eksempel eier Fortidsminneforeningen flere kirker, hvorav åtte er stavkirker. Mange av kirkebyggene har en stor verdi som nasjonale kulturminner i tillegg til å være menighetskirker i Den norske kirke. Av Den norske kirkes 1630 kirkebygg er nær 1000 regnet som kulturhistorisk viktige. Kommunen har ansvaret for kirkebyggenes drift og vedlikehold. Det er en utfordring av mange av kirkene har et betydelig vedlikeholdsetterslep, noe som også gjelder de eldste kirkene.

De offentlige gravplassene forvaltes av kirkelige fellesråd på vegne av fellesskapet. Om forvaltningsansvaret fortsatt bør ligge til en kirkelig myndighet var omtalt i høringsutkastet til ny lov om tros- og livssynssamfunn som hadde høringsfrist i desember 2017.

Budsjettforslag 2019

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgiftene for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider. Bevilgningsforslaget for 2019 er omtrent på samme nivå som i 2018. Driftsutgiftene på posten er delvis finansiert gjennom salgs- og billettinntekter, jf. kap. 3342, postene 01 og 02.

Post 01 kan overskrides med samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap 3342, postene 01 og 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 60 Rentekompensasjon – kirkebygg, kan overføres

Rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg skal stimulere til økt sikring og bevaring av kirkebyggene, kirkenes utsmykning og inventar. Ordningen omfatter alle kirkebygg i Den norske kirke. Fredete og verneverdige kirker har prioritet. Rentekompensasjonsordningen forvaltes av Husbanken og har vært virksom siden budsjettåret 2005.

Det er ikke investeringsramme under ordningen i 2018, og det foreslås ikke ny ramme for 2019.

Bevilgningen på posten skal dekke de beregnede renteutgiftene på investeringskostnadene som det er gitt tilsagn om kompensasjon for i perioden 2005–2017.

Post 70 Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser

Ved tilskudd fra Kulturdepartementet har Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter (KA), gjennom flere år bygget opp et nasjonalt kompetansemiljø som bistår menigheter, fellesråd og kommuner i forvaltningen av kirkebyggene i Den norske kirke. Tilskuddet benyttes blant annet til dokumentasjon av kirkebyggene, drift av kirkebyggdatabasen (nøkkelopplysninger om det enkelte kirkebygg), kurs og veiledningsmaterieell innen brann- og innbruddsforebyggende tiltak, energibruk og andre miljøtiltak. Om lag 12 mill. kroner er budsjettert for tildeling til KAs oppgaver innen kirkebyggfeltet og for rådgivning og særlige prosjekter innen gravplassforvaltning.

På posten er det satt av om lag 4 mill. kroner til bispedømmerådernes oppgaver innen gravplassforvaltningen, det samme som i 2018.

Staten har ansvar for å forvalte og vedlikeholde de 28 000 utenlandske krigsgravene i Norge. Utgiftene til vedlikeholdet dekkes av staten på post 70 gjennom tilskudd til de lokale gravplassmyndighetene. I mange lokalsamfunn er krigsgravene viktige steder for minnemarkeringer og kunnskapsoverføring. Det samlede tilskuddet er budsjettert med om lag 2,6 mill. kroner. Falstadsenteret får et fast tilskudd på om lag 450 000 kroner for registrering og formidling av dokumentasjon om krigsgravene, jf. nettstedet *krigsgraver.no* som har informasjon om krigsgravlagte i Norge.

Post 71 Tilskudd til regionale pilegrimssentre

Tilskuddet forvaltes av Nasjonalt pilegrimssenter ved Nidaros domkirkes restaureringsarbeider. Formålet med tilskuddet er å stimulere pilegrimsatsingens fire arbeidsområder: miljø, næring, kirke og kultur. Innsatsen skal rettes inn mot de godkjente pilegrimsledene.

Rapport 2017

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

Målene for restaurering av Kongeinngangens søndre fasade ble nådd i 2017. Dette var det største prosjektet og det ble lagt ned om lag 1700 dagsverk i arbeidet. Restaurering av Artilleribygningen har også fortsatt med full styrke og forventes ferdigstilt i 2019.

Besøkstallene for domkirken og erkebispegården er stadig stigende. I 2017 var det totalt over 500 000 besøkende i anleggene. Dette inkluderer også deltakere på konserter og gudstjenester. Antall solgte billetter hadde en økning på om lag 10 pst. fra 2016 og ligger nå på om lag 270 000. I tillegg til omvisning med guide er det også tatt i bruk nye digitale verktøy for formidling av anleggets historie og flere er under utvikling. Dette gir rom for å ta imot flere besøkende uten at antall ansatte må økes i samme takt. Digitaliseringen gjør også at mye informasjon kan tilgjengeliggjøres på nettet slik at formidlingen ikke bare må skje ved fysisk tilstedeværelse.

Digitalisering har også en økende betydning i selve vedlikeholds- og restaureringsarbeidet. 2D og 3D fotografering gir nye muligheter både som

arbeidsgrunnlag for restaurering og for publisering og dokumentering/arkivering.

Nasjonalt pilegrimssenter har i 2017 hatt flere store prosjekter. Blant annet har merking og skilting langs pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim blitt oppgradert og fornyet og det har blitt tilrettelagt for flere rasteplasser langs ruten. Dette ble finansiert ved tildeling av spillemidler på 2,5 mill. kroner.

Kirkebyggene

Tilstandsundersøkelser viser at mange av kirkebyggene har et betydelig vedlikeholdsetterslep, og at dette også gjelder for mange av de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene. Den samlede innsatsen for å ivareta kirkebyggene har likevel vært betydelig i senere år.

Årlige investeringsutgifter i kirkebyggene har de siste årene vært på 500–600 mill. kroner. I 2017 var investeringene på 704 mill. kroner, mens utgiftene til løpende vedlikehold var på 132 mill. kroner. Dette er høyere enn gjennomsnittet for de siste fem årene.

I perioden 2005–2017 har investeringsrammen under rentekompensasjonsordningen for kirkebygg blitt utvidet flere ganger. I perioden er det gitt tilsagn om rentekompensasjon for prosjekter med en samlet investeringsramme på 4,4 mrd. kroner, hvorav 3,2 mrd. kroner hittil har dannet grunnlag for utbetaling av rentekompensasjon.

Investeringsrammen for rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg var i 2017 på 1 mrd. kroner. Det ble gitt tilsagn om rentekompensasjon for 964 mill. kroner under denne rammen. Fra ordningens begynnelse i 2005 til og med 2017 er det gitt tilsagn om rentekompensasjon til prosjekter i 964 kirker i 343 kommuner.

Gravplassene

Finansieringen av gravplassforvaltningen, som de kirkelige fellesrådene i kommunene har ansvaret for, skjer gjennom kommunale bevilgninger og ved brukerbetalinger. I 2017 var samlede driftsutgifter for gravplassforvaltningen på 810 mill. kroner mot 776 mill. kroner i 2016. Om lag 36 pst. av utgiftene i 2017 ble finansiert ved brukerbetalinger. I tillegg utgjorde investeringsutgiftene i 2017, blant annet til utbedring og utvidelse av gravlunder, om lag 430 mill. kroner mot 333 mill. kroner i 2016.

Vedlikehold av krigsgraver

Departementet gjennomfører jevnlig inspeksjonsreiser til krigsgravplassene i Norge. Fra inspeksjonene rapporteres det om et jevnt over godt vedlikehold. Norske krigsgraver i utlandet blir vedlikeholdt og ivaretatt etter avtale med Commonwealth War Graves Commission.

Det store flertallet av krigsgraver i Norge er lokalisert i Oslo, Bergen, Trondheim, Narvik, Alstahaug og Saltdal. Kommunene rapporterer årlig til departementet om virksomheten. I 2017 var tilskuddet til kirkelige fellestråd og kommuner for vedlikehold av krigsgraver på 2,5 mill. kroner.

Kap. 3342 Kirkebygg og gravplasser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2017	Saldert budsjett 2018	Forslag 2019
01	Ymse inntekter	30 132	19 601	20 169
02	Leieinntekter m.m.	5 319	3 883	3 996
	Sum kap. 3342	35 451	23 484	24 165

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak salgs- og billettinntekter og refusjon for oppgaver som NDR utfører for andre, jf. kap. 342, post 01.

Post 02 Leieinntekter m.m.

Posten gjelder i hovedsak inntekter fra utleie i Erkebispegården, jf. kap. 342, post 01.

Opplysningsvesenets fond

Innledning

Opplysningsvesenets fond består av den gjenværende delen av de eiendommene som i Grunnloven § 116 er omtalt som 'det gods som er beneficiert geistligheten'. Dette er eiendommer som tidligere tjente som underhold for prestene. Fondet ble opprettet ved lov i 1821 og er i dag regulert i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond. Fondets verdier er utviklet ved fradelinger og salg fra de opprinnelige prestegårdene. I tillegg til eiendommer har fondet en finanskapital som er kommet til ved aktiv forvaltning av salgssummene.

Fondet har i dag eiendommer i de fleste av landets kommuner, fordelt på presteboliger, jord- og skogbrukseiendommer, festetomter og kontoreiendommer. Det samlede arealet skog er på om lag 900 000 dekar, hvorav drøyt halvparten er produktiv skog. I tillegg eier fondet arealer sammen med andre. Under fondet er det om lag 130 jord-

leiebruk. Fondet har om lag 6 500 festekontrakter, hvorav de fleste gjelder festetomter til boligformål. Fondets bygningsmasse har et samlet bruttoareal på 244 000 m², fordelt på om lag 1 400 bygninger (boliger, driftsbygninger, stabbur m.m.). Et stort antall bygninger har kulturhistorisk verdi. 311 bygninger er fredet. Fondet er landets nest største eier av fredete bygg.

Opplysningsvesenets fond er et eget rettssubjekt som eier de eiendommer og den finanskapital det består av. Fondet forvaltes av Kongen. Kongens myndighet er delegert til departementet. Den daglige forvaltningen av fondet er lagt til et forvaltningsorgan med om lag 70 ansatte og eget styre oppnevnt av departementet.

Lovverket setter rammer for anvendelsen av fondets midler. Den årlige direkteavkastningen fra eiendommene og finanskapitalen skal dekke fondets utgifter og kan ellers legges til kapitalen, til disposisjonsfond eller gis til kirkelige formål. Sentrale retningslinjer for forvaltningen er nedfelt i ulike stortingsdokumenter, særlig St.meld. nr. 64 (1984–1985) *Forvaltningen av Opplysningsvesenets fonds eiendommer* og Ot.prp. nr. 68 (1994–1995) *Om lov om Opplysningsvesenets fond*.

Fondets verdier er vurdert til 5,1 mrd. kroner, når det tas hensyn til framtidige forpliktelser i tilknytning til boligordningen. Av dette er 2,8 mrd. kroner eiendommer og 2,3 mrd. kroner er finanskapital. Fondet har over tid etablert en konsernstruktur med hel- og deleide datterselskaper, hovedsakelig innenfor eiendomsutvikling og småkraft.

Fondets bidrag til Den norske kirke

Fondet har fra sin opprinnelse hatt som en viktig oppgave å holde tjenesteboliger for prestene. Prestenes boplikt ble avvirket 1. september 2015, men prestene kunne velge fortsatt å bo i tjenesteboligen inntil de skiftet stilling. Fondets utgifter til presteboligene er langt større enn det prestene betaler i husleie. Fondets utgifter til presteboligene representerer dermed en økonomisk fordel for Den norske kirke. Fra fondet gis det dessuten et årlig tilskudd på om lag 25 mill. kroner til Kirkemøtets disposisjon til felleskirkelige tiltak, foruten tilskudd til kirkens IKT-tjenester.

Mål 2019

Hovedmålet er å bevare og øke fondets verdier og forvalte disse til beste for Den norske kirke. Forvaltningen skal skje på en forretningsmessig og etisk forsvarlig måte og gi tilfredsstillende avkastning med moderat risiko.

Fondets årlige bidrag til Den norske kirke kommer i tillegg til bevilgningene til Den norske kirke over statsbudsjettet og kommunebudsjettene. Det er et mål å øke fondets bidrag til kirkelige formål.

Utfordringer og strategier

Kontraks- og kapitalforvaltningen, skog- og jordbruksforvaltningen, driften av kontoreiendommer til kirkelig bruk og vedlikeholdet av fondets bygninger, herunder presteboliger, er ressurskrevende. Vedlikeholdsetterslepet på fondets bygninger, også presteboligene, er betydelig. Som følge av avviklingen av prestenes boplikt, vil mange av presteboligene bli solgt. Boliger med en særlig kirke- og kulturhistorisk verdi er aktuelle å beholde i fondets eie og skal sikres som levende kulturminner, helst som bolig for prest. For å unngå at avviklingen av prestenes boplikt vanskeliggjør rekrutteringen til prestestillinger i visse områder, skal fondet kunne tilby tjenestebolig i slike områder.

De løpende inntektene fra eiendommene er ikke tilstrekkelige til å bekoste fondets utgifter til eiendommene. Fondets grunnkapital kan ikke brukes opp, og verdier kan ikke gis bort. Dette betyr blant annet at fondet ikke kan selge eiendommer til lavere pris enn markedspris (eventuelt konsesjonspris) eller tilby festeavgifter og innløsningspriser for bolig- og fritidstomter som er mer gunstig enn det som følger av tomtefesteloven og den enkelte festekontrakten. Det betyr også at når

en eiendom selges, kan salgssummen ikke benyttes til drift eller gis bort, men må i sin helhet legges til grunnkapitalen.

Feste- og finansinntektene er fondets største inntektskilder. Festeinntektene er ganske stabile, mens finansinntektene kan svinge mye fra år til år. For å motvirke fondets avhengighet av finansinntektene og få til en helt nødvendig økning av inntjeningsgrunnlaget har det i flere år vært arbeidet systematisk med verdiskaping og bedre utnyttelse av de verdiene som fondets eiendommer representerer. Gjennom en mer aktiv eiendomsforvaltning er det tatt initiativ til omregulering av tomter og deltakelse i utbyggingsprosjekter til blant annet bolig-, nærings- og småkraftformål. Deler av fondets eiendeler er overført til hel- og deleide selskaper under fondet, organisert etter forretningsområder, blant annet småkraft, som på forretningsmessige vilkår utvikler kommersielle satsinger. Forretningsområdene er i ulik grad eksponert for risiko av strategisk, operasjonell og finansiell art. Det er investert nær 1 mrd. kroner i forretningsområdet småkraft, finansiert dels ved egenkapitaltilførsel fra Opplysningsvesenets fond, dels ved lån fra fondet og dels ved ekstern finansiering.

Det er en utfordring å sikre en bedre balanse mellom fondets løpende inntekter og løpende utgiftsforpliktelser. Å øke inntektsgrunnlaget og kontantstrømmen, og å redusere forvaltningskostnadene er prioriterte oppgaver framover.

Det underliggende eierskapet til Opplysningsvesenets fond har lenge vært regnet som uavklart. Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet har etter en gjennomgang av rettskilder, fondets opprinnelse m.m. konkludert med at staten er eier av fondet. Den norske kirke ved Kirkemøtet har uttalt at verdiene i fondet tilhører kirken. Den rettslige selvstendigjøringen av Den norske kirke fra 1. januar 2017 har aktualisert spørsmålet om fondet bør overføres til Den norske kirke. Departementet arbeider med en egen stortingsmelding om Opplysningsvesenets fond som planlegges lagt fram slik at den kan behandles i Stortinget våren 2019.

Rapport 2017

Fondets årsresultat i 2017 var på 235,5 mill. kroner, mot et resultat i 2016 på 114 mill. kroner. Bedringen skyldes i det vesentlige økte inntekter fra tomtefeste, inntekt på investering i datterselskap og økte netto finansinntekter, samt en viss reduksjon i driftskostnader.

Eiendom

Gevinst ved salg av eiendom var på 177 mill. kroner i 2017, mot 124,3 mill. kroner i 2016. Driftsresultatet eksklusive salg av eiendom, var negativt med nær 99 mill. kroner i 2017, etter et samlet tilskudd til kirkelige formål på om lag 84 mill. kroner. Til sammenlikning var dette driftsresultatet negativt med 87 mill. kroner og tilskuddet til kirkelige formål på 51 mill. kroner i 2016.

Driftsinntekter fra tomtfeste var på 129 mill. kroner i 2017. Festere av boligtomt har anledning til å kjøpe (innløse) tomten. Det ble i 2017 solgt festetomter for 113,7 mill. kroner. og av dette var 68 mill. kroner tomter til næringsformål. Tilsvarende sum var i 2016 på 70 mill. kroner.

Fondet brukte 71 mill. kroner på drift, vedlikehold, rehabilitering og oppgradering av presteboliger i fondets eie. Det ble kjøpt 2 nye boliger i 2017 og solgt 26 boliger.

Finansforvaltningen

Netto finansresultat utgjorde 157 mill. kroner i 2017, mot 77 mill. kroner i 2016, 81 mill. kroner i 2015 og 174 mill. kroner i 2014.

Finansporteføljen er tidligere restrukturert med sikte på å oppnå redusert svingningsrisiko. Det alt vesentligste er nå plassert i en kjerneportefølge bestående av ulike verdipapirfond med en samlet verdi på 2,4 mrd. kroner. I tillegg kommer en avviklings- og formålportefølge på til sammen

60 mill. kroner. Kjerneporteføljen hadde en samlet verdjustert avkastning i 2017 på 8,8 pst., som er 1 pst. bedre enn referanseindeks. Departementet har fastsatt avkastningskravet på finanskapitalen til 3 pst. over risikofri rente. Ved utgangen av 2017 hadde fondet en kursreserve på 258 mill. kroner. For å sikre fondet en forsvarlig risikobærende evne er det behov for å øke kursreserven vesentlig ut over dette nivået.

Forvaltningsutgiftene

Forvaltningsutgiftene for fondet, dvs. refusjon for forvaltningsorganets utgifter på 88 mill. kroner og betalingen til eksterne tjenesteleverandører og finansforvaltere, var på 112 mill. kroner i 2017. Til sammenlikning var disse utgiftene 110 mill. kroner i 2016 og 115 mill. kroner i 2015.

Fra 2015 til 2017 økte forvaltningsorganets utgifter nominelt med 13,7 mill. kroner. Dette har blant annet bakgrunn i at fondet har tatt tilbake oppgaver som har vært lagt ut til eksterne tjenesteleverandører, og at det er bygget opp ytterligere kompetanse i organisasjonen. I tillegg er det i 2017 avsatt 9,5 mill. kroner til restruktureringstiltak.

Resultatregnskapet – disponering av årsresultatet

Tabellen nedenfor viser resultatregnskapet for Opplysningsvesenets fond i 2016 og 2017.

Tabell 4.21 Resultat for Opplysningsvesenets fond 2016 og 2017

	(i 1 000 kr)	
	2016	2017
Salgsinntekt eiendom	124 319	170 896
Driftsinntekt	173 281	197 893
Annen driftsinntekt	14 194	8 813
Av- og nedskrivning varige driftsmidler	- 29 663	- 27 895
Refusjon forvaltningsorganet	- 82 675	- 87 880
Tilskudd kirkelige formål	-50 861	- 83 747
Annen driftskostnad	-111 079	- 105 980
<i>Driftsresultat, inkl. salg av eiendommer</i>	<i>37 516</i>	<i>78 101</i>
Renteinntekter, aksjeutbytte og inntekt på investering	46 299	107 902
Gvinster og tap verdipapirer	40 264	25 018
Nedskrivning av andre finansielle omløpsmidler	-6 584	26 048
Annen finanskostnad	- 3 109	- 1 539
<i>Netto finansinntekter</i>	<i>76 869</i>	<i>157 429</i>
<i>Årsresultat</i>	<i>114 385</i>	<i>235 529</i>
<i>Disponering av årsresultatet:</i>		
Avsetning av netto salgsinntekter til Kapitalfondet	116 414	170 516
Til / fra disposisjonsfond	- 2 029	65 013
Sum disponert	114 385	235 529

Netto inntekter ved salg av eiendom er i henhold til § 5 i loven om Opplysningsvesenets fond lagt til Kapitalfondet. Kapitalfondet var per 31. desember 2017 på 3,6 mrd. kroner. Kapitalfondet er bundet egenkapital (grunnkapital). Disposisjonsfondet, som er fondets frie egenkapital, var ved inngangen til 2018 på 159 mill. kroner.

Opplysningsvesenets fond har en konsernstruktur, med flere heleide datterselskaper innen småkraft, næringseiendommer og eiendomsutvikling. For Opplysningsvesenets fond, inklusive datterselskaper, var driftsinntektene på 550 mill. kroner. Driftsresultatet, eksklusiv gevinst ved salg av eiendom, var negativt med 150 mill. kroner. Årsresultatet for 2017 for Ovf-konsernet var på 170,8 mill. kroner, mot 43 mill. kroner i 2016 og 115 mill. kroner i 2015. Datterselskapene hadde et samlet negativt resultat på om lag 65 mill. kroner.

Rentebærende gjeld til kredittinstitusjoner for Opplysningsvesenets fond utgjorde ved årsskiftet 198 mill. kroner. Fondet har gitt lån til datterselskaper på 320 mill. kroner og til tilknyttede sel-

skap på 177 mill. kroner. Konsernet har stilt sikkerhet for lån til kredittinstitusjoner på 1,3 mrd. kroner. Tidlig i 2018 ble det i Clemens Kraft Holding AS tatt opp et obligasjonslån på 450 mill. kroner til finansiering av investeringer i småkraft. Lånet var en delvis refinansiering av lån fra fondet til datterselskapet.

Verdiene i fondet i form av bokført egenkapital har økt med 393 mill. kroner fra 2016 til 2017.

Datterselskapenes samlede gjeld utgjorde 808 mill. kroner. Fra 2016 til 2017 er konsernets rentebærende gjeld i kredittinstitusjoner økt med 230 mill. kroner.

Det finansielle tilskuddet til Den norske kirke utgjorde 83,5 mill. kroner i 2017. Samlet bidrag til Den norske kirke var på 135,6 mill. kroner i 2017, 115,3 mill. kroner i 2016 og 129 mill. kroner i 2015. I beløpet inngår fondets finansielle ytelser til Den norske kirke, fondets netto utgifter til egne og kommunale presteboliger (inklusive forvaltningsutgiftene) og subsidieeffekten av utlån til kirkelige formål. Med fradrag for fondets utgifter til

antikvarisk vedlikehold av eldre presteboliger, inngår fondets økonomiske bidrag til Den norske kirke i beregningsgrunnlaget for statens tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn.

Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond
Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond er en nettbudsjettert virksomhet, da utgif-

tene i sin helhet dekkes av fondet. Siden 2009 er det etablert en felles prosedyre for innrapportering i statsbudsjettet av nettbudsjetterte virksomheters kontantbeholdning per 31. desember. De to standardtabellene med nøkkeltall for Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond er tatt inn nedenfor.

Tabell 4.22 Utgifter og inntekter fordelt på art

	(i 1 000 kr)	
Utgifter/inntekter	Regnskap 2016	Regnskap 2017
<i>Utgifter</i>		
<i>Driftsutgifter</i>		
Lønnsutgifter	63 874	64 308
Varer og tjenester	27 721	22 009
<i>Sum driftsutgifter</i>	91 595	86 317
<i>Investeringsutgifter</i>		
Investeringer, større nyanskaff. og vedlikehold		
<i>Sum investeringsutgifter</i>		
<i>Overføringer fra virksomheten</i>		
Utbetalinger til andre statlige regnskaper		
Andre utbetalinger		
<i>Sum overføringsutgifter</i>		
<i>Finansielle aktiviteter</i>		
Kjøp og salg av aksjer og andeler		
Andre finansielle utgifter		
<i>Sum finansielle utgifter</i>		
<i>Sum utgifter</i>	91 595	86 317

Tabell 4.23 Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember i perioden 2016–2017 med spesifikasjon av formål kontantbeholdningen skal benyttes til

Regnskapspost	Regnskap 2016	Regnskap 2017
(i 1 000 kr)		
<i>Kontantbeholdning</i>		
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	7 085	9 047
Beholdning på andre bankkonti, andre kontantbeholdninger og kontantekvivalenter		
<i>Sum kontantbeholdning</i>	7 085	9 047
<i>Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår:</i>		
Feriepenger m.v.	-5 725	- 5448
Skattetrekk og offentlige avgifter	-5 794	- 5045
Gjeld til leverandører	-210	-959
Gjeld til oppdragsgivere		
Annen netto gjeld/fordring som forfaller i neste budsjettår	4 643	2 405
<i>Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår</i>	-7 086	- 9 047
<i>Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i framtidige budsjettår</i>		
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd		
Større påbegynte flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgn. fra fagdepartementet		
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgn. fra fagdepartementet		
Andre avsetn. til vedtatte, ikke igangsatte formål		
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgn. fra andre departementer		
<i>Sum avsetninger til planlagte tiltak i framtidige budsjettår</i>		
<i>Andre avsetninger</i>		
Avsetn. til andre formål/ikke spesifiserte formål		
Fri virksomhetskapital		
<i>Sum andre avsetninger</i>		
<i>Langsiktig gjeld (netto)</i>		
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler		
Annen langsiktig gjeld		
<i>Sum langsiktig gjeld (netto)</i>		
<i>Sum netto gjeld og forpliktelser</i>	-7 086	-9 047

Del III
Andre saker

5 Fordeling av spilleoverskuddet

5.1 Fordeling av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS

Fordelingen av overskuddet fra spillevirksomheten i Norsk Tipping AS er regulert i lov om pengespill mv. (pengespilloven) § 10. Av loven framgår det at 6,4 pst. av overskuddet først skal fordeles til helse- og rehabiliteringsformål. Deretter fordeles den resterende summen med 64 pst. til idrettsformål, 18 pst. til kulturformål og 18 pst. til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Midlene fordeles nærmere av Kongen.

Spilleoverskuddet til fordeling på formålene i 2018 var på vel 4,7 mrd. kroner. Det er nær 380 mill. kroner mer enn hva som ble fordelt på de samme formålene i 2017. Fordelingen av spilleoverskuddet i 2018 er omtalt nedenfor under pkt. 5.2.

De seneste prognosene fra Norsk Tipping AS fra august 2018 tilsier at netto spilleinntekter i Norsk Tipping AS fortsatt vil øke noe i 2018, sammenlignet med 2017. Den oppdaterte prognosen viser et resultat på vel 5,3 mrd. kroner, som er 90 mill. kroner høyere enn i 2017.

Etter endring i *Forskrift om grasrotandel* er grasrotandelen på spillene i Norsk Tipping AS økt fra 5 til 7 pst. i 2018, jf. omtale under pkt. 5.2.5 nedenfor. Økningen i grasrotandelen innebærer at en større andel av spillemidlene vil bli utbetalt direkte til lokale lag og foreninger. Midlene som Kulturdepartementet fordeler til overskuddsformålene vil tilsvarende bli redusert.

På grunnlag av prognosen fra Norsk Tipping AS har Kulturdepartementet lagt til grunn en anslagsvis fordeling i 2019 med om lag 2 735 mill. kroner til idrettsformål og om lag 769 mill. kroner til henholdsvis kultur- og frivillighetsformål. De endelige beløpene til fordeling vil ikke framkomme før regnskapet for 2018 er avlagt og godkjent av generalforsamlingen i Norsk Tipping AS våren 2019.

5.2 Fordeling av spilleoverskuddet i 2018

5.2.1 Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål

Hovedfordelingen av spillemidler til kulturformål fastsettes av Kongen i statsråd, etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt. Fordelingen for 2018 ble fastsatt ved kongelig resolusjon 4. mai 2018.

Spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS i 2017 til fordeling på kulturformål i 2018 var på 794,4 mill. kroner. I tillegg er Kulturdepartementet gitt fullmakt til å disponere opptjente renter av inntilstående midler til kulturformål og til å omfordele ikke utbetalte midler fra tidligere år. Hittil i 2018 er det fordelt tilskudd fra spillemidloverskuddet til kulturformål på i alt 812 mill. kroner. Fordelingen av tilskudd framgår av tabell 5.1.

Tabell 5.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2018

	(i 1000 kr)
	Tildeling 2018
Den kulturelle skolesekken	285 000
Frifond	199 344
Gaveforsterkningsordningen	93 000
Kulturbygg	51 720
Prosjekt- og utviklingsmidler på bibliotekfeltet	48 544
Prosjekt- og utviklingsmidler på museumsfeltet	26 255
Prosjekt- og utviklingsmidler på arkivfeltet	11 965
Musikkutstysordningen	28 420
Landsomfattende musikkorganisasjoner	18 700
Ordningen for innkjøp av musikkinstrumenter for skolekorps og barne- og ungdomsorkestre	15 350
Aktivitetsmidler for kor	7 645
Krafttak for sang	5 340
Folkeakademienes landsforbund	8 550
Norske kirkeakademier	2 100
Ordningen for historiske spill	3 400
Områdesatsingen i Groruddalen	2 500
Vega scene – engangstilskudd til utrustning av Vega Scene	2 500
Fellesverkstedet – engangstilskudd til rehabilitering	1 730
Sum	812 063

Nedenfor følger en omtale av enkelte av tilskuddsordningene som finansieres av spilleoverskuddet:

Den kulturelle skolesekken

Tilskuddet til Den kulturelle skolesekken forvaltes av den statlige virksomheten Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge, jf. kap. 325. Midlene fordeles videre til fylkeskommuner og kommuner i DKS-ordningen etter en fordelingsnøkkel som tar hensyn til elevtall i grunnskole og videregående skole, geografiske avstander og infrastruktur.

Frifond

Formålet med Frifond er å stimulere barn og unges lokale aktivitet og deltakelse og å bedre

rammebetingelsene for frivillige organisasjoners og grupper medlemsbaserte virke på lokalt nivå. Frifondmidlene skal nå ut til et bredt spekter av organisasjoner, frittstående grupper og foreninger med ulike formål og aktivitetsgrunnlag.

Departementet gir tilskudd til paraplyorganisasjonene Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Norsk musikkråd, som fordeler midlene videre til lokal aktivitet gjennom Frifond. Den største andelen av midlene fordeles til lokale lag gjennom sentralledet til landsdekkende, frivillige og demokratiske organisasjoner med barne- og ungdomsaktivitet i ordningen Frifond organisasjon. I tillegg fordeler paraplyorganisasjonene midler direkte til frittstående grupper i ordningene Frifond barn og unge, Frifond musikk og Frifond teater.

Gaveforsterkningsordningen

Formålet med gaveforsterkningsordningen er å stimulere til økt privat finansiering av kunst og kultur gjennom pengegaver. Pengegavene utløser en gaveforsterkning til mottakeren på normalt 25 pst. av gavebeløpet. I 2018 fikk ordningen tildelt 93 mill. kroner, som er en økning på 33,5 mill. kroner fra foregående år.

Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg

Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg omfatter midler til kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur. Midlene kan benyttes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbyggene, men ikke til vedlikehold eller drift. Midlene fordeles til fylkeskommunene etter en nærmere fastsatt fordelingsnøkkel. Søknader fremmes gjennom kommunen der bygget skal ligge. Tilskudd kan utgjøre inntil 1/3 av godkjente prosjektkostnader for kulturbygget. I 2018 er 51,7 mill. kroner fordelt gjennom ordningen, en økning på 4,7 mill. kroner fra foregående år.

Prosjektmidler på biblioteks-, arkiv- og museumsfeltet

Nasjonalbiblioteket forvalter prosjekt- og utviklingsmidler som skal stimulere til utvikling i

norske folke- og fagbibliotek. Tiltakene skal ha verdi utover det enkelte bibliotek, og de skal fremme nye tilbud. Utviklingsmidlene finansierer også felles infrastrukturtiltak i regi av Nasjonalbiblioteket, til disposisjon for alle bibliotek. I 2019 vil 30 mill. kroner av prosjekt- og utviklingsmidlene til bibliotek brukes på en samordnet markering av boken i folkebibliotek, med et Bokår 2019, jf. omtale under del I og kap. 326.

Arkiverket forvalter tilskudd til prosjekter og utviklingstiltak på arkivfeltet. Tilskuddene skal gå til enkeltprosjekter, til landsomfattende eller regionale samarbeidstiltak og til utvikling av fellesløsninger. Minst 8 mill. kroner skal brukes til planmessig arbeid med å sikre at privatarkiver fra viktige samfunnssektorer og alle landets regioner blir bevart; og til bevaring, formidling og digitalisering av prioriterte privatarkiver. Alle institusjoner som bevarer og/eller formidler privatarkiver kan søke om tilskudd.

Norsk kulturråd forvalter midlene som er avsatt til museumsfeltet. Midlene fordeles til sikringstiltak samt treårige utviklingsprogrammer for museumssektoren. Titlene på programmene for perioden 2018–2020 er *Digitalisering og digital samlingsforvaltning*, *Samfunnsrolle, makt og ansvar*, og *Forskning i museer*. Programmene skal bidra til utvikling av kunnskap, verktøy, tjenester og metodikk.

5.2.2 Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål

Tabell 5.2 Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2018

	(i 1000 kr)
	Tildeling 2018
Idrettsanlegg i kommunene	1 429 684
Anleggspolitisk program	40 000
Løypetiltak i fjellet og overnattingshytter	27 000
Utstyr	29 000
Nyskapende aktivitetsarenaer	40 000
Nasjonalanlegg	17 289
Spesielle anlegg	16 935
Forsknings- og utviklingsarbeid	30 750
Antidoping, arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser og knockoutaktiviteter	50 700
Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag	22 500
Friluftstiltak for barn og ungdom	36 000
Egenorganisert fysisk aktivitet	7 000
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité	710 900
Tilskudd til lokale lag og foreninger	367 000
Sum	2 824 758

Hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål vedtas av Kongen i statsråd i april/mai hvert år, etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt. Nedenfor følger informasjon om de viktigste tiltakene.

Idrettsanlegg

Tilskudd til idrettsanlegg i kommunene er den største posten i hovedfordelingen. Det er fylkeskommunene som foretar detaljfordelingen av tilskuddene. Som hovedregel kan det søkes om tilskudd på inntil 1/3 av godkjent kostnad til bygging og/eller rehabilitering av ordinære anlegg.

Med midler fra anleggspolitisk program bidrar departementet til bedre dekning av utvalgte anleggstyper over hele landet.

Tilskuddsordningen *Nyskapende aktivitetsarenaer* skal bidra til bygging av nye anleggstyper. Kommunene kan søke om midler. Hensikten med ordningen er å stimulere kommuner til å tenke nytt når det gjelder bygging av anlegg for egenor-

ganisert aktivitet, og dermed skape nye og bedre muligheter for fysisk aktivitet.

Nasjonalanlegg

Nasjonalanlegg skal brukes til presentasjon av internasjonal eliteidrett og kunne være arenaer for internasjonale mesterskap og konkurranser i Norge. Det er videre et mål at nasjonalanleggene skal fungere som sentre for de respektive særiddrettene. Tilskudd gis til investeringer i form av utbygging, ombygging eller rehabilitering. I 2018 gis det tilskudd til Ullevaal Stadion, Kvitfjell, Hafjell, Vikingskipet og Holmenkollen (hopp).

Forsknings- og utviklingsarbeid

Idrettsforskning er en forutsetning for en kunnskapsbasert utvikling på idrettsområdet og for den statlige idrettspolitikken. Avsetningen skal blant annet dekke tilskudd til fire forskningssentre: Senter for idrettsskedeforskning og Forskningssenter for barne- og ungdomsidrett

ved Norges idrettshøgskole, samt Senter for idrettsanlegg og teknologi og Senter for topidrettsforskning ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

Spesielle aktiviteter

Det avsettes bl.a. midler til nasjonalt og internasjonalt antidopingarbeid. Dette inkluderer tilskudd til Antidoping Norge og til Norges laboratorium for dopinganalyse. Videre ytes det tilskudd til drift av nasjonal enhet for arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser (kampfiksing).

Deltakelse – inkludering og friluftsliv

Å senke terskelen for deltakelse i frivillige organisasjoner innenfor idrett og friluftsliv er viktig. Det handler om å etablere et tilbud for alle og å holde kostnadene for å delta så lave som mulig. Tilskuddsordningen *Inkludering i idrettslag* skal bidra til å inkludere nye grupper i idrettslagenes aktivitetstilbud ved å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer som hindrer deltakelse. For 2019 er det satt av 18 mill. kroner fra spillemidlene til denne ordningen, 2,5 mill. kroner mer enn for 2018. Midlene skal gå til tiltak for barn og ungdom med innvandrerbakgrunn, særlig jenter, og barn og ungdom fra familier med lav betalingsevne.

Midlene til *friluftstiltak for barn og ungdom* fordeles til Norsk Friluftsliv og Friluftsrådernes Landsforbund (FL) og går blant annet til nærmiljøanlegg, friluftsskoler, friluftsdager, Barnas tur-lag, bynært friluftsliv og klatresamlinger. Ordningen er økt med 50 pst. fra 2017 til 2018.

Departementet har innført et aktivitetstilskudd for egenorganisert fysisk aktivitet ved å utvide virkeområdet for tilskuddsordningen *Frifond barn og unge*. Barn og ungdom som driver egenorganisert fysisk aktivitet utenfor rammene av den organiserte idretten, kan nå enkelt søke om tilskudd til aktiviteten sin fra denne ordningen.

Kulturdepartementet har i 2017 og 2018 tildelt til sammen 4 mill. kroner til Landsforeningen

Ungdom og Fritid og Oslo Skateboardforening for å etablere og drifte et ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. Senteret skal legge til rette for aktivitet i hele landet og ivareta interessene til barn og unge som står utenfor den organiserte idretten. Senteret skal gi bistand og fremme kunnskap og kompetanse om egenorganisertes erfaringer og behov.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)

Statens overordnede mål for tilskuddet til NIF er å

- bidra til å opprettholde og utvikle NIF som en frivillig, medlemsbasert organisasjon
- bidra til å opprettholde og utvikle et godt aktivitetstilbud i den organiserte idretten
- bidra til å bevare og sikre NIF som en åpen og inkluderende organisasjon og til at idrettslagene er arenaer for meningsdannelse og verdifulle rammer for sosialt fellesskap

For staten er det et mål å styrke de frivillige organisasjonene på deres egne premisser. Målene for tilskuddet er formulert på et overordnet nivå. Det er NIF som formulerer konkrete mål og prioriteringer for bruken av spillemidler innenfor de fire tilskuddspostene. Målene og prioriteringene skal reflektere behovene blant medlemmer og medlemsorganisasjoner.

Tilskudd til lokale lag og foreninger

Tilskudd til lokale lag og foreninger, også kalt lokale aktivitetsmidler (LAM), er midler til lokalidretten i Norge. Midlene går i sin helhet ut til idrettslag og foreninger og skal bidra til økt aktivitetstilbud og til å holde kostnadene i lagene nede. LAM-ordningen er en grunnstøtteordning som gir store rom for lokale tilpasninger og prioriteringer. En evaluering av ordningen fra 2018 viser at ordningen fungerer godt i tråd med formålet og er en effektiv ordning som krever lite administrasjon.

5.2.3 Fordeling av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner

Tabell 5.3 Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner 2018

	(i 1000 kr)
	Tildeling 2018
Flyktninghjelpen	9 864
Kreftforeningen	69 048
Landsforeningen for hjerte- og lungesyke	11 714
Nasjonalforeningen for folkehelsen	6 781
Norges Blindeforbund	18 495
Norges Handikapforbund	20 344
Norges Røde Kors	251 050
Norsk Folkehjelp	19 067
Redd Barna	11 097
Redningsselskapet	154 920
Tilskudd som fordeles til øvrige organisasjoner etter søknad	222 083
Sum	794 463

Midlene skal bidra til å trygge viktige samfunnsoppgaver som store landsdekkende organisasjoner utfører på områdene helse, sosiale tjenester, krisehjelp og støttearbeid, natur-, miljø- og dyrevern, i tillegg til sentrale rednings- og beredskapsoppgaver.

Fordelingen av midlene var ut 2013 basert på stortingsvedtak fra 2003 om innføring av en enerettsmodell for drift av spillterminaler i regi av Norsk Tipping. I 2014 ble det etablert en overgangsordning, der nye organisasjoner kunne søke midler i samsvar med fastsatte kriterier. Fra og med 2018 fordeles midlene etter *Forskrift om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping* av 4. mai 2018 som fastsetter en permanent ordning. Overgangsordningen for organisasjoner med automatinntekter i 2001 gjelder ut 2018. Overgangsordningen innebærer at ti organisasjoner mottar midler uten søknad (10H), mens øvrige organisasjoner som faller innenfor ordningen må søke. Røde Kors, Redningsselskapet og Norsk Folkehjelp inngår imidlertid i en permanent ordning allerede fra 2018 med en fast prosentandel tilsvarende det tilskuddet disse mottok i 2015. Fra og med 2019 vil resten av midlene være søkbare for organisasjoner som oppfyller kriterier i hen-

hold til forskriften. Det er videre innført en minstepgrense for å kunne delta i ordningen på 10 mill. kroner i søknadsgrunnlag.

5.2.4 Fordeling av spilleoverskudd til helse- og rehabiliteringsformål

6,4 pst. av overskuddet til Norsk Tipping AS fordeles til helse- og rehabiliteringsformål. Disse midlene fordeles gjennom ExtraStiftelsen. Av overskuddet i 2017 til fordeling i 2018 er 302 mill. kroner fordelt til helse- og rehabiliteringsformål. Spillemidlene til helse- og rehabiliteringsformål går til helseprosjekter og forskning som fremmer levekår, fysisk og psykisk helse, mestring, livskvalitet og sosial deltakelse. Formålet er å bidra til bedre helse for alle som bor i Norge, gjennom innovative prosjekter drevet fram av frivillige helseorganisasjoner.

5.2.5 Grasrotandelen

Grasrotandelen er en ordning som innebærer at en spiller hos Norsk Tipping AS kan gi en prosentandel av spilleinnsatsen direkte til et lag eller en forening. I 2017 ble det fordelt 448 mill. kroner til 25 000 ulike lag og organisasjoner via Grasrotan-

delen. Fra 1. januar 2018 er prosentsatsen økt fra 5 pst. til 7 pst. av bruttoinnsatsen, og det er gjort enkelte innstramminger i regelverket for å sikre at midlene skal gå til frivillig aktivitet på lokalt og

regionalt nivå. Videre har Lotteri- og stiftelsestilsynet fått utvidet hjemmel til å kunne føre tilsyn med ordningen.

6 En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk

De overordnede målene for pengespillpolitikken er å sikre at pengespill skjer i trygge former under offentlig kontroll. Siktemålet er å forebygge negative konsekvenser av pengespill, samtidig som det blir lagt til rette for at overskudd fra pengespill går til gode formål. Ansvarlighet er det viktigste målet i pengespillpolitikken.

Det regulerte markedet for pengespill består av de statlig regulerte aktørene Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS, den private spillsektoren med bingo- og lotterivirksomhet samt spill på skip. Det uregulerte markedet består i all hovedsak av private aktører på internett, som tilbyr spilltjenester fra utlandet rettet mot norske spillere uten å ha tillatelse til dette i Norge.

Befolkningsundersøkelser viser at andelen av befolkningen som er moderate risikospillere eller problemspillere har vært stabil de senere årene. Antallet henvendelser til den nasjonale hjelpelinjen for spilleavhengige har lenge vist en nedgang, men har de siste årene økt noe. Dette skyldes vesentlig flere henvendelser knyttet til kasinospill på internett, i hovedsak spill fra aktører som ikke har tillatelse til å tilby spillene i Norge.

Lotteritilsynet gjennomførte i 2017 revisjon av Norsk Tippings ansvarlighet på tvers av spilltilbudet og selskapets terminalspill. Tilsynet gjennom-

førte også revisjon av Norsk Tippings markedsføring og distribusjon av spill gjennom elektroniske kanaler. Revisjonene viste at selskapet har systemer for å forebygge, oppdage og reagere på uheldig spillatferd, og at regelverket for markedsføring er godt forankret hos de ansatte. Norsk Tipping AS har utarbeidet planer for oppfølging av avvik og merknader som ble avdekket i revisjonene.

For å nå målet om ansvarlighet i pengespillpolitikken må det føres en helhetlig og konsistent politikk på området. En konsistent politikk innebærer at det samme ansvarlighetshensynet og de samme risikovurderingene skal ligge til grunn for reguleringen av alle pengespill og lotterier. En helhetlig politikk innebærer at reguleringen av de ulike sektorområdene samlet ivaretar de overordnede målene.

For å sikre en helhetlig og konsekvent regulering, er det besluttet å lage en felles lov på pengespillfeltet og å samle forvaltningsansvaret for all pengespillpolitikk i ett departement.

Norsk Tipping AS legger vekt på å drive effektivt for at mest mulig penger skal komme samfunnet til gode. Dette vektlegger også departementet i eierstyringen av Norsk Tipping AS.

7 Idrettspolitikken

Statens overordnede mål for idrettspolitikken er «idrett og fysisk aktivitet for alle». Gjennom sin virkemiddelbruk vil staten legge til rette for at alle som ønsker det, får mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet, uavhengig av kjønn, etnisk eller kulturell bakgrunn, funksjonsevne, seksuell orientering eller økonomi. Barn og ungdom, personer med nedsatt funksjonsevne og inaktive er prioriterte målgrupper.

Idrett og fysisk aktivitet for alle forutsetter en idrettspolitikk som er mangfoldig og inkluderende. For å nå dette målet må flere hensyn ivaretas. Regjeringen legger vekt på både å styrke den organiserte idretten og skape gode rammebetingelser for egenorganisert fysisk aktivitet. Det er ingen motsetning mellom disse to prioriteringene. Idretten har et mangfold av aktiviteter og tilbud der den enkelte kan få brukt ressursene sine i fellesskap med andre. Ved å legge til rette for bred deltakelse bidrar idretten til å skape møteplasser og fellesskap som er av stor samfunnsmessig betydning.

Det frivillige arbeidet i idretten har stor verdi, både for enkeltmennesker og fellesskapet. Frivillige er av avgjørende betydning for å få gjennomført større arrangementer og er med på å gi både deltakere og publikum unike opplevelser av samhold og tilhørighet.

Det er et mål at flest mulig skal få muligheten til å delta i idrettsaktivitet. Det er en forutsetning i tilskuddsbrevet til NIF at organisasjonen skal være åpen og inkluderende. Regjeringen vil også i årene framover prioritere aktivitet framfor administrasjon i sin tildeling til NIF.

Samtidig vet vi at ikke alle ønsker å drive med organisert idrett. Det er viktig å legge til rette for aktivitet også for denne gruppen. Regjeringen har derfor økt tilskuddene til friluftsliv, prioritert tilskudd til nyskapende aktivitetsarenaer og bidratt til etablering av et ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

De viktigste finansieringskildene i den statlige idrettspolitikken er spillemidler til idrettsformål fra overskuddet i Norsk Tipping AS, samt ordningene for merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner og merverdiavgiftskompensasjon ved

bygging av idrettsanlegg. For omtale av disse ordningene, se del II, kap. 315, post 70 og post 82.

De viktigste virkemidlene i statens idrettspolitikk er tilskudd til anleggsbygging, tilskudd til aktivitet i idrettslagene og tilskudd til NIF samt særforbund og idrettskretser.

Tilskuddsordningen til lokale lag og foreninger

Tilskuddsordningen til lokale lag og foreninger, også kalt lokale aktivitetsmidler (LAM), ble etablert i 2000. Ordningen sørger for at en andel av spillemidlene til idrettsformål tildeles direkte til lokale lag og foreninger i hele landet. Ordningen er en grunnstøtteordning hvor det overordnede målet er å bidra til aktivitet og deltakelse i medlemsbaserede lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet for barn og ungdom. Det er lagenes primæraktiviteter som støttes. Det er videre et mål at ordningen skal understøtte den frivillige innsatsen i lagene og bidra til å holde kostnadene ved deltakelse i idrett og fysisk aktivitet nede.

I 2018 er 13 pst. av spillemidlene til idrettsformål, 367 mill. kroner, fordelt gjennom ordningen. Dette er en økning på 30 mill. kroner fra 2017. I 2013 ble 10 pst. av spillemidlene til idrettsformål fordelt gjennom ordningen. Dette utgjorde da 164 mill. kroner av total fordeling. Departementet mottok evaluering av ordningen i september 2018. Evalueringen viser at ordningen fungerer på en god og ubyråkratisk måte.

Fysisk aktivitet og friluftsliv

Det har vært en jevn økning i tilskudd fra spillemidlene til anlegg for egenorganisert fysisk aktivitet de siste årene. I 2017 ble det tildelt 375 mill. kroner til anlegg i hovedsak for egenorganisert fysisk aktivitet, gjennom ordningen *Idrettsanlegg i kommunene*. Utviklingen viser at slike anlegg har blitt prioritert av kommuner og fylkeskommuner de siste årene.

Tilskuddsordningen *Nyskapende aktivitetsarenaer* ble innført i 2017. Hensikten med ordningen er å stimulere til nye anleggstyper som kan få større deler av befolkningen, og ikke minst nye grupper, til å bli fysisk aktive. For 2017 ble det satt

av 35 mill. kroner, og i 2018 er det satt av 40 mill. kroner til ordningen.

I tillegg innførte departementet et nytt aktivitetstilskudd for egenorganisert fysisk aktivitet i 2017 gjennom å utvide virkeområdet for tilskuddsordningen *Frifond barn og unge*. Barn og ungdom som driver egenorganisert fysisk aktivitet utenfor rammene av den organiserte idretten, kan nå søke om tilskudd til denne aktiviteten. I hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål 2018 har regjeringen fordelt 5 mill. kroner til dette formålet.

Kulturdepartementet har i 2017 og 2018 tildelt til sammen 4 mill. kroner til Landsforeningen Ungdom og Fritid og Oslo Skateboardforening for å etablere og drifte et ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. Virkeområdet for senteret er egenorganisert fysisk aktivitet utenfor rammene av den organiserte idretten. Senteret skal legge til rette for aktivitet i hele landet. Det skal være et kunnskaps- og kompetansesenter hvor egenorganiserte kan søke bistand, og det skal være et senter som fremmer kunnskap og kompetanse hos kommunale myndigheter.

Ressurscenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet foreslås tildelt inntil 5 mill. kroner i 2019, hvorav 2 mill. kroner over kap. 315, post 79 og inntil 3 mill. kroner fra spillemidler til idrettsformål.

Friluftsliv, særlig i form av lavterskeltilbud i nærrområdene, er viktig for å nå mål om redusert inaktivitet. Regjeringen har i 2018 fordelt 36 mill. kroner fra spillemidlene til friluftslivstiltak for barn og ungdom. Beløpet er 50 pst. høyere enn i 2017. Tilskuddet skal stimulere barn og ungdom mellom 6 og 19 år til å drive friluftsliv. Tilskudd til løypetiltak i fjellet og overnattingshytter er betydelig styrket. Det er også åpnet for å gi tilskudd til skilting og merking av turveger, turstier og turløyper. Tilskuddet har økt fra 19 mill. kroner i 2017 til 27 mill. kroner i 2018.

Sametinget er tildelt 1,5 mill. kroner til opprettholdelse og videreutvikling av særegne samiske idrettsaktiviteter. Dette er en dobling av tilskuddet fra 2017.

Godt styresett i idretten

Behovet for godt styresett og praktisering av åpenhet om ressursbruk er sentralt i tilskuddsbrevet til NIF. Departementet ber om særskilt rapportering på arbeidet med godt styresett og på arbeidet med å få flere kvinnelige ledere i alle ledd av idrettsorganisasjonen.

Likestilling er et sentralt element i godt styresett. Kulturdepartementets arbeid for dette er i tråd med Norges internasjonale engasjement og

FNs bærekraftsmål nr. 5: Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling.

Antidopingarbeid

Antidopingarbeid er en sentral oppgave i idrettspolitikken. Gjennom UNESCOs antidopingkonvensjon (International Convention against Doping in Sport) og Europarådets antidopingkonvensjon (The Anti-Doping Convention) har Norge internasjonale forpliktelser på området.

Stiftelsen Antidoping Norge (ADNO) har som formål å bekjempe doping ved å fremme en ærlig og dopingfri idrett. ADNO er opprettet for å sikre at kontroll og påtale i dopingsaker ivaretas av et uavhengig organ. Stiftelsen utfører også et viktig arbeid utenfor den organiserte idretten. Dette arbeidet bidrar til bevissthet om viktigheten av et seriøst antidopingarbeid i nye miljøer ut over den tradisjonelle idretten.

Regjeringen har styrket satsingen på antidopingarbeidet. Spillemiddeltilskuddet til Antidoping Norge har økt fra 23,6 mill. kroner i 2013 til 37,5 mill. kroner i 2018. Tidligere kulturminister Linda Hofstad Helleland ble i november 2016 valgt til visepresident i World Anti-Doping Agency (WADA) for perioden 2017–2019. Norge er blant verdens ledende nasjoner når det gjelder antidopingarbeid.

Arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser

Manipulering av idrettskonkurranser, ofte omtalt som kampfiksing, utgjør en trussel mot idrettens integritet og verdigrunnlag. En effektiv bekjempelse forutsetter bidrag fra idretten, spillselskap og spillmyndigheter og fra offentlige myndigheter. Informasjonsutveksling mellom berørte parter er avgjørende.

I juni 2015 ga Kulturdepartementet Lotteri- og stiftelsestilsynet i oppdrag å etablere og drifte en nasjonal enhet for arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser. Enheten skal bidra til en effektiv bekjempelse av manipulering av idrettskonkurranser i Norge. Den skal styrke samordningen av arbeidet, legge grunnlaget for mer målrettede tiltak og sikre at berørte parter kan ivareta sine oppgaver på en effektiv måte.

Den nasjonale enheten har allerede etablert seg som en effektiv koordinator og et solid kompetansesenter for arbeidet mot manipulering av idrettskonkurranser. Den har opparbeidet høy troverdighet både nasjonalt og internasjonalt. Departementet har derfor besluttet at enheten omgjøres fra prosjekt til fast arbeidsoppgave i Lotteri- og stiftelsestilsynet.

8 Frivillighetspolitikken

Kulturdepartementet samordner den statlige frivillighetspolitikken, mens det enkelte departement har ansvar for virkemidler og tiltak som berører frivillige organisasjoner i sin sektor.

Frivillighetspolitikken er forankret i regjeringsplattformen. Frivillighet skaper lokalt engasjement, fellesskap, integrering og kulturell og demokratisk bevissthet. Regjeringen vil bidra til at frivilligheten vokser fram nedenfra, friere fra politisk styring og med utvikling på egne premisser, gjennom blant annet brede og ubyråkratiske støtteordninger. Økonomisk situasjon og sosial bakgrunn skal ikke være til hinder for deltakelse og frivillig innsats. Midler og tiltak rettet mot barn og unge skal prioriteres.

Regjeringen vil legge til rette for bredde og mangfold gjennom gode støtteordninger for frivilligheten og prioritere barne- og ungdomsaktivitet.

Regjeringen vil gjennomføre en forenklingsreform for frivilligheten, styrke det frivillige kulturlivet og forbedre ordningen for merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner. Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2019 å øke bevilgningen til denne ordningen med nær 135 mill. kroner. Frivillige organisasjoner vil etter dette bli tildelt godt over 1,5 mrd. kroner i støtte fra ordningen i 2019.

Regjeringen vil legge til rette for at personer med nedsatt funksjonsevne får delta i frivillighet, og at organisasjoner enklere kan inkludere minoriteter.

Frivillighetserklæringen ble lagt fram i 2015 og forplikter regjeringen til samarbeid, medvirkning og forutsigbarhet i samspillet med frivillig sektor. Erklæringen skal bidra til samordning mellom departementene og en helhetlig frivillighetspolitikk og følges opp årlig med et møte mellom regjeringen og frivillig sektor. I tråd med Frivillighetserklæringen er dialog og møteplasser med frivillig sektor sentralt for statlig frivillighetspolitikk.

Virkemidler og tiltak på ulike samfunnsområder er omtalt i de enkelte departementers budsjettproposisjoner. På Kulturdepartementets område omtales virkemidler og tiltak for 2019 i kategori 08.15 Frivillighetsformål og kap. 315 Frivillighetsformål.

Frivillig sektor

Kulturdepartementet samordner et sektorovergripende forskningsprogram om sivilsamfunn og frivillig sektor der flere departementer deltar. Et sentralt virkemiddel i frivillighetspolitikken er å etablere, utvikle og vedlikeholde sentrale datakilder om frivillig engasjement og frivillige organisasjoner i Norge.

Forskningen viser at det er et stabilt høyt nivå på deltakelse i frivillig arbeid: 63 pst. av befolkningen over 16 år har deltatt i frivillig arbeid i løpet av 2017. Det er imidlertid nedgang i timebruk blant frivillige. Tidsbegrenset frivillig innsats er mer framtreddende, og frivillige sprer engasjementet sitt på flere organisasjoner: over en tredjedel er frivillige i tre eller flere organisasjoner. Båndene mellom organisasjonene og de frivillige har endret seg.

Samlet sett er de viktigste enkeltfaktorene for å forklare variasjoner i frivillig deltakelse knyttet til utdanning, inntekt og det å ha barn.

Det er ikke lenger kjønnsforskjeller når det gjelder andelen som har deltatt i frivillig arbeid totalt sett, men menn bruker fortsatt flere timer enn kvinner på frivillig arbeid. Menn er tydelig overrepresentert innen idretten med en overvekt i aldersgruppen 35–49 år. Den yngste aldersgruppen (16–24 år) er noe overrepresentert i samfunnsrettede organisasjoner.

Organisasjonslandskapet har endret seg de siste 30 årene. Nye desentraliserte organisasjonsformer med spesialiserte formål har vokst fram, det er sterkere aktivitetsorientering og svakere ideologisk basis. Dette er i kontrast til de tidligere tradisjonelle folkebevegelsene med hierarkisk struktur, medlemsbaserte aktiviteter og brede samfunnspolitiske formål.

Mange nye rettighets- og støtteorganisasjoner er dannet. I tillegg er det etablert en rekke mindre internasjonale organisasjoner, og det er en kraftig vekst i antall organisasjoner for ulike hobby- og fritidsinteresser.

Flertallet av de nye nasjonale organisasjonene er organisert som enkeltstående organisasjoner uten regionale eller lokale lag eller avdelinger.

Samtidig har færre lokale foreninger koblinger til regionale eller nasjonale organisasjoner.

Satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner beregnes årlig av Statistisk sentralbyrå. Siste beregning fra oktober 2017 viste at verdiskapningen i sektoren var 130 mrd. kroner i 2015 inkludert frivillig arbeid. Verdien av frivillig innsats ble beregnet til om lag 74 mrd. kroner. Den lønnede sysselsettingen i organisasjonene tilsvarte i overkant av 87 200 årsverk. Den frivillige innsatsen ble beregnet til nær 148 000 årsverk. Medregnet verdien av den frivillige innsatsen ville organisasjonenes samlede bruttoprodukt utgjort 4,1 pst. av BNP for Fastlands-Norge. En tilsvarende beregning for 2016 forventes å foreligge i oktober 2018.

Statlige tilskudd

Frivillig sektor representerer bredde og mangfold som få andre sektorer i Norge. Dette gjenspeiles i støtten frivilligheten mottar fra statlige myndigheter: 13 av 15 departementer gir tilskudd til frivillige organisasjoner.

Det har vært en sterk økning i overføringer fra det offentlige til frivillige organisasjoner de siste 10–15 årene. Den største veksten har vært i midler som organisasjonene kan disponere slik de selv ønsker.

Totalt utgjorde offentlig støtte 22 pst. av inntektene til frivillige organisasjoner i 2013. Egegenererte inntekter utgjorde 63 pst. og private bidrag 15 pst.⁶

Statlig tilskudd til frivillige organisasjoner gis både som driftstilskudd og prosjekttilskudd. Det er et overordnet mål at driftstilskudd skal utgjøre en større andel av tilskuddene til frivillige organisasjoner. Prosjekttilskudd er mindre forutsigbare og krever mer arbeid i forbindelse med søknad og rapportering.

Kulturdepartementet kartlegger statlige tilskudd til frivillige organisasjoner. Kartleggingen er avgrenset til enkelttilskudd og tilskuddsordninger forbeholdt frivillige organisasjoner. Aktuelle ordninger og tilskudd er identifisert og beregnet av departementene.

Siste kartlegging viser at det i 2017 ble tildelt 9 mrd. kroner til frivillige organisasjoner i ordninger forbeholdt frivillige organisasjoner og som enkelttilskudd. Tilsvarende tall i 2016 var 8,5 mrd. kroner. Kartleggingen inkluderer spillemidler (2,1 mrd. kroner i 2017) og Grasrotandelen, der spillere hos Norsk Tipping AS gir en andel av spil-

leinnsatsen til en frivillig organisasjon (455 mill. kroner i 2017).

I kartleggingen inngår Utenriksdepartementets tilskudd til norske frivillige organisasjoner for å styrke sivilsamfunn i utviklingsland, men ikke midler til bistands- og nødhjelpsarbeid i utlandet.

Av departementene tildelte Kulturdepartementet mest tilskuddsmidler til frivillige organisasjoner i 2017, i alt 4,1 mrd. kroner. Av dette var 2,1 mrd. kroner spillemidler fra overskuddet til Norsk Tipping AS, jf. kap. 5. Den største ordningen på Kulturdepartementets område var merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, med 1,3 mrd. kroner i 2017. Disse midlene går til organisasjoner i alle sektorer. Utenriksdepartementet tildelte 2,1 mrd. i tilskudd til frivillige organisasjoner for å styrke sivilsamfunn i utviklingsland.

I tillegg til midler fra tilskuddsordninger forbeholdt frivillige organisasjoner og enkelttilskudd, kan organisasjoner søke midler fra åpne tilskuddsordninger, der både organisasjoner og andre kan søke. Kulturdepartementet har ikke kartlagt hvor mye midler fra disse ordningene som ble tildelt til frivillige organisasjoner i 2017.

For mer informasjon om tilskudd til frivillige organisasjoner vises det til de enkelte departementenes fagproposisjoner.

Skatter og avgifter

Grensen for fradrag for gaver til visse frivillige organisasjoner økte fra 12 000 kroner i 2013 til 40 000 kroner i 2018. Grensen for lønnsoppgaveplikt økte fra 4 000 kroner i 2013 til 10 000 kroner i 2015 og har vært uendret siden. Grensen for når frivillige organisasjoner skal betale arbeidsgiveravgift økte fra 45 000 kroner per ansatt i 2013 til 70 000 kroner i 2018 og fra 450 000 kroner per organisasjon i 2013 til 700 000 kroner i 2018. Regjeringen har ikke foreslått endringer i disse satsene for 2019.

Gjennomgang av tilskuddsordninger

I rapporten *Gjennomgang av post 71. Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet* har Ideas2evidence og Vista Analyse evaluert seks tilskuddsordninger rettet mot innvandrersorganisasjoner og frivillig virksomhet som Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) under Kunnskapsdepartementet forvalter. Studien gir også kunnskap om frivillige organisasjoners rolle i lokalt integreringsarbeid.

Kulturdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet har fått utredet muligheten

⁶ Kilde: Arnesen og Sivesind 2017.

for å samordne eller slå sammen tilskuddsordningene Frifond organisasjon under Kulturdepartementet og ordningen for nasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner under Barne- og likestillingsdepartementet. Rambøll har redegjort for og vurdert ulike alternativer for samordning og sammenslåing på ulike nivåer i tilskuddsforvaltningen. Utredningen vil bli vurdert og fulgt opp blant annet i stortingsmeldingen om den statlige frivillighetspolitikken.

Frivilligsentralene

Tilskudd til frivilligsentraler er fra 2017 overført til kommunene. I en overgangsperiode på fire år

fordeles tilskuddsmidlene til frivilligsentraler særskilt innenfor rammetilskuddet til kommunene, kap. 571 Rammetilskudd til kommuner, post 60 Innbyggertilskudd, tabell C-k. Tilskuddet trappes opp i fireårsperioden. Det ble bevilget 128 mill. kroner til frivilligsentralene i 2016, 151 mill. kroner i 2017 og 174,9 mill. kroner i 2018. For 2019 foreslås en bevilgning på 187,4 mill. kroner, en økning på 12,5 mill. kroner fra 2018. Frivilligsentralene omtales også i Prop. 1 S (2018–2019) for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

9 Samfunnssikkerhet og beredskap

Kulturdepartementets hovedmål i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i kultursektoren er å forebygge uønskede hendelser og minske konsekvensene dersom slike hendelser skulle oppstå. Departementet har stor oppmerksomhet på å utvikle en bevisst sikkerhets- og beredskapsforståelse internt i departementet og i sektoren.

Kulturdepartementets planverk for samfunnssikkerhet og beredskap sikrer kontinuitet i driften av departementet ved en eventuell krise. Medarbeiderne i Kulturdepartementet skal være godt kjent med evakueringsplaner, varslingsprosedyrer og hvor de finner relevant informasjon og planverk hvis det oppstår en krise.

Virksomhetene i kultursektoren er svært forskjellige mht. omfang, ansvarsområder og tilknytning/eierskap, og vil ha ulike roller og ansvar i en større krise. Hver enkelt virksomhet må i sitt arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, dimensjonere sine planer, øvelser, kapasiteter og kompetanse, opp mot det samfunnsoppdrag og ansvaret den har og den rollen den kan få i en eventuell krisesituasjon.

Kulturdepartementet følger opp de underliggende virksomhetene gjennom styringsdialogen.

Departementet stiller krav om at virksomhetene utarbeider risiko- og sårbarhetsanalyser, krise- og beredskapsplaner og at de gjennomfører øvelser for å teste sin egen beredskap. Departementet stiller også krav om at virksomhetene har internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet.

Kulturdepartementet har utarbeidet en risiko- og sårbarhetsanalyse for hele sektoren som oppdateres minst en gang i året.

Norsk rikskringkasting AS (NRK) er i en særstilling innenfor kultursektoren i kraft av sine nasjonale beredskapsforpliktelser. NRK er pålagt beredskap for å sikre at informasjon fra regjeringen når befolkningen under beredskap og i krig. Departementet er i nær dialog med NRK for å sikre at de oppfyller denne forpliktelsen. Det er inngått en egen avtale mellom Kulturdepartementet og NRK som beskriver NRKs plikt til å stille mobil teknisk kapasitet til rådighet for regjeringen, slik at den kan sende ut viktige meldinger uansett hvor den oppholder seg.

NRKs beredskapsforpliktelser inngår i den kritiske samfunnsfunksjonen «Styring og kriseledelse», jf. Meld. St. 10 (2016–2017) *Risiko i et trygt samfunn*.

10 Fornye, forenkle, forbedre

Digitalisering

Kulturdepartementet har våren 2018 iverksatt strategi for å gjøre kultursektorens data mer tilgjengelig for bruk. Strategien fastslår at kultursektoren skal ha en kultur for åpenhet og transparens der data som hovedregel aktivt gjøres åpent tilgjengelig. Strategien etablerer et samarbeidsforum for åpne kulturdata bestående av Norsk kulturråd, Arkivverket, Nasjonalbiblioteket og Riksantikvaren. Forumet skal blant annet arbeide for å få til en hensiktsmessig arbeidsdeling knyttet til utvikling og drift av felles dataressurser, definere felles behov og foreslå løsninger.

Kulturrådet har de siste årene arbeidet målrettet med forbedring og oppgradering av søknadssystemet, tilskuddsordninger, rapporteringssystem og IT-systemer. Det skal bidra til en enklere hverdag for søkere, råd, styrer, utvalg og for kulturrådets ansatte. Den digitaliserte tilskuddsforvaltningen bidrar til effektivitet, treffsikkerhet, økt kvalitet på saksbehandlingen, samt til gevinstrealisering og reduserer risiko. Innsamling av statistikk for tilskuddsmottakere på musikk- og scenekunstheltet blir fra 2019 integrert i det elektroniske søknadssystemet. Dette vil forbedre mulighetene for å utarbeide felles statistikk på tvers av kulturfeltene.

Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge har siden 2016 hatt det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken (DKS). Kulturtanken arbeider med å forenkle pengestrømmen mellom forvaltningsnivåene i ordningen og sikrer bedre samhandling mellom skolesektor og kunst- og kultursektor. Infrastrukturen rundt DKS-ordningen styrkes gjennom en felles nasjonal digital portal for utøvere, skoler, fylker, kommuner og andre DKS-aktører. Portalen planlegges lansert høsten 2019. Virksomheten har også iverksatt ulike samarbeids- og utviklingsprosjekter sammen med tilskuddsmottakere og andre DKS-aktører.

Etter lov om målbruk i offentlig teneste (målloven) plikter sentrale statsorgan å veksle mellom bokmål og nynorsk i allment informasjonstilfang, slik at ingen av målformene er representert med mindre enn 25 pst. Språkrådet har ansvar for å

føre tilsyn med målbruken i sentrale statsorgan. Sentrale statsorgan skal årlig levere målbruksrapport til Språkrådet. I 2017 inngikk Språkrådet et samarbeid med Nasjonalbiblioteket for å utvikle et verktøy for digital innhøsting av slike målbruksdata fra virksomhetenes nettsted. Formålet er å forenkle og effektivisere innrapporteringen av data for alle statlige virksomheter som er underlagt målloven. I 2017 ba Språkrådet om rapportering fra 147 statsorgan. Verktøyet skal prøves ut i 2018/2019 og etter planen tas i bruk i 2019.

I tillegg til å sende ut lydbøker i cd-format i posten, har Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) et digitalt distribusjonssystem. Det betyr at lånere kan laste ned lydbøker til egen pc, nettbrett eller mobiltelefon. Distribusjonssystemet har fra starten av vært planlagt slik at flere innholdsleverandører kan koble seg på. I 2017 ble Statped koblet på distribusjonsløsningen. Statped leverer skolelydbøker til elever i grunnskole og videregående skole. Tiltaket har ført til at barn og unge med behov for tilrettelagt litteratur får rask tilgang til både folkebiblioteklitteratur og skolelydbøker på ett nettsted. Det er utviklet en administrasjonsmodul for skolene, slik at det er effektivt å melde inn elever. Utvikling og vedlikehold av én distribusjonsløsning i stedet for flere, medfører redusert ressursbruk for staten.

Arkivverket utvikler metodikk for å identifisere og sikre bevaringsverdige dokumenter. Metodikken skal effektivisere og forenkle arbeidet med informasjonsforvaltning og arkivering. Dette arbeidet er en forutsetning for at automatisk arkivering kan integreres i dokument- og arkivsystemer. Vedlikehold av digitalt skapt arkivmateriale og overføring av dette til depot for langtidslagring er ressurskrevende. For å forenkle og effektivisere denne prosessen, har Arkivverket planlagt og igangsatt flere tiltak.

Lyd og levende bilder i samlingene til museer og arkiver kan gå tapt fordi lagringsmediene forvitrer. Nasjonalbiblioteket skal derfor digitalisere verneverdig film og lydfestinger med utgangspunkt i en nasjonal plan. Digitalisering vil både hindre at innholdet forsvinner og øke publikums tilgang til det.

Digitalarkivet er Arkivverkets nettsted for publisering av digitaliserte dokumenter. Arkivverket arbeider for at Digitalarkivet skal bli en nasjonal portal der både statlige, kommunale og private arkivinstusjoner kan tilgjengeliggjøre sitt digitale arkivmateriale. Den viktigste gevinsten vil ligge hos brukeren som vil få én inngang til alt digitalt arkivinnhold i Norge. Arkivverket arbeider også med å videreutvikle Digitalarkivets funksjonalitet for å gjøre det mulig å framvise digitalt skapt og audiovisuelt arkivmateriale.

KORO

På oppdrag fra Kulturdepartementet gjennomgikk Kunst i offentlige rom (KORO) en evaluering i 2014. I etterkant av dette har Kulturdepartementet fulgt opp etatens arbeid med å utvikle organisasjonen, arbeidsformene og virkemidlene i KORO, med sikte på å styrke virksomhetens kompetanse, gjøre kunstordningene mer treffsikre og relevante ut fra dagens behov og sikre mer effektiv ressursanvendelse i virksomheten.

KORO har økt oppdragsmengde fra statseide selskaper i sektorer som samferdsel og helse, som har ansvar for å sette av midler til kunst i sine anlegg og som kan nytte KORO som kompetansemiljø på oppdragsbasis. De søkbare ordningene KOM og URO blir fra 2019 slått sammen til lokal-samfunnsordningen LOK, hvor lokale og regionale myndigheter, samt kunstnere og private aktører kan søke om tilskudd og produksjonsbistand. Det er stort behov for kompetansestøtte og utviklingsarbeid knyttet til kunstproduksjonene lokalt, og Kulturdepartementet legger opp til at KOROs arbeid med kunstformidling og kompetansehevende tiltak skal styrkes fra 2019.

Ny, felles lov på pengespillområdet

Dagens lovgivning på pengespillfeltet er fordelt på tre ulike lover, og ansvaret for sektoren er delt mellom Kulturdepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Flere av lovbestemmelsene er ikke tilpasset den raske teknologiske utviklingen på området. Under behandlingen av St.meld. nr. 12 (2016–2017) *Alt å vinne*, sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag om at det skal utarbeides en ny felles lov på pengespillområdet, og at ansva-

ret for pengespillpolitikken skal samles under Kulturdepartementet.

Samordning av regelverket under én lov vil utgjøre en betydelig forenkling og legge til rette for større helhet og sammenheng. Moderniseringen av lovgivningen tar også sikte på å gjøre regelverket tydeligere og lettere å anvende for de ulike aktørene. Et lovforslag planlegges sendt på høring våren 2019.

Grensekryssende portabilitet av nettbaserte innholdstjenester

EUs portabilitetsforordning gir regler som skal sikre at abonnenter av nettbaserte innholdstjenester også får tilgang til disse tjenestene ved midlertidig opphold utenfor bostedsstaten. Dette skal sikre at også norske forbrukere får tilgang til sine strømmetjenester Netflix, TV2 Sumo og HBO når man er på reise i utlandet. Forordningen gjelder allerede i alle EUs medlemsstater. Kulturdepartementet vil i løpet av 2018 fremme en proposisjon for Stortinget med forslag til hvordan forordningen kan gjennomføres i norsk rett.

Forenklingsreform for frivilligheten

Regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om den statlige frivillighetspolitikken. I meldingen vil en forenklingsreform for frivilligheten bli presentert. Bakgrunnen for reformen er et ønske om at frivillige organisasjoner skal kunne bruke mest mulig av sine ressurser på aktivitet.

Ny lovgivning for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

Det tas sikte på at lovproposisjon med forslag til en ny, felles lov for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn oversendes Stortinget våren 2019. Dagens lovgivning på feltet er fordelt på flere lover. Flere av lovbestemmelsene er ikke lenger relevante. Samordning av bestemmelser og regelverk under én lov vil representere en betydelig forenkling og skape større helhet og sammenheng. Moderniseringen av lovgivningen er også begrunnet i behovet for fornyelse og forenkling av dagens økonomiske støtteordninger overfor tros- og livssynssamfunnene.

11 Likestilling

Kulturdepartementet og underliggende virksomheter

Tabell 11.1 Kjønnsfordeling i Kulturdepartementet og underliggende virksomheter på kulturområdet – tall i prosent

Virksomhet		Alle stillinger ¹			Lederstillinger ¹			Lønn ²
		M	K	Antall	M	K	Antall	K / M
Kulturdepartementet	2017	40	60	147	50	50	20	90
	2016	38	62	149	50	50	20	91
Norsk kulturråd	2017	36	64	110	30	70	20	97
	2016	38	62	117	35	65	17	100
Kulturtanken	2017	53	47	45	25	75	4	100
	2016	50	50	50	57	43	9	103
Riksteatret	2017	49	51	106	50	50	6	96
	2016	47	53	104	50	50	6	83
Kunst i offentlige rom (KORO)	2017	24	76	17	50	50	2	84
	2016	24	76	17	50	50	2	78
Nasjonalbiblioteket	2017	47	53	420	59	41	28	92
	2016	47	53	392	56	44	27	92
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	2017	33	67	47	67	33	6	77
	2016	39	61	50	67	33	6	89
Språkrådet	2017	43	57	35	33	67	6	105
	2016	36	64	36	33	67	6	103
Arkivverket	2017	48	52	270	52	48	25	92
	2016	48	52	267	54	46	24	90
Norsk filminstitutt	2017	45	55	94	43	57	14	100
	2016	43	57	93	36	64	14	98
Medietilsynet	2017	46	54	46	50	50	6	100
	2016	48	52	46	67	33	6	95

Tabell 11.1 Kjønnfordeling i Kulturdepartementet og underliggende virksomheter på kulturområdet – tall i prosent

Virksomhet		Alle stillinger ¹			Lederstillinger ¹			Lønn ²
		M	K	Antall	M	K	Antall	K / M
Lotteri- og stiftelsestilsynet	2017	48	52	67	43	57	7	90
	2016	48	52	68	43	57	7	88
	2016	34	66	14	67	33	3	90
Nidaros domkirkes restaureringsarbeider	2017	51	49	61	80	20	5	93
	2016	54	46	66	45	55	11	94
Opplysningsvesenets fond	2017	50	50	70	57	43	13	90
	2016	48	52	71	40	60	17	87

¹ Kolonnene viser andelen menn (M) og kvinner (K) og antall stillinger totalt for henholdsvis alle stillinger og lederstillinger i de ulike virksomhetene under Kulturdepartementet i 2017 og 2016.

² Kolonnen viser andelen av kvinners gjennomsnittlige årslønn i pst. av gjennomsnittlig årslønn for menn i virksomhetene under Kulturdepartementet i 2017 og 2016.

Kulturdepartementet

Likestilling knyttet til kjønn

Kulturdepartementet har som mål å opprettholde en god kjønnsbalanse i de ulike stillingskategoriene. Kulturdepartementet arbeider aktivt med å oppnå bedre kjønnsbalanse i ulike stillingskategorier og utjevne lønnsforskjeller mellom kjønnene.

I 2017 var andelen menn noe høyere sammenlignet med 2016. Departementet har fremdeles lik andel kvinner og menn i lederstillinger. Andelen kvinner i mellomlederstillinger er 38 pst. og i toppledergruppen 71 pst.

Det er flere kvinnelige enn mannlige søkere til utlyste stillinger i Kulturdepartementet. Ved rekruttering legger departementet vekt på å øke andelen mannlige ansatte i den grad det er mulig i henhold til kvalifikasjonsprinsippet og annet regelverk for ansettelser i staten. Departementet legger til rette for å øke kvinners muligheter for å avansere i stillingskategori via etterutdanning og tildeling av nye oppgaver og ansvar.

Målrettet rekruttering og gode, interne avansementsmuligheter er tiltak som benyttes med mål om å jevne ut lønnsforskjellene og å bidra til en lik andel av kjønnene i de ulike stillingskategoriene.

Likestilling knyttet til lønn

Kulturdepartementet legger vekt på å utjevne lønnsforskjeller mellom kjønnene. Departementets personal- og lønnspolitikk skal bidra til like lønn.

Gjennomsnittslønnen er beregnet samlet ut fra alle stillingskategorier. Ulikheten i gjennomsnittslønn forklares hovedsakelig ved at kvinner utgjør den største andelen i stillingskategoriene som er lavest lønnet. Ved rekruttering til slike stillinger er det lagt vekt på å vurdere mannlige kvalifiserte søkere.

For stillingskategorien rådgiver er det fortsatt, som tidligere år, slik at kvinnene har en gjennomsnittlig bedre lønn enn menn (kvinner 103 pst. av menns lønn). I de andre stillingskategoriene er det fremdeles slik at menn tjener like godt eller bedre enn kvinner.

Departementet har for øvrig kartlagt og sammenliknet tilsatte av begge kjønn i samme stillingskategori ut fra alder, kompetanse og ansienitet og finner ikke systematiske lønnsforskjeller.

Det lokale lønnsforhandlingssystemet brukes bevisst for å utjevne lønnsforskjeller mellom kvinner og menn

Tabell 11.2 Kjønnsbalanse fordelt på stillingskategorier – tall i prosent

		Kjønnsbalanse ¹		Antall	Lønn ²
		M	K		K / M
Totalt i departementet	2017	40	60	147	90
	2016	38	62	149	91
Toppledere	2017	29	71	7	95
	2016	29	71	7	95
Avdelingsdirektører	2017	67	33	18	96
	2016	67	33	21	99
Fagdirektører	2017	60	40	10	89
	2016	86	14	7	92
Underdirektører	2017	17	83	6	100
	2016	25	75	8	103
Seniorrådgiver	2017	44	56	73	97
	2016	38	62	73	100
Rådgiver	2017	19	81	21	103
	2016	25	75	20	103
Første- og seniorkonsulent	2017	0	100	9	100
	2016	0	100	12	100

¹ Kolonnene viser andelen menn (M) og kvinner (K) og antall stillinger totalt fordelt på de ulike stillingskategoriene i Kulturdepartementet i 2017 og 2016.

² Kolonne for total andel av kvinners gjennomsnittlige årslønn i pst. av menns gjennomsnittlige årslønn fordelt på de ulike stillingskategoriene i Kulturdepartementet i 2017 og 2016.

Tabell 11.3 Kjønnfordeling for stillingsgrupper, deltid, midlertidighet, foreldrepermisjon per 1. oktober 2017. Legemeldet sykefravær for 2017 totalt – tall i prosent

Kjønnsbalanse		M	K	Antall stillinger
Deltid ¹	2017	0,7	4,1	7
	2016	0,7	8,1	13
Midlertidighet ²	2017	2,5	7	11
	2016	3	6,6	16
Foreldrepermisjon ³	2017	1,3	5,7	11
	2016	0,7	8,1	13
Sykefravær	2017	0,4	2,9	
	2016	0,4	2,7	

¹ Andel av hvert kjønn som arbeider deltid

² Andel av hvert kjønn som var midlertidig tilsatt

³ Andel av hvert kjønn som har hatt uttak av foreldrepermisjon

Deltid og midlertidighet i stillinger

Kulturdepartementet har samarbeidsavtale om inkluderende arbeidsliv og er en såkalt IA-bedrift. Det innebærer at departementet skal arbeide for redusert sykefravær, sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne og bidra til at ansatte står lenger i arbeid før de går av med pensjon.

Departementet har som IA-bedrift tett oppfølging av sykmeldte og driver planmessig tilrettelegging for å hindre sykmelding og bidra til at sykmeldte kommer raskere tilbake i arbeid. Ledere får aktiv veiledning og bistand i oppfølging av sykmeldte medarbeidere.

Departementet følger den generelle målsettingen i norsk arbeidsliv om å begrense bruken av deltidsstillinger. Deltidsstillinger i departementet er primært knyttet til at stillingsinnehaveren ikke har mulighet til å arbeide fulltid pga. delvis uførehet eller har behov for redusert arbeidstid for en periode knyttet til omsorg for barn. Deltidsstillinger er derfor i hovedsak begrunnet i departementets IA-arbeid og personalpolitikk om å legge til rette for arbeid i ulike livsfaser og –situasjoner. Det er en nedgang i antall deltidsstillinger sammenlignet med 2016.

Departementet følger den generelle målsettingen i norsk arbeidsliv om at bruken av midlertidige stillinger skal være begrenset og evaluerer årlig bruken av slike stillinger sammen med tillitsvalgte. Det er en nedgang i antall midlertidige stillinger sammenlignet med 2016. Midlertidige stillinger er hovedsakelig vikariater for ansatte i permisjon, men også stillinger knyttet til saks- og tidsavgrensede prosjekter. Det er flere kvinner enn menn i midlertidige stillinger – dette skyldes blant annet at utlyste vikariater har blitt besatt av kvinner som best kvalifiserte søkere til stillingene.

Likestilling knyttet til etnisk bakgrunn, tros- og livssyn og nedsatt funksjonsevne

Arbeidsmiljøet i Kulturdepartementet skal gi rom for ulikheter og mangfold. I stillingsutlysninger for departementene vektlegges dette, og kvalifiserte personer oppfordres til å søke – uansett alder, kjønn, funksjonsevne, etnisk bakgrunn eller seksuell legning.

Kulturdepartementets rekrutteringsportal gir søkere mulighet for å synliggjøre om de har annen etnisk bakgrunn enn norsk. Departementet har søkere med slik bakgrunn til de fleste utlyste stillinger. Kvalifiserte søkere innkalles til intervju. I 2017 utgjorde ansatte med innvandrerbakgrunn

4,8 pst. av medarbeiderne i departementet. Kulturdepartementet har en langsiktig målsetting om å tilsette flere personer med ikke-vestlig bakgrunn.

Regjeringen har i sin inkluderingsdugnad satt som mål at minst 5 pst. av de nyansatte i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. Departementet arbeider systematisk for å realisere regjeringens inkluderingsmål, og utvikler rutiner og arbeidsformer med sikte på å nå disse, blant annet i samarbeid med NAV. Kvalifiserte søkere innkalles til intervju i tråd med generelle krav til rekruttering i staten. Gjennom sin personalpolitikk og IA-arbeid, legger departementet også stor vekt på å tilrettelegge for at personer som har eller får nedsatt funksjonsevne, skal kunne fortsette fullt eller delvis i arbeid. Departementet samarbeider tett med Bedriftshelsetjenesten og NAV med mål om at tilretteleggingen tilpasses den ansattes behov på en best mulig måte.

Underliggende virksomheter

Norsk kulturråd og KORO har en større andel kvinnelige enn mannlige ansatte. Kulturrådet har også hatt en høy andel kvinner i ledergruppen. Kulturrådet har imidlertid arbeidet aktivt med kjønnsbalansen i ledergruppen, og har per i dag lik fordeling mellom kvinnelige og mannlige ledere. Kulturtanken og Riksteatret har som helhet jevn kjønnsfordeling. Riksteatret har også jevn kjønnsfordeling på ledernivå, mens Kulturtanken har flere kvinner enn menn i ledelsen.

Gjennomsnittlig lønnsnivå for menn i Kulturrådet ligger 3 pst. over gjennomsnittlig lønnsnivå for kvinnelige ansatte. En del av forklaringen er at tekniske og administrative stillinger i hovedsak bekles av menn, og at kvinneandelen er høyest i stillinger som er rekruttert fra kunst- og kulturfeltet. Sistnevnte er en bransje hvor lønnsnivået generelt befinner seg i den lavere delen av lønns-sjiktet i arbeidsmarkedet for arbeidstakere med høyere utdanning fra universitet og høyskole. Kulturrådet har arbeidet og arbeider fortsatt med flere strukturelle ulikheter etter sammenslåingen i 2011. I KORO og Riksteatret har menn høyere gjennomsnittslønn enn kvinner, som i hovedsak skyldes at topplederstillingene i de to virksomhetene er besatt av menn.

Kjønnsfordelingen i Nasjonalbiblioteket var uforandret fra 2016 til 2017. I 2017 økte andelen menn i lederstillinger noe. Den lønsmessige forskjellen mellom kvinner og menn har ikke blitt endret.

Det har vært en liten økning i andelen kvinnelige ansatte i Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) fra 2016 til 2017. Fire av seks i NLBs ledergruppe er menn. Andelen mannlige ansatte i Språkrådet økte noe fra 2016 til 2017. Fire av seks i Språkrådets ledelse var kvinner.

For Medietilsynet, Norsk filminstitutt og Lotteri- og stiftelsestilsynet er det jevnt over god fordeling mellom kjønnene både totalt og i ledergruppene.

Ved Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR) og Opplysningsvesenets fond (Ovf) er kjønnsbalansen totalt sett god. I lederstillinger er det imidlertid overvekt av menn. Dette har til dels sammenheng med lav turnover og at endringer tar tid. Virksomhetene melder om at lønnsforskjellene er gjennomgått, uten at det er funnet noe som tyder på at det systematisk forskjellsbehandles i spørsmål om lønnsfastsettelse og lønnsutvikling.

I alle virksomhetene arbeides det aktivt med å tilrettelegge for en arbeidsstyrke som spiller mangfoldet i befolkningen.

For ytterligere detaljer om likestillingsarbeidet i Kulturdepartementets underliggende virksomheter, viser vi til de enkeltes årsmeldinger for 2017. Årsmeldingene er tilgjengelige på internett.

Kunstinstitusjonene

Departementet har fra 2010 overført ansvaret for styreoppnevninger i region-/landsdelsinstitusjoner og knutepunktinstitusjoner til fylkeskommunene. For de styrene som departementet fortsatt har ansvar for oppnevning av, legges det vekt på kompetanse, kapasitet og relevant mangfold, herunder forskjeller i erfaringsbakgrunn når departementet foreslår personer valgt inn i styret. Departementet følger opp kravet til kjønnsrepresentasjon i styrene og arbeider for mest mulig lik representasjon mellom kjønnene.

I musikk- og scenekunstinstitusjonene som fikk tilskudd over kap. 323, post 70 og 71 i 2017, var fordelingen av årsverk for kvinner og menn henholdsvis 48 og 52 pst. Institusjonenes styret, inkludert varamedlemmer, hadde en helt jevn kjønnsfordeling. Andelen kvinnelige styreledere var 56 pst.

Museene

I museene som fikk tilskudd over kap. 328, post 70 var andel kvinner og menn i faste stillinger henholdsvis 56 og 44 pst. Museenes styret, inkludert varamedlemmer, hadde følgende kjønnsammen-

setning: 47 pst. kvinner og 53 pst. menn. På styreledernivå var 35 pst. av styrelederne kvinner.

Idrettsområdet

Departementet støtter opp om likestillingsarbeidet i idretten. Sentrale verdier for norsk idrett er frivillighet, demokrati og likeverd. Likestilling mellom kjønnene er spesielt ivaretatt i lov for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). I § 2-4 Kjønnsfordeling heter det bl.a.:

Ved valg/oppnevning av styre, råd, utvalg/komité mv. og ved representasjon til årsmøte/ting, skal begge kjønn være representert.

Likestilling i idretten inngår også i *Idrettspolitisk dokument 2015–2019*. Punkt 6 i programerklæringen er å engasjere flere kvinner og unge i trener- og lederroller. Eksempler på tiltak i NIF:

- Et rapporteringssystem etablert i 2017 kalt «Idrettens kjønnsbarometer» som viser kjønnsbalansen i idrettslag og grupper og på krets-nivå for 53 særforbund. Dette er data som særforbundene kan bruke som grunnlag for utforming av strategier og i det videre arbeid med å oppnå en bedre kjønnsbalanse.
- Et mentorprogram etablert i 2017 for 15 kvinner som ønsker seg en lederposisjon i idretten. Hver av disse fikk en egen mentor fra ulike deler av organisasjonen. Det har vært avholdt samlinger og gjennomført individuelle veiledningssamtaler gjennom programperioden. Mentorprogrammet har fått god mottakelse og det har bidratt til at flere særforbund har startet opp tilsvarende program i egne organisasjonsledd.

Undersøkelser viser at barn og ungdom med minoritetsbakgrunn, spesielt jenter, i mindre grad er medlemmer av idrettslag enn gjennomsnittet i befolkningen. Det er et mål at flere jenter med minoritetsbakgrunn skal delta i idrett. Inkludering av minoritetsjenter i idretten prioriteres gjennom tilskuddsordningen *Inkludering i idrettslag*.

Frivillighetsområdet

Undersøkelser i perioden 1998–2014 viste at det totalt sett er flere menn enn kvinner i frivillig arbeid i organisasjonene. I 2017 var det imidlertid ingen forskjeller mellom kvinner og menn når det ses på frivillig arbeid samlet sett.

Den norske kirke

Den norske kirke arbeider systematisk for å fremme likestilling og hindre diskriminering når det gjelder kjønn, funksjonsevne, etnisitet og seksuell orientering, jf. Strategiplan for likestilling 2015–2023 som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2015. I 2017 har bl.a. Bispemøtet nedsatt en arbeidsgruppe som skal heve kompetansen på LHBT-spørsmål i Den norske kirke.

I 2017 var andelen menn og kvinner i bispekollegiet for første gang 50 pst. Et mål om kjønnsbalanse i bispekollegiet er dermed nådd 25 år etter at Norges første kvinnelige biskop ble utnevnt i 1993. Kvinnene i bispekollegiet har gjennomsnittlig litt bedre lønn enn mennene (kvinner 101 pst. av menns lønn), bl.a. som følge av at preses er

kvinne. 2017 var også første året en oppnådde å ha kvinnelig prost i samtlige bispedømmer. Dette viser at det systematiske likestillingsarbeidet bærer frukter.

For de kirkelige virksomhetene sett under ett, er andelen kvinner fortsatt forholdsvis lav. Dette skyldes først og fremst at det blant prestene er flest menn. Kvinneandelen blant prestene har imidlertid økt jevnt de siste 25 årene, og var i 2017 passert 33 pst. Fortsatt er det ulikheter mellom bispedømmene, med lavest kvinneandel i bispedømmene på Vestlandet.

Kvinnelige prester tjente i 2017 97 pst. av det mennene i denne yrkesgruppen tjente. Forskjellene i lønn skyldes i hovedsak at det er flere menn med høy aldersansiennitet.

12 Omtale av klima- og miljørelaterte saker

Museumssektoren

Museenes bevarings- og formidlingsarbeid bidrar til å spre kunnskap om og opplevelse av sammenhenger og endringer i de natur- og kulturbaserte miljøer som omgir oss. Museumssektoren forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg. Museene rapporterer om ca. 5 000 kulturhistoriske bygninger i 2017. Et stort antall av disse er mangelfullt vedlikeholdt. Ikke minst har flere museer udekkede behov for ekstraordinært vedlikehold av sin bygningsmasse i lys av de globale klimaendringene. Dette ble også påpekt i *Rapport om museas møte med klimautfordringane* (2017), som ble utført på oppdrag for de faglige museumsnettverkene Byggnettverket og Handverksnett.

Norsk kulturråd forvalter tilskuddsordningen for sikringstiltak ved museene. Over ordningen ble det for 2017 gitt tilskudd på til sammen 9 mill. kroner til 35 sikringstiltak ved museer. Det gis tilskudd til å forebygge ødeleggelse ved blant annet brann, tyveri, hærverk og naturskade.

Kunst i offentlige rom – KORO

KORO har rutiner som ivaretar kravet om grønne og sosiale anskaffelser i forbindelse med produksjon av kunst. Når det gjelder produksjon av kunst, inngår miljøkrav og totale livssyklus-kostnader i malen for konkurransegrunnlag til leverandør og tildelingskriterier. Miljømessige hensyn blir vurdert og ivaretatt i forbindelse med kunstproduksjoner.

Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Departementet forutsetter at mottakere av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet følger bestemmelsene i plan- og bygningsloven og aktuelle forskrifter, også når det gjelder klima- og miljørelaterte saker. Et eksempel er Byggteknisk forskrift (TEK 17), spesielt kapitlene 8. *Opparbeidet uteareal*, 9. *Ytre miljø* og 14. *Energi*.

Kirkebygg og gravplasser

Kirkebyggene og gravplassene er en del av nasjonens kulturarv. De skal forvaltes med respekt for det formålet de skal tjene og i samsvar med sin kulturhistoriske betydning, se nærmere omtale under programkategori 08.40.

Storparten av Den norske kirkes 1600 kirker er eldre bygg, som har høye kostnader knyttet til oppvarming. Tradisjonelle oppvarmingsmetoder gir også tørt inneklimate, som kan forårsake oppsprekking av kirkekunst og musikkinstrumenter, i tillegg til skader på selve bygget. KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter, arbeider sammen med Riksantikvaren for å finne nye varmesystemer som både kan gi energisparing og et bedre bevaringsmiljø for bygg og interiør. Det er også etablert regionale energinettverk for kirkebyggene for å øke kompetansen på området. Bruk av den nasjonale kirkebyggdatabasens energimodul (driftet av KA) står sentralt i arbeidet.

Opplysningsvesenets fond

Opplysningsvesenets fond (Ovf) eier og forvalter en betydelig eiendoms- og bygningsmasse. Flere av de gamle prestegårdene er verdifulle kulturminner og kulturmiljøer, og fondet er i dag en av landets største skogeiere. Hensynet til klima og miljø er viktig i Ovfs finansielle og praktiske forvaltning. Dette gjelder alt fra hvordan skogbruket forvaltes, til hvilke fond og næringer det investeres i. Fondet har også utarbeidet en oversikt over de kulturhistorisk mest verdifulle boligene, med formål å sikre disse boligene gjennom framtidig bruk.

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

Staten har hatt bygningsansvaret for Nidarosdomen siden gjenreisningen av domkirken ble påbegynt i 1869. Nidarosdomen og Erkebisppegården har en enestående verneverdi og er blant landets viktigste kirke- og kulturhistoriske bygningsverk. Kontinuerlig sikring og vedlikehold av bygning

gene er nødvendig for en forsvarlig forvaltning av den kulturarven disse bygningene representerer. Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR), som har forvaltningsansvaret for byggene, har

også en overordnet oppgave i å holde ved like og føre videre unike håndverkstradisjoner, og å utvikle disse.

Kulturdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2018–2019) om statsbudsjettet for år 2019 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et framlagt forslag.

Forslag

Under Kulturdepartementet føres det i Prop. 1 S (2018–2019) statsbudsjettet for budsjettåret 2019 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 300–342, 3300–3342 og 5568

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
300	Kulturdepartementet		
	01 Driftsutgifter	168 766 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	1 211 000	169 977 000
	Sum Administrasjon		169 977 000
Frivillighetsformål			
315	Frivillighetsformål		
	21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 130 000	
	70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 557 600 000	
	72 Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	4 535 000	
	75 Herreløs arv til frivillige organisasjoner	3 003 000	
	76 Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom	10 235 000	
	78 Ymse faste tiltak	11 905 000	
	79 Til disposisjon	9 040 000	
	82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	189 400 000	
	86 Tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge	38 120 000	1 829 968 000
	Sum Frivillighetsformål		1 829 968 000
Kulturformål			
320	Norsk kulturråd		
	01 Driftsutgifter	183 116 000	
	51 Fond for lyd og bilde	42 810 000	
	55 Norsk kulturfond	982 180 000	1 208 106 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
321	Kunstnerformål		
	71 Statsstipend	11 895 000	
	73 Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	193 100 000	
	74 Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	148 430 000	
	75 Vederlagsordninger, <i>kan overføres</i>	203 180 000	556 605 000
322	Bygg og offentlige rom		
	01 Driftsutgifter	23 147 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	36 500 000	
	50 Kunst i offentlige rom	12 500 000	
	70 Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	285 600 000	
	78 Ymse faste tiltak	3 860 000	361 607 000
323	Musikk og scenekunst		
	01 Driftsutgifter	97 297 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	63 480 000	
	22 Forsvarets musikk	47 500 000	
	60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	21 620 000	
	70 Nasjonale institusjoner	1 505 230 000	
	71 Region-/landsdelsinstitusjoner	797 405 000	
	73 Region- og distriktsopera	62 085 000	
	78 Ymse faste tiltak	322 890 000	2 917 507 000
325	Allmenne kulturformål		
	01 Driftsutgifter	77 610 000	
	21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	28 219 000	
	52 Norges forskningsråd	13 785 000	
	71 Kultur som næring	62 985 000	
	72 Kultursamarbeid i nordområdene	11 555 000	
	75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	40 000 000	
	78 Ymse faste tiltak	48 215 000	
	79 Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 01</i>	7 830 000	
	82 Nobels Fredssenter	32 030 000	
	86 Talentutvikling	36 760 000	358 989 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål		
	01 Driftsutgifter	641 287 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	15 635 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	23 855 000	
	73 Språkorganisasjoner	26 790 000	
	74 Det Norske Samlaget	17 720 000	
	75 Tilskudd til ordboksarbeid	9 330 000	
	78 Ymse faste tiltak	63 455 000	
	80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	52 040 000	850 112 000
328	Museum og visuell kunst		
	70 Det nasjonale museumsnettverket	1 741 130 000	
	78 Ymse faste tiltak	115 785 000	1 856 915 000
329	Arkivformål		
	01 Driftsutgifter	385 311 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	18 975 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 030 000	
	78 Ymse faste tiltak	10 205 000	423 521 000
	Sum Kulturformål		8 533 362 000
	Medieformål m.m.		
334	Filmformål m.m.		
	01 Driftsutgifter	112 055 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 375 000	
	50 Filmfondet	520 160 000	
	72 Insentivordning for film- og tv-produksjoner, <i>kan overføres</i>	71 360 000	
	73 Regional filmsatsing, <i>kan overføres</i>	90 855 000	
	75 Internasjonale film- og medieavtaler, <i>kan overføres</i>	18 180 000	
	78 Ymse faste tiltak	6 505 000	825 490 000
335	Medieformål		
	01 Driftsutgifter	52 042 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	2 706 000	
	70 Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting	135 000 000	
	71 Produksjonstilskudd	313 000 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	72	Innovasjon og utvikling	10 000 000	
	73	Medieforskning	22 130 000	
	74	Tilskudd til lokale lyd- og bilde- medier, <i>kan overføres</i>	19 870 000	
	75	Tilskudd til samiske aviser	28 770 000	
	77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 190 000	585 708 000
337		Kompensasjon for kopiering til privat bruk		
	70	Kompensasjon	49 170 000	49 170 000
339		Pengespill, lotterier og stiftelser		
	01	Driftsutgifter	78 857 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 415 000	87 272 000
		Sum Medieformål		1 547 640 000
		Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		
340		Den norske kirke		
	70	Rammetilskudd til Den norske kirke	2 114 900 000	
	71	Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet	96 500 000	2 211 400 000
341		Tilskudd til trossamfunn m.m.		
	70	Tilskudd til tros- og livssynssam- funn, <i>overslagsbevilgning</i>	371 700 000	
	78	Ymse faste tiltak	14 510 000	386 210 000
342		Kirkebygg og gravplasser		
	01	Driftsutgifter	68 108 000	
	60	Rentekompensasjon – kirkebygg, <i>kan overføres</i>	55 341 000	
	70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser	20 470 000	
	71	Tilskudd til regionale pilegrims- sentre	5 940 000	149 859 000
		Sum Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		2 747 469 000
		Sum departementets utgifter		14 828 416 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
3300	Kulturdepartementet		
	01 Ymse inntekter	85 000	85 000
	Sum Administrasjon		85 000
Kulturformål			
3320	Norsk kulturråd		
	01 Ymse inntekter	5 000 000	5 000 000
3322	Bygg og offentlige rom		
	01 Ymse inntekter	136 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	31 000 000	31 136 000
3323	Musikk og scenekunst		
	01 Ymse inntekter	336 000	
	02 Billett- og salgsinntekter m.m.	28 020 000	28 356 000
3325	Allmenne kulturformål		
	01 Ymse inntekter	5 717 000	5 717 000
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål		
	01 Ymse inntekter	10 730 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	15 883 000	26 613 000
3329	Arkivformål		
	01 Ymse inntekter	6 626 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	19 579 000	26 205 000
	Sum Kulturformål		123 027 000
Medieformål			
3334	Filmformål m.m.		
	01 Ymse inntekter	5 813 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	6 690 000	12 503 000
3335	Medieformål		
	02 Inntekter ved oppdrag	2 838 000	
	70 Gebyr	1 400 000	4 238 000
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser		
	02 Gebyr – lotterier	6 757 000	
	04 Gebyr – stiftelser	161 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	07	Inntekter ved oppdrag	9 629 000	16 547 000
		Sum Medieformål		33 288 000
		Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		
3342		Kirkebygg og gravplasser		
	01	Ymse inntekter	20 169 000	
	02	Leieinntekter m.m.	3 996 000	24 165 000
		Sum Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		24 165 000
		Skatter og avgifter		
5568		Sektoravgifter under Kulturdepartementet		
	71	Årsavgift – stiftelser	24 215 000	
	73	Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	41 197 000	
	74	Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	5 500 000	
	75	Kino- og videogramavgift	32 000 000	102 912 000
		Sum Skatter og avgifter		102 912 000
		Sum departementets inntekter		283 477 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 01	kap. 3300 post 01
kap. 320 post 01	kap. 3320 postene 01 og 03
kap. 322 post 01	kap. 3322 post 01
kap. 322 post 21	kap. 3322 post 02
kap. 323 post 01	kap. 3323 post 01
kap. 323 post 21	kap. 3323 post 02
kap. 325 post 01	kap. 3325 post 01
kap. 326 post 01	kap. 3326 post 01
kap. 326 post 21	kap. 3326 post 02
kap. 329 post 01	kap. 3329 post 01
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 02
kap. 334 post 01	kap. 3334 post 01
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 02
kap. 335 post 21	kap. 3335 post 02
kap. 339 post 01	kap. 3339 postene 02 og 04
kap. 339 post 01	kap. 5568 post 71
kap. 339 post 21	kap. 3339 post 07
kap. 342 post 01	kap. 3342 postene 01 og 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2019 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
322		Bygg og offentlige rom	
	50	Kunst i offentlige rom	11 mill. kroner
	70	Nasjonale kulturbygg	771,7 mill. kroner

IV

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2019 kan inngå avtaler om forsikringsansvar i forbindelse med større utenlandske utstillinger i Norge innenfor en samlet ramme for nytt og gammelt ansvar som til enhver tid ikke må overstige 4 000 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget fastsetter følgende fordelingsnøkler for 2019:

1. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region-/landsdelsinstitusjoner fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikk og scenekunst, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.
2. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region- og distriktsoperatiltak fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikk og scenekunst, post 73 Region- og distriktsopera.

VI

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2019 skal:

1. gebyret for merking og registrering av hver kopi av et videogram for utleie eller salg være 0,60 kroner. Kulturdepartementet kan sette ned eller frita for gebyr i visse tilfeller.
2. avgiften pr. videogram for omsetning i næring være 3,50 kroner.
3. kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 2 713 kroner ekskl. merverdiavgift. Tilleggsavgiften ved forsinket betaling av kringkastingsavgiften og når melding ikke blir gitt etter reglene i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 8-1 andre ledd skal være 15 pst. av kringkastingsavgiften.

VII

Fullmakt til å benytte åremål

Stortinget samtykker i at det gis adgang til i henhold til statsansattelovens regler å benytte åremål for kuratorer som forestår utvikling og gjennomføring av kunstproduksjoner i KORO. For disse gis det mulighet for åremål i en periode på fire år for konsulentene og inntil seks år for leder, med mulighet til én gangs fornyelse.

Vedlegg 1**Oversikt over tiltak på 78-postene**

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2018	Forslag 2019
<i>Kap. 315 Frivillighetsformål</i>		
Frivillighet Norge	7 235	7 405
Noregs Ungdomslag ¹	1 115	
Vikersund skiflygingsbakke og Lillehammer bob- og akebane ²		4 500
<i>Sum</i>	<i>8 350</i>	<i>11 905</i>
<i>Kap. 322 Bygg og offentlige rom</i>		
A.C. Houens Fonds Diplom	300	300
European Norge	840	860
Oslo Arkitekturtriennale	910	935
ROM for kunst og arkitektur	1 720	1 765
<i>Sum</i>	<i>3 770</i>	<i>3 860</i>
<i>Kap. 323 Musikk og scenekunst</i>		
Akershus Teater	7 105	7 275
Aktivitetmidler for kor	3 000	3 075
Amatørteater- og frivillige teaterformål	25 900	26 520
Applaus		2 000
Arne Bendiksen talentpris	100	100
ASSITEJ teaterkunst for barn og unge	1 575	1 615
BIT Teatergarasjen	7 635	9 315
Black Box Teater	6 555	7 210
Danse- og teatersentrum	4 765	4 880
Danseinformasjonen	4 945	5 065
Den internasjonale Ibsenprisen m.m.	6 120	4 565
Det Norske Kammerorkester	9 615	9 840
Det Norske Solistkor	10 220	10 465
Dramatikkens hus	15 910	16 790
Dronning Sonjas Internasjonale Musikkonkurransse og Prinsesse Astrids Musikkpris	3 160	3 235
Edvard Grieg Kor	4 345	7 450
Figurteatret i Nordland	6 805	6 965
Grenland Friteater / Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival	6 245	6 395

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2018	Forslag 2019
Griegghallen – rehabilitering	3 970	3 620
Molde Internasjonale Jazzfestival – husleietilskudd	1 010	1 035
Music Norway	24 120	24 690
Nasjonal Jazzscene	10 080	10 320
Nordic Black Theatre	6 715	7 075
Nordland Teater – husleietilskudd	2 445	2 505
Norsk musikkråd	4 965	5 085
Norsk scenekunstbruk	16 020	16 400
Norsk Skuespillersenter	1 985	2 035
Ole Bull Akademiet	5 070	5 990
Ordning for kordirigenter	3 000	3 070
PRODA profesjonell dansetrening	2 630	2 695
Riksscenen – scene for nasjonal og internasjonal folkemusikk, joik og folkedans	19 220	19 680
Scenekunst Østfold	8 295	8 490
Skuespiller- og danseralliansen	19 400	19 860
Stella Polaris	1 025	1 050
Stiftinga for folkemusikk og folkedans	13 170	13 485
Studium Actoris	500	515
Teater Innlandet – husleietilskudd	5 885	6 025
Teater Manu	15 800	16 175
Teaterhuset Avant Garden	8 285	10 480
Teatret Vårt – husleietilskudd	2 640	2 705
TrondheimSolistene	4 950	5 070
Valdres Sommersymfoni	2 025	2 075
<i>Sum</i>	<i>307 205</i>	<i>322 890</i>
<i>Kap. 325 Allmenne kulturformål</i>		
Artica Svalbard	2 555	2 620
Balansekunst		1 500
Dissimilis kultur- og kompetansesenter	4 230	5 130
Finsk-norsk kulturinstitutt	145	150
Foreningen Norden, nordisk informasjonsvirksomhet	6 000	6 145
Fransk-norsk kultursamarbeid	625	640
Kulturalliansen		1 000
Kulturtiltak på Svalbard (Longyearbyen lokalstyre)	165	170
Kunnskapsenter for kulturnæringene	4 500	
Leveld Kunstnartun	410	420

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2018	Forslag 2019
Melahuset, drift	6 640	8 000
Noregs Ungdomslag		1 645
Norges Døveforbund	1 500	2 040
Norsk teater- og orkesterforening ³	510	
Norsk-finsk kulturfond	350	360
Norsk-islandsk kultursamarbeid	1 635	1 675
Protestfestivalen, Kristiansand	300	310
Norske dataspill ⁴	5 000	
Scene Finnmark	2 650	2 865
Stiftelsen Sound of Happiness, Kristiansand	500	515
UKM Norge	11 955	12 240
Voksenåsen – kulturvirksomhet	770	790
<i>Sum</i>	<i>50 440</i>	<i>48 215</i>
<i>Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål</i>		
Den norske Forfatterforening – ytringsfrihetspris	200	200
Kristelig Pressekontor	400	410
Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte	3 300	
Litteraturhuset i Bergen	2 110	2 160
Litteraturhuset i Fredrikstad	1 050	1 075
Litteraturhuset i Oslo	4 230	4 830
Litteraturhuset i Skien	310	320
NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet	25 630	26 240
Norsk barnebokinstitutt	9 860	12 095
Norsk forfattersentrum, inkl. Litteraturbruket	15 750	16 125
<i>Sum</i>	<i>62 840</i>	<i>63 455</i>
<i>Kap. 328 Museum og visuell kunst</i>		
Astrup Fearnley Museet	1 045	1 070
Det Internasjonale Barnekunstmuseet	4 395	4 500
Bergen Kunsthall	9 505	9 730
Bomuldsfabriken Kunsthall	4 765	4 880
Designtreff BeyondRisør	265	275
Håndverksutdanning – samarbeid med Kunnskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet	2 190	2 245
Jødisk Museum i Oslo	6 850	7 015
Jødisk museum Trondheim	2 330	2 385
Kistefos-Museet	1 045	1 070
Kunstnerne Hus	9 430	9 655

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2018	Forslag 2019
Kunstsentrene i Norge		5 900
Nordisk kunstnarsenter Dale	3 845	3 940
Norsk Skogfinsk Museum	2 975	3 045
Norwegian Crafts	3 800	3 890
Office for Contemporary Art, Norway	18 115	18 545
Fullriggeren Sørlandet	10 530	10 780
Skoleskipet Christian Radich	7 585	7 765
Seilskipet Statsraad Lehmkuhl	8 330	8 530
Skibladner	2 555	2 620
Statens Kunstutstilling, Norske Billedkunstnere	4 915	5 035
Vestfossen Kunstlaboratorium	2 770	2 840
Årets norske museum	70	70
<i>Sum</i>	<i>107 310</i>	<i>115 785</i>
<i>Kap. 329 Arkivformål</i>		
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	5 990	7 535
VID historiske arkiv/Misjonsarkivet	1 450	1 485
Stiftelsen ASTA	1 155	1 185
<i>Sum</i>	<i>8 595</i>	<i>10 205</i>
<i>Kap. 334 Film- og medieformål</i>		
Internasjonalt Samisk Filminstitutt	5 140	5 765
Kulturdepartementet sin nynorskpris for journalistar	290	300
Nordiske Mediedager	430	440
<i>Sum</i>	<i>5 860</i>	<i>6 505</i>
<i>Kap. 341 Tilskudd til trossamfunn m.m.</i>		
Kurs for religiøse ledere	480	500
Muslimsk dialognettverk		500
Norges Kristne Råd	3 000	3 590
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn	3 730	4 820
Utllysning midler til dialogtiltak m.m.	5 000	5 100
<i>Sum</i>	<i>12 210</i>	<i>14 510</i>

¹ Tilskuddet er overført til kap. 325, post 78.

² Det ble bevilget tilskudd på totalt 4,5 mill. kroner til disse anleggene i revidert budsjett 2018, jf. behandlingen av Prop. 85 S (2017–2018) og Innst. 400 S (2017–2018).

³ Tilskuddet er overført til kap. 320, post 01.

⁴ Tilskuddet er overført til kap. 334, post 50.

Vedlegg 2**Oversikt over tiltak på kap. 326, post 73 Språkpolitiske tiltak
og språkorganisasjoner**

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2018	Forslag 2019
Det Norske Akademi for Språk og Litteratur	115	120
Noregs Mållag	5 460	5 590
Riksmålsforbundet	1 570	1 610
Kainun institutti – Kvensk institutt	5 740	6 675
Landssamanslutninga av nynorskkommunar	1 510	1 545
Nynorsk avissenter	2 835	2 905
Tilskuddsordning for innsamling av stedsnavn	820	840
Ruijan Kaiku – kvensk avis	1 200	1 230
Stiftinga Nynorsk Pressekontor	6 030	6 175
Årets nynorskkommune	100	100
<i>Sum</i>	<i>25 380</i>	<i>26 790</i>

Vedlegg 3**Oversikt over tiltak som mottok midler i 2018
på kap. 326, post 80 Tilskudd til tiltak
under Nasjonalbiblioteket**

Tiltak	(i 1 000 kr) Tilskudd 2018
Bibliotektlejning i fengsel	25 828
Døves tidsskrift	450
Finsk bibliotektlejning	425
Norges blindeforbund – Punktskrifttrykkeriet	5 250
Lyd- og videoboktiltak	1 000
Norsk Bibliotekforening	450
Tiltak døvblinde	4 950
Døves media	6 750
Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde	300
Leksika	5 450
<i>Sum</i>	<i>50 853</i>

Vedlegg 4**Omtale av ledernes ansettelsesvilkår
i heleide statlige foretak**

Den Norske Opera & Ballett AS – administrerende direktør Geir Bergkastet

Årslønn	Kr 1 593 400
Lønn i oppsigelsestiden / etterlønn	Ved oppsigelse fra arbeidsgiver gjelder seks måneders oppsigelsestid og rett til etterlønn i seks måneder etter utløpet av oppsigelsestiden. Lønn eller vederlag fra annen arbeids- eller oppdragsgiver opptjent i perioden etterlønnen utbetales, kommer til fradrag i etterlønnen krone for krone.
Pensjon	Administrerende direktør omfattes av den til enhver tid gjeldende pensjonsordning i DNO&B.

Nationaltheatret AS – teatersjef Hanne Tømta

Årslønn	Kr 1 381 106 Inkluderer arbeid som instruktør for oppsetninger ved eget teater.
Lønn i oppsigelsestiden	Daglig leder er ansatt på åremål og har en avtale om ventelønn på 2 måneder for hvert år hun arbeider som teatersjef, maks 24 mnd. Ventelønnen avkortes mot annen inntekt og opphører helt dersom teatersjefen går inn i arbeidsforhold eller engasjement som enkeltvis eller samlet gir en høyere lønn enn ventelønnen.
Pensjon	Daglig leder er omfattet av Nationaltheatrets ordinære pensjonsordning.

Norsk Tipping AS – administrerende direktør Åsne Havnelid

Årslønn	Kr 2 477 000
Lønn i oppsigelsestiden	Ved ufrivillig fratredelse er det avtalt etterlønn på inntil 6 månedslønner. Ved frivillig avgang vil det ikke utbetales sluttvederlag eller etterlønn.
Pensjon	Ny administrerende direktør har en pensjonsalder på 67 år. Ordningen gir rettigheter til pensjon med pensjonsgrunnlag på inntil 12 G i samsvar med reglene i Statens pensjonskasse. Utover dette har administrerende direktør ingen pensjonsordning.

NRK AS – kringkastingssjef Thor Gjermund Eriksen

Årslønn	Kr 3 011 671
Lønn i oppsigelsestiden	Ved fratredelse ved åremålsperiodens slutt er det avtalt tre måneder med etterlønn. Ved fratredelse før åremålsperiodens slutt er det avtalt lønn i oppsigelsestiden på seks måneder.
Pensjon	Kringkastingssjefen omfattes av NRKs kollektive pensjonsforsikringsordninger. Det er innbetalt 121 523 kroner i pensjonspremie til selskapets kollektive pensjonsordning i 2017. I tillegg har Eriksen en pensjonsavtale der det årlig avsettes et beløp som tilsvarer 25 pst. av lønn over 12G.

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media – 10/2018

